

Powszechny Spis Rolny 2020

Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie śląskim w 2020 r.

The Agricultural Census 2020
Characteristics of agricultural holdings in Śląskie Voivodship in 2020

Powszechny Spis Rolny 2020

Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie śląskim w 2020 r.

The Agricultural Census 2020
Characteristics of agricultural holdings in Śląskie Voivodship in 2020

Urząd Statystyczny w Katowicach Statistical Office in Katowice

Katowice 2022

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Katowicach, Śląski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Katowice, Śląski Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem
supervised by
Anety Stachańczyk

Zespół autorski

Editorial team

Patrycja Derlecka, Małgorzata Grotkowska, Cezary Horoń, Paweł Kalisz, Anna Owczarek, Michał Przybyła,
Iwona Pudo, Celina Samulska-Włosińska

Prace redakcyjne

Editorial work

Anna Owczarek, Iwona Pudo, Celina Samulska-Włosińska

Tłumaczenie

Translation

Cezary Horoń, Paweł Kalisz

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Agnieszka Kaim, Monika Lichota-Czapla

Projekt okładki

Cover design

Robert Chmielewski, Beata Lipińska

ISBN 978-83-66405-30-1 (książka)
e-ISBN 978-83-66405-31-8 (Internet)

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

katowice.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Urząd Statystyczny
w Katowicach

Urząd Statystyczny w Katowicach, ul. Owocowa 3, 40-158 Katowice
tel. 32 77 91 219, PoligrafiaKCE@stat.gov.pl

Przedmowa

Przekazuję Państwu publikację „**Powszechny Spis Rolny 2020. Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie śląskim w 2020 r.**”. Niniejsza publikacja prezentuje wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020, badania przeprowadzonego w okresie od 1 września do 30 listopada 2020 roku. Opracowanie stanowi kontynuację publikacji wydawanych po Powszechnym Spisie Rolnym 2002 i 2010 r. Powszechny spis rolny w 2020 r. obejmował swoim zasięgiem cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej, a jego przeprowadzenie wymagało przygotowania regulacji prawnych, zarówno na szczeblu europejskim, jak i krajowym.

Podstawowym celem spisu było dostarczenie informacji o gospodarstwach rolnych i związanych z nimi gospodarstwach domowych, koniecznej dla realizacji krajowej, regionalnej i lokalnej polityki rolnej, środowiskowej i społecznej na wsi.

Publikacja zawiera uwagi metodologiczne, część analityczną oraz tabelaryczną. W uwagach metodologicznych omówiono podstawowe zasady, definicje i pojęcia obowiązujące w spisie. Publikacja obejmuje analizę informacji wynikowych pochodzących z PSR 2020 według siedziby użytkownika gospodarstwa rolnego w przekroju wojewódzkim i powiatowym. Dodatkowo w rozdziale 10. przedstawiono analizę zagadnień w przekrojach gminnych według siedziby gospodarstwa rolnego. Podstawowe dane zostały porównane z wynikami PSR 2010.

W części tabelarycznej zaprezentowano zakres danych zebranych we wszystkich działach formularza. Dane przedstawiono według grup obszarowych użytków rolnych, co pozwala na dokonywanie wieloprzekrojowych analiz i dobór takich kryteriów grupowania gospodarstw, aby w jak największym stopniu zaspokoić potrzeby informacyjne odbiorców. Graficznym uzupełnieniem przedstawionego materiału są wykresy i mapy. Szczegółowe informacje wynikowe z zakresu PSR 2020 (w tym według siedziby gospodarstwa rolnego – również do poziomu gmin) dostępne są w Banku Danych Lokalnych pod adresem <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> w kategorii: Powszechne Spisy Rolne.

Wyrażam nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie stanowiło cenne źródło informacji na temat sytuacji w rolnictwie w województwie.

Przekazując Państwu opracowanie z wynikami spisu składam podziękowania Wszystkim, którzy przyczynili się do przygotowania i przeprowadzenia PSR 2020 w województwie śląskim.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Katowicach

AURELIA HETMAŃSKA

Katowice, listopad 2022 r.

Preface

I am providing you with the publication "**The Agricultural Census 2020. Characteristics of agricultural holdings in Śląskie Voivodship in 2020**". This publication presents the results of the 2020 Agricultural Census, a survey conducted in the period from September 1 to November 30, 2020. The study is a continuation of publications issued after the 2002 and 2010 Agricultural Census. The 2020 Agricultural Census covered the entire area of the Republic of Poland and its conduct required the preparation of legal regulations, both at the European and national level.

The primary objective of the census was to provide information on agricultural holdings and related households, necessary for the implementation of national, regional and local agricultural, environmental and social policies in the countryside.

The publication contains methodological notes, an analytical section and a tabular section. The methodological notes discuss the basic principles, definitions and concepts applicable to the census. The publication includes an analysis of the resultant information from the AC 2020 by seat of the holder of the agricultural holding by voivodship and powiat. Additionally chapter 10 presents the analysis of issues in municipal cross-sections according to the seat of the agricultural holding. The basic data are compared with the results of the AC 2010.

The tabular part presents the range of data collected in all sections of the form. The data is presented according to area groups of agricultural land, which allows for cross-sectional analyses and the selection of such criteria for grouping farms so as to meet the information needs of the recipients to the greatest extent possible. Graphical supplementation of the presented material are charts and maps. Detailed result information on the AC 2020 (including by the seat of the agricultural holding – also to the level of gminas) is available in the Local Data Bank: <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start> in the category: Agricultural Censuses.

I hope that this study will be a valuable source of information on the agricultural situation in the voivodship.

In handing over the study with the results of the census to you, I would like to thank everyone who contributed to the preparation and implementation of the AC 2020 in Śląskie Voivodship.

Director
of the Statistical Office in Katowice

AURELIA HETMAŃSKA

Katowice, November 2022

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienia znaków umownych i ważniejsze skróty	14
Symbols and main abbreviations	14
Spis tablic	6
List of tables.....	6
Spis wykresów	7
List of charts	7
Spis map	11
List of maps	11
Synteza	15
Executive summary	17
1. Charakterystyka gospodarstw rolnych	19
1. Characteristics of agricultural holdings.....	19
2. Użytkowanie gruntów	25
2. Land use	25
3. Powierzchnia zasiewów	30
3. Sown area	30
3.1. Zboża	32
3.1. Cereals	32
3.2. Kukurydza na ziarno	34
3.2. Grain maize	34
3.3. Strączkowe jadalne	35
3.3. Edible pulses	35
3.4. Strączkowe pastewne na ziarno	36
3.4. Fodder pulses for grain	36
3.5. Ziemniaki	37
3.5. Potatoes	37
3.6. Buraki cukrowe	39
3.6. Sugar beet	39
3.7. Rzepak i rzepik	40
3.7. Rape and turnip rape	40
3.8. Kukurydza na zielonkę	41
3.8. Maize for green forage	41
3.9. Strączkowe pastewne na zielonkę	41
3.9. Forage pulses for green forage	41
3.10. Motylkowe pastewne na zielonkę	42
3.10. Fodder legumes for green forage	42
3.11. Trawy polne na zielonkę	42
3.11. Field grasses for green forage	42
4. Zwierzęta gospodarskie	43
4. Livestock	43
4.1. Bydło	47
4.1. Cattle	47
4.2. Świnie	51
4.2. Pigs	51
4.3. Owce	56
4.3. Sheep	56
4.4. Drób kurzy	57
4.4. Chicken poultry	57

Spis treści (dok.)

Contents (cont.)

	Str. Page
5. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze	61
5. Tractors, machines and agricultural equipment	61
6. Nawożenie i ochrona roślin	68
6. Fertilization and plant protection	68
7. Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego	73
7. Income sources of households with the holder of an agricultural holding	73
8. Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych	79
8. Labour force and labour input in agricultural holdings	79
9. Typologia gospodarstw rolnych	88
9. Typology of agricultural holdings	88
9.1. Wielkość ekonomiczna	88
9.1. Economic size	88
9.2. Typy rolnicze	92
9.2. Farm types	92
10. Analiza gospodarstw rolnych w przekrojach gminnych	98
10. Typology of agricultural holdings	98
10.1. Użytkowanie gruntów	98
10.1. Land use	98
10.2. Powierzchnia zasiewów	99
10.2. Sown area	99
10.3. Zwierzęta gospodarskie	100
10.3. Livestock	100
10.4. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze	103
10.4. Tractors, agricultural machinery and equipment	103
10.5. Nawożenie	104
10.5. Fertilization	104
10.6. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych	106
10.6. Labour input in agricultural holdings	106
Uwagi metodologiczne	107
Methodological notes	121

Spis tablic

List of tables

	Nr No	Str. Page
Liczba gospodarstw rolnych (2010, 2020)	1	19
Number of agricultural holdings (2010, 2020)	1	19
Powiaty o największej powierzchni zasiewów w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą w 2020 r.	2	30
Powiats with the largest sown area in agricultural holdings conducting agricultural activity in 2020.....	2	30
Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych/gruntów ornych (2010, 2020)	3	46
Number of livestock per 100 ha of agricultural land/arable land (2010, 2020)	3	46
Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	4	62
Tractors by area groups of agricultural land in 2020	4	62
Wyposażenie gospodarstw rolnych w wybrane maszyny w 2020 r.	5	66
Equipment of agricultural holdings with selected machines in 2020	5	66
Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych (2010, 2020)	6	69
Consumption of minerals and lime fertilizers (2010, 2020)	6	69
Wybrane wskaźniki dla gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego w 2020 r.	7	75
Selected indicators for natural person's agricultural holdings (private farms) by main source of household income in 2020	7	75

Spis tablic (dok.)

List of tables (cont.)

	Nr	Str.
	No	Page
Gospodarstwa indywidualne korzystające przy prowadzonej działalności rolniczej z pracy różnych grup pracujących w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny w 2020 r.	8	80
Natural person's agricultural holdings (private farms) conducting agricultural activity with the use of labour of different groups of employed during 12 months preceding the reference day in 2020.....	8	80
Rodzinna siła robocza w gospodarstwach indywidualnych według czasu pracy i płci w 2020 r.	9	81
Family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by working time and sex in 2020.....	9	81
Pracujący i nakłady pracy rodzinnej siły nabywczej w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny w 2010 i 2020 r.	10	83
Employed persons and family labour input during 12 months preceding the reference day in 2010 and 2020	10	83
Nakłady pracy osób spoza rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwach indywidualnych według rodzaju umowy o pracę w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny w 2020 r.	11	84
Labour input of persons who are not holder's family members employed in natural person's agricultural holdings (private farms) by the type of employment contract during 12 months preceding the reference day in 2020	11	84
Rodzinna siła robocza w gospodarstwach indywidualnych według płci i kategorii pracujących w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny PSR 2020	12	85
Family labour force in natural person's agricultural holdings by sex and working categories in 12 months preceding reference day of AC 2020	12	85
Pracujący członkowie rodziny użytkownika w gospodarstwie rolnym w 2020 r.	13	87
Working members of holder's family on farm in 2020	13	87

Spis wykresów

List of graphs

	Nr	Str.
	No	Page
Gospodarstwa rolne według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej (2010, 2020)	1	21
Agricultural holdings by type of agricultural production (2010, 2020)	1	21
Struktura użytkowania użytków rolnych w dobrej kulturze w gospodarstwach rolnych w 2020 r.	2	25
Structure of the use of agricultural land in good condition in agricultural holdings in 2020	2	25
Liczba gospodarstw rolnych z użytkami rolnymi w dobrej kulturze i powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	3	26
Number of agricultural holdings with agricultural land in good condition and the area of agricultural land in good condition by area groups of agricultural land in 2020	3	26
Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według powiatów w 2020 r.	4	27
Share of sown area in area of agricultural land in a good condition by powiats in 2020.....	4	27

Spis wykresów (cd.)

List of graphs (cont.)

	Nr No	Str. Page
Udział powierzchni uprawy drzew owocowych, krzewów owocowych oraz szkółek drzew i krzewów owocowych w ogólnej powierzchni sadów w 2020 r.	5	28
Share of area under fruit trees, bushes and fruit trees and bushes nurseries in the total area of orchards in 2020	5	28
Udział powierzchni poszczególnych grup upraw w ogólnej powierzchni zasiewów w 2020 r.	6	31
Share of the area of individual crop groups in the total sown area in 2020	6	31
Powierzchnia zasiewów ogółem i liczba gospodarstw rolnych posiadających zasiewy według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	7	31
Total sown area and number of agricultural holdings with sown crops by area groups of agricultural land in 2020	7	31
Gospodarstwa rolne prowadzące uprawę zbóż i powierzchnia uprawy zbóż według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	8	32
Agricultural holdings cultivating cereals and area under cereals by area groups of agricultural land in 2020	8	32
Udział powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę kukurydzy na ziarno według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	9	34
Share of area under grain maize and number of agricultural holdings cultivating grain maize by area groups of agricultural land in 2020	9	34
Udział powierzchni uprawy strączkowych jadalnych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych jadalnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	10	35
Share of area under edible pulses and number of agricultural holdings cultivating edible pulses by area groups of agricultural land in 2020	10	35
Udział powierzchni uprawy strączkowych pastewnych na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych pastewnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	11	36
Share of fodder pulses cultivation area for grain and number of agricultural holdings cultivating fodder pulses by area groups of agricultural land in 2020	11	36
Udział powierzchni uprawy ziemniaków oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę ziemniaków według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	12	37
Share of area under potatoes and number of agricultural holdings cultivating potatoes by area groups of agricultural land in 2020	12	37
Udział powierzchni uprawy buraków cukrowych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę buraków cukrowych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	13	39
Share of area under sugar beet and number of agricultural holdings cultivating sugar beet by area groups of agricultural land in 2020	13	39
Udział powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę rzepaku i rzepiku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	14	40
Share of area under rape and turnip rape and number of agricultural holdings cultivating rape and turnip rape by area groups of agricultural land in 2020	14	40
Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	15	48
Structure of the cattle stock by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	15	48
Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia bydła według skali chowu bydła w 2020 r.	16	48
Structure of the number of agricultural holdings and cattle stock by the cattle breeding scale in 2020	16	48

Spis wykresów (cd.)

List of graphs (cont.)

	Nr No	Str. Page
Struktura pogłowia bydła według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	17	49
Structure of the cattle stock by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	17	49
Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia krów według skali chowu krów w 2020 r.	18	50
Structure of the number of agricultural holdings and the cow stock by the cow breeding scale in 2020	18	50
Struktura pogłowia krów według skali chowu i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	19	50
Structure of the cow stock by the cow breeding scale and groups of agricultural land area in 2020	19	50
Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia świń według skali chowu świń w 2020 r.	20	51
Structure of the number of agricultural holdings and the pig stock by the pig breeding scale in 2020	20	51
Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu świń i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	21	52
Structure of agricultural holdings by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	21	52
Struktura pogłowia świń według skali chowu i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	22	53
Structure of the pig stock by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	22	53
Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia loch według skali chowu w 2020 r.	23	54
Structure of the number of agricultural holdings and sow stocks by the sow breeding scale in 2020	23	54
Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu loch i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	24	55
Structure of agricultural holdings by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	24	55
Struktura pogłowia loch według skali chowu i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	25	55
Structure of the sow stock by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020	25	55
Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia owiec według skali chowu owiec w 2020 r.	26	56
Structure of the number of agricultural holdings and the sheep stock by the sheep breeding scale in 2020	26	56
Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia kur niosek według skali chowu w 2020 r.	27	58
Structure of the number of agricultural holdings and the laying hen stock by the laying hen breeding scale in 2020	27	58
Obsada drobiu kurzego na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę drobiu kurzego oraz obsada kur niosek na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę kur niosek w 2020 r.	28	59
Number of chicken per 1 agricultural holding breeding/rearing chickens and the number of laying hen per 1 agricultural holding breeding/rearing laying hens in 2020	28	59
Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia brojlerów kurzych według skali chowu w 2020 r.	29	60
Structure of the number of agricultural holdings and the broiler stock by the broiler breeding scale in 2020	29	60
Struktura liczby ciągników według mocy silnika (2010, 2020)	30	61
Structure of the number of tractors by engine power (2010, 2020)	30	61
Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych (2010, 2020)	31	63
Tractors by area groups of agricultural land (2010, 2020)	31	63

Spis wykresów (dok.)

List of graphs (cont.)

	Nr No	Str. Page
Ciągniki i gospodarstwa rolne wyposażone w ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	32	63
Tractors and agricultural holdings with tractors by area groups of agricultural land in 2020	32	63
Wybrane maszyny i urządzenia rolnicze przypadające na 100 gospodarstw rolnych.....	33	66
Selected agricultural machinery and equipment per 100 agricultural holdings.....	33	66
Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych (2010, 2020)	34	70
Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha agriculture land (2010, 2020)	34	70
Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha UR według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.....	35	71
Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha AL by area groups of agricultural land in 2020	35	71
Struktura liczby gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodów (2010, 2020)	36	74
Structure of the number of households with holder of an agricultural holding by the main source of income (2010, 2020)	36	74
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych według głównego źródła dochodów gospodarstwa domowego w 2020 r.	37	77
Average area of agricultural land in natural person's agricultural holdings by the main source of household income in 2020	37	77
Nakłady pracy nierodzinnej siły roboczej (tys. AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	38	84
Non-family labour input (in thousand AWUs) by area groups of agricultural land in 2020 ...	38	84
Struktura poszczególnych kategorii pracujących w ciągu badanego roku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	39	85
Structure of particular categories of employed persons during the surveyed year by area groups of agricultural land in 2020.....	39	85
Nakłady pracy w rodzinie użytkownika (tys. AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.....	40	86
Labour input in holder's family (in thousand AWUs) by area groups of agricultural land in 2020.....	40	86
Użytkownicy gospodarstw indywidualnych pracujący w swoim gospodarstwie rolnym według płci i wieku w 2020 r.....	41	86
Holders of natural person's agricultural holdings (private farms) employed on their own agricultural holdings by sex and age in 2020	41	86
Struktura gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej w 2020 r.	42	88
Structure of agricultural holdings by economic size classes in 2020	42	88
Struktura liczby gospodarstw i wielkości ekonomicznej według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.	43	89
Structure of number and economic size of holdings by area groups of agricultural land in 2020	43	89
Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według typów rolniczych w 2020 r.	44	93
Average economic size of agricultural holding by farm types in 2020	44	93
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych w 2020 r.	45	94
Average area of agricultural land in agricultural holding by farm types in 2020	45	94
Struktura gospodarstw rolnych według typu rolniczego w 2020 r.	46	97
Structure of agricultural holdings by farm types in 2020	46	97

Spis map

List of maps

	Nr	Str.
	No	Page
Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne w 2020 r. ..	1	20
Average area of agricultural land per 1 agricultural holding in 2020	1	20
Udział osób kierujących gospodarstwem rolnym z wykształceniem rolniczym w ogólnej liczbie osób kierujących gospodarstwem rolnym w 2020 r.	2	23
Share of managers with agricultural education in total managers of agricultural holdings in 2020	2	23
Udział powierzchni zasiewów zbóż w powierzchni zasiewów ogółem w 2020 r.	3	33
Share of sown area under cereals in total sown area in 2020	3	33
Udział powierzchni uprawy ziemniaków w powierzchni zasiewów ogółem w 2020 r.	4	38
Share of area under potatoes in total sown area in 2020	4	38
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.	5	44
Number of cattle per 100 ha of agricultural land in 2020	5	44
Obsada świń na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę świń w 2020 r.	6	45
Number of pigs per 1 agricultural holding breeding/rearing pigs in 2020	6	45
Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik w 2020 r.	7	64
Area of agricultural land per 1 tractor in 2020	7	64
Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w 2020 r.	8	69
Consumption of mineral fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land in good condition in 2020	8	69
Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne według gmin w 2020 r.	9	98
Average area of agricultural land per 1 agricultural holding by gminas in 2020	9	98
Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych według gmin w 2020 r.	10	99
Share of sown area of agricultural land by gminas in 2020	10	99
Udział powierzchni zbóż w powierzchni zasiewów według gmin w 2020 r.	11	100
Share of cereal area in sown area by gminas in 2020	11	100
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych według gmin w 2020 r.	12	101
Cattle population per 100 ha of agricultural land by gminas in 2020	12	101
Obsada drobiu ma 100 ha użytków rolnych według gmin w 2020 r.	13	102
Number of chickens per 100 ha of agricultural land by gminas in 2020.....	13	102
Udział gospodarstw wyposażonych w ciągniki rolnicze w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych według gmin w 2020 r.	14	103
Share of holdings equipment with agricultural tractors in the total number of agricultural holdings by gminas in 2020	14	103
Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik NPK na 1 ha użytków rolnych według gmin w 2020 r.	15	104
Consumption of minerals fertilizers in terms of pure ingredient NPK per 1 ha of agricultural land by gminas in 2020.....	15	104
Zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik NPK na 1 ha użytków rolnych według gmin w 2020 r.	16	105
Consumption of lime fertilizers in terms of pure ingredient NPK per 1 ha of agricultural land by gminas in 2020	16	105
Nakłady pracy ogółem na produkcję rolniczą według gmin w 2020 r.	17	106
Labour input on agricultural production by gminas in 2020.....	17	106

Spis tablic w aneksie tabelarycznym

List of tables in Annex

	Nr No
Gospodarstwa rolne w latach 2010 i 2020 według grup obszarowych użytków rolnych	1
Agricultural holdings in 2010 and 2020 by area groups of agricultural land	1
Podstawowe dane o gospodarstwach rolnych	2
Basic data on agricultural holdings	2
Charakterystyka gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych	3
Characteristics of agricultural holdings by area groups of agricultural land	3
Charakterystyka gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych	4
Characteristics of agricultural holdings with an area over 1 ha of agricultural land by area groups of agricultural land	4
Charakterystyka gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej działalności	5
Characteristics of agricultural holdings by type of economic activity	5
Charakterystyka gospodarstw ekologicznych według grup obszarowych użytków rolnych	6
Characteristics of organic agricultural holdings by area groups of agricultural land	6
Charakterystyka gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego z użytkownikiem gospodarstwa rolnego	7
Characteristics of natural person's agricultural holdings by the main income source of the household with a holder of an agricultural holding	7
Charakterystyka gospodarstw indywidualnych według przeznaczenia końcowej produkcji rolniczej	8
Characteristics of natural person's agricultural holdings by destination of the final agricultural production	8
Charakterystyka gospodarstw rolnych według płci i wieku osoby kierującej	9
Characteristics of agricultural holdings by sex and age of the manager	9
Pracujący w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych	10
Employed persons in agricultural holdings by area groups of agricultural land	10
Charakterystyka gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej	11
Characteristics of agricultural holdings by economic size classes	11
Charakterystyka gospodarstw rolnych według typów rolniczych	12
Characteristics of agricultural holdings by farm types	12
Gospodarstwa rolne według podregionów i powiatów	13
Agricultural holdings by subregions and powiats	13
Gospodarstwa rolne według poziomu wykształcenia ogólnego osoby kierującej oraz podregionów i powiatów	14
Agricultural holdings by the manager's general education level and subregions and powiats	14
Gospodarstwa rolne według poziomu wykształcenia rolniczego osoby kierującej oraz podregionów i powiatów	15
Agricultural holdings by the manager's agricultural education level and subregions and powiats	15
Gospodarstwa indywidualne według osoby kierującej oraz podregionów i powiatów	16
Natural person's agricultural holdings by farm managers and subregions and powiats (private farms)	16
Gospodarstwa rolne według użytkowania gruntów oraz podregionów i powiatów	17
Agricultural holdings by land use and subregions and powiats	17
Użytkowanie gruntów według podregionów i powiatów	18
Land use by subregions and powiats	18

Spis tablic w aneksie tabelarycznym (dok.)

List of tables in Annex (cont.)

	Nr No
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych oraz podregionów i powiatów	19
Agricultural holdings by area groups of agricultural land and subregions and powiats	19
Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych oraz podregionów i powiatów	20
Average area of agricultural land in agricultural holdings by area groups of agricultural land and subregions and powiats	20
Gospodarstwa rolne z powierzchnią zasiewów wybranych upraw według podregionów i powiatów	21
Agricultural holdings with sown area of selected crops by subregions and powiats	21
Powierzchnia zasiewów wybranych upraw według podregionów i powiatów	22
Sown area of selected crops by subregions and powiats	22
Gospodarstwa rolne utrzymujące zwierzęta gospodarskie według podregionów i powiatów	23
Agricultural holdings keeping livestock by subregions and powiats	23
Pogłowie zwierząt gospodarskich według podregionów i powiatów	24
Livestock by subregions and powiats	24
Gospodarstwa posiadające ciągniki według mocy silnika oraz podregionów i powiatów	25
Agricultural holdings with tractors by engine power and subregions and powiats	25
Ciągniki według mocy silnika oraz podregionów i powiatów	26
Tractors by engine power and subregions and powiats	26
Gospodarstwa rolne stosujące nawozy mineralne, wapniowe i naturalne według podregionów i powiatów	27
Agricultural holdings using mineral, lime and manure by subregions and powiats	27
Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według dochodów oraz podregionów i powiatów	28
Households with a holder of agricultural holding by income and subregions and powiats	28
Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodu według podregionów i powiatów	29
Households with a holder of agricultural holding by main source of income by subregions and powiats	29
Gospodarstwa rolne według płci i wieku osoby kierującej oraz podregionów i powiatów	30
Agricultural holdings by sex and age of the manager and subregions and powiats	30
Pracujący w gospodarstwach rolnych według podregionów i powiatów	31
Employed persons in agricultural holdings by subregions and powiats	31
Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych według podregionów i powiatów	32
Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by area groups of agricultural land and subregions and powiats	32
Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według wieku oraz podregionów i powiatów	33
Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by age by subregions and powiats	33
Gospodarstwa rolne według klas wielkości ekonomicznej oraz podregionów i powiatów	34
Agricultural holdings by economic size classes and subregions and powiats	34
Gospodarstwa rolne według typów rolniczych oraz podregionów i powiatów	35
Agricultural holdings by farms types and subregions and powiats	35

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5. magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit.
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit.
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe. data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
PSR AC	Powszechny Spis Rolny Agricultural Census
UR AL	użytki rolne agricultural land
SD LU	sztuki duże livestockunits
ASF ASF	afrykański pomór świń African Swine Fever
AWU AWUs	Nakłady pracy wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy labour input expressed in conventional annual work units
ha ha	hektar hectare
szt. hd. pcs	sztuka head piece
kg kg	kilogram kilogramme
tys. thous.	tysiąc thousand
mln mln	milion million
t t	tona tonne
p. proc. pp.	punkt procentowy percentage point
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre

Synteza

Według ostatecznych wyników Powszechnego Spisu Rolnego, w 2020 r. w województwie śląskim utrzymała się notowana od wielu lat tendencja spadku **liczby gospodarstw rolnych**, przy jednoczesnym wzroście ich **średniej powierzchni**. Zmieniła się **struktura gospodarstw rolnych**, większość była nastawiona wyłącznie na produkcję roślinną (w 2010 r. większość stanowiły gospodarstwa mieszane). Większość gospodarstw przeznaczało swoją **produkcję** na sprzedaż. Ponad 1/3 kierujących gospodarstwami posiadało **wykształcenie rolnicze**, wraz ze wzrostem areału użytków rolnych zwiększał się odsetek kierujących posiadających tego typu wykształcenie.

W 2020 r. w województwie śląskim **ogólna powierzchnia gruntów** w użytkowaniu gospodarstw rolnych wyniosła 437,7 tys. ha i zmniejszyła się w porównaniu z 2010 r. o 11,8 tys. ha, tj. o 2,6%. W strukturze użytkowania gruntów dominowała powierzchnia **zasiewów**, która stanowiła 72,0% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze. W strukturze użytków rolnych powierzchnia **trwałych użytków zielonych** w województwie śląskim stanowiła 23,1%. W ramach tej powierzchni udział **łąk** wynosił 91,4%. Wzrost powierzchni łąk wynikał z proporcjonalnego zmniejszenia powierzchni **pastwisk**. Powierzchnia pastwisk w województwie śląskim stanowiła 2,0% ogólnej powierzchni użytków rolnych w kraju.

W porównaniu z 2010 r. wzrosła **powierzchnia zasiewów**, przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby gospodarstw posiadających użytki rolne pod zasiewami. Odnotowano wzrost liczby gospodarstw i powierzchni zasiewów w gospodarstwach o powierzchni 20 ha UR i więcej, a spadek liczby gospodarstw i powierzchni zasiewów w gospodarstwach mniejszych, tj. w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie oraz od 1–20 ha UR. Odnotowano zmiany w strukturze zasiewów, które w dużym stopniu uzależnione są od polityki rolnej i dopłat do upraw rolniczych. W ogólnej powierzchni zasiewów wzrósł udział roślin pastewnych, a zmniejszył się udział zbóż ogółem i ziemniaków.

W 2020 r. w województwie śląskim odnotowano 23,5 tys. **gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie**, tj. o 39,0% mniej niż w 2010 r. Stanowiły one 47,4% ogółu gospodarstw rolnych. W porównaniu z informacjami uzyskanymi z PSR w 2010 r., spadła populacja następujących gatunków zwierząt gospodarskich: świń – o 39,4%, w tym loch na chów – o 49,5%, kóz – o 49,2%, koni – o 27,5%, drobiu – o 10,1%. Wzrost pogłowia w ciągu minionych 10 lat dotyczył: bydła ogółem – o 2,9% (przy czym liczba krów spadła w tym czasie o 7,2%) oraz owiec – o 26,3%. Zdecydowana większość zwierząt gospodarskich znajdowała się w gospodarstwach indywidualnych, które posiadały: 94,9% ogółu pogłowia bydła (95,0% w kraju), 71,4% pogłowia świń (86,5% w kraju), 88,2% drobiu ogółem (87,9% – w kraju), w tym drobiu kurzego 87,7% (w kraju 87,0%) oraz 94,8% pogłowia owiec (93,8% w 2010 r.).

W 2020 r. w województwie śląskim odnotowano 28,8 tys. **gospodarstw wyposażonych w ciągniki**, tj. o 15,5% mniej niż w 2010 r. W porównaniu z wynikami uzyskanymi z PSR w 2010 r. wzrosła liczba ciągników o największej mocy, tj. 100 kW i więcej o 154%, przy jednoczesnym spadku liczby ciągników o mocy do 15 kW. Wzrost wyposażenia gospodarstw rolnych w ciągniki o dużej mocy jest związany z modernizacją rolnictwa. W województwie śląskim w gospodarstwa rolnych odnotowano spadek liczby maszyn używanych do produkcji rolniczej. Jedynie w porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost ilości **kombajnów zbożowych**, w 2020 r. w ok. 5,3 tys. gospodarstwach w województwie śląskim znajdowało się ok. 5,4 tys. kombajnów do zbioru ziarna. Gospodarstwa rolne wyposażone w **kombajny zbożowe** stanowiły 10,6% ogólnej liczby gospodarstw (w kraju 12,3%).

Zużycie **nawozów mineralnych**, łącznie azotowych, fosforowych i potasowych (NPK), w badanym okresie było o 9,2% większe niż w 2010 r. W 2020 r. na 1 ha użytków rolnych ogółem zużyto przeciętnie 123,5 kg NPK. Zużycie **nawozów wapniowych** w przeliczeniu na czysty składnik, w porównaniu do 2010 r., wzrosło o 90,8%. **Nawozy naturalne** zastosowało 20,2 tys. gospodarstw rolnych. Zdecydowana większość gospodarstw rolnych stosuje nawozy naturalne rozrzutowo. **Zabiegi środkami ochrony roślin** stosowało 27,8 tys. użytkowników gospodarstw rolnych. Odsetek użytkowników gospodarstw rolnych korzystających ze wsparcia w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania środków ochrony roślin wynosił 7,8%. Najczęściej wykorzystywano w tym celu progi ekonomicznej szkodliwości oraz personalne doradztwo rolnicze.

W okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r., w województwie śląskim 49,4 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego uzyskiwało **dochody z prowadzonej działalności rolniczej**. Oprócz działalności rolniczej źródłami dochodów były także: **praca najemna** – dla 47,2% ogółu omawianych gospodarstw domowych (w 2010 r. – 54,2%); **emerytury i renty** – dla 37,7% (w 2010 r. – 37,0%); **działalność pozarolnicza** – dla 18,7% (w 2010 r. – 25,0%); **inne niezarobkowe źródła utrzymania** (poza emeryturą i rentą) – dla 13,7% (w 2010 r. – 6,4%). **Działalność rolnicza** stanowiła **główne źródło utrzymania**, czyli źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem, zaledwie dla 16,1% gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego w województwie. Odsetek gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z rolnictwa wzrósł na przestrzeni lat 2010–2020 z 15,4% do 16,1%. Wśród gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania były mieszane źródła dochodów (działalność rolnicza i praca najemna oraz praca najemna i działalność rolnicza) oraz dochody z działalności rolniczej odnotowano najniższy odsetek gospodarstw, które **zużywały więcej niż 50% wartości końcowej produkcji rolniczej** wytworzonej w gospodarstwie rolnym **na potrzeby żywieniowe**, odpowiednio 7,3% i 8,5%. Omawiany odsetek osiągnął najwyższą wartość – 28,8% – w grupie gospodarstw domowych, które utrzymywały się głównie z emerytur i rent.

W 2020 r. **liczba gospodarstw indywidualnych** w woj. śląskim wyniosła 49,4 tys. i w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o ponad 15 tys., tj. o 23,6%. Gospodarstwa indywidualne stanowiły 3,8% wszystkich gospodarstw indywidualnych w kraju. Liczba gospodarstw korzystających z pracy **pracowników najemnych stałych i dorywczych** wyniosła 4,1 tys., co stanowiło 2,2% ogółu gospodarstw w kraju. Udział gospodarstw korzystających z pracy pomocy sąsiedzkiej stanowił 3,4% w ogólnej liczbie gospodarstw korzystających w kraju. Wszystkie **gospodarstwa osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej** zatrudniały pracowników najemnych. Przeważająca część (94,1%) ogółu **nakładów pracy** ponoszonych na prowadzenie działalności rolniczej stanowiła rodzinna siła robocza. Liczba osób stanowiących **rodzinną siłę roboczą**, zaangażowanych w prace przy produkcji rolniczej w tych gospodarstwach w ciągu 12 miesięcy przed dniem referencyjnym badania, wyniosła 99,9 tys. osób. Ze względu na fakt, że część z tych osób pracowała w niepełnym wymiarze, to ostateczna wielkość **nakładów pracy po przeliczeniu na pełnozatrudnionych** wyniosła 41,1 tys. AWU.

Prawie 77% gospodarstw rolnych charakteryzowało się **wielkością ekonomiczną** do 8 tys. euro (82,5% w 2010 r.), a 1,9% gospodarstw należało do klas wielkości ekonomicznej 100 tys. i więcej euro (w 2010 r. – niespełna 0,1%). **Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego** wyniosła w 2020 r. 13,8 tys. euro (w 2010 r. – 8,9 tys. euro). W gospodarstwach małych ekonomicznie (do 8 tys. euro) i największych (od 500 tys. euro) najczęściej prowadzony był chów drobiu kurzego, a w pozostałych – chów bydła. Ponad 67% **osób pełnozatrudnionych w rolnictwie liczonych w AWU** odnotowano w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej nie przekraczającej 15 tys. euro. Największe obszarowo gospodarstwa rolne odnotowano w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi”, gdzie średnia powierzchnia użytków rolnych wyniosła odpowiednio 13,88 ha. Najwyższe **nawożenie mineralne** w przeliczeniu na 1 ha UR w dobrej kulturze obserwowane było w gospodarstwach rolnych o typie „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” – 141,5 kg/ha UR w dobrej kulturze rolnej.

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego w 2020 r. **liczba gospodarstw rolnych** z siedzibą w województwie śląskim wyniosła 46,2 tys. **Użytki rolne** zajmowały powierzchnię 372,2 tys. ha, z czego 70,9% stanowiła powierzchnia zasiewów. W strukturze **zasiewów** nadal dominującą uprawą były zboża (76,8% ogółu). **Pogłowie** bydła wyniosło 130,4 tys. sztuk, a świń – 275,2 tys. szt. W gospodarstwach rolnych znajdowało się 44,2 tys. **ciągników rolniczych**, w tym w większości w gospodarstwach indywidualnych. **Nawozy** mineralne stosowało 29,5 tys. gospodarstw, a nawozy wapniowe stosowało 7,9 tys. gospodarstw. Poziom zużycia nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik NPK na 1 ha użytków rolnych wyniósł 125,8 kg, a nawozów wapniowych – 80,3 kg.

Executive summary

According to the final results of the 2020 Agricultural Census in the Śląskie Voivodship, the trend recorded for many years of a decrease in the **number of agricultural holdings** was maintained, with a simultaneous increase in their **average area**. **The structure of agricultural holdings** has changed, with the majority of farms being oriented solely towards crop production (in 2010, most were mixed farms). Most farms were allocating their **production** for sale. More than one third of the managers of the farms had an **agricultural education**; with the increase in the area of agricultural land, the percentage of managers with this type of education increased.

In 2020, in the Śląskie Voivodship, **the total area of land** in the use of agricultural holdings amounted to 437.7 thousand ha and decreased by 11.8 thousand hectares, i.e. by 2.6%, compared to 2010. The land use structure was dominated by the **sown** area, which accounted for 72.0% of the agricultural area in good condition. In the structure of agricultural land, the area of **permanent grassland** in the voivodship was 23.1%. Within this area, **meadows** accounted for 91.4%. The increase in the area of meadows resulted from a proportional decrease in the area of **pastures**. The area of pastures in the Śląskie Voivodship accounted for 2.0% of the total agricultural area in the country.

Compared to 2010, there was an increase in the **area sown**, with a decrease in the number of farms with agricultural land under sowing. There was an increase in the number of holdings and sown area in holdings with 20 ha of AL and more, and a decrease in the number of holdings and sown area in smaller holdings, i.e. in the area group up to and including 1 ha of AL and from 1-20 ha of AL. There have been changes in the sowing structure, which to a large extent depend on dependent on agricultural policy and subsidies for agricultural crops. In the total sown area, the share of fodder crops increased, while the share of total cereals and potatoes decreased.

In 2020, 23.5 thousand **holdings keeping livestock** were recorded in Śląskie Voivodship, i.e. 39.0% less than in 2010. They accounted for 47.4% of all agricultural holdings. Compared to the information obtained from the AC in 2010, the population of the following livestock species decreased: pigs – by 39.4%, including sows for breeding – by 49.5%, goats – by 49.2%, horses – by 27.5%, poultry – by 10.1%. The increase in livestock over the past 10 years concerned: total cattle – by 2.9% (with the number of cows falling by 7.2% during this period) and sheep - by 26.3%. The vast majority of livestock were on individual farms, which owned: 94.9% of the total stock of cattle (95.0% in the country), 71.4% of the stock of pigs (86.5% in the country), 88.2% of total poultry (87.9% – in the country), including 87.7% of poultry (87.0% in the country) and 94.8% of sheep stock (93.8% in 2010).

In 2020, 28.8 thousand **holdings equipped with tractors** were recorded in the Śląskie Voivodship, i.e. by 15.5% less than in 2010. Compared to the results from the 2010 AC 2010, the number of tractors with the highest power, i.e. 100 kW and more, increased by 154%, with a simultaneous drop in the number of tractors of up to 15 kW. The increase in the equipment of agricultural holdings with high-powered tractors is related to the modernisation of agriculture. In the Śląskie Voivodship, there has been a decrease in the number of machines used for agricultural production on farms. Only in comparison to 2010, an increase in the number of **combine harvesters** was recorded. In 2020, there were approximately 5.3 thousand farms in the Śląskie Voivodship with 5.4 thousand combine harvesters for grain harvesting. Farms equipped with **combine harvesters** accounted for 10.6% of the total number of farms (12.3% in the country).

Mineral fertiliser consumption, totaling nitrogen, phosphorus and potassium (NPK), during the period under review was 9.2% higher than in 2010. In 2020, an average of 123.5 kg of NPK was used per ha of total agricultural land. **Calcium fertiliser** consumption per pure component, compared to 2010, increased by 90.8%. **Natural fertilisers** were applied by 20.2 thousand farms. The vast majority of farms applied natural fertilisers by spreading. **Treatment with plant protection products** was applied by 27.8 thousand farm users. The percentage of farm users using decision support in the application of plant protection products was 7.8%. The most common methods used were economic damage thresholds and personal agricultural advice.

In the period from 2 June 2019 to 1 June 2020, in the Śląskie Voivodship 49.4 thousand households with an individual farm user obtained **income from their agricultural activity**. Apart from agricultural activity, the sources of income were also: **contract work** – for 47.2% of the total number of households in question (in 2010 – 54.2%); **retirement and disability pensions** – for 37.7% of (in 2010 – 37.0%); **non-agricultural activity** – for 18.7% (in 2010 – 25.0%); **other non-earned sources of income** (apart from retirement and disability pensions) – for 13.7% (in 2010 – 6.4%). **Agricultural activity** was the main source of livelihood, i.e. a **source of maintenance** exceeding 50% of total income, for only 16.1% of households with a farm user in the voivodship. The percentage of households making their living mainly from agriculture increased between 2010 and 2020 from 15.4% to 16.1%. Among households whose main source of livelihood was mixed sources of income (agricultural activity and contract work and contract work and agricultural activity) and income from agricultural activity, the lowest percentage of households that **used more than 50% of the final value of agricultural production** produced on the farm **for food** was recorded, 7.3% and 8.5% respectively. The percentage in question reached the highest value – 28.8% – in the group of households that lived mainly on retirements and disability pensions.

In 2020, the number of **individual farms** in the Śląskie was 49.4 thousand and, compared to 2010, decreased by more than 15 thousand, i.e. 23.6%. Individual farms accounted for 3.8% of all individual farms in the country. The number of households benefiting from the work of **permanent and casual employees** was 4.1 thousand, which accounted for 2.2% of all households in the country. The share of households using neighbourhood help labour accounted for 3.4% of the total number of beneficiary households in the country. All **holdings of legal persons and unincorporated organisational units** employed hired workers. Family labour accounted for an overwhelming proportion (94.1%) of the total **labour input** for farming. The number of persons constituting **the family labour force** engaged in agricultural production work on these farms in the 12 months prior to the reference date of the survey was 99.9 thousand persons. Due to the fact that some of these people worked part-time, the final **labour input after conversion to full-time employees** was 41.1 thousand AWUs.

Almost 77% of farms were characterised by an **economic size** of up to 8 thousand euro (82.5% in 2010), and 1.9% of farms belonged to economic size classes of 100 thousand euro and more (less than 0.1% in 2010). **The average economic size of a farm** was 13.8 thousand euro in 2020 (2010 – 8.9 thousand euro). Economically small farms (up to 8 thousand euro) and the largest farms (500 thousand euro and above) were most likely to raise hen poultry, while the remaining farms raised cattle. More than 67% of **persons fully employed in agriculture counted in AWUs** were recorded in farms with an economic size of less than 15 thousand euro. The largest farms in terms of area were recorded in the type 'specialising in the rearing of animals fed with roughage', where the average agricultural area was 13.88 ha, respectively. The highest **mineral fertilisation** per ha of AL was observed in farms with the type 'mixed – various crops and animals' – 141.5 kg/ha AL in good agricultural condition.

According to the results of the 2020 Agricultural Census, **the number of agricultural holdings** located in the Śląskie Voivodship was 46.2 thousand. **Agricultural land** covered an area of 372.2 thousand ha, of which 70.9% was sown area. Cereals were still the dominant crop in the **sowing** structure (76.8% of the total). **The cattle population** was 130.4 thousand head and the pig population was 275.2 thousand head. There were 44.2 thousand **agricultural tractors** on farms, most of them on individual farms. Mineral **fertilisers** were used by 29.5 thousand farms and lime fertilisers were used by 7.9 thousand farms. The level of mineral fertiliser consumption per pure NPK component per hectare of agricultural land amounted to 125.8 kg, and calcium fertilisers to 80.3 kg.

Rozdział 1

Chapter 1

Charakterystyka gospodarstw rolnych

Characteristics of agricultural holdings

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego (PSR 2020), liczba gospodarstw rolnych w czerwcu 2020 r. w województwie śląskim wynosiła 49,6 tys. (3,8% w skali kraju). Z tej liczby 99,4% (49,4 tys.) stanowiły gospodarstwa indywidualne, które posiadały 92,8% ogółu użytków rolnych oraz 87,7% ogółu przeliczeniowych sztuk dużych zwierząt gospodarskich znajdujących się w gospodarstwach rolnych. W gospodarstwach indywidualnych pracowało w badanym roku 95,8% ogółu pełnozatrudnionych (liczonych w AWU) w gospodarstwach rolnych.

W 2020 r. utrzymała się notowana od wielu lat tendencja spadku liczby gospodarstw rolnych przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni. W porównaniu do 2010 r., liczba gospodarstw rolnych zmniejszyła się o około 15 tys. (o 23,3%). Było to spowodowane spadkiem liczby gospodarstw w grupach obszarowych użytków rolnych (UR) do 15 ha. Najgłębszy spadek dotyczył grupy obszarowej 1–2 ha UR (o 40,0%) oraz 3–5 ha UR (o 21,3%). Najmniej gospodarstw ubyło w grupie 10–15 ha użytków rolnych.

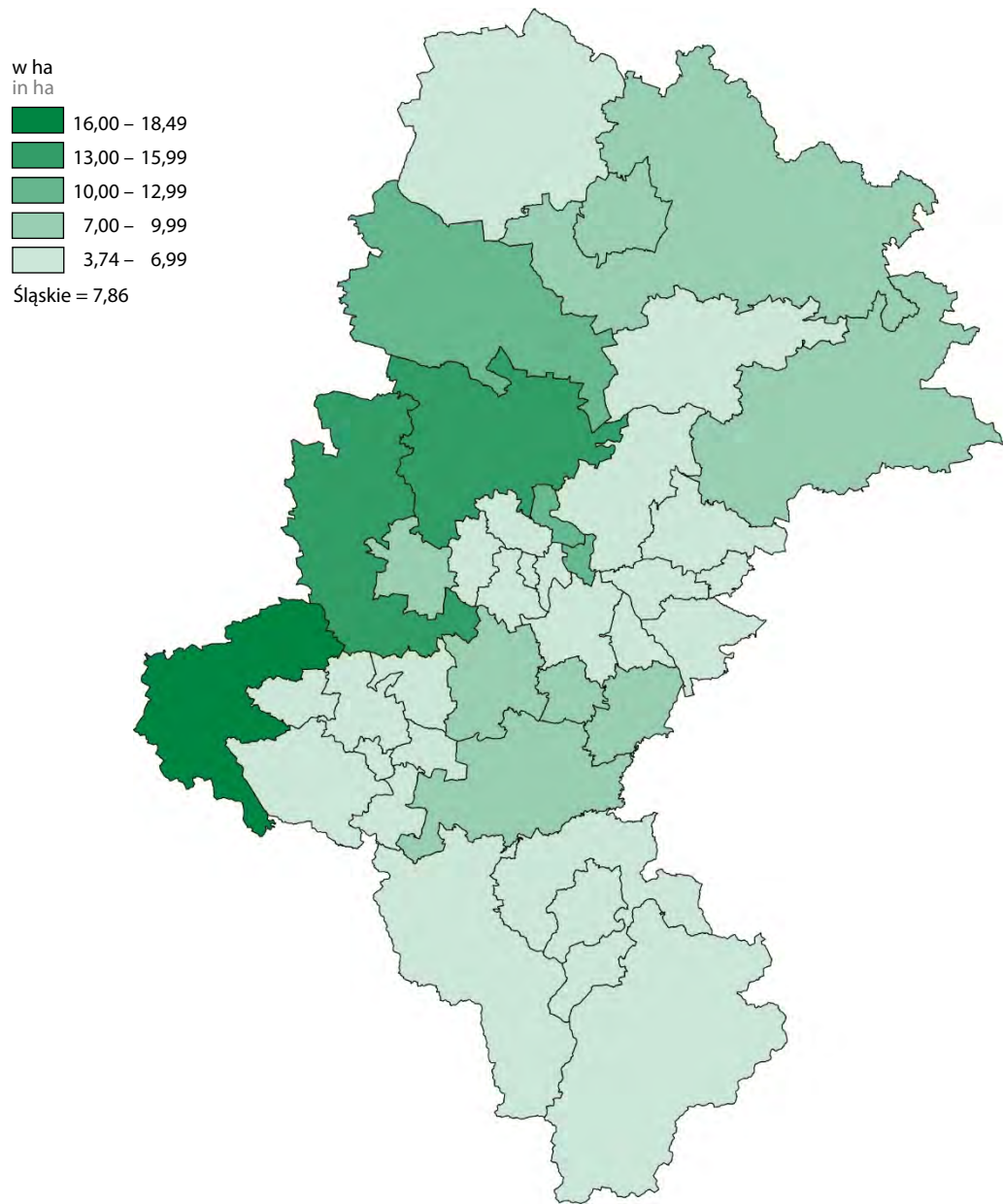
Tablica 1. Liczba gospodarstw rolnych
Table 1. Number of agricultural holdings

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych w ha Agricultural holdings with the area of agricultural land in ha								
		≤ 1	1–2	2–3	3–5	5–10	10–15	15–20	20–50	≥ 50
Ogółem w tysiącach Total in thousands										
2010	64,7	2,1	21,9	11,9	12,0	10,2	3,0	1,2	1,7	0,6
2020	49,6	1,7	13,2	9,6	9,5	8,4	2,7	1,3	2,2	1,1
2010=100										
2020	76,7	79,2	60,0	80,9	78,7	82,4	88,8	106,4	131,7	172,4
W tym gospodarstwa indywidualne o powierzchni powyżej 1 ha UR w tysiącach Of which natural person's agricultural holdings (private farms) with an area over 1 ha of agricultural land in thousands										
2010	62,5	–	21,9	11,9	12,0	10,2	3,0	1,2	1,7	0,6
2020	47,7	–	13,2	9,6	9,4	8,4	2,7	1,3	2,2	1,0
2010=100										
2020	76,3	–	60,0	80,7	78,4	81,9	88,2	105,7	131,5	181,0

W okresie dziesięciolecia 2010–2020 wzrosła liczba gospodarstw największych, należących do grup obszarowych 15 ha i więcej użytków rolnych, z czego najwięcej gospodarstw rolnych przybyło w grupie obszarowej 50 ha i więcej UR (o 72,4%).

Obserwowany spadek liczby gospodarstw, znalazł swoje odzwierciedlenie we wzroście **średniej powierzchni użytków rolnych przypadającej na 1 gospodarstwo** – z 6,04 ha w 2010 r. do 7,86 ha w 2020 roku (w kraju wzrost średniej z 9,85 ha w 2010 r. do 11,35 ha w 2020 r.). Wzrost ten nastąpił głównie na skutek zwiększenia się średniej powierzchni UR w gospodarstwach o powierzchni 20–50 ha użytków rolnych.

Mapa 1. Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne w 2020 r.
Map 1. Average area of agricultural land per 1 agricultural holding in 2020

W porównaniu z wynikami PSR 2010 nastąpiły niewielkie zmiany w strukturze gospodarstw rolnych. W omawianym okresie zmniejszył się udział gospodarstw o powierzchni 1–2 ha UR o 7,4 p. proc., natomiast wzrosły udziały gospodarstw należących do pozostałych grup obszarowych, w tym w największym stopniu gospodarstw dużych o powierzchni 15 ha UR i więcej (o 3,8 p. proc.). Nadal większość (68,3%) stanowiły gospodarstwa najmniejsze, tj. o powierzchni do 5 ha użytków rolnych.

Należy podkreślić, że gospodarstwa najmniejsze (do 2 ha UR) stanowiły niespełna 30% ogółu gospodarstw rolnych, a użytkowały około 5% ogólnej powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze i posiadały 17% ogółu sztuk dużych (SD) zwierząt gospodarskich. Większość (57,0%) ogólnej powierzchni UR w dobrej kulturze i ogółu SD zwierząt gospodarskich znajdowało się w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej UR, które stanowiły ponad 9% ogółu gospodarstw rolnych.

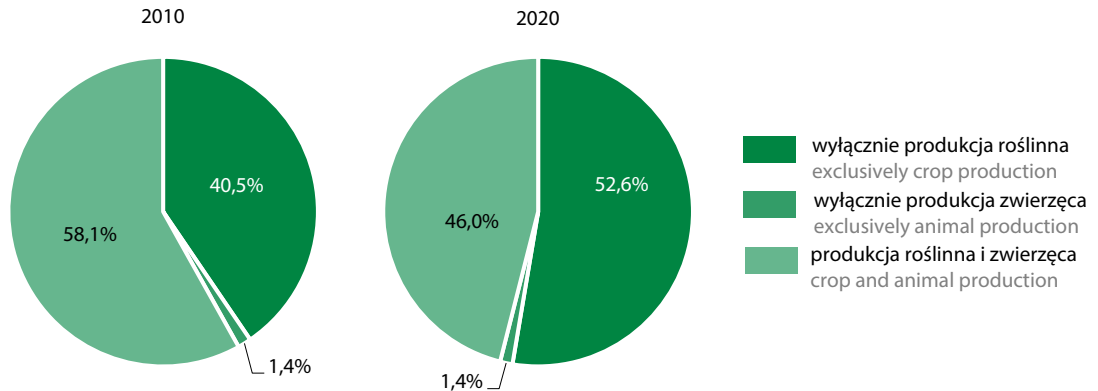
Najwięcej gospodarstw rolnych odnotowano w następujących powiatach: częstochowskim (12,3% ogółu gospodarstw w województwie śląskim), kłobuckim (11,2%) i zawierciańskim (8,7%), a najmniej w: Świętochłowicach (0,1%), Piekarach Śląskich (0,2%) oraz Mysłowicach i Chorzowie (po 0,3%).

Wśród ogółu gospodarstw 49,3 tys. (99,2%) posiadało użytki rolne, w tym 48,9 tys. (98,5%) użytki rolne w dobrej kulturze rolnej, a 23,5 tys. (47,4%) utrzymywało zwierzęta gospodarskie.

Powierzchnię pod zasiewami posiadało 74,4% gospodarstw. Wśród upraw najbardziej popularne były zboża, które były produkowane przez 66,6% gospodarstw rolnych. Bydło utrzymywało 15,1% ogółu gospodarstw rolnych, 6,0% posiadało świnie, a 35,4% prowadziło chów drobiu.

Wśród ogółu gospodarstw rolnych większość stanowiły jednostki prowadzące wyłącznie produkcję roślinną – 52,6% (w 2010 r. – 40,5%), następnie gospodarstwa mieszane prowadzące zarówno uprawę roślin, jak i chów zwierząt – 46,0% (w 2010 r. – 58,1%). Gospodarstwa zajmujące się wyłącznie produkcją zwierzęcą stanowiły najmniejszą grupę (1,4%), a ich udział nie zmienił się względem PSR 2010.

Wykres 1. Gospodarstwa rolne według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej
Chart 1. Agricultural holdings by type of agricultural production

W 2020 r. 1,7 tys. gospodarstw rolnych (2,1% ogółu gospodarstw) prowadziło działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym (w kraju odsetek tego typu gospodarstw wyniósł 1,9%). Średnia powierzchnia tych gospodarstw była trzykrotnie większa niż średnia dla ogółu gospodarstw rolnych (w kraju odnotowano podobne tendencje) i wynosiła 23,69 ha użytków rolnych.

Odsetek gospodarstw prowadzących działalność inną niż rolnicza w gospodarstwach do 1 ha UR włącznie wyniósł 3,7%, a w przypadku gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha UR wzrastał od 1,2% w grupie 1-2 ha UR do 11,5% wśród gospodarstw największych, tj. o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych.

Najwyższy odsetek gospodarstw prowadzących działalność inną niż rolnicza odnotowano w przypadku:

- działalności usługowej z wykorzystaniem własnego sprzętu (usługi rolnicze i nierolnicze) – w grupie obszarowej 30–50 ha UR (88,7% ogółu gospodarstw tej grupy prowadzących działalność inną niż rolnicza),
- agroturystyki – w grupie obszarowej 1–2 ha UR (34,4%),
- przetwórstwa produktów rolnych – w grupie obszarowej do 1 ha UR (35,5%),
- świadczenia usług zdrowotnych, socjalnych i edukacyjnych – w grupie obszarowej 2–3 ha UR (7,8%),
- akwakultury – w grupie obszarowej 20-30 ha UR (13,8%),
- innych działalności (np. prowadzenie sklepu, w którym są sprzedawane produkty gospodarstwa rolnego) – w grupie obszarowej 5–10 ha UR (32,4% ogółu gospodarstw tej grupy prowadzących działalność inną niż rolnicza).

Udział przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług z działalności innej niż rolnicza bezpośrednio związanej z gospodarstwem rolnym w ogólnej sprzedaży gospodarstwa rolnego:

- nie przekraczał 10% w przypadku 42,3% ogółu gospodarstw prowadzących działalność inną niż rolnicza,
- mieścił się w przedziale 11–50% dla 27,2% omawianych gospodarstw,
- wynosił ponad 50% w przypadku 30,4% gospodarstw prowadzących działalność inną niż rolnicza.

Przychody z działalności innej niż rolnicza były większe niż z działalności rolniczej przede wszystkim w gospodarstwach najmniejszych do 10 ha UR (38,0% ogółu omawianych gospodarstw). Dla porównania, sytuacja ta dotyczyła 14,5% gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej.

Według wyników PSR 2020 – 119 gospodarstw rolnych (0,2% ogółu gospodarstw) posiadało certyfikat rolnictwa ekologicznego nadany przez jednostkę certyfikującą lub było w trakcie konwersji na ekologiczne metody produkcji rolniczej (w kraju 1,4% ogółu gospodarstw).

Odsetek gospodarstw ekologicznych wzrastał wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych, jednak w grupie do 20 ha UR nie przekroczył 0,5%, w grupie obszarowej 20-50 ha UR wyniósł 1,5%, następnie 50 ha i więcej 3,2%. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w średniej powierzchni UR w gospodarstwie ekologicznym, która wynosiła 46,76 ha (była prawie 6-krotnie wyższa niż średnia gospodarstw rolnych ogółem).

Ponad 57% użytkowników gospodarstw rolnych w województwie śląskim (w kraju ponad 65%) w okresie ostatnich 3 lat, tj. w latach 2018-2020, korzystała ze środków wsparcia (ujętych w spisie) w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

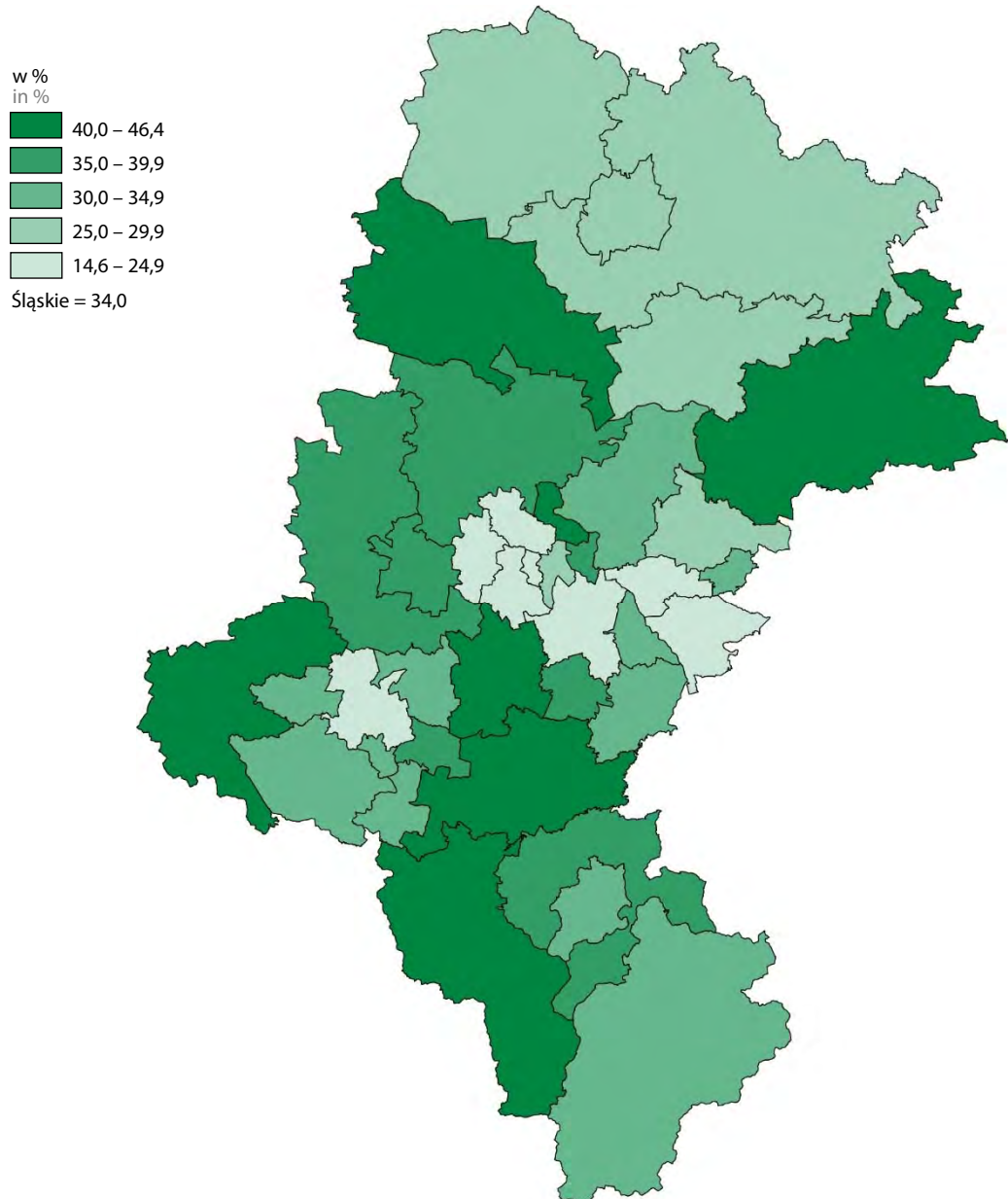
Odsetek gospodarstw korzystających z PROW wzrastał wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych od ok. 25% w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie do ponad 82% w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych.

Wyniki PSR 2020 wykazały, że ponad 57% ogółu gospodarstw rolnych (28,5 tys.) produkowało na rynek (w kraju blisko 71% gospodarstw). W przypadku gospodarstw indywidualnych blisko 51% produkowało głównie na sprzedaż, a ok. 7% głównie na samozaopatrzenie żywieniowe gospodarstwa domowego (w tym około 15% wyłącznie na samozaopatrzenie). Dla blisko 28% gospodarstw rolnych nie odnotowano sprzedaży ani zużycia na samozaopatrzenie (w kraju około 19%), ze względu na to, że działalność rolnicza ograniczona była tylko do utrzymywania gruntów w dobrej kulturze rolnej lub produkcja rolnicza była w toku.

Według danych uzyskanych w spisie 34,2% osób kierujących gospodarstwem rolnym posiadało wykształcenie rolnicze lub kurs rolniczy. W miarę wzrostu powierzchni użytków rolnych odsetek ten wyraźnie wzrastał z 25,0% w grupie 1–2 ha UR do 64,5% dla gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych. Wśród najmniejszych gospodarstw rolnych, tj. do 1 ha UR włącznie, omawiany odsetek wynosił 38,3%.

Mapa 2. Udział osób kierujących gospodarstwem rolnym z wykształceniem rolniczym w ogólnej liczbie osób kierujących gospodarstwem rolnym w 2020 r.

Map 2. Share of managers with agricultural education in total managers of agricultural holdings in 2020

Ukończeniem kursu rolniczego (jako najwyższym poziomem wykształcenia rolniczego) legitymowało się 15,3% ogółu osób kierujących gospodarstwami rolnymi (o 1,1 p. proc więcej niż w kraju). Udział osób kierujących z wyższym wykształceniem rolniczym w ogólnej liczbie kierujących był niewielki i wynosił 2,3%. Najniższy był w grupie obszarowej 2–3 ha UR (1,4%), a najwyższy w grupie 100 ha i więcej UR (18,9%).

Osobami kierującymi gospodarstwami rolnymi byli przede wszystkim mężczyźni, którzy stanowili blisko 64% ogółu kierujących (podobna sytuacja występowała w kraju). Ponad 17% kierujących nie przekroczyło 40 lat, a wiek większości (około 65% ogółu kierujących) mieścił się w przedziale 40–64 lata.

Najwięcej młodych kierujących gospodarstwami rolnymi odnotowano wśród gospodarstw o powierzchni 30–100 ha UR (blisko 36% ogółu kierujących w tej grupie obszarowej). Z kolei najstarsi byli kierujący gospodarstwami o powierzchni 1–2 ha UR (25,0% kierujących w tej grupie obszarowej miało 65 i więcej lat). Najwyższy odsetek kierujących kobiet odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR (50,0%).

W zdecydowanej większości gospodarstw indywidualnych (75,2% ogółu) użytkownik był jednocześnie osobą kierującą gospodarstwem rolnym. W większości byli to mężczyźni (68,1%). Jeśli osobą kierującą był współmałżonek użytkownika (9,4 tys. gospodarstw) – była to częściej kobieta, a jeśli inny członek rodziny (4,2% gospodarstw) – najczęściej był to mężczyzna. Tylko nieco ponad 0,1% gospodarstw była kierowana przez pracownika najemnego.

Rozdział 2

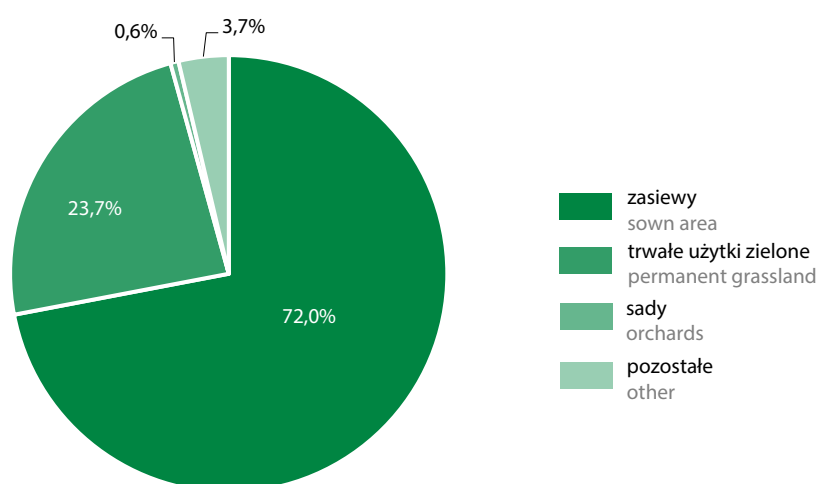
Chapter 2

Użytkowanie gruntów

Land use

W 2020 r. **ogólna powierzchnia gruntów** w użytkowaniu gospodarstw rolnych wyniosła 435,7 tys. ha, tj. 2,6% ogólnej powierzchni gruntów w kraju. W województwie śląskim ogólna powierzchnia gruntów zmniejszyła się w porównaniu z 2010 r. o 11,8 tys. ha (tj. o 2,6%). W kraju odnotowano również spadek powierzchni gruntów w porównaniu z 2010 r. o 0,3 mln ha, tj. o 1,9%.

Wykres 2. Struktura użytkowania użytków rolnych w dobrej kulturze w gospodarstwach rolnych w 2020 r.
Chart 2. Structure of the use of agricultural land in good condition in agricultural holdings in 2020

W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu rolnego przeprowadzonego w 2010 r. w województwie śląskim zmieniła się **struktura użytkowania gruntów**. Zwiększył się udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogólnej o 2,2 p. proc., natomiast zmniejszył się udział pozostałych gruntów o 0,2 p. proc. oraz lasów o 1,4 p. proc. W kraju odpowiednio odnotowano wzrost udziału powierzchni użytków rolnych o 2,2 p. proc. oraz spadek udziału pozostałych gruntów o 1,2 p. proc. i lasów o 1,1 p. proc.

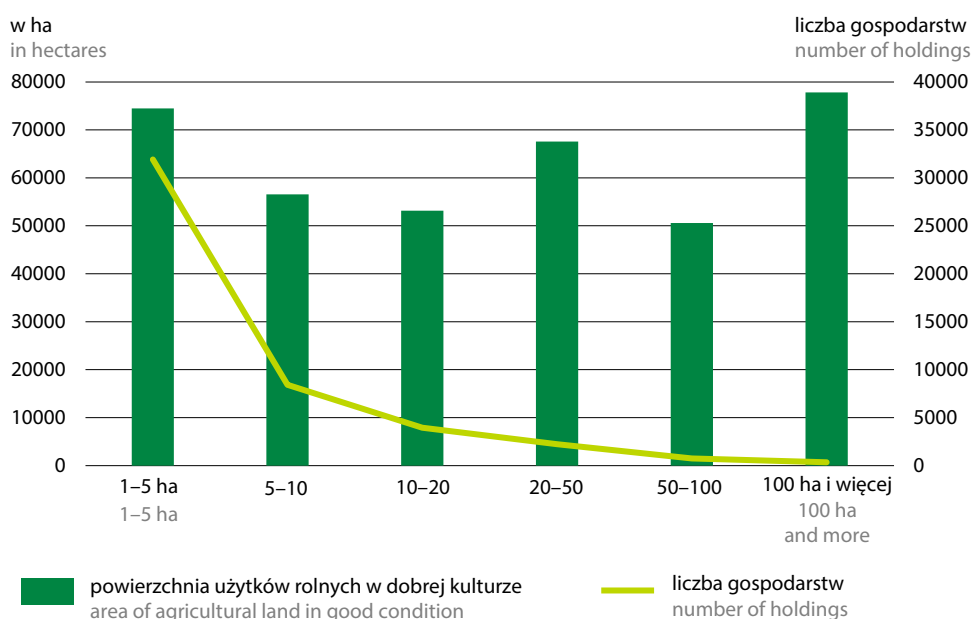
Średnia powierzchnia ogólna gospodarstwa rolnego w gospodarstwach z powierzchnią ogólną wyniosła 8,78 ha (w kraju 12,66 ha). Natomiast średnia powierzchnia ogólna w gospodarstwach o powierzchni powyżej 1 ha UR w 2020 r. wyniosła 9,02 ha (w kraju 12,87 ha).

Areał **użytków rolnych** w gospodarstwach rolnych w województwie śląskim wynosił 390,2 tys. ha, a liczba gospodarstw użytkujących użytki rolne wyniosła 49,3 tys., w tym 48,0 tys. gospodarstw posiadało powyżej 1 ha UR, a 1,3 tys. gospodarstw posiadało powierzchnię użytków rolnych do 1 ha włącznie. W kraju odpowiednio powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach wolnych wyniosła 15,0 mln ha, a liczba gospodarstw użytkujących użytki rolne wyniosła 1311,9 tys. W ciągu 10 lat, tj. od Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 r., nastąpiło zmniejszenie powierzchni użytków rolnych o ok. 1 tys. ha, tj. o 0,3%, przy jednoczesnym spadku liczby gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne o 15,3 tys., tj. o 23,7%. **Średnia powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne** wyniosła 7,9 ha (w kraju 11,4 ha).

Z ogólnej powierzchni użytków rolnych – ponad połowa - 50,7% (w kraju 56,5%) znajdowała się w gospodarstwach rolnych o powierzchni 20 ha i więcej UR, choć gospodarstwa te stanowiły zaledwie 6,8% ogólnej liczby gospodarstw użytkujących użytki rolne (w kraju 11,2%). W grupie obszarowej 100 ha i więcej UR znajdowało się 20,2% ogólnej powierzchni użytków rolnych i 0,7% ogólnej liczby gospodarstw z użytkami rolnymi. Natomiast w kraju odpowiednio: 23,1% ogólnej powierzchni użytków rolnych oraz 1,1% ogólnej liczby gospodarstw z użytkami.

Wykres 3. Liczba gospodarstw rolnych z użytkami rolnymi w dobrej kulturze i powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 3. Number of agricultural holdings with agricultural land in good condition and the area of agricultural land in good condition by area groups of agricultural land in 2020

Największą powierzchnię użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne odnotowano w powiatach: częstochowskim (47,4 tys. ha), zawierciańskim 39,6 ha), kłobuckim (37,3 tys. ha), a najmniejszą w Świętochłowicach (0,2 tys. ha).

Powierzchnia **użytków rolnych w dobrej kulturze** zwiększyła się w ciągu ostatnich 10 lat o 2,6% (w kraju wzrost o 2,1%), a jej udział w strukturze powierzchni ogólnej gospodarstwa zmalał o 4,5 p. proc. (w kraju wzrost o 3,4 p. proc.).

W strukturze użytkowania gruntów dominowała **powierzchnia zasiewów**, która stanowiła 72,0% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze (w kraju 74,3%) i wyniosła ok. 274,5 tys. ha (w kraju ok 11 mln ha).

Zróżnicowanie wielkości udziału powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze w poszczególnych powiatach było dość znaczne. Największy udział zasiewów wystąpił w Piekarach Śląskich i stanowił 91,0%, natomiast najmniejszy w powiecie żywieckim 15,2%.

Wyniki PSR 2020 wykazały, że 4,1 tys. (8,4%) gospodarstw rolnych z użytkami rolnymi w dobrej kulturze posiadało grunty ugorowane. Najwięcej gruntów ugorowanych wystąpiło w Jaworznie, a najmniej w powiecie pszczyńskim (2,6%). Natomiast w kraju 89,3 tys. gospodarstw rolnych z użytkami rolnymi w dobrej kulturze posiadało grunty ugorowane, tj. 6,8%.

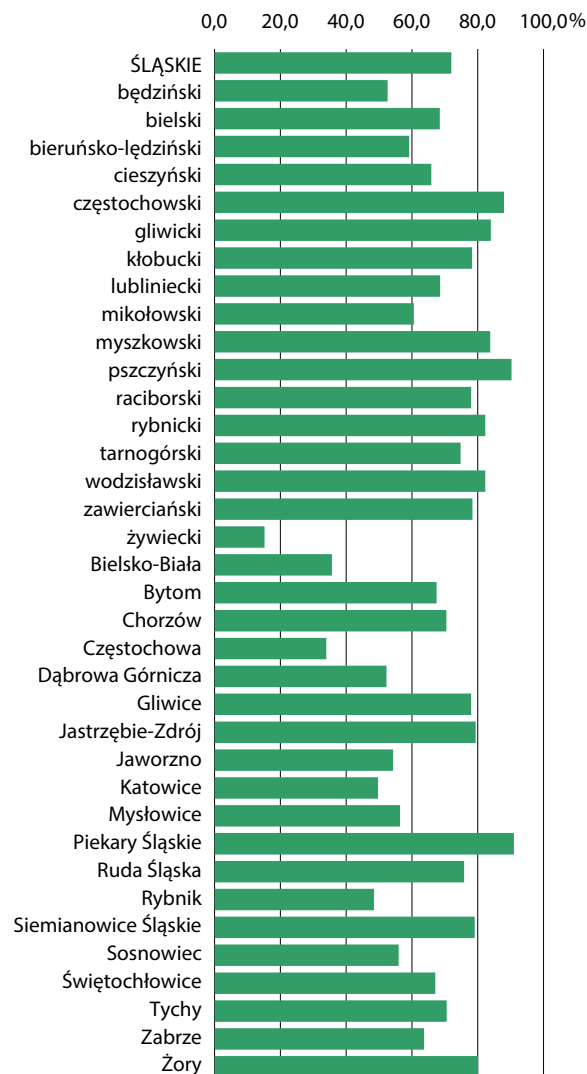
W strukturze użytków rolnych powierzchnia **trwałych użytków zielonych** stanowiła 23,1% (w kraju 21,4%) i wyniosła 90,2 tys. ha (w kraju 3202,8 tys.). W ramach tej powierzchni udział łąk wyniósł 91,4% (w kraju 87,1%). Wzrost powierzchni łąk wynikał z proporcjonalnego zmniejszenia powierzchni pastwisk.

Powierzchnia **łąk trwałych** w gospodarstwach rolnych wyniosła 82,5 tys. ha i w porównaniu do 2010 r. zwiększyła się o 13,1%, (w kraju odpowiednio: 2,8 mln ha tj. wzrost o 8,1%). Łąki trwałe w województwie śląskim zajmowały 32,4 tys. gospodarstw rolnych (w kraju w 0,8 mln gospodarstw rolnych). W gospodarstwach rolnych użytkujących 10 ha i więcej UR znajdowało się 51,6% ogólnej powierzchni łąk trwałych (w kraju 66,1%).

W strukturze użytkowania gruntów łąki trwałe stanowiły 21,6% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze (w kraju 18,9%). W województwie obserwuje się duże zróżnicowanie terytorialne omawianego odsetka. Jego wartość przekroczyła 50% w dwóch powiatach: żywieckim – 75,0%, w Bielsku-Białej – 50,5%, a najniższe dwa poziomy wystąpiły w Piekarach Śląskich – 7,5% oraz powiecie raciborskim – 8,2%.

Wykres 4. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według powiatów w 2020 r.

Chart 4. Share of sown area in area of agricultural land in a good condition by powiats in 2020

Powierzchnia **pastwisk trwałych** wyniosła 3,7 tys. ha i było to o 22,0% mniej niż w 2010 r. (w kraju spadek o 36,3%). Pastwiska trwale znajdowały się w 7,7 tys. gospodarstw rolnych (w kraju 110,3 tys.). Powierzchnia pastwisk w województwie śląskim stanowiła 2,0% ogólnej powierzchni użytków rolnych (w kraju 2,8%).

Najwięcej gospodarstw rolnych użytkujących pastwiska odnotowano w grupie obszarowej 5-10 ha UR - 21,5% (w kraju 23,7%), następnie wśród gospodarstw w grupie obszarowej 1-2 ha UR - 20,3%. Jednak największy odsetek powierzchni pastwisk w ogólnej powierzchni miały gospodarstwa użytkujące 100 ha i więcej UR - 15,2% (w kraju 19,9%).

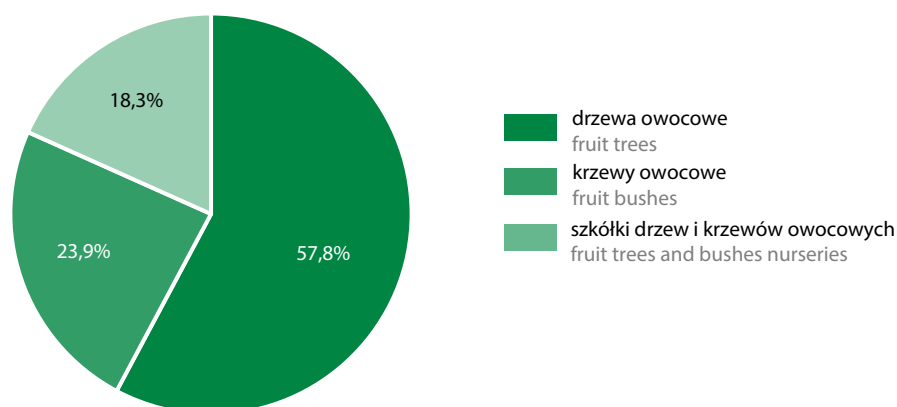
W strukturze użytkowania gruntów w dobrej kulturze najwyższy udział powierzchni pastwisk trwałych miały powiaty: żywiecki - 7,7%, cieszyński - 6,9%, Rybnik - 5,4% oraz Sosnowiec - 5,2%, a najniższy - Piekary Śląskie - 0,2%.

Łączna powierzchnia **upraw trwałych** w gospodarstwach rolnych wyniosła 3,2 tys. ha, co stanowiło 0,8% użytków rolnych w dobrej kulturze, z czego powierzchnia sadów wynosiła 2,3 tys. ha, tj. 0,6% omawianych użytków rolnych. Uprawy trwale posiadało 3,5 tys. gospodarstw. Średnia powierzchnia upraw trwałych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne z uprawami trwałymi wynosiła 1,0 ha, (w kraju 2,30 ha).

Powierzchnia sadów w województwie wyniosła 2,3 ha, tj. 0,7% powierzchni sadów w kraju, a liczba gospodarstw użytkujących sady wyniosła 2,8 tys., tj. 1,8% gospodarstw użytkujących sady w kraju.

Wykres 5. Udział powierzchni uprawy drzew owocowych, krzewów owocowych oraz szkółek drzew i krzewów owocowych w ogólnej powierzchni sadów w 2020 r.

Chart 5. Share of area under fruit trees, bushes and fruit trees and bushes nurseries in the total area of orchards in 2020

W strukturze upraw w sadach największy procent stanowiły uprawy drzew owocowych 57,8% (w kraju 65,5%), natomiast najmniejszy szkółki drzew i krzewów owocowych - 18,3%, (w kraju 6,7%). W województwie śląskim powierzchnia uprawy drzew owocowych w sadach w 2020 r. wyniosła 1,4 tys., tj. 0,6% powierzchni upraw drzew owocowych w kraju. Drzewa owocowe w sadach uprawiano w 1,6 tys. gospodarstw rolnych (w kraju 97,4 tys.) na powierzchni 1,4 tys. ha (w kraju 233 tys. ha). Średnia powierzchnia gospodarstwa sadowniczego z uprawą drzew owocowych w 2020 r. wyniosła 0,82 ha, (w kraju 2,39 ha).

Areał uprawy krzewów owocowych w gospodarstwach rolnych wyniósł ok. 0,6 tys. ha, co stanowiło 23,9% łącznej powierzchni sadów (w kraju 27,8%). Krzewy owocowe w sadach uprawiało 0,7 tys. gospodarstw rolnych (w kraju 60,2 tys. gospodarstw). Średnia powierzchnia gospodarstwa sadowniczego z uprawą krzewów owocowych w województwie wyniosła 0,80 ha, (w kraju odpowiednio: 1,64 ha). Natomiast szkółki drzew i krzewów owocowych uprawiano na powierzchni 0,4 tys. ha (w kraju 24,0 tys. ha) co stanowiło 18,3% łącznej powierzchni sadów (w kraju 6,7%). W województwie śląskim liczba gospodarstw rolnych z powierzchnią plantacji szkółek drzew i krzewów owocowych wyniosła 0,9 tys. (w kraju 24,7 tys.).

Lasy i grunty leśne w gospodarstwach rolnych zajmowały w 2020 r. w województwie 22,8 tys. ha (w kraju 963,9 tys. ha) i w ciągu 10 lat ich powierzchnia zmniejszyła się o 6,9 tys. ha (w kraju spadek o: 200,5 tys. ha). Średnia powierzchnia lasów i gruntów leśnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne z lasami w 2020 r. wynosiła 1,27 ha, (w kraju 1,74 ha).

Pozostałe grunty stanowiły 5,2% ogólnej powierzchni gruntów znajdujących się w użytkowaniu gospodarstw rolnych i zajmowały 22,7 tys. ha (w kraju odpowiednio: 4,5%, 752,2 tys. ha). W porównaniu do 2010 r., powierzchnia gruntów pozostałych zmniejszyła się o 4,0 tys. ha, tj. 14,9%, (w kraju odpowiednio o: 209,6 tys. ha, tj. 21,8%). Zmniejszyła się również liczba gospodarstw rolnych posiadających grunty pozostałe o 20,6%, (w kraju o około 10%).

Średnia powierzchnia pozostałych gruntów w gospodarstwach rolnych je posiadających wynosiła 0,51 ha, (w kraju 0,64 ha).

Rozdział 3

Chapter 3

Powierzchnia zasiewów

Sown area

Powierzchnia pod zasiewami w województwie śląskim w 2020 r. wyniosła 274,5 tys. ha, co stanowiło 2,5% ogólnej powierzchni zasiewów w kraju. W porównaniu z 2010 r. ogólna powierzchnia zasiewów zwiększyła o 6,5 tys. ha, tj. o 2,4%. Liczba gospodarstw rolnych, które posiadały użytki rolne pod zasiewami wyniosła 36,9 tys. i w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 12,1 tys. gospodarstw, tj. o 24,7%.

Tablica 2. Powiaty o największej powierzchni zasiewów w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą w 2020 r.

Table 2. Powiats with the largest sown area in agricultural holdings conducting agricultural activity in 2020

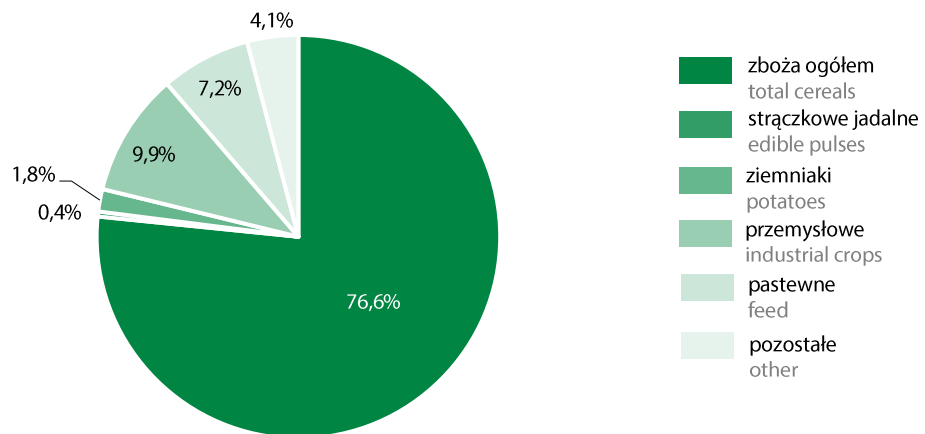
Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia zasiewów ogółem w ha Total sown area in ha	Województwo=100 Voivodship=100	Udział powierzchni zasiewów w powierzchni UR powiatu w % Share of the sown area in the area of agricultural land of powiat in %
Województwo Voivodship	274491,36	100,0	70,3
Powiaty: Powiats:			
zawierciański	30532,76	11,1	77,1
kłobucki	30319,75	11,0	81,3
częstochowski	30087,07	11,0	63,5
raciborski	25655,89	9,3	89,1
gliwicki	22743,76	8,3	87,1
lubliniecki	20341,66	7,4	77,4
pszczyński	15491,60	5,6	82,8
tarnogórski	15139,43	5,5	81,3
cieszyński	13363,03	4,9	58,3

Największy wzrost powierzchni zasiewów nastąpił w gospodarstwach rolnych należących do grupy obszarowej 30–50 ha UR (o 35,9%). Powierzchnia zasiewów zwiększyła się także w gospodarstwach rolnych posiadających 20–30 ha UR (o 19,5%) oraz 50 ha i więcej UR (o 17,6%). W pozostałych grupach obszarowych nastąpiło zmniejszenie powierzchni zasiewów.

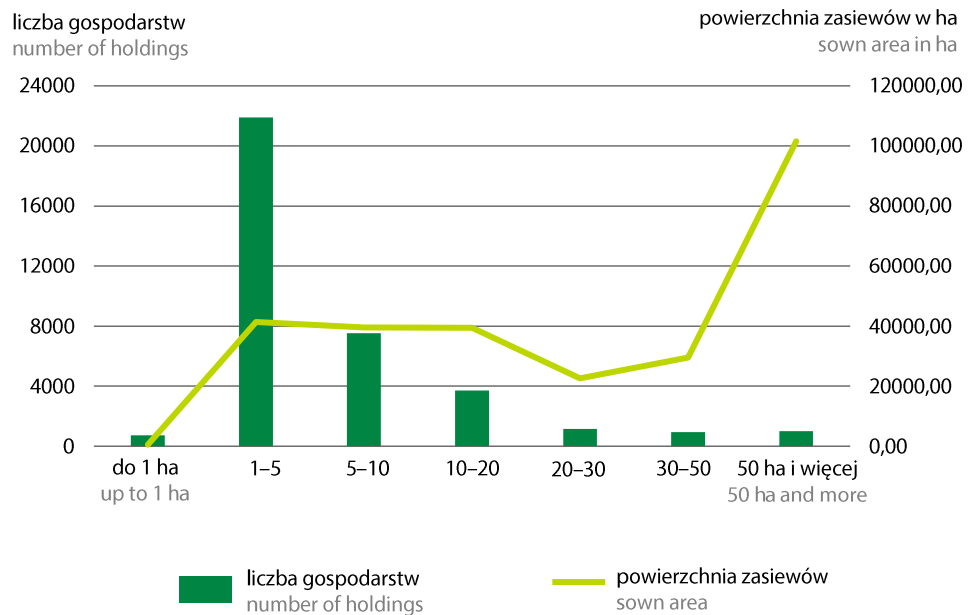
Zwiększenie ogólnej powierzchni pod zasiewami wynika przede wszystkim ze znacznie większej liczby gospodarstw rolnych zajmujących się produkcją roślinną w grupach obszarowych: 20–30 ha UR, 30–50 ha UR, oraz 50 ha i więcej użytków rolnych. Liczba omawianych gospodarstw zwiększyła się w porównaniu z 2010 r.: o 65,1% w grupie obszarowej 50 ha i więcej UR i wyniosła 1,0 tys. (w 2010 r. 0,6 tys.), o 37,8% w grupie obszarowej 30–50 ha UR i wyniosła 0,9 tys. (w 2010 r. 0,7 tys.) oraz o 20,7% w grupie obszarowej 20–30 ha UR i wyniosła 1,2 tys. (w 2010 r. 1,0 tys.).

W 2020 r. średnia powierzchnia zasiewów w gospodarstwach rolnych wynosiła 7,43 ha.

Wykres 6. Udział powierzchni poszczególnych grup upraw w ogólnej powierzchni zasiewów w 2020 r.
Chart 6. Share of the area of individual crop groups in the total sown area in 2020

Wykres 7. Powierzchnia zasiewów ogółem i liczba gospodarstw rolnych posiadających zasiewy według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
Chart 7. Total sown area and number of agricultural holdings with sown crops by area groups of agricultural land in 2020

3.1. Zboża

3.1. Cereals

W 2020 r. powierzchnia zasiewów zbóż ogółem wyniosła 210,2 tys. ha (2,8% w skali kraju), tj. 76,6% ogólnej powierzchni zasiewów. W porównaniu z 2010 r. powierzchnia zbóż obniżyła się o 2,9 tys. ha, tj. o 1,4%. Powierzchnia uprawy zbóż podstawowych wyniosła ponad 168,1 tys. ha i w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 4,9 tys. ha (o 2,8%).

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą zbóż wyniosła 33,0 tys., tj. 89,4% ogółu gospodarstw rolnych, które zajmowały się uprawą ziemiopłodów. W porównaniu z 2010 r. odnotowano spadek udziału gospodarstw uprawiających zboża w ogólnej liczbie gospodarstw z uprawami (z 91,2% w 2010 r. do 89,4% w 2020 r.).

Udział powierzchni zbóż w ogólnej powierzchni zasiewów w poszczególnych grupach obszarowych UR wahał się od 69,5% w grupie 50 ha i więcej do 84,3% w grupie 5–10 ha UR.

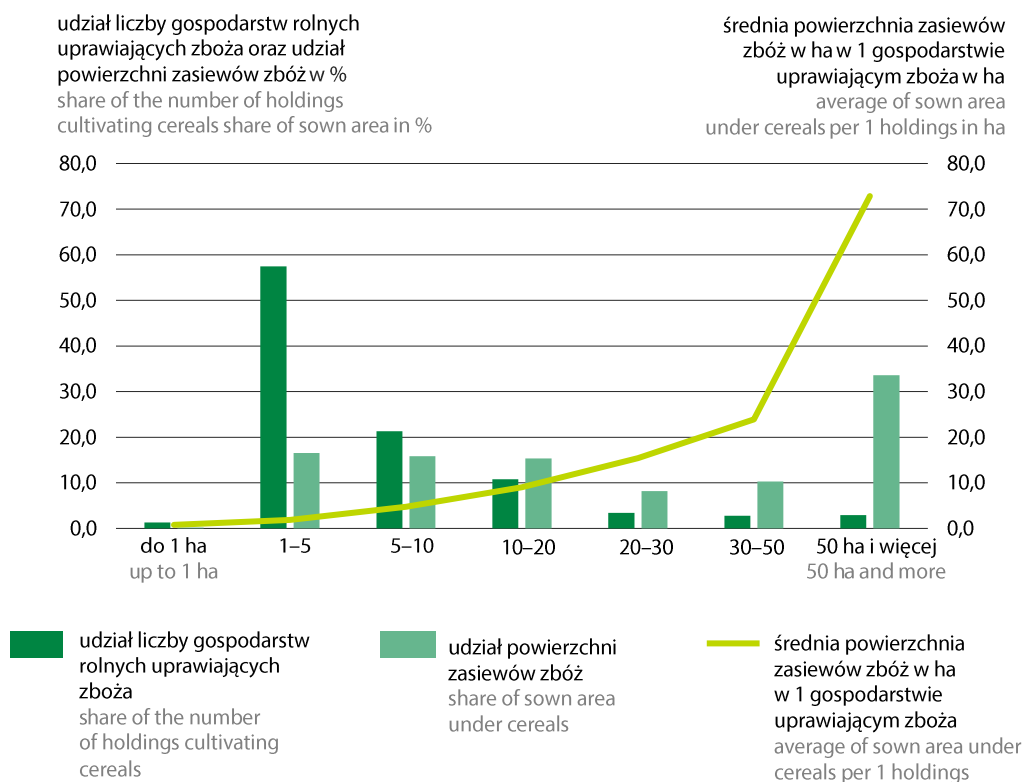
Średnia powierzchnia zbóż ogółem w 1 gospodarstwie rolnym zajmującym się ich uprawą wyniosła 6,36 ha.

Najwięcej gospodarstw uprawiających zboża, tj. 57,5% wszystkich gospodarstw uprawiających zboża posiadało od 1 do 5 ha UR, jednak w gospodarstwach tych znajdowało się tylko 16,5% zasiewów zbóż ogółem.

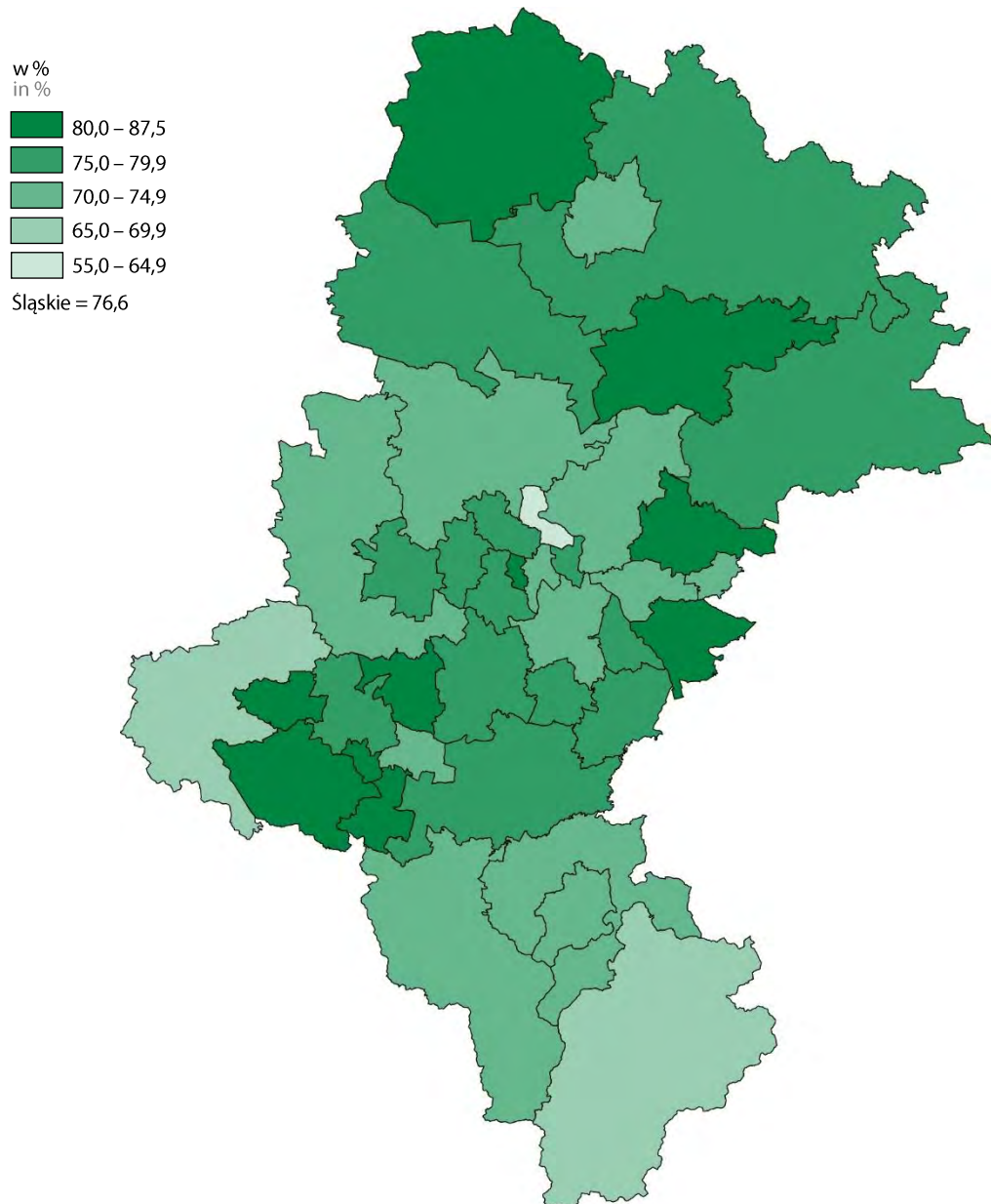
W gospodarstwach 50 ha i więcej UR uprawiających zboża znajdowało się najwięcej powierzchni uprawy zbóż – 70,6 tys. ha (33,6%), a udział tych gospodarstw stanowił 2,9% wszystkich gospodarstw uprawiających zboża, w porównaniu z 2010 r. liczba tych gospodarstw wzrosła o 66,8%.

Wykres 8. Gospodarstwa rolne prowadzące uprawę zbóż i powierzchnia uprawy zbóż według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 8. Agricultural holdings cultivating cereals and area under cereals by area groups of agricultural land in 2020

Mapa 3. Udział powierzchni zasiewów zbóż w powierzchni zasiewów ogółem w 2020 r.
Map 3. Share of sown area under cereals in total sown area in 2020

3.2. Kukurydza na ziarno

3.2. Grain maize

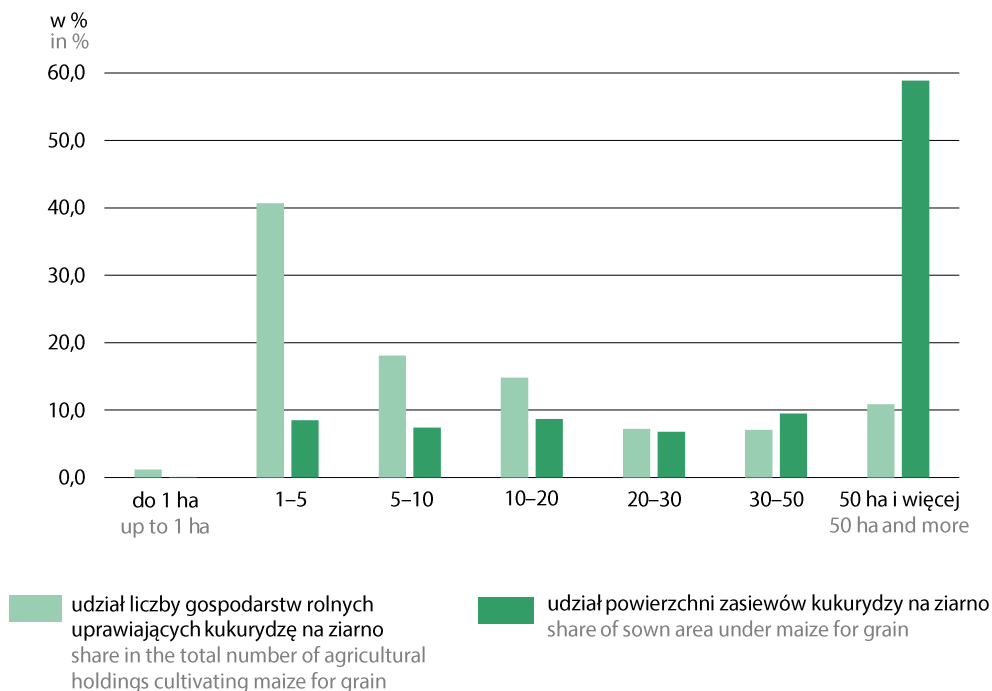
Powierzchnia uprawy kukurydzy na ziarno w 2020 r. wyniosła 27,4 tys. ha, co stanowiło 2,9% powierzchni tej uprawy w kraju.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą kukurydzy na ziarno wyniosła 4,2 tys., tj. 11,3% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami. W porównaniu z 2010 r. liczba gospodarstw uprawiających kukurydżę na ziarno wzrosła o 1,7 tys., tj. o 69,7%. Analiza liczby gospodarstw uprawiających kukurydżę na ziarno w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że najczęściej gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–5 ha UR – 40,7%. W grupie obszarowej 5–10 ha UR znajdowało się 18,1% gospodarstw, w grupie obszarowej 10–20 ha UR – 14,8%, natomiast najmniej gospodarstw uprawiających kukurydżę na ziarno odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie – 1,2%.

W gospodarstwach rolnych posiadających 50 ha i więcej UR znajdowało się 58,9% całego areалу uprawy kukurydzy na ziarno w województwie, a udział gospodarstw w tej grupie obszarowej wyniósł 10,9% wszystkich gospodarstw uprawiających kukurydżę na ziarno w województwie.

Wykres 9. Udział powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę kukurydzy na ziarno według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 9. Share of area under grain maize and number of agricultural holdings cultivating grain maize by area groups of agricultural land in 2020

Na 1 gospodarstwo rolne posiadające uprawę kukurydzy na ziarno przypadało średnio 6,58 ha powierzchni tej uprawy.

3.3. Strączkowe jadalne

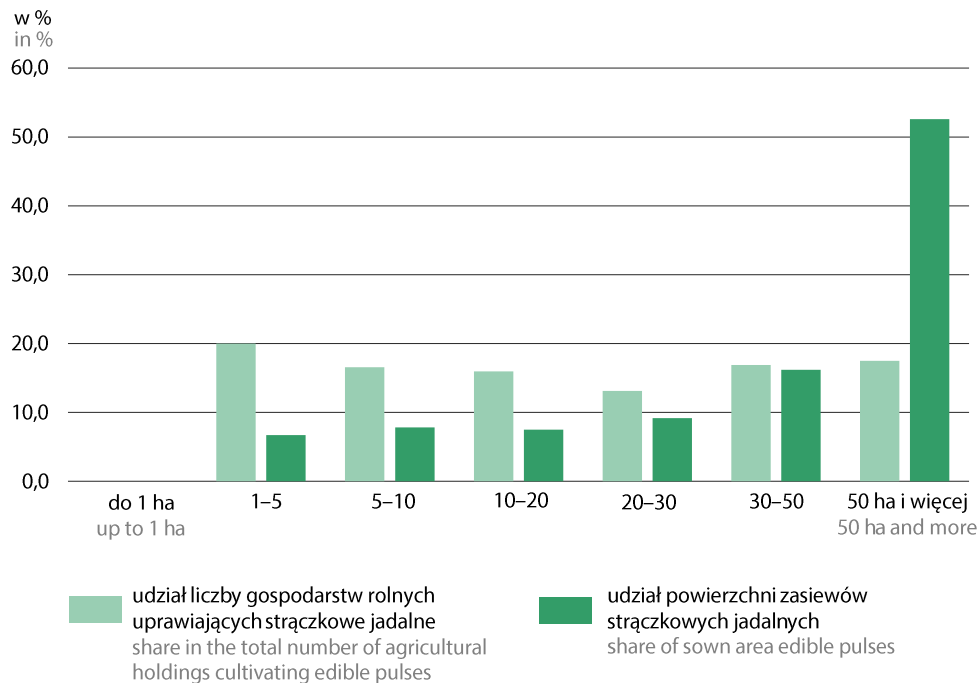
3.3. Edible pulses

Rośliny strączkowe jadalne zajmowały powierzchnię 1,1 tys. ha, co stanowiło 0,9% powierzchni zasiewów roślin strączkowych jadalnych w kraju.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą roślin strączkowych jadalnych wyniosła 0,3 tys., tj. 0,9% ogólnej liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawy. Udział gospodarstw rolnych uprawiających rośliny strączkowe jadalne w ogólnej liczbie gospodarstw z uprawami strączkowych jadalnych wzrastał od 13,1% w grupie 20–30 ha UR do 20,0% w grupie 1–5 ha UR, natomiast w grupie gospodarstw o największym areale uprawiających rośliny strączkowe jadalne o powierzchni 50 ha i więcej UR wynosił 17,5%.

Wykres 10. Udział powierzchni uprawy strączkowych jadalnych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych jadalnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 10. Share of area under edible pulses and number of agricultural holdings cultivating edible pulses by area groups of agricultural land in 2020

Najwięcej gospodarstw uprawiających strączkowe jadalne, tj. 20,0% wszystkich gospodarstw uprawiających rośliny strączkowe jadalne posiadały gospodarstwa od 1 do 5 ha UR, jednak w gospodarstwach tych znajdowało się tylko 6,7% zasiewów.

W porównaniu do 2010 r. wzrosła ponad 2,5-krotnie liczba gospodarstw posiadających 50 ha i więcej UR uprawiających rośliny strączkowe jadalne, powierzchnia uprawy strączkowych jadalnych w 2020 r. w tych gospodarstwach stanowiła 52,6% powierzchni upraw strączkowych jadalnych w województwie.

Na 1 gospodarstwo posiadające rośliny strączkowe jadalne przypadało średnio 3,32 ha powierzchni tych upraw.

Największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą strączkowych jadalnych w województwie odnotowano w powiecie zawierciańskim (13,8%).

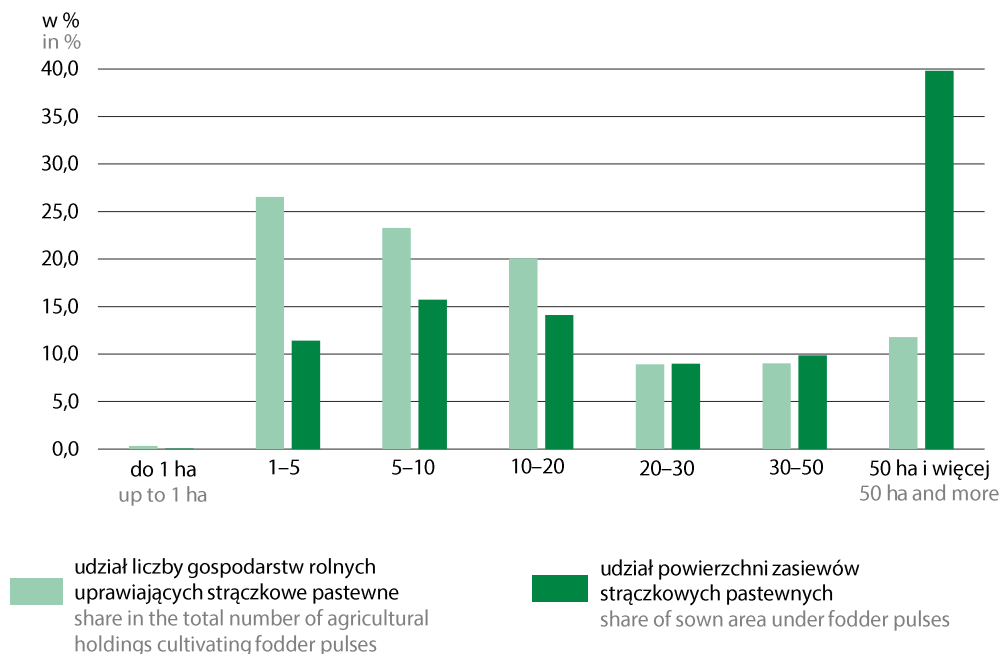
3.4. Strączkowe pastewne na ziarno

3.4. Fodder pulses for grain

W 2020 r. rośliny strączkowe pastewne na ziarno zajmowały powierzchnię 5,0 tys. ha, tj. 2,2% powierzchni tych upraw w kraju.

Wykres 11. Udział powierzchni uprawy strączkowych pastewnych na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych pastewnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 11. Share of fodder pulses cultivation area for grain and number of agricultural holdings cultivating fodder pulses by area groups of agricultural land in 2020

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą roślin strączkowych pastewnych na ziarno wyniosła 1,6 tys., tj. 4,3% ogólnej liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę.

Najniższy udział gospodarstw uprawiających rośliny strączkowe pastewne na ziarno w ogólnej liczbie gospodarstw z tymi uprawami odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie – 0,3%, a najwyższe wartości zanotowano w grupach obszarowych o powierzchni: 1–5 ha UR – 26,6% oraz 5–10 ha UR – 23,3%.

W gospodarstwach rolnych posiadających 50 ha i więcej UR znajdowało się 39,8% całego arealu uprawy roślin strączkowych pastewnych na ziarno, a gospodarstwa te stanowiły 11,8% ogółu gospodarstw prowadzących tę uprawę.

W porównaniu do 2010 r. wzrosła z 37 do 188 (o 151) liczba gospodarstw posiadających 50 ha i więcej UR uprawiających rośliny strączkowe pastewne na ziarno.

Na 1 gospodarstwo uprawiające strączkowe pastewne na ziarno przypadało średnio 3,13 ha powierzchni tych upraw.

3.5. Ziemiaki

3.5. Potatoes

Powierzchnia uprawy ziemniaków (bez powierzchni ziemniaków uprawianych w ogrodach przydomowych) wyniosła 5,0 tys. ha (2,2% w skali kraju) i w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 6,3 tys. ha, tj. o 55,4%.

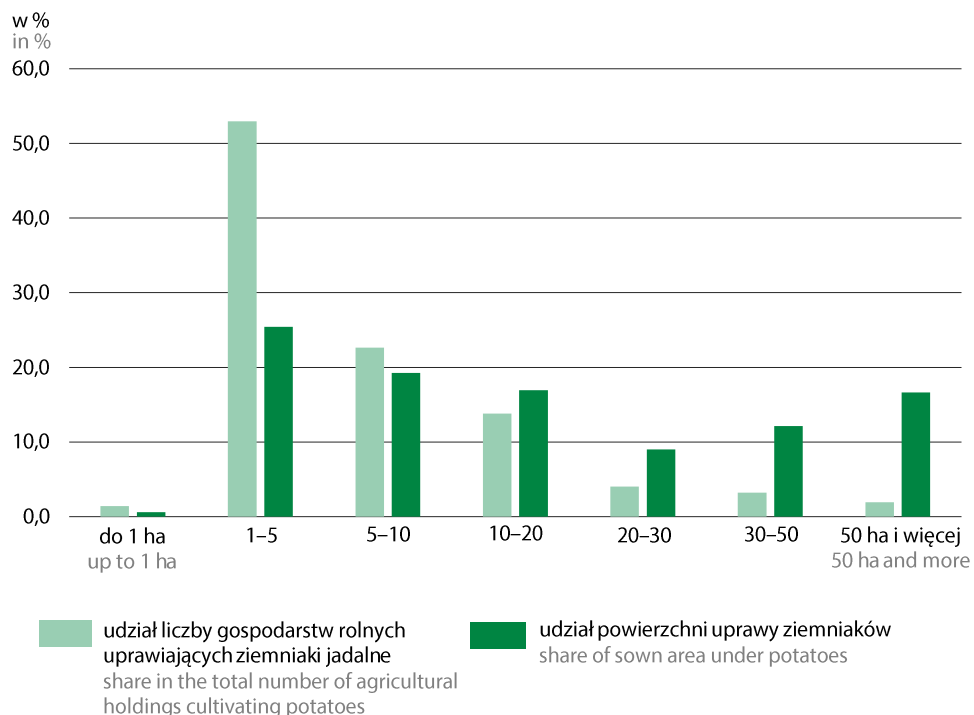
Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą ziemniaków wyniosła – 9,2 tys., tj. 24,8% ogólnej liczby gospodarstw posiadających grunty pod zasiewami. Przegląd liczby gospodarstw uprawiających ziemniaki w porównaniu do ogólnej liczby gospodarstw w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazał, że 53,0% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–5 ha UR, 22,7% w grupie obszarowej 5–10 ha UR, a w grupie obszarowej 10–20 ha UR – 13,8%, natomiast najmniej gospodarstw uprawiających ziemniaki odnotowano w grupie do 1 ha włącznie – 1,4% i 50 ha i więcej UR – 1,9%.

Średnia powierzchnia uprawy ziemniaków w 1 gospodarstwie rolnym zajmującym się ich uprawą wyniosła 0,55 ha.

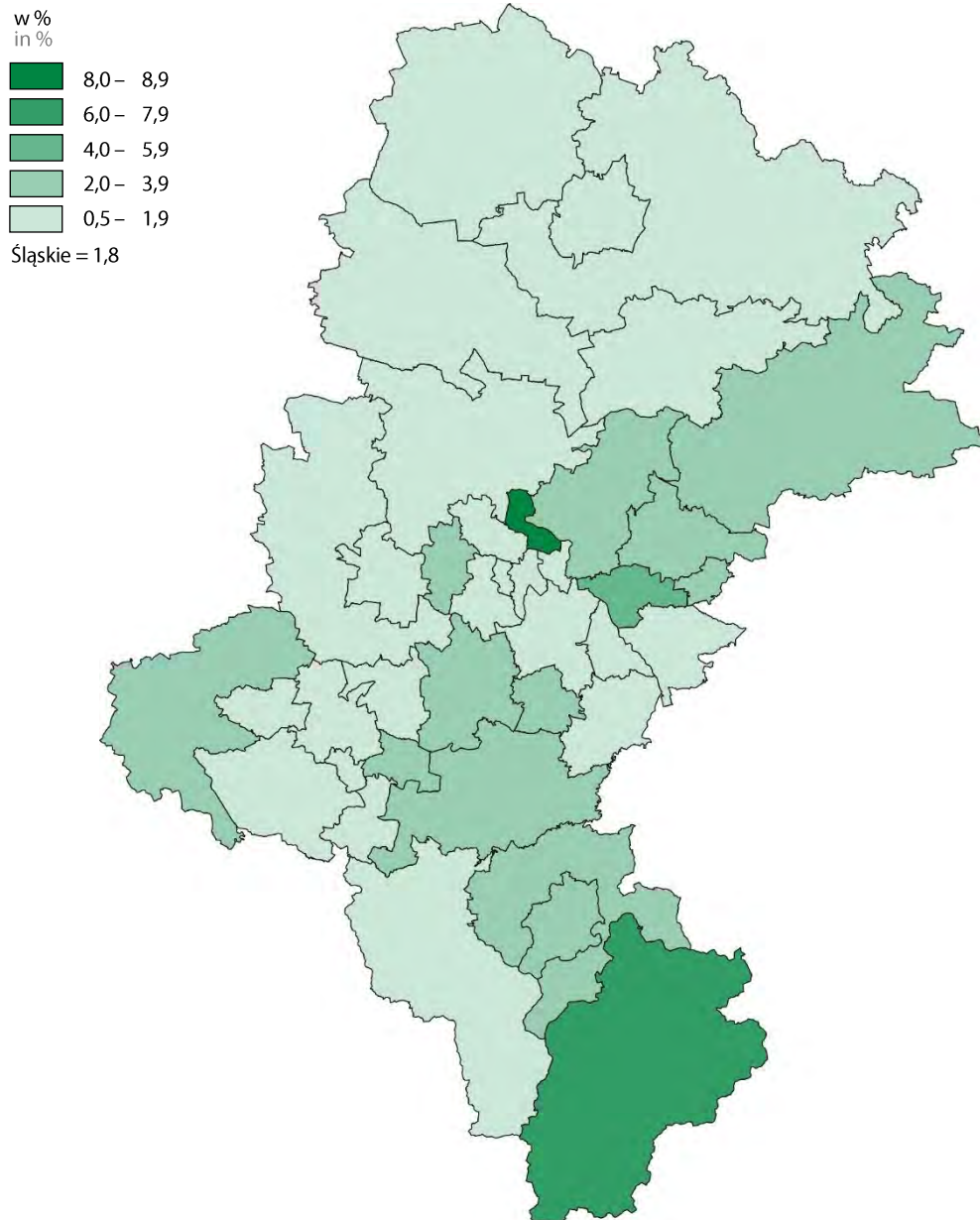
W gospodarstwach rolnych posiadających od 1 do 5 ha UR znajdowało się 25,4% całego arealu uprawy ziemniaków, w gospodarstwach od 5 do 10 ha UR – 19,2%, a w gospodarstwach od 10 do 20 ha UR – 17,0%.

Wykres 12. Udział powierzchni uprawy ziemniaków oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę ziemniaków według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 12. Share of area under potatoes and number of agricultural holdings cultivating potatoes by area groups of agricultural land in 2020

Mapa 4. Udział powierzchni uprawy ziemniaków w powierzchni zasiewów ogółem w 2020 r.
Map 4. Share of area under potatoes in total sown area in 2020

Największy udział gospodarstw rolnych uprawiających ziemniaki w skali województwa odnotowano w powiecie zawierciańskim 14,4%.

3.6. Buraki cukrowe

3.6. Sugar beet

Uprawa buraków cukrowych w 2020 r. zajmowała powierzchnię 1,4 tys. ha (0,6% w skali kraju), tj. o 0,2 tys. ha (o 14,3%) mniej niż w 2010 r.

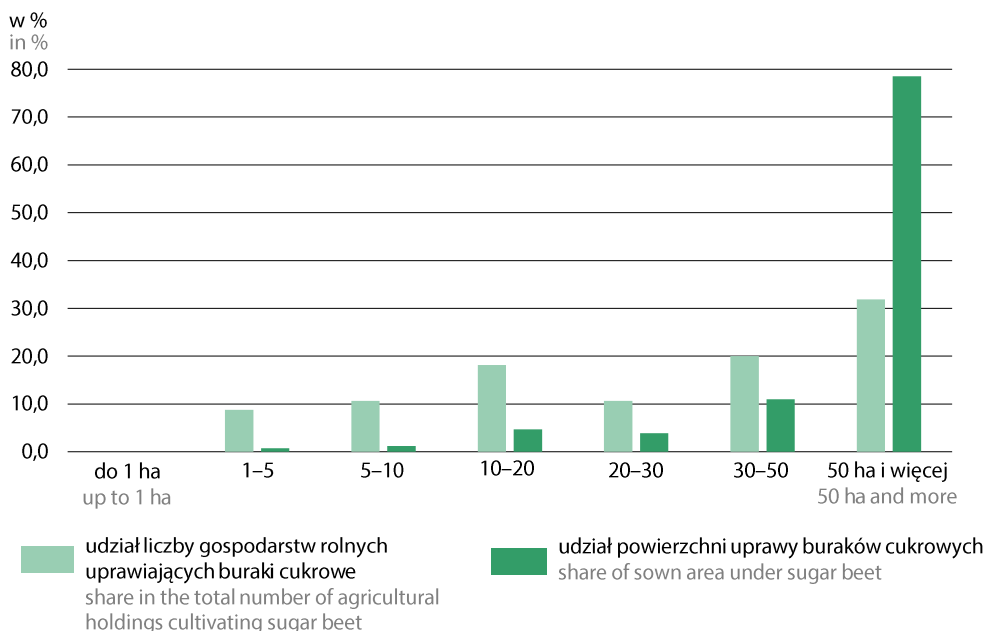
Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą buraków cukrowych wyniosła 0,2 tys., stanowiąc 0,4% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami.

Uprawą buraków cukrowych zajmowały się przede wszystkim gospodarstwa o dużym areale. Udział gospodarstw uprawiających buraki cukrowe w ogólnej liczbie gospodarstw z zasiewami buraków cukrowych wynosił: w grupie obszarowej 50 ha i więcej ha UR 31,9%, w grupie obszarowej 30–50 ha UR 20,0% i w grupie obszarowej 10–20 ha UR – 18,1%. Najmniej gospodarstw uprawiających buraki cukrowe odnotowano w grupie obszarowej 1–5 ha UR – 8,8%.

Średnia powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 1 gospodarstwie rolnym zajmującym się ich uprawą wyniosła 9,01 ha.

Wykres 13. Udział powierzchni uprawy buraków cukrowych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę buraków cukrowych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 13. Share of area under sugar beet and number of agricultural holdings cultivating sugar beet by area groups of agricultural land in 2020

W 2020 r. 21,5% całego areалу uprawy buraków cukrowych znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających 1–50 ha UR, a gospodarstwa te stanowiły 68,1% ogółu gospodarstw uprawiających buraki cukrowe. Najwięcej gospodarstw zajmujących się uprawą buraków cukrowych, tj. 31,9% wszystkich gospodarstw prowadzących tę uprawę posiadało 50 ha i więcej UR, w gospodarstwach tych znajdowało się 78,5% ogólnej powierzchni zasiewów buraków cukrowych. W porównaniu do 2010 r. obniżyła się (o 8,9%) liczba gospodarstw posiadających 50 ha i więcej UR uprawiających buraki cukrowe.

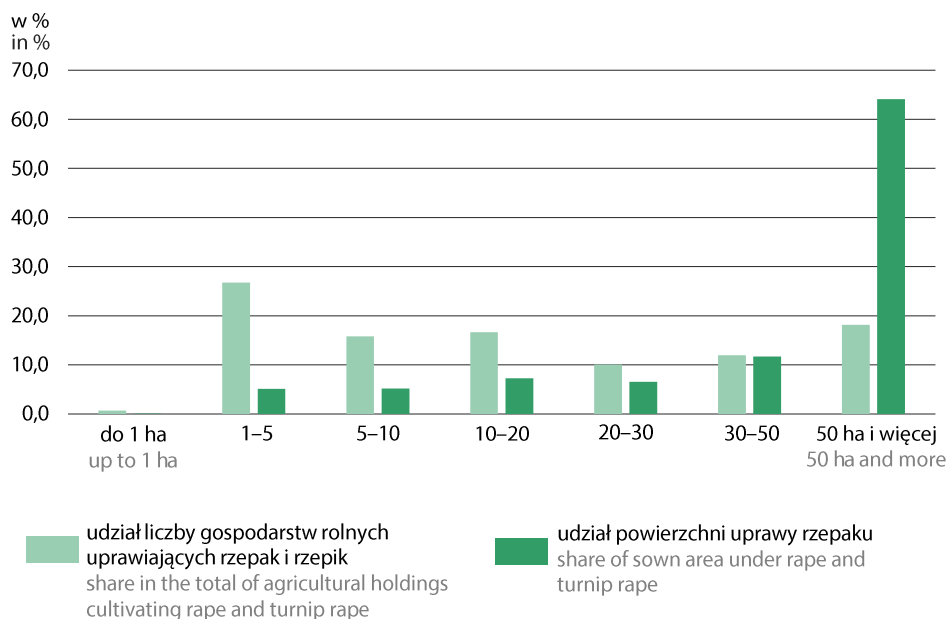
Najwięcej upraw buraków cukrowych odnotowano w powiecie raciborskim – 62,0% powierzchni upraw buraków cukrowych w województwie.

3.7. Rzepak i rzepik

3.7. Rape and turnip rape

Wykres 14. Udział powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę rzepaku i rzepiku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 14. Share of area under rape and turnip rape and number of agricultural holdings cultivating rape and turnip rape by area groups of agricultural land in 2020

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku wynosiła 24,5 tys. ha (2,5% w skali kraju) i była wyższa o 3,8 tys. ha, tj. o 18,4% od powierzchni wykazanej w 2010 r.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą rzepaku i rzepiku wynosiła 2,9 tys. i była większa o 0,6 tys., tj. o 25,9% od liczby gospodarstw rolnych uprawiających rzepak i rzepik w 2010 r.

Średnia powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w 1 gospodarstwie rolnym zajmującym się omawianą uprawą wyniosła 8,45 ha.

W gospodarstwach posiadających 50 ha i więcej UR znajdowało się 64,1% całego areалу uprawy rzepaku i rzepiku, choć gospodarstwa te stanowiły zaledwie 18,2% ogółu gospodarstw zajmujących się uprawą rzepaku i rzepiku.

Najwięcej gospodarstw zajmujących się uprawą rzepaku i rzepiku znajdowało się w grupie obszarowej o powierzchni od 1 do 5 ha UR – 26,7% wszystkich gospodarstw prowadzących uprawę rzepaku i rzepiku. W gospodarstwach tych znajdowało się tylko 5,1% ogólnej powierzchni tych zasiewów.

Najwięcej gospodarstw zajmujących się uprawą rzepaku i rzepiku w województwie odnotowano w powiecie pszczyńskim – 13,0%.

3.8. Kukurydza na zielonkę

3.8. Maize for green forage

Powierzchnia uprawy kukurydzy na zielonkę wyniosła 12,3 tys. ha, co stanowiło 1,8% w skali kraju.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą kukurydzy na zielonkę wyniosła 3,0 tys., co stanowiło 8,1% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami i była na tym samym poziomie jak w 2010 r.

Analiza liczby gospodarstw uprawiających kukurydzę na zielonkę w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że najwięcej gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 10–20 ha UR – 28,2%. W grupie obszarowej 5–10 ha UR znajdowało się 21,2%, a 20,2% w grupie obszarowej 1–5 ha UR. Najmniej gospodarstw uprawiających kukurydzę na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie – 0,3%.

W gospodarstwach rolnych posiadających 50 ha i więcej UR znajdowało się 43,9% całego areалу uprawy kukurydzy na zielonkę. Gospodarstwa te stanowiły 9,1% ogółu gospodarstw uprawiających kukurydzę na zielonkę.

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę kukurydzy na zielonkę przypadało średnio 4,08 ha powierzchni tych upraw.

3.9. Strączkowe pastewne na zielonkę

3.9. Forage pulses for green forage

W 2020 r. powierzchnia uprawy strączkowych pastewnych na zielonkę wyniosła 0,6 tys. ha, tj. 1,7% powierzchni uprawy strączkowych pastewnych na zielonkę w kraju.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą strączkowych pastewnych na zielonkę wyniosła 0,3 tys., co stanowiło 0,8% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami i była większa o 1,0% od liczby gospodarstw rolnych uprawiających strączkowe pastewne na zielonkę w 2010 r.

Analiza liczby gospodarstw uprawiających strączkowe pastewne na zielonkę w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 44,1% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–5 ha UR, 21,7% w grupie obszarowej 5–10 ha UR i 15,3% w grupie obszarowej 10–20 ha UR. Najmniej gospodarstw uprawiających strączkowe pastewne na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie – 1,7%.

Ponad połowa całego areалу uprawy strączkowych pastewnych na zielonkę (62,8%) znajdowała się w gospodarstwach rolnych posiadających od 1 do 20 ha UR, a gospodarstwa te stanowiły 81,0% ogółu gospodarstw z tą uprawą.

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę strączkowych pastewnych na zielonkę przypadało średnio 1,87 ha powierzchni tych upraw.

3.10. Motylkowe pastewne na zielonkę

3.10. Fodder legumes for green forage

W 2020 r. powierzchnia uprawy motylkowych pastewnych na zielonkę wynosiła 3,2 tys. ha, co stanowiło 1,4% w skali kraju.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą motylkowych pastewnych na zielonkę wyniosła 1,0 tys., co stanowiło 2,8% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami i w porównaniu z liczbą gospodarstw rolnych uprawiających motylkowe pastewne na zielonkę w 2010 r. była mniejsza o 0,5 tys., tj. o 33,5%.

Przeгляд liczby gospodarstw uprawiających motylkowe pastewne w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazał, że 30,5% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–5 ha UR, 19,9% w grupie obszarowej 10–20 ha UR, a 17,9% w grupie obszarowej 5–10 ha UR. Najmniej gospodarstw uprawiających motylkowe pastewne na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie – 0,9%.

Największy areal uprawy motylkowych pastewnych na zielonkę znajdował się w gospodarstwach posiadających 50 ha i więcej UR – 1,6 tys. ha, tj. 50,7%. Gospodarstwa w tej grupie obszarowej stanowiły 10,7% ogółu gospodarstw z uprawą motylkowych pastewnych na zielonkę.

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę motylkowych pastewnych na zielonkę przypadało średnio 3,07 ha powierzchni tych upraw.

3.11. Trawy polowe na zielonkę

3.11. Field grasses for green forage

Powierzchnia uprawy traw polowych na zielonkę w 2020 r. wynosiła 2,4 tys. ha, tj. 1,3% powierzchni tych upraw w kraju. Zmniejszeniu uległa liczba gospodarstw rolnych uprawiających trawy polowe na zielonkę z 1,8 tys. w 2010 r. do 0,9 tys. w roku 2020 (o 51,6%). Liczba gospodarstw z zasiewami traw polowych na zielonkę w 2020 r. stanowiła 2,3% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami.

Analiza liczby gospodarstw uprawiających trawy polowe na zielonkę w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 34,4% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–5 ha UR, 22,4% w grupie obszarowej 5–10 ha UR, a 17,1% w grupie obszarowej 10–20 ha użytków rolnych. Najmniej gospodarstw uprawiających trawy polowe na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie – 0,5%.

Największy areal traw polowych na zielonkę odnotowano w gospodarstwach o największym areale, grupie obszarowej 50 ha i więcej UR – 0,9 tys. ha (36,9%) oraz w grupie obszarowej 30–50 ha UR – 0,4 tys. ha (15,4%).

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę traw polowych na zielonkę przypadało średnio 2,81 ha powierzchni tych upraw.

Rozdział 4

Chapter 4

Zwierzęta gospodarskie

Livestock

W 2020 r. w województwie śląskim odnotowano 23,5 tys. gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie, tj. o 39,0% mniej niż w 2010 roku. Stanowiły one 47,4% ogółu gospodarstw rolnych.

Pogłowie poszczególnych gatunków zwierząt (w tysiącach sztuk) w czerwcu 2020 r. wynosiło:

- bydła – 131,1 (w 2010 r. – 127,5),
– w tym krów – 49,5 (w 2010 r. – 53,3),
- świń – 211,4 (w 2010 r. – 348,8),
– w tym loch – 17,0 (w 2010 r. – 33,6),
- owiec – 16,5 (w 2010 r. – 13,1),
- koni – 5,9 (w 2010 r. – 8,1),
- kóz – 3,8 (w 2010 r. – 7,4),
- drobiu ogółem – 8986,1 (w 2010 r. – 9993,4),
- królików ogółem (utrzymywanych na mięso) – 37,2,
- zwierząt futerkowych pozostałych (łącznie z królikami na futra) – 139,8.

Ponadto w 2020 r. zarejestrowano 35,2 tys. pni pszczelich.

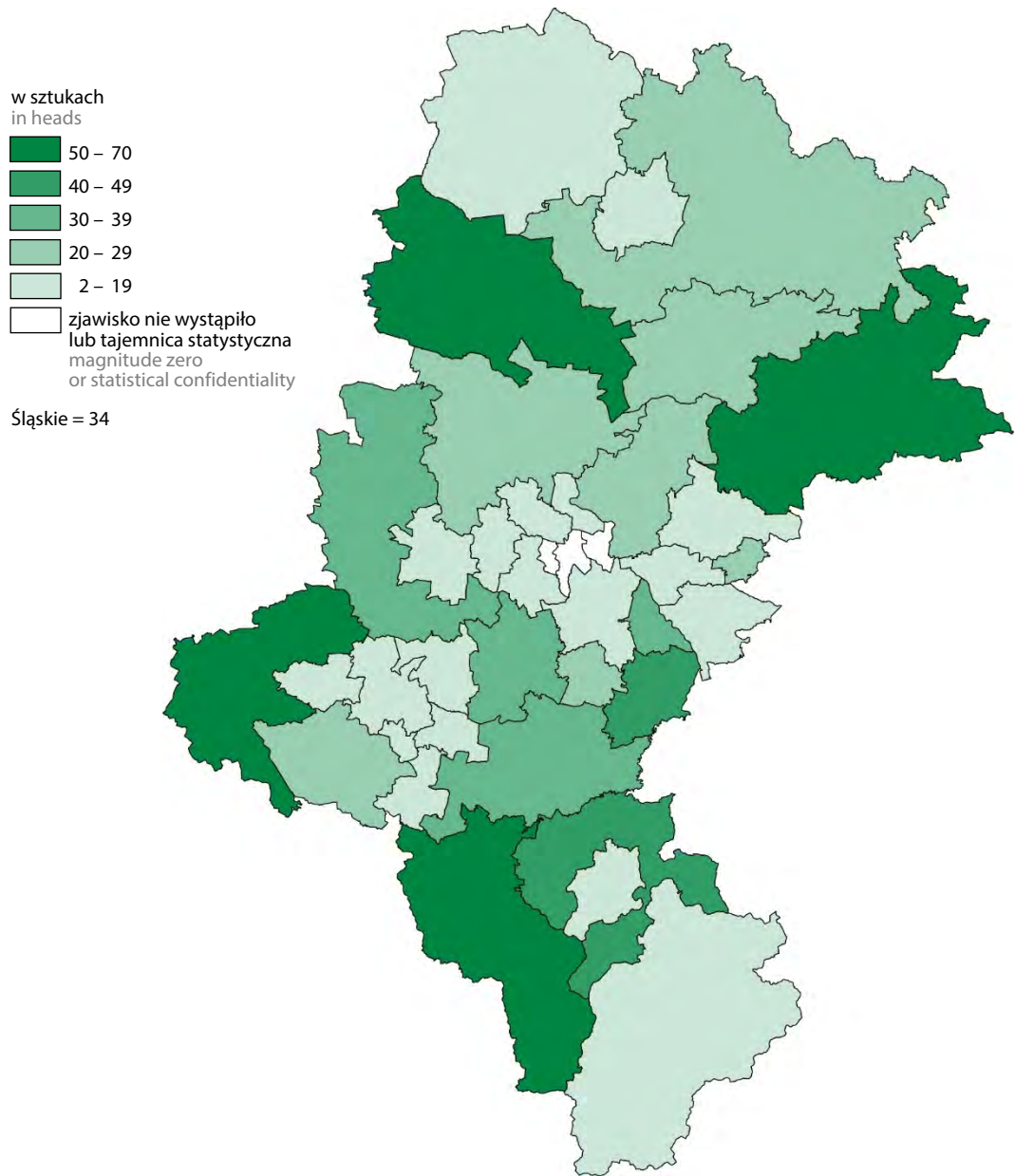
W porównaniu z informacjami uzyskanymi z PSR w 2010 r., spadła populacja następujących gatunków zwierząt gospodarskich: świń – o 39,4%, w tym loch na chów – o 49,5%, kóz – o 49,2%, koni – o 27,5%, drobiu – o 10,1%. Wzrost pogłowia w ciągu minionych 10 lat dotyczył bydła ogółem – o 2,9% (przy czym liczba krów spadła w tym czasie o 7,2%) oraz owiec – o 26,3%.

Zdecydowana większość zwierząt gospodarskich znajdowała się w gospodarstwach indywidualnych, które posiadały: 94,9% ogółu pogłowia bydła (95,0% w kraju), 71,4% pogłowia świń (86,5% w kraju), 88,2% drobiu ogółem (87,9% w kraju), w tym drobiu kurzego 87,7% (87,0% w kraju) oraz 94,8% pogłowia owiec (93,8% w kraju).

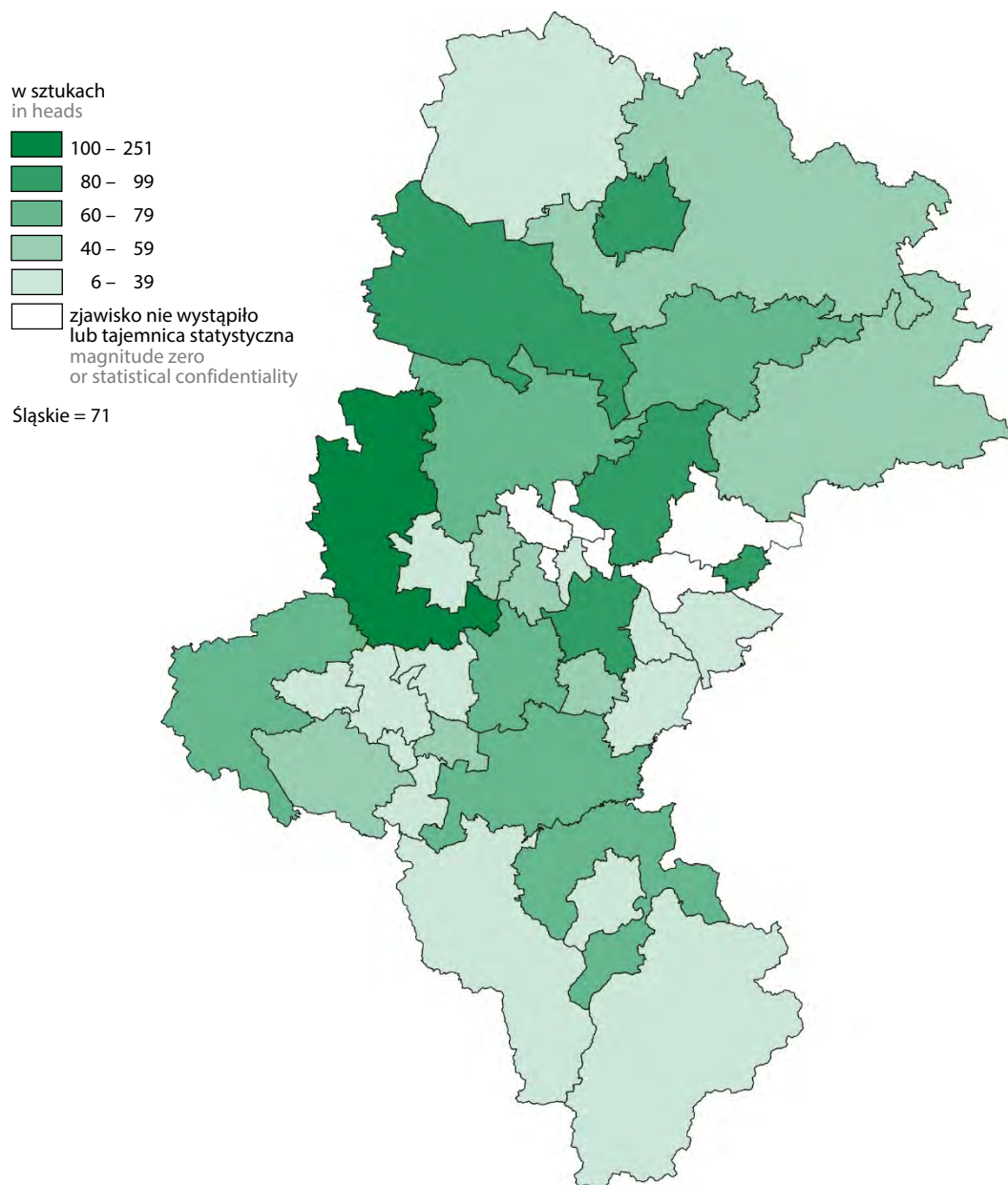
W **strukturze pogłowia bydła** ogółem, w porównaniu z 2010 r., wzrósł odsetek cieląt w wieku poniżej 1 roku (o 0,5 p. proc.) i młodego bydła w wieku 1–2 lat (o 3,6 p. proc.), natomiast zmniejszył się odsetek bydła powyżej 2 lat o 4,1 p. proc. (w tym krów mlecznych o 6,0 p. proc.). Notowana w 2020 r. struktura stada bydła wskazuje na stopniowy wzrost znaczenia chowu bydła w kierunku produkcji żywca wołowego. Potwierdzeniem tego jest również wzrost (o 1,9 p. proc.) pogłowia krów pozostałych.

W **stadzie świń**, w porównaniu z 2010 r., odnotowano spadek udziału grupy loch na chów (o 1,6 p. proc.), tuczników (o 1,2 p. proc.) i warchlaków (o 0,8 p. proc.), natomiast wzrost udziału prosiąt (o 3,6 p. proc.).

Mapa 5. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.
 Map 5. Number of cattle per 100 ha of agricultural land in 2020

Mapa 6. Obsada świń na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę świń w 2020 r.
 Map 6. Number of pigs per 1 agricultural holding breeding/rearing pigs in 2020

Tablica 3. Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych/gruntów ornych^a
 Table 3. Number of livestock per 100 ha of agricultural land/arable land^a

Wyszczególnienie Specification	Bydło Cattle	Owce Sheep	Konie Horses	Kozy Goats	Świnie Pigs	
	w sztukach na 100 ha użytków rolnych in heads per 100 ha of agricultural land					w sztukach na 100 ha gruntów ornych in heads per 100 ha of arable land
2010	32,6	3,3	2,1	1,9	89,2	122,9
2020	33,6	4,2	1,5	1,0	54,2	73,6

^a Obejmują powierzchnię zasiewów i gruntów ugorowanych.
^a Include sown area and fallow land.

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wynosiła 33,6 szt. i była większa o 1,0 szt. (o 3,1%) od notowanej w 2010 r. **Obsada świń na 100 ha gruntów ornych** wynosiła 73,6 sztuk, wykazując tym samym spadek w stosunku do 2010 r. o 49,3 szt. (o 40,1%).

Średnio w województwie **na 1 gospodarstwo rolne** utrzymujące poszczególne gatunki zwierząt przyspadało:

- bydła – 17,5 szt. (w 2010 r. – 8,1 szt.),
- świń – 71,0 szt. (w 2010 r. – 31,1 szt.),
- koni – 4,2 szt. (w 2010 r. – 2,8 szt.),
- kóz – 6,7 szt. (w 2010 r. – 4,9 szt.),
- owiec – 22,4 szt. (w 2010 r. – 11,2 szt.),
- drobiu ogółem – 504,4 szt. (w 2010 r. – 320,6 szt.).

Gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha, utrzymywały na stanie większość populacji zwierząt gospodarskich poszczególnych gatunków w województwie śląskim.

Najwyższy udział pogłowia w omawianej populacji odnotowano w przypadku:

- bydła (26,9%) – w gospodarstwach o powierzchni 20–50 ha UR,
- świń (30,0%) – w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR,
- owiec, kóz, drobiu ogółem oraz koni (odpowiednio: 31,6%, 55,3%, 61,8% i 39,6%) – w gospodarstwach należących do grupy obszarowej do 5 ha UR,
- zwierząt futerkowych pozostałych łącznie z królikami na futra (70,4%) – w gospodarstwach posiadających 50–100 ha UR.

Obsada zwierząt gospodarskich w sztukach na 1 gospodarstwo rolne według grup obszarowych użytków rolnych kształtowała się następująco:

- do 5 ha:
 - bydło – 0,3 (w kraju – 0,4),
 - świnie – 0,4 (w kraju – 1,1),
 - owce – 0,2 (w kraju – 0,1),
 - konie – 0,07 (w kraju – 0,06),
 - kozy – 0,06 (w kraju – 0,03),
 - drób ogółem – 163,9 (w kraju – 141,6),

- 5–10 ha:
 - bydło – 2,1 (w kraju – 2,2),
 - świnie – 2,8 (w kraju – 3,0),
 - owce – 0,2 (w kraju – 0,1),
 - konie – 0,14 (w kraju – 0,12),
 - kozy – 0,09 (w kraju – 0,04),
 - drób ogółem – 113,9 (w kraju – 78,1),
- 10 ha i więcej:
 - bydło – 14,3 (w kraju – 15,8),
 - świnie – 24,0 (w kraju – 27,8),
 - owce – 1,3 (w kraju – 0,6),
 - konie – 0,32 (w kraju – 0,23),
 - kozy – 0,13 (w kraju – 0,06),
 - drób ogółem – 338,0 (w kraju – 312,3).

W 2020 r. pogłowiu zwierząt gospodarskich (bydło, świnie, owce, kozy, drób ogółem oraz króliki) w **przeliczeniowych sztukach dużych** (SD) wynosiło 229,0 tys. sztuk.

Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych wynosiła 58,7 SD. Na 1 gospodarstwo rolne przypadało 4,6 SD, a na 1 gospodarstwo prowadzące chów zwierząt gospodarskich – 9,7 SD.

4.1. Bydło

4.1. Cattle

Chów i hodowlę bydła prowadziło 7,5 tys. gospodarstw rolnych (w 2010 r. – 15,7 tys.), w tym gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha UR stanowiły 98,9% (w kraju – 99,3%).

W skali województwa 31,9% gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą posiadała bydło. Wśród gospodarstw posiadających zwierzęta gospodarskie najwyższy odsetek gospodarstw posiadających bydło – 69,8% odnotowano w grupie obszarowej 20–30 ha UR, zaś najniższy był w gospodarstwach najmniejszych do 1 ha UR włącznie, następnie 1–2 ha UR i wynosił odpowiednio 9,3% oraz 10,7%.

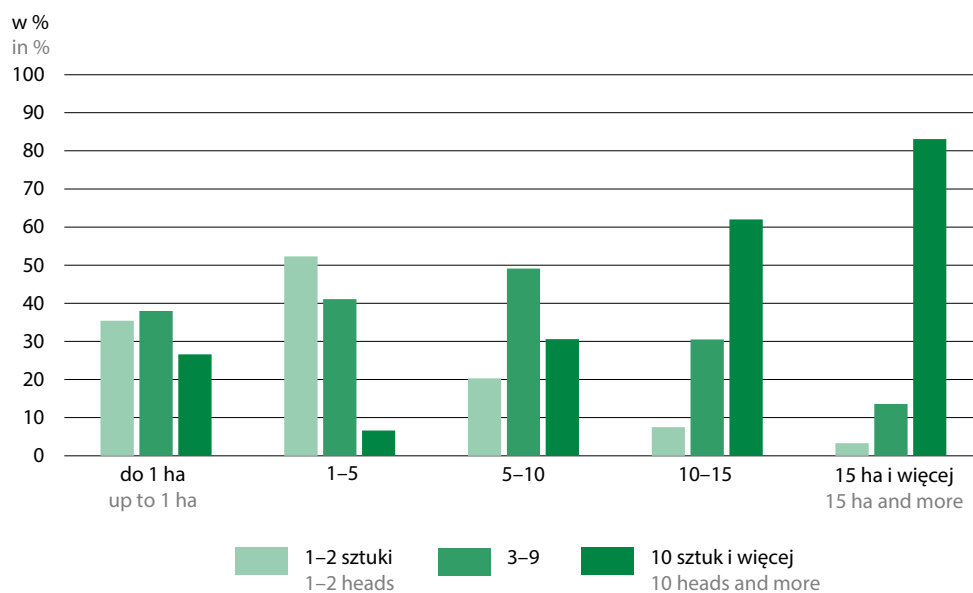
Przeciętnie wśród gospodarstw utrzymujących bydło:

- 23,5% posiadało 1–2 szt.,
- 34,5% posiadało 3–9 szt.,
- 42,0% 10 i więcej sztuk.

Wśród gospodarstw najmniejszych, tj. o powierzchni UR do 1 ha włącznie, 38,0% posiadało 3–9 sztuk bydła. Wśród gospodarstw o powierzchni UR powyżej 1 ha, największy odsetek w grupie obszarowej 1–5 ha UR stanowiły gospodarstwa utrzymujące 1–2 sztuki bydła – 52,3%, w grupie obszarowej 5–10 ha UR najwięcej było gospodarstw z 3–9 sztukami bydła – 49,1%, w grupie obszarowej 10–15 ha najwięcej było gospodarstw z 10 i więcej sztukami bydła – 62,0%, a w grupie obszarowej 15 ha i więcej UR największy odsetek stanowiły gospodarstwa utrzymujące 10 i więcej sztuk bydła – 83,1%.

Wykres 15. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

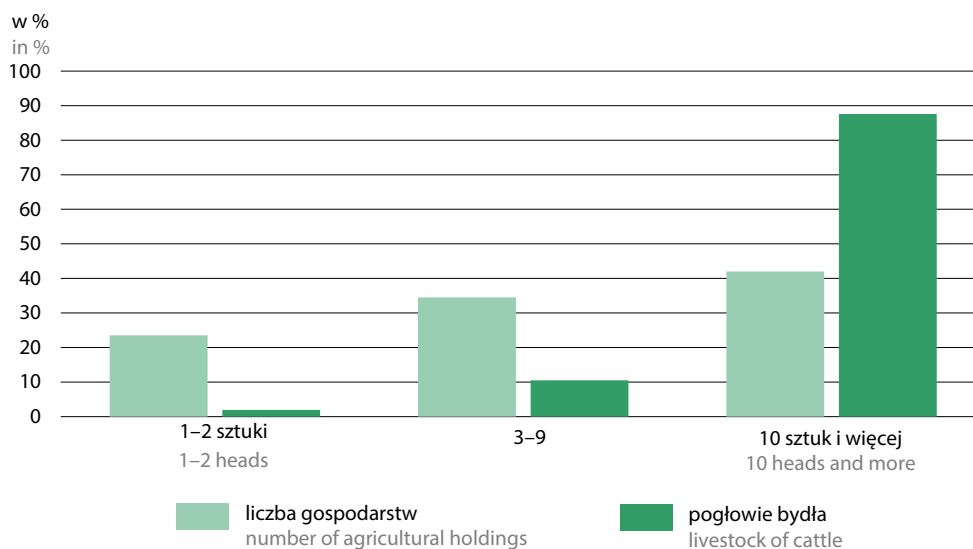
Chart 15. Structure of the cattle stock by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

Wyniki spisu ponadto wykazały, że zdecydowana większość, tj. 87,6% pogłowia bydła w województwie znajdowało się w gospodarstwach posiadających 10 i więcej sztuk bydła, 10,5% – w gospodarstwach posiadających 3–9 sztuk, a 1,9% – w gospodarstwach utrzymujących 1–2 sztuki bydła.

Wykres 16. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia bydła według skali chowu bydła w 2020 r.

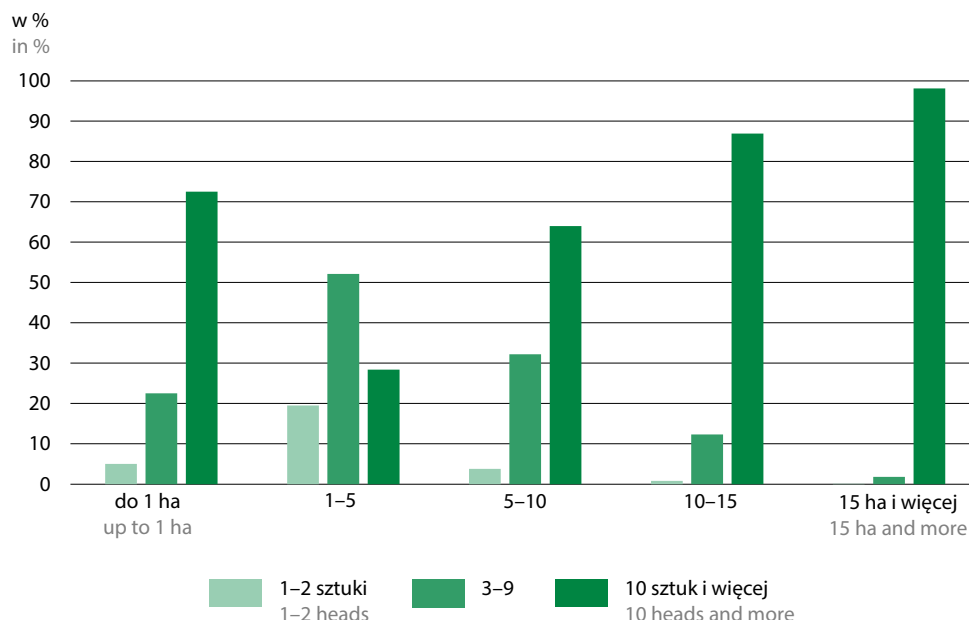
Chart 16. Structure of the number of agricultural holdings and cattle stock by the cattle breeding scale in 2020

Odsetek pogłowia bydła utrzymywanego w gospodarstwach o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających tylko 1–2 sztuki bydła, wyraźnie malał wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych, od 19,5% w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR do zaledwie 0,1% w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych.

Wykres 17. Struktura pogłowia bydła według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 17. Structure of the cattle stock by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

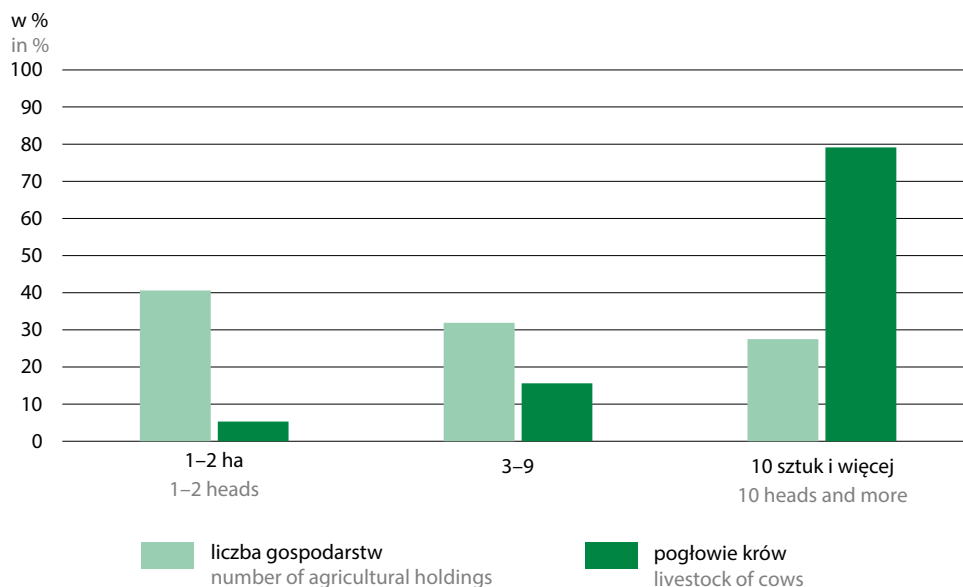
Generalnie w gospodarstwach rolnych z bydłem dominowała największa skala chowu bydła, tj. utrzymująca 10 i więcej sztuk. Wyjątek stanowiły gospodarstwa w grupie obszarowej 1-5 ha UR, w których przeważała hodowla na poziomie 3–9 sztuk. Odsetek pogłowia bydła kształtował się na poziomie 72,5% w gospodarstwach najmniejszych obszarowo (tj. do 1 ha UR włącznie), 28,4%, 64,0% i 86,9% odpowiednio w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR, 5–10 ha UR i 10–15 ha UR, a w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej UR wynosił 98,1%.

W gospodarstwach rolnych utrzymujących bydło obsada tego gatunku zwierząt na 100 ha UR wynosiła 119 szt. (w 2010 r. – 83 szt.). Na 1 gospodarstwo rolne utrzymujące bydło przypadało 17,5 szt. bydła (w kraju – 23,0 szt.).

W 2020 r. chowem i hodowlą **krów** w województwie śląskim zajmowało się 4,9 tys. gospodarstw (2,5% gospodarstw utrzymujących krowy w kraju). Przeciętnie wśród gospodarstw utrzymujących krowy:

- 40,6% posiadało 1–2 szt.,
- 31,9% posiadało 3–9 szt.,
- 27,5% posiadało 10 i więcej sztuk.

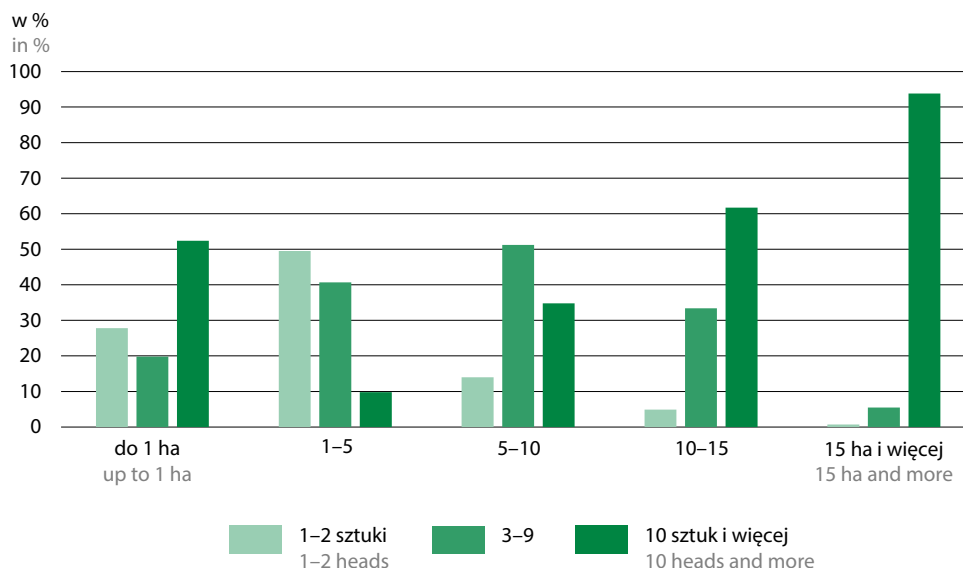
Wykres 18. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia krów według skali chowu krów w 2020 r.
 Chart 18. Structure of the number of agricultural holdings and the cow stock by the cow breeding scale in 2020

Wśród najmniejszych gospodarstw rolnych, tj. o powierzchni użytków rolnych do 1 ha włącznie, 79,2% posiadało zaledwie 1–2 krowy. Wśród gospodarstw o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha, największy odsetek gospodarstw utrzymujących 1–2 krowy odnotowano w grupie obszarowej 1–5 ha UR (78,7%). W grupie obszarowej 15 ha i więcej UR największy odsetek stanowiły gospodarstwa utrzymujące 10 i więcej krów – 63,7%.

Wyniki spisu wykazały, że 5,3% pogłowia krów w województwie znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających 1–2 krowy, 15,6% – w gospodarstwach posiadających 3–9 krów, a 79,1% – w gospodarstwach utrzymujących 10 i więcej krów.

Wykres 19. Struktura pogłowia krów według skali chowu i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
 Chart 19. Structure of the cow stock by the cow breeding scale and groups of agricultural land area in 2020

Odsetek pogłowa krów utrzymywanych w gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających tylko 1–2 krowy oraz powyżej 1 ha użytków rolnych, wyraźnie zmniejszał się wraz ze wzrostem powierzchni UR – od 49,5% w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR do 0,7% – o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej.

W gospodarstwach rolnych o największej skali chowu krów (utrzymujących 10 i więcej sztuk oraz powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych), odsetek pogłowa krów sukcesywnie zwiększał się wraz ze wzrostem powierzchni UR tj. z 9,8% w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR, 34,8% i 61,7% w gospodarstwach o powierzchni 5–10 ha UR oraz 10–15 ha UR do 93,8% w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych.

Na 1 gospodarstwo rolne posiadające bydło przypadało 7 krów (w kraju – 9 szt.), a na 1 gospodarstwo utrzymujące krowy przypadało ich 10 szt. (w kraju – 13 szt.).

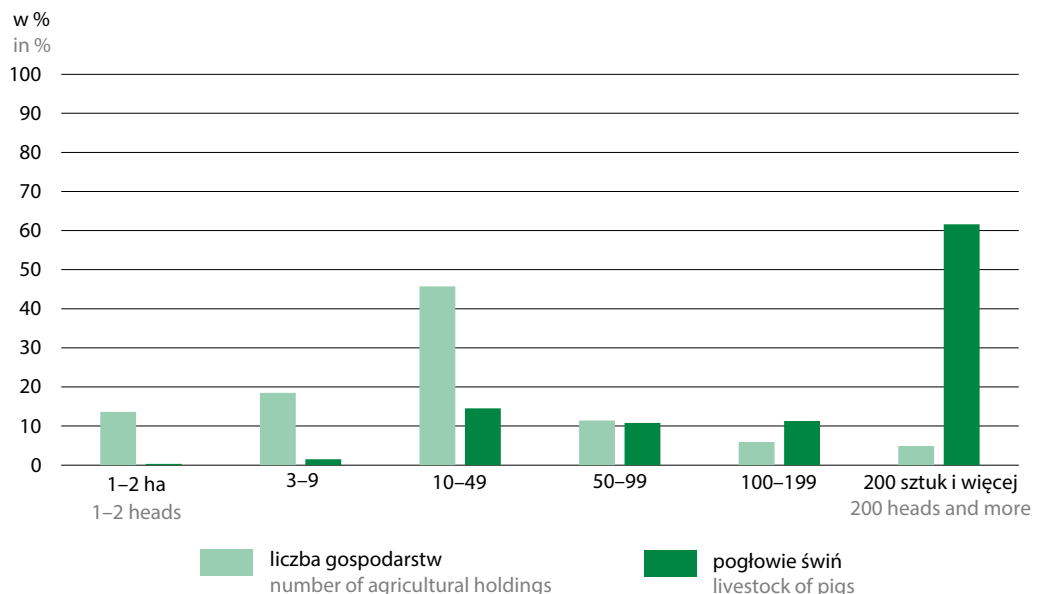
4.2. Świnie

4.2. Pigs

W czerwcu 2020 r. chowem i hodowlą świń zajmowało się 3,0 tys. gospodarstw (w 2010 r. – 11,2 tys.), w tym gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych stanowiły 98,6% (w kraju – 98,8%). Gospodarstwa indywidualne stanowiły 99,5% liczby gospodarstw rolnych utrzymujących ten gatunek.

Wśród gospodarstw rolnych utrzymujących zwierzęta gospodarskie 12,7% prowadziło produkcję świń. Najwyższy odsetek gospodarstw posiadających świnie odnotowano w grupie obszarowej 5–10 ha UR i 10–15 ha UR (odpowiednio 29,5% i 14,6% ogółu gospodarstw posiadających świnie). Chów świń, podobnie jak w 2010 r., był najmniej popularny wśród największych gospodarstw utrzymujących te zwierzęta, gdzie omawiany odsetek wynosił w grupie 100 ha i więcej UR – 0,9% oraz w grupie gospodarstw najmniejszych do 1 ha UR łącznie – 1,4%, a w grupie 1–2 ha UR – 4,7%.

Wykres 20. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowa świń według skali chowu świń w 2020 r.
Chart 20. Structure of the number of agricultural holdings and the pig stock by the pig breeding scale in 2020

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw utrzymujących świnie:

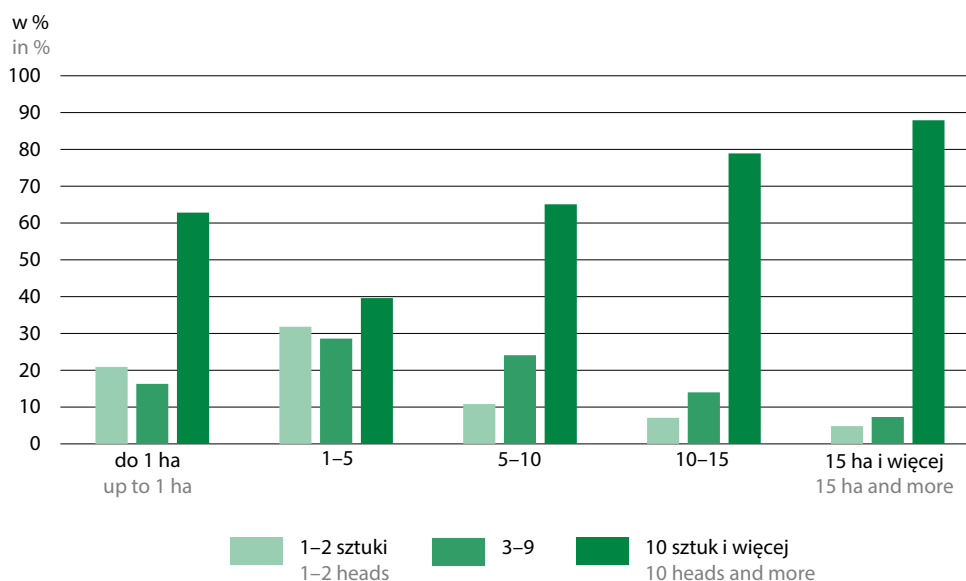
- 13,6% posiadało 1–2 szt.,
- 18,5% posiadało 3–9 szt.,
- 45,7% posiadało 10–49 szt.,
- 11,4% posiadało 50–99 szt.,
- 5,9% posiadało 100–199 szt.,
- 4,9% posiadało 200 i więcej sztuk.

Wśród gospodarstw rolnych utrzymujących świnie największy udział gospodarstw (29,5%) odnotowano w grupie obszarowej 5–10 ha użytków rolnych. W gospodarstwach tych utrzymywano 11,2% pogłównia świń.

W grupie gospodarstw rolnych najmniejszych, tj. o powierzchni do 1 ha UR włącznie, 41,9% posiadało 10–49 szt. świń. Wśród gospodarstw o powierzchni UR powyżej 1 ha, w grupie obszarowej 1–2 ha UR i 2–3 ha UR największy odsetek stanowiły gospodarstwa utrzymujące 1–2 szt. świń – odpowiednio 56,8% i 41,7%. W gospodarstwach rolnych o powierzchni 3–5 ha UR oraz 5–10 ha UR największy odsetek stanowiły gospodarstwa o skali chowu 10–49 sztuk świń (odpowiednio 46,5% i 57,3%). Podobnie wysoki odsetek w grupie gospodarstw hodujących 10–49 sztuk świń odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 10–15 ha UR i 15–20 ha UR (odpowiednio 55,0% i 50,0% gospodarstw posiadających świnie w tych grupach obszarowych). W gospodarstwach o powierzchni 50–100 ha UR oraz 100 ha i więcej UR dominowała skala chowu 200 szt. i więcej (odpowiednio 33,6% oraz 63,0% gospodarstw posiadających świnie w tych grupach obszarowych).

Wykres 21. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu świń i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 21. Structure of agricultural holdings by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

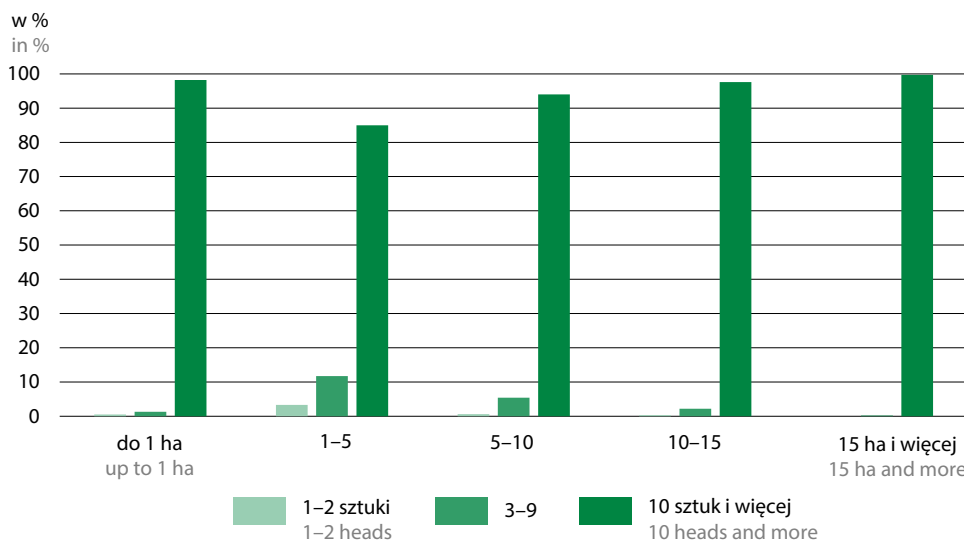

W 2020 r. 98,8% ogólnego stanu świń znajdowało się w gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych.

Wyniki spisu wykazały, że 0,3% pogłowia świń w województwie znajdowało się w gospodarstwach posiadających 1–2 sztuki. W gospodarstwach posiadających 3–9 szt. świń – 1,5%, w gospodarstwach z 10–49 szt. świń – 14,5%, w gospodarstwach utrzymujących 50–99 szt. świń – 10,8%, w gospodarstwach posiadających 100–199 sztuk świń – 11,3%, a najwięcej pogłowia świń – 61,6% znajdowało się w gospodarstwach utrzymujących 200 i więcej sztuk.

Udział pogłowia świń utrzymwanego w gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających tylko 1–2 świnie w poszczególnych grupach obszarowych użytków rolnych był niewielki. W gospodarstwach o wielkości 1–2 ha UR wyniósł 13,9% i był najwyższy. W gospodarstwach rolnych o powierzchni 2–3 ha UR odsetek ten wynosił 3,8%, po czym stopniowo spadał do wartości 0,1% w gospodarstwach o powierzchni 20–30 ha użytków rolnych.

Wykres 22. Struktura pogłowia świń według skali chowu i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
Chart 22. Structure of the pig stock by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

Na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów i hodowlę świń przypadało 71 szt. tego gatunku (w 2010 r. – 31 szt.).

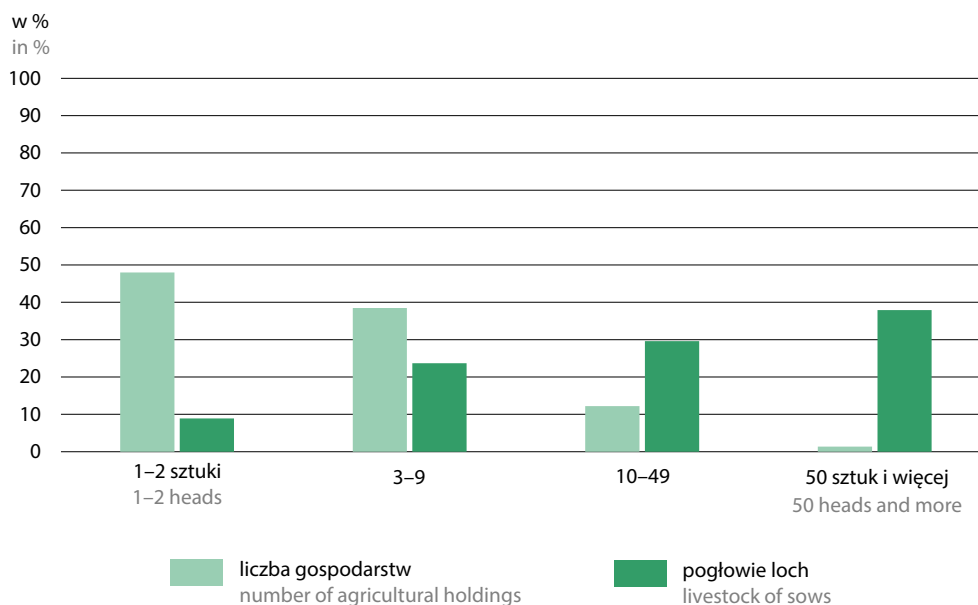
Chowem **loch** zajmowało się 2,2 tys. gospodarstw rolnych (w 2010 r. – 6,4 tys.), tj. 72,4% gospodarstw utrzymujących świnie (w 2010 r. – 57,3%).

Przeciętnie w województwie śląskim, wśród gospodarstw utrzymujących lochy:

- 48,0% posiadało 1–2 szt.,
- 38,5% posiadało 3–9 szt.,
- 12,2% posiadało 10–49 szt.,
- 1,3% posiadało 50 i więcej sztuk.

Największy odsetek gospodarstw rolnych utrzymujących lochy (31,5%) znajdował się w grupie obszarowej 5–10 ha użytków rolnych. W gospodarstwach tych utrzymywano 11,5% pogłowia loch w województwie.

Wykres 23. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia loch według skali chowu w 2020 r.
 Chart 23. Structure of the number of agricultural holdings and sow stocks by the sow breeding scale in 2020

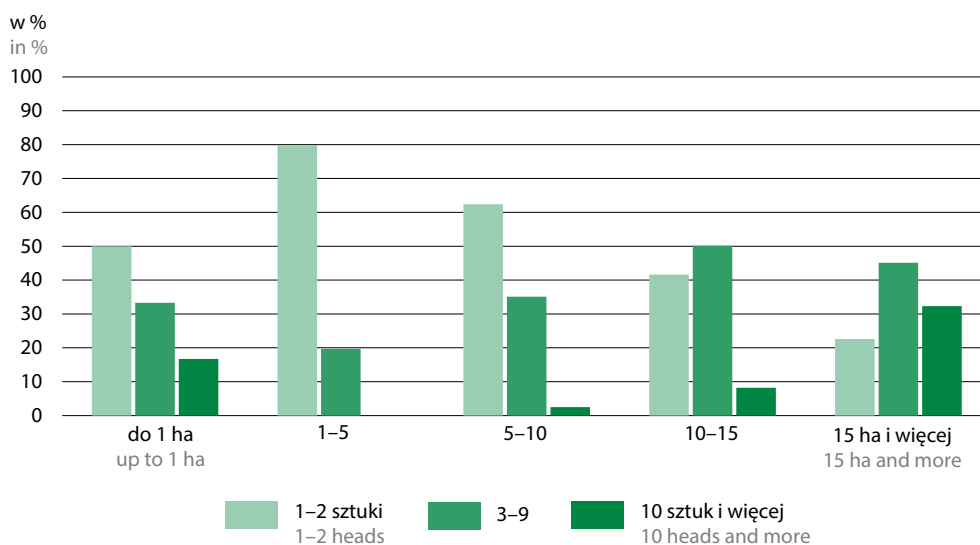
Wyniki spisu wykazały, że 8,9% pogłowia loch znajdowało się w województwie w gospodarstwach rolnych posiadających 1–2 lochy, 23,7% pozostawało w posiadaniu gospodarstw z 3–9 lochami, 29,6% – w gospodarstwach posiadających 10–49 loch, a 37,9% – w gospodarstwach utrzymujących 50 i więcej loch.

W grupie o najmniejszej skali chowu, tj. posiadającej 1–2 lochy na chów, odsetek pogłowia w poszczególnych grupach obszarowych UR wynosił: 15,6% w gospodarstwach o powierzchni do 1 ha UR włącznie, 61,2% w gospodarstwach o powierzchni 1–2 ha UR, 51,1% pogłowia w gospodarstwach o wielkości 2–3 ha UR, 54,4% w gospodarstwach o wielkości 3–5 ha UR, po czym stopniowo zmniejszał się do wielkości 0,1% w grupie obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych.

Odsetek pogłowia loch w grupie gospodarstw rolnych o największej skali chowu, tj. utrzymujących 50 i więcej sztuk kształtował się następująco: 19,0% w grupie 20–30 ha UR, 14,6% i 62,1% w gospodarstwach posiadających odpowiednio 30–50 i 50–100 ha UR, do 95,6% w gospodarstwach rolnych o powierzchni użytków rolnych wynoszącej 100 ha i więcej.

Wykres 24. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu loch i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

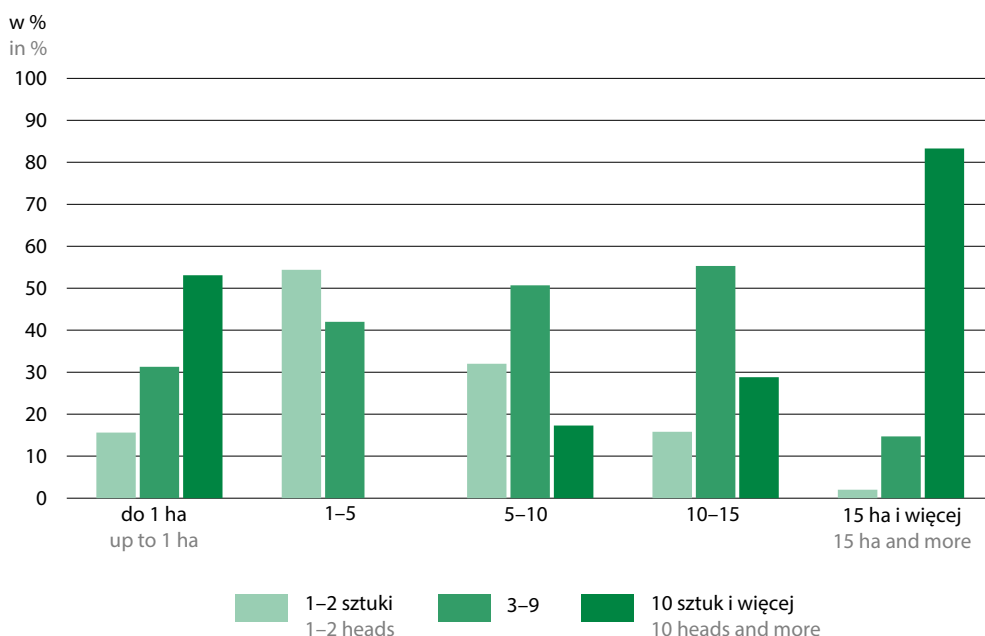
Chart 24. Structure of agricultural holdings by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

Na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów i hodowlę świń przypadało blisko 6 loch (w kraju – prawie 10 loch).

Wykres 25. Struktura pogłowia loch według skali chowu i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 25. Structure of the sow stock by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

4.3. Owce

4.3. Sheep

W 2020 r. chów i hodowlę owiec prowadziło 0,7 tys. gospodarstw rolnych (w 2010 r. – 1,2 tys. gospodarstw). W ogólnej liczbie gospodarstw utrzymujących owce, gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha UR stanowiły – 94,6% (w kraju – 96,7%).

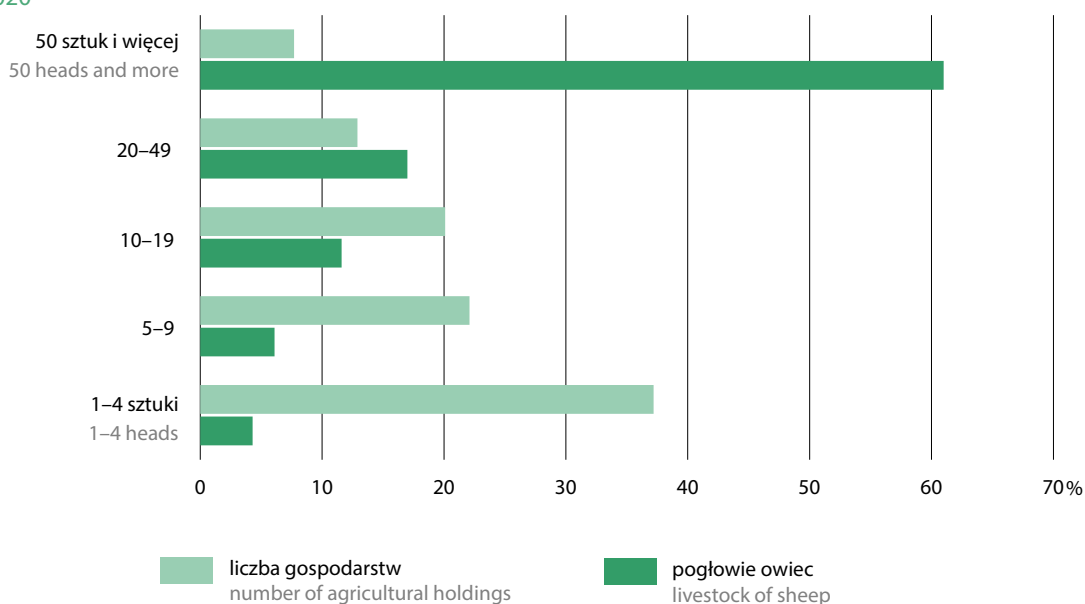
W skali województwa zaledwie 3,1% gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą posiadało owce. Analiza liczby gospodarstw rolnych utrzymujących owce w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych posiadających zwierzęta, w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że ich udział był najwyższy w gospodarstwach największych o powierzchni UR 100 ha i więcej, gdzie wyniósł 8,6%, a najniższy (2,0%) w gospodarstwach o powierzchni 15–20 ha użytków rolnych.

Przeciętnie w województwie śląskim, wśród gospodarstw utrzymujących owce:

- 37,2% posiadało 1–4 szt. (w kraju – 32,7%),
- 22,1% posiadało 5–9 szt. (w kraju – 19,2%),
- 40,7% posiadało 10 i więcej sztuk (w kraju – 48,0%).

Gospodarstwa rolne o najmniejszej skali chowu owiec (1–4 sztuk) najczęściej zajmowały powierzchnię 1–10 ha UR (85,4%). Natomiast gospodarstwa o największej skali chowu owiec (50 i więcej sztuk) stanowiły 7,7% gospodarstw utrzymujących owce i ponad 63% gospodarstw w tej grupie posiadało 10 ha i więcej użytków rolnych.

Wykres 26. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia owiec według skali chowu owiec w 2020 r.
Chart 26. Structure of the number of agricultural holdings and the sheep stock by the sheep breeding scale in 2020

Wyniki spisu wykazały, że 4,3% (w kraju – 2,8%) pogłowia owiec w województwie śląskim znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających tylko 1–4 szt., 34,8% (w kraju – 26,6%) pozostawało w posiadaniu gospodarstw rolnych z 5–49 owcami, 61,0% (w kraju – 70,6%) – w gospodarstwach posiadających 50 i więcej owiec.

Odsetek pogłowia owiec utrzymywanego w gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających tylko 1–4 szt. owiec, wyraźnie zmniejszał się wraz ze wzrostem powierzchni UR gospodarstw – z 16,3% w gospodarstwach o powierzchni UR 1–2 ha do 0,4% w gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej użytków rolnych. W gospodarstwach rolnych o największej skali chowu owiec, tj. utrzymujących 50 i więcej sztuk, odsetek pogłowia owiec w gospodarstwach od 1 do 5 ha UR wyniósł 22,1% i sukcesywnie zwiększał się wraz ze wzrostem areалу UR do 96,4% w gospodarstwach największych o powierzchni 100 ha i więcej UR.

Na 1 gospodarstwo prowadzące chów i hodowlę owiec przypadało ich ponad 22 szt. (w kraju prawie 31 szt.).

4.4. Drób kurzy

4.4. Chicken poultry

W 2020 r. 74,7% gospodarstw rolnych prowadzących produkcję zwierzęcą posiadało **drób kurzy**. Wśród 17,6 tys. gospodarstw utrzymujących drób kurzy, największy udział miały gospodarstwa posiadające do 15 ha UR (92,7%), a najmniejszy gospodarstwa największe o powierzchni 100 ha i więcej UR (0,3% gospodarstw).

Pogłowie drobiu kurzego obniżyło się w stosunku do 2010 r. o 9,8% i wynosiło 8,6 mln sztuk. W gospodarstwach o powierzchni do 15 ha UR znajdowało się 75,7% pogłowia, zaś w największych gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR tylko 14,7%.

Chowem i hodowlą **niosek kurzych** (utrzymywanych w celu pozyskania jaj konsumpcyjnych i wylęgowych) zajmowało się 17,3 tys. gospodarstw (w 2010 r. – 27,9 tys.), tj. 73,4% ogółu gospodarstw rolnych utrzymujących zwierzęta.

Podobnie jak w przypadku drobiu kurzego ogółem, najwyższy odsetek gospodarstw rolnych utrzymujących nioski kurze odnotowano w grupach obszarowych UR do 15 ha (92,8%), a najniższy w grupie 100 ha i więcej UR – 0,2% w ogólnej liczbie gospodarstw posiadających nioski.

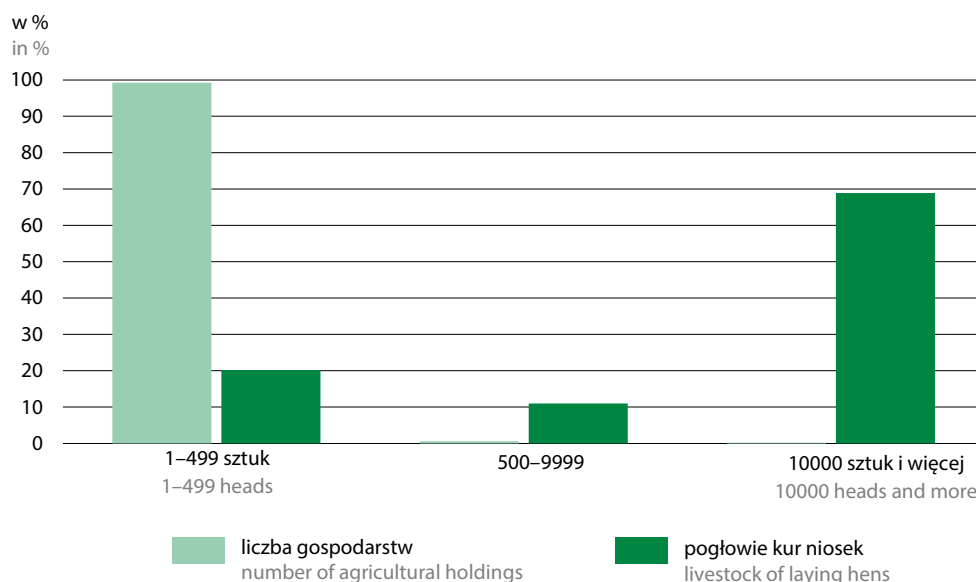
W ogólnej liczbie gospodarstw rolnych utrzymujących nioski kurze, podmioty o powierzchni powyżej 1 ha UR stanowiły 97,2% (w kraju – 98,4%).

Przeciętnie w województwie śląskim, wśród gospodarstw rolnych utrzymujących kury nioski:

- 99,2% posiadało 1–499 szt. (w kraju – 99,6%),
- 0,4% posiadało 500–4999 szt. (w kraju – 0,1%),
- 0,1% posiadało 5000–9999 szt. (w kraju – 0,1%),
- 0,2% posiadało 10000 i więcej sztuk (w kraju – 0,2%).

Wśród gospodarstw utrzymujących nioski kurze, niezależnie od arealu użytków rolnych w tych gospodarstwach, zdecydowanie największy odsetek stanowiły gospodarstwa z najmniejszą skalą chowu, tj. 1–499 kur niosek.

Wykres 27. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia kur niosek według skali chowu w 2020 r.
Chart 27. Structure of the number of agricultural holdings and the laying hen stock by the laying hen breeding scale in 2020

W 2020 r. 61,4% niosek kurzych w województwie śląskim znajdowało się w gospodarstwach o areale użytków rolnych powyżej 1 ha (w kraju – 60,8%).

Z ogólnego pogłowia kur niosek – 20,2% (w kraju – 15,8%) znajdowało się w gospodarstwach posiadających tylko 1–499 niosek, 5,8% (w kraju – 1,7%) pozostawało w gospodarstwach o skali chowu 500–4999 sztuk, 5,2% (w kraju – 3,0%) utrzymywały gospodarstwa o skali chowu 5000–9999 niosek kurzych, a 68,9% (w kraju – 79,5%) w gospodarstwach utrzymujących 10000 sztuk i więcej niosek kurzych.

W gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu kur niosek, tj. posiadających tylko 1–499 sztuk, największy udział pogłowia niosek (86,7%) wystąpił w gospodarstwach o powierzchni UR 10–15 ha, a najmniejszy (0,4%) w gospodarstwach rolnych o areale UR 100 ha i więcej.

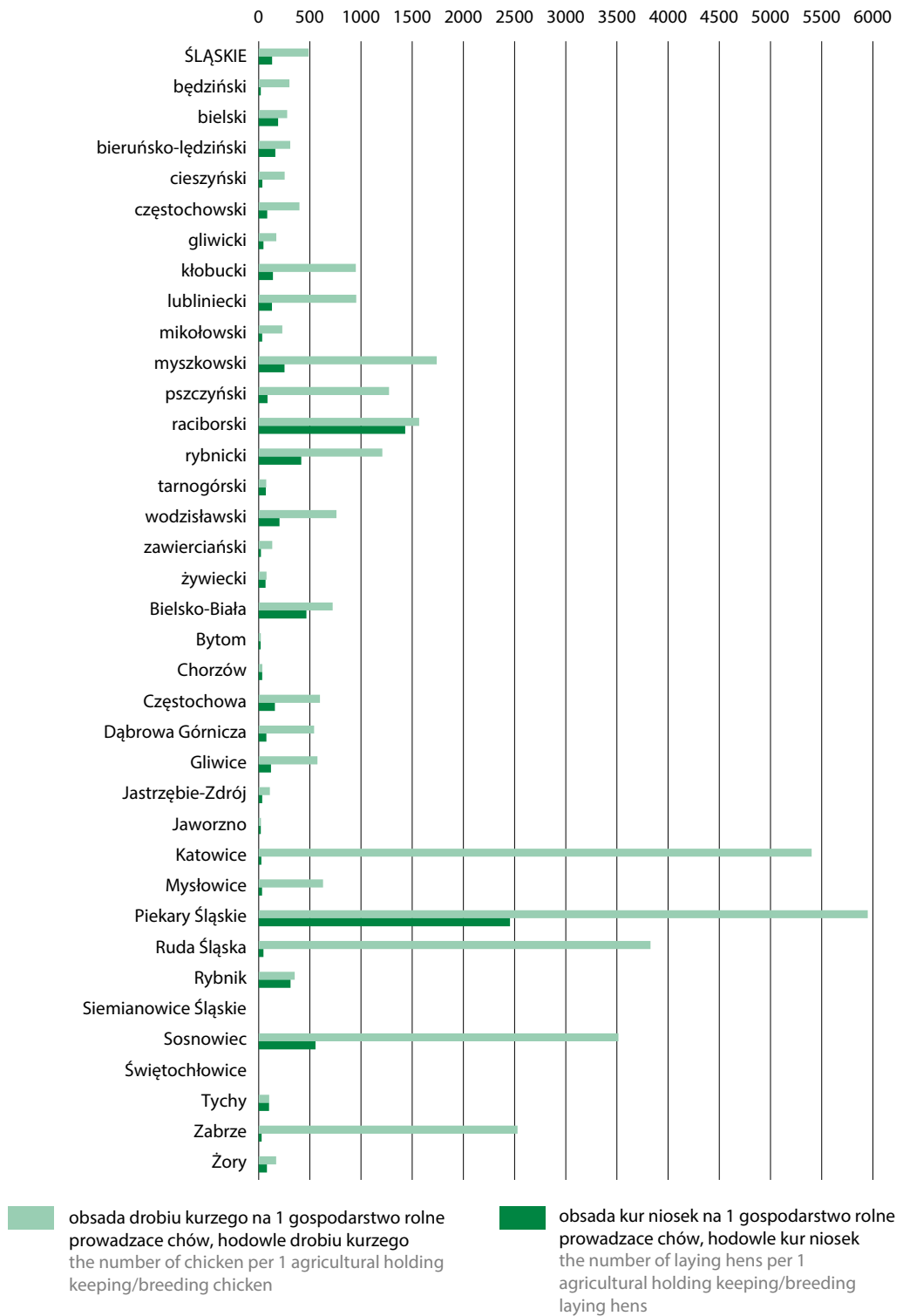
Przeciętnie w województwie, na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów i hodowlę niosek kurzych przypadało ich 132 sztuki (w kraju – 156 sztuk).

W 2020 r. chowem **brojlerów kurzych** zajmowało się 2,7 tys. gospodarstw rolnych, tj. 11,3% ogółu gospodarstw rolnych posiadających zwierzęta gospodarskie.

W ogólnej liczbie gospodarstw utrzymujących brojlery kurze, gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych stanowiły 95,2% (w kraju – 97,7%).

Wykres 28. Obsada drobiu kurzego na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę drobiu kurzego oraz obsada kur niosek na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę kur niosek w 2020 r.

Chart 28. Number of chicken per 1 agricultural holding breeding/rearing chickens and the number of laying hen per 1 agricultural holding breeding/rearing laying hens in 2020

Przeciętnie w województwie śląskim, wśród gospodarstw rolnych utrzymujących brojlery:

- 93,0% posiadało 1–499 szt. (w kraju – 95,9%),
- 0,9% posiadało 500–4999 szt. (w kraju – 0,2%),
- 0,3% posiadało 5000–9999 szt. (w kraju – 0,2%),
- 5,8% posiadało 10000 i więcej sztuk (w kraju – 3,7%).

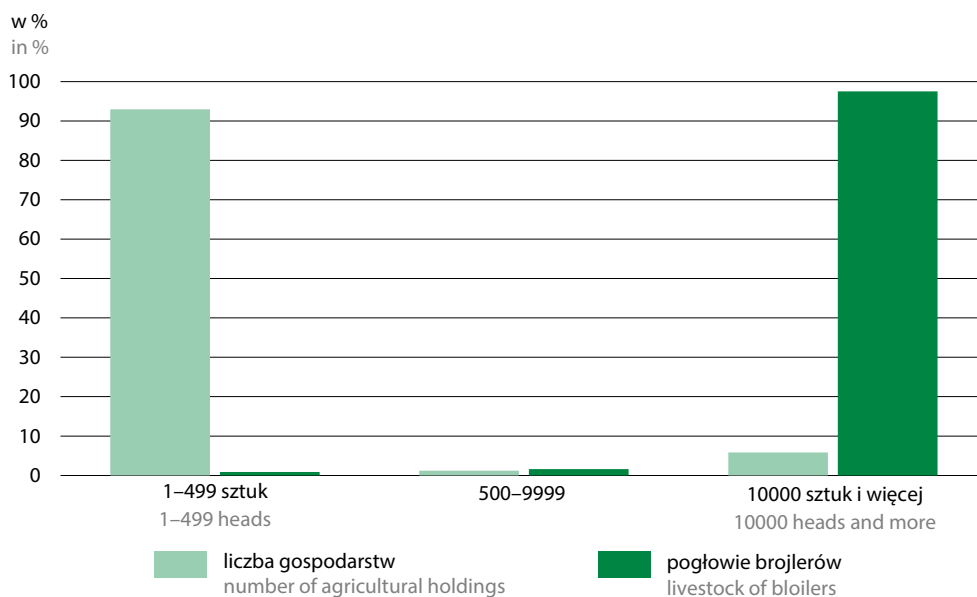
Wśród gospodarstw rolnych utrzymujących brojlery kurze, niezależnie od areалу użytków rolnych w tych gospodarstwach, zdecydowanie największy odsetek stanowiły gospodarstwa z najmniejszą skalą chowu, tj. posiadające na stanie tylko 1–499 brojlerów kurzych.

W 2020 r. 41,1% pogłowia brojlerów kurzych w województwie śląskim znajdowało się w gospodarstwach do 1 ha UR włącznie (w kraju – 25,2%), a 58,9% w gospodarstwach o areale użytków rolnych powyżej 1 ha (w kraju – 74,8%).

Z ogólnego pogłowia brojlerów kurzych – 0,9% (w kraju – 0,7%) znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających tylko 1–499 brojlerów, 0,7% (w kraju – 0,3%) pozostawało w gospodarstwach o skali chowu 500–4999 sztuk, 0,9% (w kraju – 0,6%) utrzymywały gospodarstwa rolne o skali chowu 5000–9999 brojlerów, a 97,5% (w kraju – 98,4%) w gospodarstwach rolnych utrzymujących 10000 sztuk i więcej brojlerów kurzych.

Wykres 29. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia brojlerów kurzych według skali chowu w 2020 r.

Chart 29. Structure of the number of agricultural holdings and the broiler stock by the broiler breeding scale in 2020

Przeciętnie w województwie śląskim na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów brojlerów kurzych przypadało ich 2371 sztuk (w kraju – 1958 sztuk).

Rozdział 5

Chapter 5

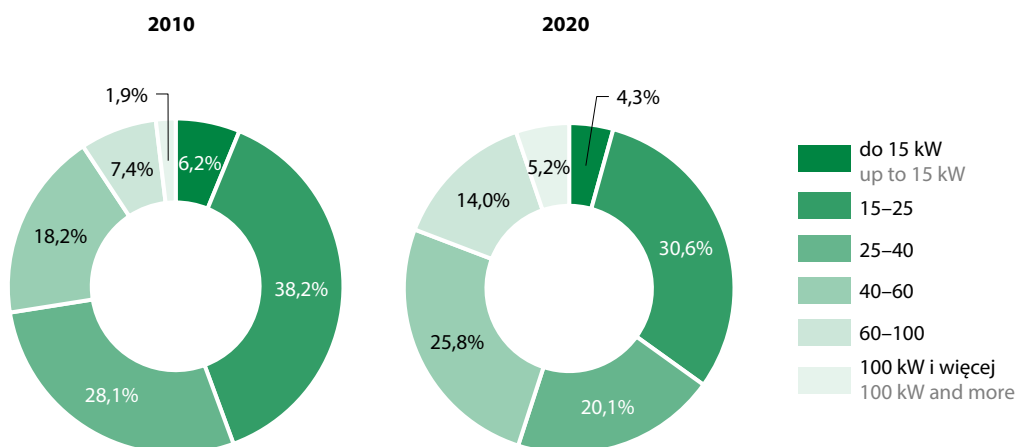
Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze

Tractors, machines and agricultural equipment

W 2020 r. w województwie śląskim w **ciągniki** wyposażonych było 28,8 tys. gospodarstw rolnych, tj. 58,0% wobec 52,7% w 2010 r. W gospodarstwach tych znajdowało się 45,0 tys. ciągników, w tym w gospodarstwach indywidualnych odnotowano – 44,4 tys. szt., tj. 98,7% ogólnej liczby ciągników. W kraju natomiast w 2020 r. w ciągniki wyposażonych było 881,2 tys. gospodarstw, tj. 66,9% wobec 64,3% w 2010 r.

W porównaniu do wyników PSR 2010, w 2020 r. w województwie odnotowano wzrost liczby ciągników o największej mocy, tj. 100 kW i więcej – o 154,9%, o mocy 60–100 kW – o 76,4% oraz 40–60 kW – o 32,0%, przy jednoczesnym spadku liczby ciągników o mocy do 15 kW o 35,4%, 15–25 kW o 25,7% i 25–40 kW o 33,6%. Natomiast w kraju odnotowano wzrost dla ciągników w analogicznych grupach odpowiednio o: 167,1%, 72,6%, 40,0% oraz spadek odpowiednio o: 6,6%, 23,3% i 28,6%.

Wykres 30. Struktura liczby ciągników według mocy silnika
Chart 30. Structure of the number of tractors by engine power

W **strukturze ciągników** według mocy silnika dominowały ciągniki o mocy: 15-25 kW – 30,6%, 40-60 kW – 25,8%, i 25-40 kW – 20,1%. Razem stanowiły one w ogólnej liczbie ciągników 76,5% (84,6% – w 2010 r.). W tej grupie ciągników, w porównaniu z 2010 r. wystąpił wzrost udziału ciągników o mocy 40-60 kW (o 7,6 p. proc.) i jednocześnie spadek udziału ciągników o niższej mocy: 15-25 kW (o 7,6 p. proc.) oraz o mocy 25-40 kW (o 8,0 p. proc.). Udział ciągników o dużej mocy, tj. 60 kW i więcej zwiększył się i wynosił 19,2% wobec 9,3% w 2010 r. Wzrost wyposażenia gospodarstw w ciągniki rolnicze o dużej mocy wiąże się z postępującą modernizacją i intensyfikacją produkcji rolniczej.

Zróżnicowanie w gospodarstwach rolnych liczby posiadanych ciągników oraz mocy tych ciągników jest uzależniona od specjalizacji oraz powierzchni gospodarstwa rolnego. Rozpatrując efektywność wykorzystania ciągników pod względem ich parametrów technicznych, udział ciągników o mocy 100 kW i więcej w ogólnej liczbie ciągników był niewielki i wyniósł 5,2% (w kraju – 6,1%).

Tablica 4. Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
Table 4. Tractors by area groups of agricultural land in 2020

Grupy obszarowe użytków rolnych w ha Area groups of agricultural land in ha	Gospodarstwa z ciągnikami Agricultural holdings with tractors		Liczba ciągników Number of tractors	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	2010=100	w sztukach in units	2010=100
Ogółem Total	28815	84,5	45003	92,9
w tym: of which:				
1–5	14827	77,7	16977	78,4
5–10	6947	81,9	10542	89,8
10–15	2461	86,4	5060	95,7
15–20	1159	104,0	2725	110,6
20–50	2021	125,8	5711	128,3
50–100	679	193,4	2172	190,4
100 i więcej and more	301	124,9	1301	101,6

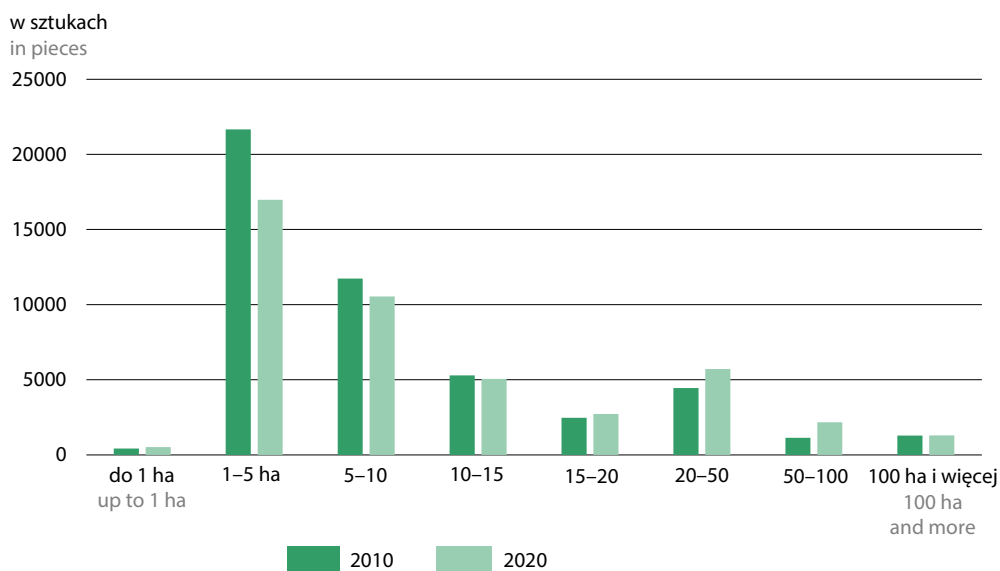
W porównaniu z 2010 r., w 2020 r. odnotowano spadek liczby ciągników w gospodarstwach o powierzchni 1–15 ha UR o 6,1 tys. (w kraju o 97,0 tys.) oraz wzrost liczby ciągników w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej UR o 0,8 tys. (w kraju o 7,6 tys.).

Średnio w województwie oraz w kraju, na 1 gospodarstwo wyposażone w ciągniki przypadało 1,6 szt. ciągnika. Wskaźnik ten wzrastał systematycznie w województwie śląskim od 1,1 szt. w grupach gospodarstw o powierzchni poniżej 5 ha UR do 4,3 szt. w grupie gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (w kraju odpowiednio: od 1,1 szt. do 4,2 szt.).

W 2020 r. udział gospodarstw z ciągnikami w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych wyniósł 58,0% (w kraju 66,9%) i wzrósł w województwie o 5,3 p. proc w porównaniu do 2010 r. (w kraju o 2,6 p. proc.).

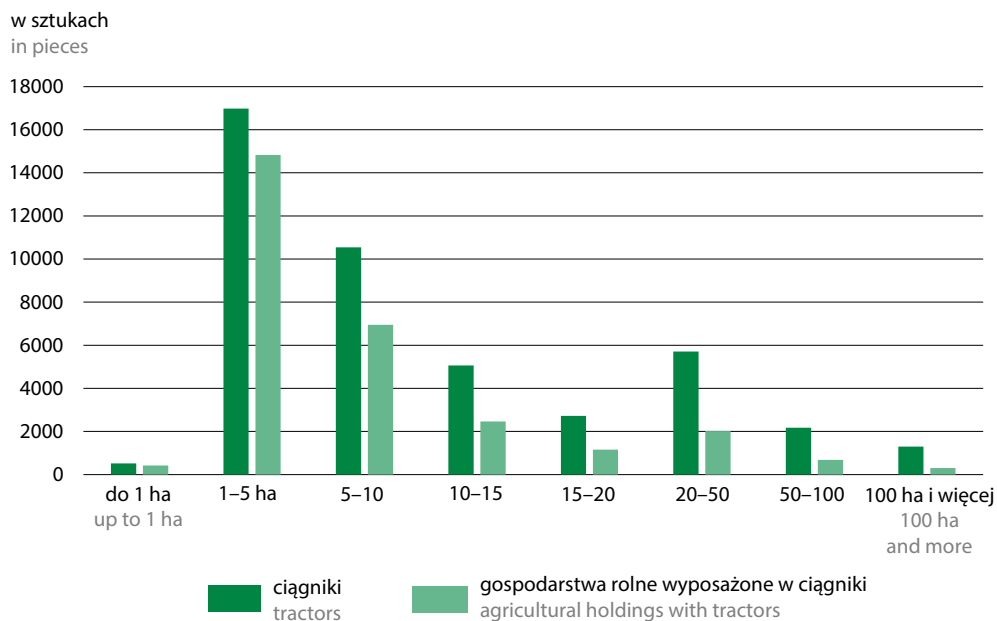
W ogólnej liczbie gospodarstw z ciągnikami, najczęściej gospodarstw wyposażonych było w ciągniki o mocy: 15–25 kW, 40–60 kW i 25–40 kW. Gospodarstwa rolne, w których spisano środki transportowe ww. mocy, stanowiły odpowiednio 46,1%, 34,7% i 28,8% (w kraju odpowiednio: 40,0%, 38,1% oraz 32,5%). Najmniej odnotowano gospodarstw rolnych z ciągnikami zarówno o najniższej (do 15 kW), jak i o najwyższej mocy (100 kW i więcej). Ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw wyposażonych w ciągniki wynosił odpowiednio 6,4% i 6,1% (w kraju 4,0% i 7,3%). Odsetek gospodarstw rolnych z ciągnikami o mocy 60–100 kW kształtował się na poziomie 17,7% (w kraju 21,9%).

Wykres 31. Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych
Chart 31. Tractors by area groups of agricultural land

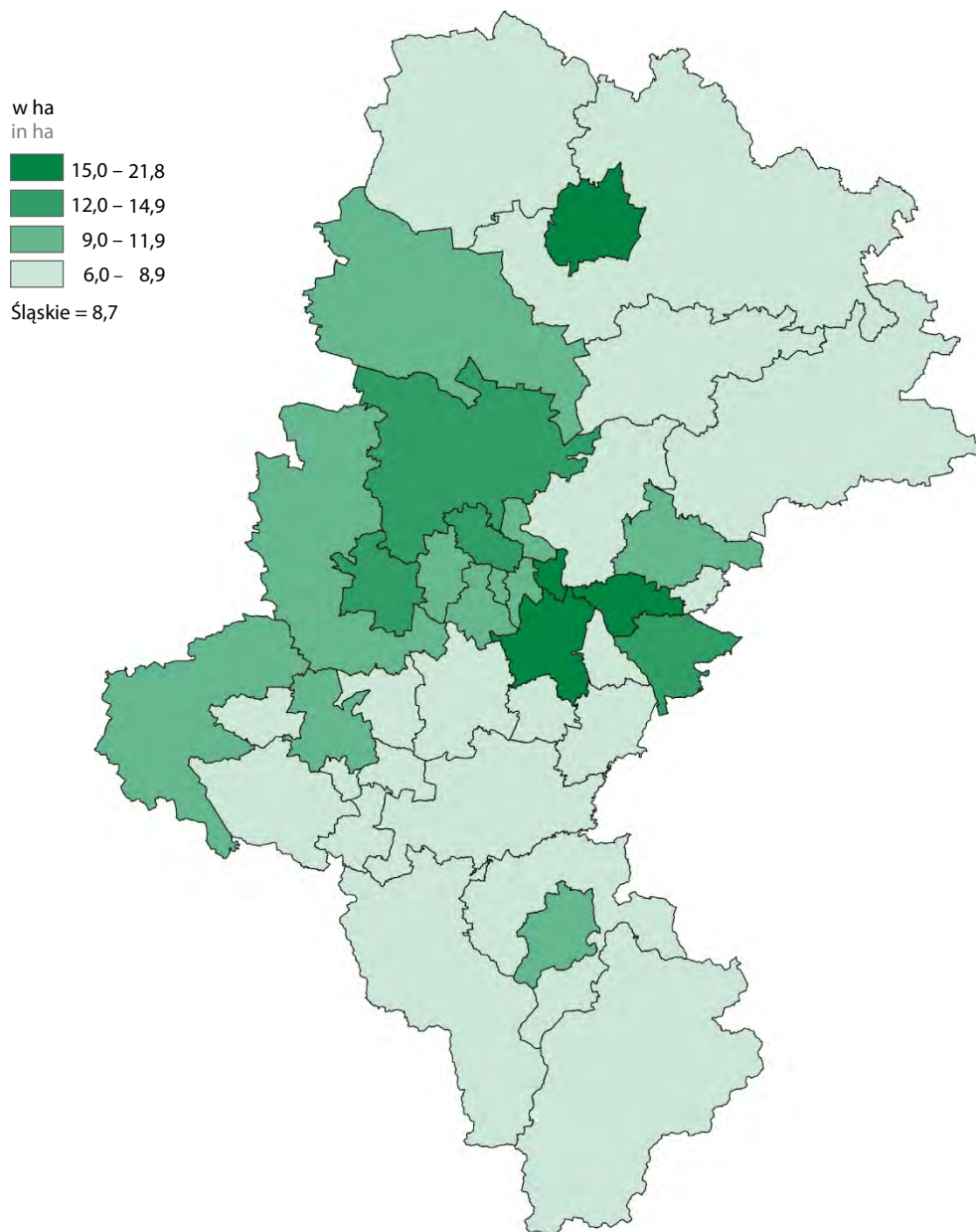

Wykres 32. Ciągniki i gospodarstwa rolne wyposażone w ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 32. Tractors and agricultural holdings with tractors by area groups of agricultural land in 2020

Mapa 7. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik w 2020 r.
Map 7. Area of agricultural land per 1 tractor in 2020

Średnia powierzchnia przypadająca na 1 ciągnik w przekroju terytorialnym była zróżnicowana i wyniosła od 6,0 ha do 21,8 ha. Najmniejszą powierzchnię użytków rolnych przypadających na 1 ciągnik odnotowano w Jastrzębiu-Zdroju (6,0 ha), powiecie żywieckim (6,5 ha) oraz Żorach (6,6 ha). Natomiast największą powierzchnię użytków rolnych przypadających na 1 ciągnik odnotowano w Siemianowicach Śląskich (21,8 ha), Częstochowie (21,4 ha) oraz Katowicach (9,6 ha).

Wyniki PSR 2020 wskazują na duże zróżnicowanie wyposażenia gospodarstw rolnych w ciągniki rolnicze w ujęciu terytorialnym. Podobnie jak w 2010 r., najczęściej ciągników – ponad 5 tys. szt. spisano w powiatach częstochowskim i zawierciańskim (po 5,4 tys. szt.) oraz kłobuckim (5,0 tys. szt.).

W 2020 r. w 5,3 tys. gospodarstw znajdowało się ok. 5,4 tys. kombajnów do zbioru ziarna (w kraju odpowiednio: 162,2 tys. gospodarstw i 167,1 tys. kombajnów). Gospodarstwa rolne wyposażone w **kombajny zbożowe** stanowiły 10,6% ogólnej liczby gospodarstw (w kraju 12,3%). W tego typu maszyny do zbioru najlepiej wyposażone były gospodarstwa o powierzchni 30 ha i więcej UR, których udział w ogólnej liczbie gospodarstw zaliczonych do tej grupy użytków rolnych wynosił 58,9% (w kraju 53,7%). Średnio w województwie na 100 gospodarstw rolnych przypadało 11 kombajnów (w kraju 13), przy czym najlepiej wyposażone w kombajny były gospodarstwa wielkoobszarowe 100 ha i więcej UR. Przeciętnie w 100 takich gospodarstwach znajdowało się 67 kombajnów (w kraju 72).

W 2020 r. **kombajny ziemniaczane** w liczbie 2,4 tys. szt. odnotowano w 2,4 tys. gospodarstw rolnych, tj. 4,8% ogólnej liczby gospodarstw (w kraju 4,4%). Najwięcej gospodarstw z kombajnami tego rodzaju było w grupach obszarowych o powierzchni 5–10 ha UR i 10–15 ha UR, które stanowiły 27,5% i 21,2% ogółu (w kraju odpowiednio: 23,8% i 20,6%). W województwie śląskim w gospodarstwach tych znajdowało się łącznie 48,5% kombajnów. W 2020 r. przeciętnie na 100 gospodarstw w województwie śląskim przypadało prawie 5 kombajnów ziemniaczanych (w kraju prawie 5), przy czym najczęściej – prawie 25 szt. w grupie gospodarstw o powierzchni 20–30 ha użytków rolnych. W kraju najczęściej kombajnów ziemniaczanych w grupie obszarowej 30–50 ha UR – około 14 szt. **Kombajny buraczane** w liczbie 0,1 tys. szt. odnotowano w 2020 r. w 0,1 tys. gospodarstw rolnych (w kraju odpowiednio: 10,5 tys. szt. w 10,2 tys. gospodarstw rolnych). W województwie śląskim najczęściej gospodarstw z kombajnami buraczanymi spisano w grupach gospodarstw o powierzchni 30–50 ha UR oraz 20–30 ha UR, odpowiednio: 23,6% i 17,9%. Natomiast w kraju najczęściej gospodarstw z kombajnami buraczanymi spisano w grupach gospodarstw o powierzchni 20–30 ha UR (20,3%) oraz 10–15 ha UR (19,7%).

Według danych PSR 2020, 16,5% użytkowników gospodarstw (8,2 tys.) wykorzystywało 8,3 tys. **kopaczek do zbioru ziemniaków** i innych roślin korzeniowych (w kraju odpowiednio: 19,2%, tj. 252,6 tys. gospodarstw oraz 253,7 tys. kopaczek). Przeciętnie na 100 gospodarstw przypadało 17 kopaczek (w kraju 19), przy czym najczęściej – prawie 28 szt. odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 5–10 ha użytków rolnych, natomiast w kraju najczęściej kopaczek odnotowano w grupie 10–15 ha – 29 szt.

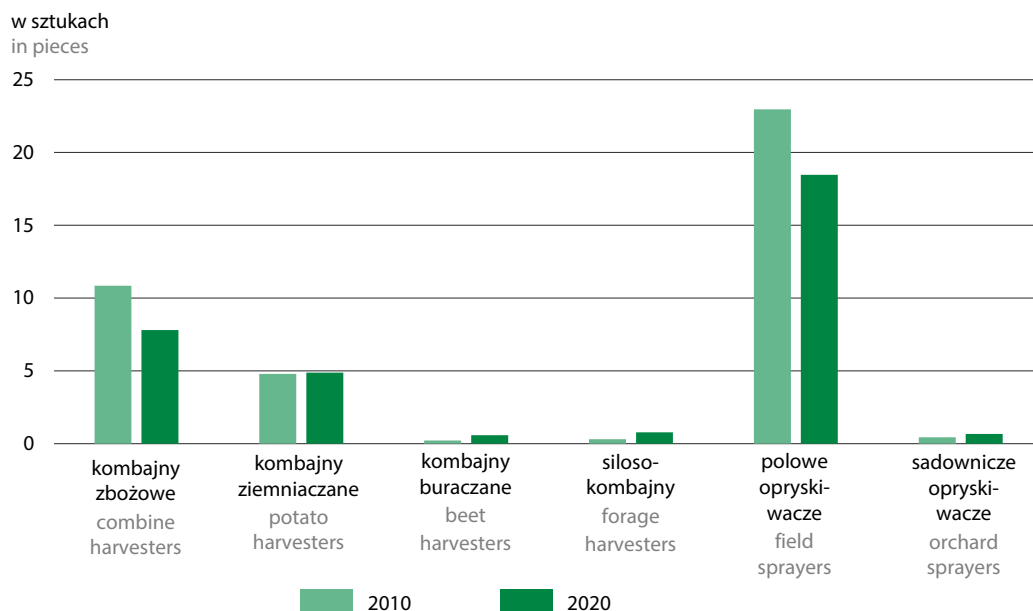
Silosokombajny – w liczbie 0,2 tys. szt. (w kraju 3,7 tys. szt.) znajdowały się na stanie 0,1 tys. gospodarstw rolnych (w kraju 3,6 tys.). Zarówno w województwie śląskim, jak i w kraju tylko 0,3% gospodarstw rolnych wyposażonych było w tego typu sprzęt. Najwięcej gospodarstw z silosokombajnami odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 30–50 ha UR (3,0%) i w grupie 50–100 ha (2,7%) oraz 100 ha i więcej (2,5%). W kraju odpowiednio: 1,6% w grupie 30–50 ha UR i 1,9% w grupie 50–100 ha UR do 2,6% w grupie gospodarstw największych. Zdecydowana większość tych maszyn znajdowała się w grupach gospodarstw 30–50 ha oraz 10–15 ha, co stanowiło razem 35,3%, natomiast w kraju większość znajdowała się w grupie obszarowej 20–30 ha UR i 30–50 ha UR, co stanowiło razem prawie 38% ogólnej liczby silosokombajnów. Przeciętnie w województwie śląskim na 100 gospodarstw przypadało 0,3 silosokombajna (w kraju – 0,3). Najlepiej wyposażone w silosokombajny były gospodarstwa 30–50 ha UR (3 szt.), w kraju gospodarstwa wieloobszarowe 100 ha i więcej UR (3 szt.).

Opryskiwacze polowe w liczbie 11,4 tys. odnotowano w 11,2 tys. gospodarstw, tj. 22,5% ogółu gospodarstw rolnych (w kraju odpowiednio: 462,4 tys. maszyn w 450 tys. gospodarstw, tj. 34,2%). We wszystkich grupach obszarowych od 10 ha UR i więcej, ponad 50% gospodarstw wyposażonych było w opryskiwacze polowe, przy czym najwyższy odsetek wystąpił w grupie o powierzchni 50–100 ha UR (76,3%), w kraju natomiast najwyższy odsetek wystąpił w grupie obszarowej o powierzchni 30–50 ha UR (74,2%). W przeliczeniu na 100 gospodarstw rolnych, średnia obsada tych maszyn wyniosła 23 szt. (w kraju 35 szt.), zaś najczęściej opryskiwaczy – 85 szt. przypadało w grupie gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (w kraju 84 szt.).

Tablica 5. Wyposażenie gospodarstw rolnych w wybrane maszyny w 2020 r.
Table 5. Equipment of agricultural holdings with selected machines in 2020

Wyszczególnienie Specification	Gospodarstwa posiadające maszyny Agricultural holdings with machines		Liczba maszyn Number of machines	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	2010=100	w sztukach in units	2010=100
Kombajny zbożowe Combine harvesters	5264	107,0	5387	106,6
Kombajny ziemniaczane Potato harvesters	2360	75,4	2379	75,4
Kombajny buraczane Beet harvesters	106	29,4	108	28,6
Silosokombajny Forage harvesters	149	31,1	153	30,2
Rozsiewacze nawozów i wapna Fertilizer and lime spreaders	16039	96,6	16696	95,8
Rozrzutniki obornika Manure spreaders	11719	83,6	11978	83,5
Ładowacze chwytakowe i czołowe Grab loaders	6043	98,7	6603	99,1
Sadzarki do ziemniaków Potato planters	8404	75,8	8434	75,7
Przyczepy zbierające Collection trailers	3151	70,4	3163	68,1
Prasy zbierające Collecting pressers	5764	86,1	6050	67,9
Polowe opryskiwacze Field sprayers	11164	95,3	11398	95,4
Sadownicze opryskiwacze Orchard sprayers	195	49,9	215	49,8

Wykres 33. Wybrane maszyny i urządzenia rolnicze przypadające na 100 gospodarstw rolnych
Chart 33. Selected agricultural machinery and equipment per 100 agricultural holdings

W 0,2 tys. gospodarstw rolnych, tj. 0,4% ogółu odnotowano 0,2 tys. **opryskiwaczy sadowniczych** w kraju odpowiednio: 43,6 tys. gospodarstw, 51,8 tys. szt. maszyn, tj. ponad 3% ogółu. Prawie 53% tego sprzętu odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 3–15 ha użytków rolnych, w kraju odpowiednio: ponad 66%.

Kosiarki polowe, rozsiewacze nawozów i wapna oraz rozrzutniki obornika, z uwagi na potrzebę przeprowadzania w procesie produkcji określonych zabiegów, znajdują się w znacznej liczbie gospodarstw rolnych. Omawiane maszyny posiadało odpowiednio: 31,7%, 32,3%, 23,6% ogółu gospodarstw (w kraju odpowiednio: 36,5%, 40,6%, 30,0%). Gospodarstwa w grupach obszarowych 20–30 ha UR i 30–50 ha UR w ponad 78% były wyposażone w rozsiewacze nawozów i wapna oraz w ponad 61% w rozrzutniki obornika (w kraju odpowiednio ponad 77% i ponad 66% dla wymienionych grup obszarowych). Gospodarstwa z kosiarkami polowymi najliczniej wystąpiły w grupach obszarowych: 15–20 ha UR oraz 20–30 ha UR – po około 66% gospodarstw w danej grupie użytków rolnych. Najwięcej rozrzutników obornika, rozsiewaczy nawozów i wapna oraz kosiarek spisano w gospodarstwach o powierzchni 5–10 ha użytków rolnych. Stanowiły one w ogólnej liczbie każdego wymienionego rodzaju maszyny średnio od około 25% do około 31% (w kraju odpowiednio od prawie 26% do prawie 29%).

Na 100 gospodarstw rolnych przypadło średnio w województwie:

- 33,0 kosiarek polowych (w kraju 38,5), najwięcej w grupie obszarowej 30–50 ha UR – 79,3 szt. (w kraju 74,5 szt.),
- 33,6 rozsiewaczy nawozów i wapna (w kraju 42,2), najwięcej w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR – 103,4 szt. (w kraju 98,4 szt.),
- 24,1 rozrzutników obornika (w kraju 30,7), najwięcej w grupie obszarowej 20–30 ha UR – 67,9 szt. (w kraju 66,6 szt.).

Rozdział 6

Chapter 6

Nawożenie i ochrona roślin

Fertilization and plant protection

Wyniki PSR 2020 wykazały, że w okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. 31,9 tys. gospodarstw rolnych (64,3%) stosowało nawozy mineralne lub wapniowe. W ogólnej liczbie gospodarstw rolnych udział gospodarstw stosujących nawożenie mineralne wynosił 63,1%, a wapniowe – 16,5%.

Nawozy azotowe, jako podstawowy czynnik plonotwórczy, stosowało 48,4% gospodarstw rolnych. Równie często, z uwagi na szersze działanie, użytkownicy wykorzystywali nawozy wieloskładnikowe, tj. w 47,4% gospodarstw rolnych. Znacznie mniej rolników wzbogacało zawartość gleby nawozami zawierającymi fosfor i potas. Nawozy fosforowe i potasowe stosowane były odpowiednio w 2,4% i 2,9% gospodarstw rolnych.

Wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych wzrastał odsetek gospodarstw rolnych stosujących:

- nawożenie mineralne – od 32,6% w gospodarstwach o powierzchni do 1 ha UR włącznie do ponad 80% w gospodarstwach o powierzchni 10 ha i więcej UR, w tym w grupie gospodarstw o powierzchni 30–50 ha UR – 88,8%,
- nawożenie wapniowe – od 6,8% w grupie gospodarstw o powierzchni do 1 ha UR włącznie do ponad 40% w gospodarstwach o powierzchni 30 ha i więcej UR, w tym w grupie gospodarstw o powierzchni 50–100 ha UR – 44,3%.

Wśród gospodarstw stosujących nawozy mineralne największy odsetek gospodarstw rolnych stosujących poszczególne rodzaje nawozów wystąpił w następujących grupach obszarowych użytków rolnych:

- nawozy azotowe – ponad 83% w gospodarstwach o powierzchni 20–50 ha UR,
- nawozy fosforowe – prawie 9% w grupie gospodarstw największych o powierzchni 100 ha i więcej UR,
- nawozy potasowe – ponad 21% w gospodarstwach największych o powierzchni 100 ha i więcej UR,
- nawozy wieloskładnikowe – ponad 78% w gospodarstwach o powierzchni 20–30 ha użytków rolnych.

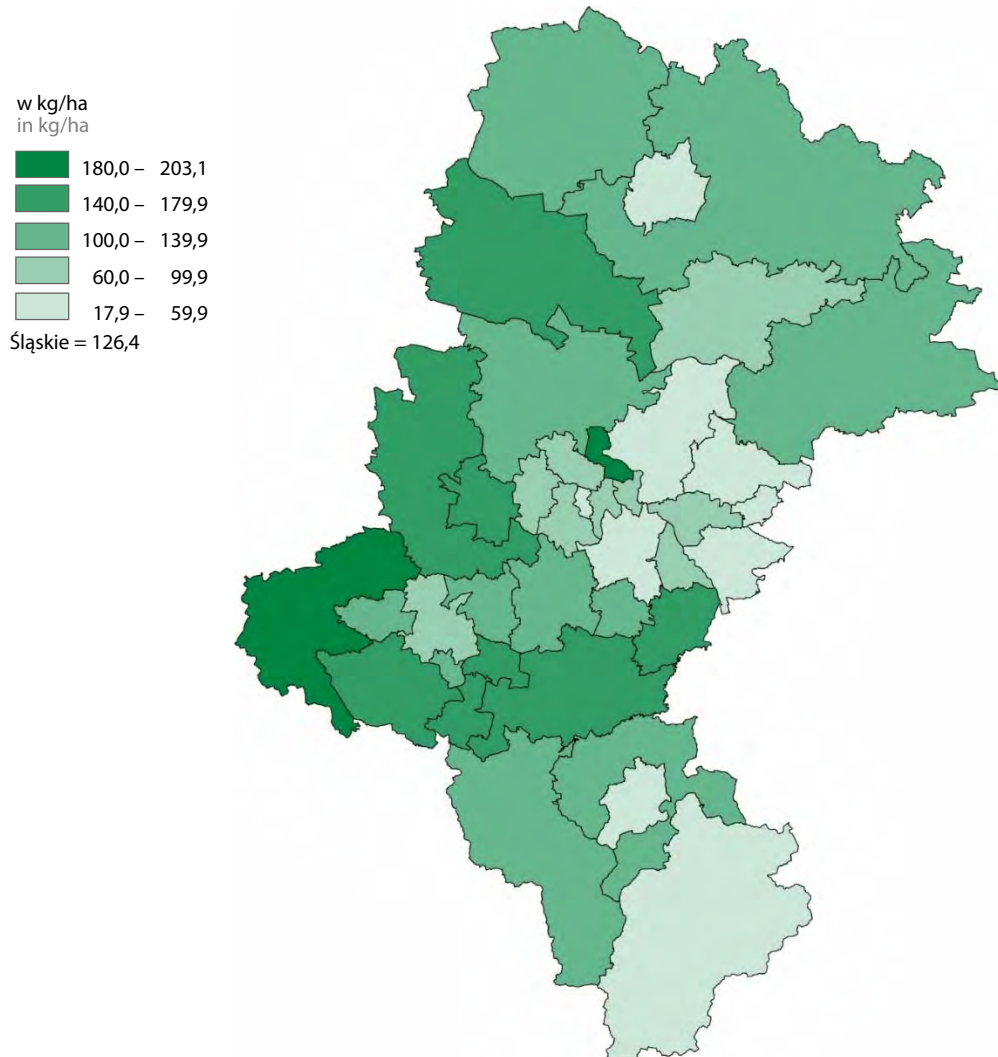
Tablica 6. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych

Table 6. Consumption of minerals and lime fertilizers

Lata Years	Nawozy w przeliczeniu na czysty składnik Fertilizers in terms of pure ingredient				
	mineralne mineral				wapniowe lime
	ogółem total	azotowe nitrogenous	fosforowe phosphatic	potasowe potassic	
W tysiącach ton In thousand tonnes					
2010	44103	24883	9233	9987	16417
2020	48177	25052	9111	14014	31321
2010=100					
2020	109,2	100,7	98,7	140,3	190,8
Na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej w kg Per 1 ha of agricultural land in good agricultural condition in kg					
2010	118,7	67,0	24,9	26,9	44,2
2020	126,4	65,7	23,9	36,8	82,2

Mapa 8. Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w 2020 r.

Map 8. Consumption of mineral fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land in good condition in 2020

Zużycie nawozów mineralnych, łącznie azotowych, fosforowych i potasowych (NPK), w badanym okresie było o 9,2% większe niż w 2010 r. i wyniosło 48,2 tys. ton. W 2020 r. na 1 ha użytków rolnych ogółem zużyto przeciętnie 123,5 kg NPK (w kraju 130,5 kg NPK), w tym w gospodarstwach indywidualnych 120,6 kg NPK (w kraju 126,6 kg NPK). W stosunku do 2010 r. w największym stopniu zwiększyło się zużycie nawozów potasowych o 40,3% i wyniosło 14,0 tys. ton, co w przeliczeniu na 1 ha UR dało wynik 35,9 kg. Pod uprawy zastosowano ponadto 25,1 tys. ton nawozów azotowych (o 0,7% więcej niż w 2010 r.) oraz 9,1 tys. ton nawozów fosforowych (o 1,3% mniej niż w 2010 r.). Największy odsetek zużycia nawozów mineralnych odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej – 26,3%, a następnie w grupie o powierzchni 50–100 ha (16,4%).

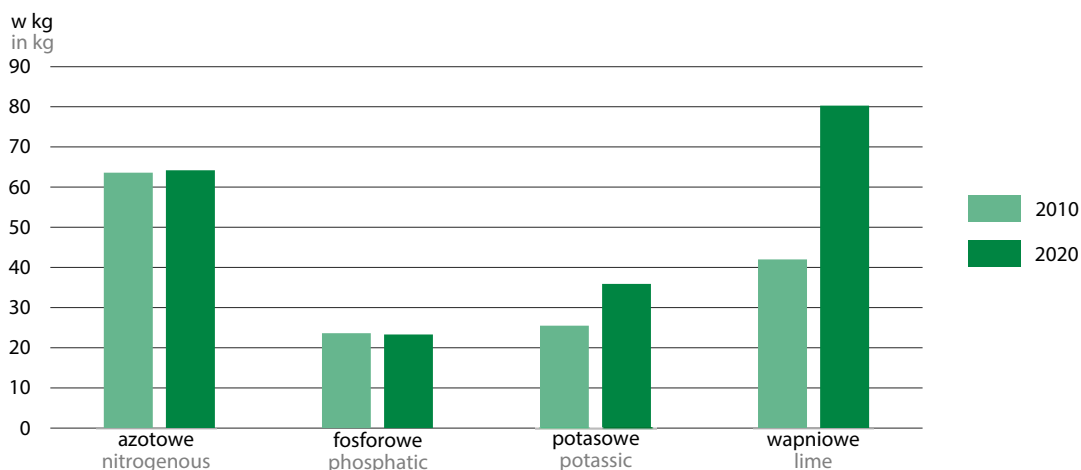
Zużycie nawozów mineralnych pod zbiory 2020 roku w przeliczeniu na 1 ha UR w dobrej kulturze osiągnęło poziom 126,4 kg (w kraju 132,2 kg) czystego składnika, w tym w gospodarstwach indywidualnych 123,5 kg (w kraju 128,3 kg). W 2010 r. wskaźnik ten wyniósł 118,7 kg. Wraz ze wzrostem powierzchni użytkowanych gruntów wzrastało zużycie nawozów – od 52,0 kg na 1 ha UR w dobrej kulturze w grupie gospodarstw o powierzchni 1–2 ha UR do 163,0 kg w gospodarstwach największych (100 ha i więcej UR). Intensywne nawożenie – wyższe od średniej wojewódzkiej – odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych.

Zużycie nawozów mineralnych wykazuje duże zróżnicowanie pod względem terytorialnym. W 16 powiatach nawożenie było wyższe od średniego zużycia w województwie. Największe zużycie odnotowano w powiecie raciborskim – 203,1 kg NPK/ha, a najmniejsze w powiecie żywieckim – 17,9 kg NPK/ha UR w dobrej kulturze rolnej.

Zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik, w porównaniu do 2010 r., wzrosło o 90,8% i wyniosło 31,3 tys. ton (w kraju wzrost o 126,6% i wyniosło 1339,1 tys. ton), w tym w gospodarstwach indywidualnych wzrosło o 129,6% i wyniosło 27,7 tys. ton. Na wzrost zużycia tych nawozów wpłynął m.in. wprowadzony w 2019 r. „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie” i związane z tym programem dofinansowanie udzielane przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, z wykorzystaniem środków udostępnionych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w ramach pomocy de minimis¹.

Wykres 34. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych

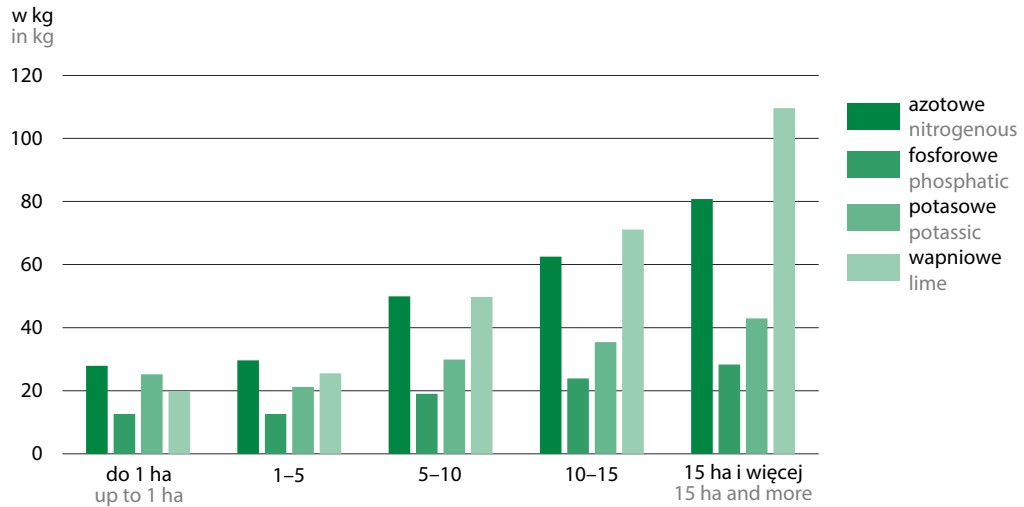
Chart 34. Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha agriculture land

¹ Pomoc de minimis oznacza pomoc publiczną, której ogólna kwota przyznana dowolnemu podmiotowi gospodarczemu nie przekracza 200 tys. euro w dowolnie ustalonym okresie trzech lat budżetowych (100 tys. euro w sektorze transportu drogowego). Państwa te stosuje się bez względu na formę i cel pomocy de minimis, a także bez względu na to, czy jest ona w całości lub w części finansowana z środków unijnych.

Wykres 35. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha UR według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 35. Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha AL by area groups of agricultural land in 2020

Nawozy organiczne pochodzenia zwierzęcego, tj. obornik, gnojówkę, gnojowicę i pomiot ptasi zastosowało 20,2 tys. gospodarstw rolnych, w tym gospodarstwa indywidualne stanowiły 99,8% (w kraju 575,2 tys., w tym 99,7% gospodarstw indywidualnych). Obornik stosowało 16,5 tys. gospodarstw rolnych, gnojówkę – 3,3 tys., gnojowicę – 1,6 tys., a 4,8 tys. gospodarstw rolnych wykorzystało do nawożenia pomiot ptasi.

Zdecydowana większość gospodarstw rolnych stosuje nawozy naturalne rozrzutowo. W prawie 45% gospodarstw stosujących nawozy naturalne (ponad 9 tys.) zostały one przyorane po 4 godzinach, ale przed upływem 24 godzin od aplikacji, a w 41,5% (8,4 tys.) gospodarstw nawozy zostały przyorane w ciągu 4 godzin. W prawie 4 tys. gospodarstw (19,1%) po rozrzutowym zastosowaniu nawozów nie zostały one przyorane (np. na użytkach zielonych) lub przyorane po 24 godzinach od aplikacji. Pasmową i doglebową metodę aplikacji nawozów naturalnych ograniczającą emisję amoniaku stosuje znacznie mniej gospodarstw. Metodę pasmową z użyciem węży wleczonych, jak i z użyciem redlicy lub płozy oraz aplikację doglebową przez dozowanie płytkie nawozów naturalnych wykorzystało po 0,4 tys. gospodarstw rolnych. Jedynie w 65 gospodarstwach rolnych zastosowano nawozy naturalne przez dozowanie głębokie.

Do nawożenia zużyto 834,2 tys. ton obornika, 25,3 tys. ton pomiotu ptasiego oraz ponad 288 tys. i prawie 262 tys. m³ gnojówki i gnojowicy. W stosunku do wyników PSR 2010 wzrosło zużycie gnojowicy o 0,8%, natomiast spadło zużycie obornika i gnojówki odpowiednio o: 12,1% i 46,6%.

W 2020 r. zabiegi środkami ochrony roślin stosowało 27,8 tys. użytkowników gospodarstw rolnych (w kraju 905,4 tys.), w tym w celu ochrony zbóż – 25,9 tys. (w kraju 807,0 tys.), a na plantacje upraw trwałych – 0,6 tys. (w kraju 77,3 tys.). Udział użytkowników gospodarstw rolnych stosujących zabiegi ochrony roślin wyniósł 56,1% wszystkich użytkowników gospodarstw rolnych w województwie (w kraju 68,7%). W celu ochrony zbóż wykonano – 45,8 tys. zabiegów, natomiast na plantacje upraw trwałych – 2,9 tys.

W okresie wegetacji, w gospodarstwie rolnym wykonano przeciętnie 5 zabiegów w uprawach trwałych, 2 zabiegi na zboża i 2 zabiegi na warzywa. Ponadto w badanym okresie wykonano przeciętnie 1 zabieg środkami ochrony roślin w zamkniętej przestrzeni magazynowej. Wraz ze wzrostem wielkości powierzchni użytków rolnych, w gospodarstwach rolnych wykazywano przeciętnie większą liczbę zabiegów na zboża i warzywa, tj. od 1–2 zabiegów w grupie gospodarstw rolnych o powierzchni 1–2 ha UR do 4 zabiegów w grupie gospodarstw rolnych 100 ha i więcej użytków rolnych. W przypadku zabiegów w uprawach trwałych największą liczbę zabiegów wykonano w gospodarstwach rolnych w grupie obszarowej 30–50 ha UR, tj. przeciętnie 9 zabiegów.

Odsetek użytkowników gospodarstw rolnych korzystających ze wsparcia w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania środków ochrony roślin wynosił 7,8%. Najczęściej wykorzystywano w tym celu progi ekonomicznej szkodliwości (67,3%) oraz personalne doradztwo rolnicze (64,6%). Udział gospodarstw rolnych korzystających z tych dwóch rodzajów wsparcia wzrastał wraz ze wzrostem powierzchni użytkowanych gruntów od ok. 2% w grupie gospodarstw rolnych 1–2 ha UR do ponad 36% w gospodarstwach rolnych użytkujących 100 ha i więcej UR.

Rozdział 7

Chapter 7

Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Income sources of households with the holder of an agricultural holding

W okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r., w województwie śląskim 49,4 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego uzyskiwało dochody z prowadzonej działalności rolniczej. Oprócz działalności rolniczej źródłami dochodów były także:

- praca najemna – dla 47,2% ogółu omawianych gospodarstw domowych (w 2010 r. – 54,2%),
- emerytury i renty – dla 37,7% (w 2010 r. – 37,0%),
- działalność pozarolnicza – dla 18,7% (w 2010 r. – 25,0%),
- inne niezarobkowe źródła utrzymania (poza emeryturą i rentą) – dla 13,7% (w 2010 r. – 6,4%).

Przy spadku odsetka gospodarstw domowych uzyskujących dochody z pracy najemnej, a szczególnie z działalności pozarolniczej i utrzymującym się na bardzo zbliżonym poziomie odsetku gospodarstw pobierających emerytury i renty, należy zauważyć znaczny (ponad dwukrotny) wzrost gospodarstw domowych utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł, do czego przyczynił się w znacznym stopniu m.in. program Rodzina 500 Plus.

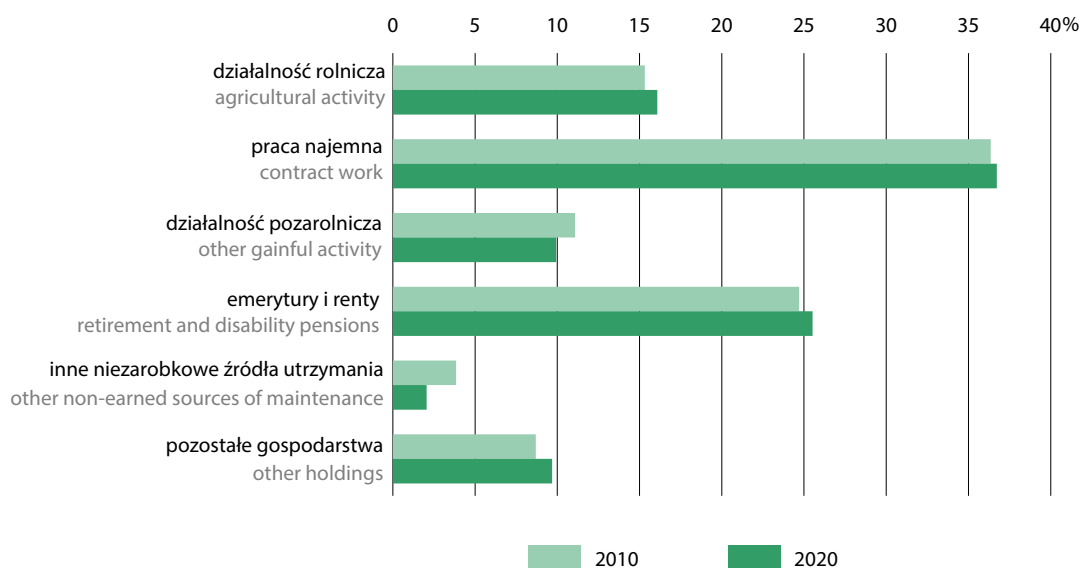
Działalność rolnicza stanowiła główne źródło utrzymania, czyli źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem, zaledwie dla 16,1% (w 2010 r. 15,4%) gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego w województwie.

W przypadku pozostałych gospodarstw domowych użytkujących gospodarstwa rolne, głównymi źródłami dochodów były:

- praca najemna – dla 36,7% omawianych gospodarstw domowych (w 2010 r. – 36,4%),
- emerytury i renty – dla 25,5% (w 2010 r. – 24,8%),
- działalność pozarolnicza – dla 9,9% (w 2010 r. – 11,1%),
- inne niezarobkowe źródła utrzymania (poza emeryturą i rentą) – dla 2,1% (w 2010 r. – 3,8%).

Wykres 36. Struktura liczby gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodów

Chart 36. Structure of the number of households with holder of an agricultural holding by the main source of income

Analizując główne źródła utrzymania gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego, należy zauważyć, że wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych:

- wzrastał odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z działalności rolniczej przekraczały 50% ogółu dochodów – z 4,6% ogółu gospodarstw należących do grupy obszarowej 1–2 ha UR do 78,1% wśród gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych. W gospodarstwach najmniejszych (do 1 ha UR włącznie) omawiany odsetek wyniósł 17,8%,
- odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z pracy najemnej przekraczały 50% ogółu dochodów – wzrastał z 32,3% w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie, osiągając najwyższą wartość (41,7%) w grupie 3–5 ha UR, a następnie malał do 2,7% w grupie obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych,
- odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z emerytur i rent przekraczały 50% ogółu dochodów – wzrastał z 28,0% w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie, osiągając najwyższą wartość (36,8%) w grupie 1–2 ha UR, a następnie malał do 1,0% w grupie obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych,
- odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z działalności pozarolniczej przekraczały 50% ogółu dochodów był najwyższy w grupie gospodarstw rolnych o powierzchni 2–3 ha UR oraz 3–5 ha UR (po 10,8%), a najniższy w grupie gospodarstw o powierzchni 50–100 ha UR (6,4%).

Tablica 7. Wybrane wskaźniki dla gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego w 2020 r.

Table 7. Selected indicators for natural person's agricultural holdings (private farms) by main source of household income in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym z głównym źródłem dochodów gospodarstwa domowego z: Of which with the main source of household income from:			
		działalności activity		pracy najemnej contract work	emerytury i renty retirement and disability pensions
		rolniczej agricultural	pozarolniczej other grainful		
Struktura liczby gospodarstw w % Structure of the number of agricultural holdings in %	100,0	16,1	9,9	36,7	25,5
Odsetek kierujących w wieku do 40 lat Percentage of managers up to 40 years old	17,3	26,6	19,0	22,2	2,3
Odsetek kierujących kobiet Percentage of women managers	36,9	30,3	31,3	35,5	45,2
Odsetek kierujących z wykształceniem rolniczym Percentage of managers with agricultural education	33,9	51,7	26,9	24,6	37,8
Odsetek gospodarstw domowych produkujących głównie na samozaopatrzenie Percentage of households producing mainly for self-consumption	21,5	8,5	18,1	23,4	28,8
Odsetek gospodarstw z działalnością inną niż rolnicza Percentage of agricultural holdings conducting other gainful activity	2,1	3,0	6,1	1,0	0,7
Wielkość ekonomiczna gospodarstwa w tys. euro Economic size of an agricultural holding in thous. euro	12,3	45,8	7,8	4,5	3,5
Powierzchnia UR na 1 gospodarstwo w ha Area of agricultural land per 1 agricultural holding in ha	7,34	21,18	6,65	4,27	3,13
Obsada zwierząt na 1 gospodarstwo w SD Number of livestock per 1 agricultural holding in LSU	4,1	18,6	1,5	1,0	0,8
Obsada zwierząt na 100 ha UR w SD Number of livestock per 100 ha of agricultural land in LSU	55,5	87,5	22,5	22,8	24,0
Liczba ciągników na 1 gospodarstwo w szt. Number of tractors per 1 agricultural holding in units	0,9	1,8	0,7	0,7	0,6
Powierzchnia UR na 1 ciągnik w ha Area of agricultural land per 1 tractor in ha	8,15	11,47	9,76	5,76	5,54
Zużycie NPK w kg na 1 ha UR w dobrej kulturze NPK consumption in kg per 1 ha of agricultural land in good condition	123,5	155,8	92,9	91,6	71,5

Wśród ogółu gospodarstw rolnych, których gospodarstwa domowe uzyskiwały ponad 50% dochodów z działalności rolniczej dominowały gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 5–10 ha (21,1%) i 10–15 ha (12,7%). Gospodarstwa domowe, gdzie głównym źródłem utrzymania były: praca najemna, działalność pozarolnicza oraz emerytury i renty, użytkowały przede wszystkim gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych odpowiednio: 1–2 ha, 2–3 ha i 3–5 ha.

Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego, gdzie głównym źródłem utrzymania gospodarstwa domowego była działalność rolnicza, wynosiła 45,8 tys. euro standardowej produkcji. Oznacza to, że była ponad 3,7 razy wyższa od średniej wielkości ekonomicznej gospodarstwa indywidualnego ogółem i ponad 13 razy wyższa od gospodarstw rolnych, w których gospodarstwo domowe utrzymywało się głównie z emerytur i rent.

Ekologiczne metody produkcji były najczęściej stosowane w grupie gospodarstw, gdzie głównym dochodem gospodarstwa domowego była działalność rolnicza (0,7% ogółu gospodarstw tej grupy). W pozostałych gospodarstwach udział omawianych metod produkcji był jeszcze niższy i wyniósł 0,3% w gospodarstwach rolnych, gdzie główne dochody gospodarstwa domowego pochodziły z działalności pozarolniczej oraz po 0,1% w gospodarstwach, które główne dochody czerpały z: pracy najemnej, emerytur i rent, a także z innych niezarobkowych źródeł utrzymania.

W grupie gospodarstw indywidualnych, dla których głównym źródłem dochodów gospodarstwa domowego była działalność rolnicza odnotowano najwyższy odsetek osób kierujących gospodarstwem rolnym posiadających **wykształcenie rolnicze** (51,7%). Najmniej kierujących posiadało wykształcenie rolnicze wśród gospodarstw, gdzie głównym źródłem utrzymania gospodarstwa domowego były niezarobkowe źródła utrzymania (24,4%). Najwyższy odsetek osób kierujących z wykształceniem wyższym rolniczym (3,8%) wystąpił w grupie gospodarstw indywidualnych, gdzie głównym źródłem utrzymania gospodarstwa domowego była działalność rolnicza, a najniższy (1,1%) wśród gospodarstw utrzymujących się głównie z emerytur i rent.

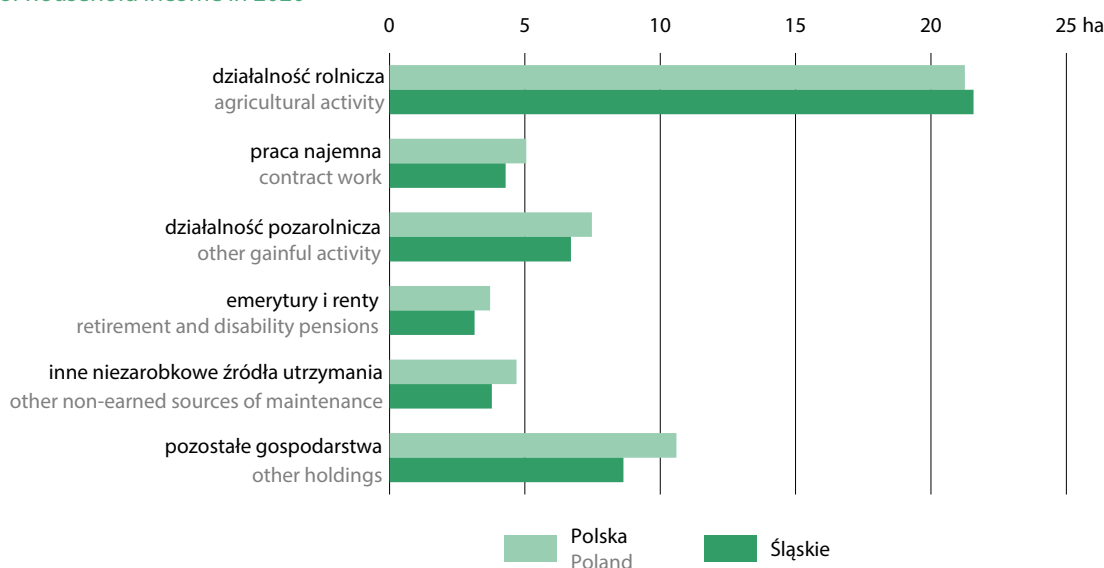
Wśród gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania były działalność rolnicza i praca najemna oraz dochody z samej działalności rolniczej odnotowano najniższy odsetek gospodarstw, które zużywały więcej niż **50% wartości końcowej produkcji rolniczej** wytworzonej w gospodarstwie rolnym na potrzeby żywieniowe, odpowiednio 7,3% i 8,5%. Omawiany odsetek osiągnął najwyższą wartość – 28,8% – w grupie gospodarstw domowych, które utrzymywały się głównie z emerytur i rent.

Prawie wszystkie (ponad 99%) omawiane gospodarstwa domowe posiadały gospodarstwa rolne z **użytkami rolnymi ogółem i w dobrej kulturze rolnej**. Najwyższy odsetek gospodarstw bez użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej odnotowano w grupach gospodarstw domowych, gdzie głównym źródłem utrzymania były inne niezarobkowe źródła utrzymania (2,0%). Tę grupę gospodarstw domowych oraz grupę utrzymującą się głównie z działalności pozarolniczej charakteryzował najwyższy odsetek gospodarstw rolnych z powierzchnią ugorów (od 8,9% do prawie 10%). Wśród gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza, omawiany odsetek był najniższy i wynosił 6,5%.

Gospodarstwa domowe z głównymi źródłami dochodów z działalności rolniczej i pracy najemnej, a także z samej działalności rolniczej charakteryzował najwyższy odsetek gospodarstw rolnych z powierzchnią pod zasiewami (odpowiednio 92,3% i 89,0%).

Wykres 37. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych według głównego źródła dochodów gospodarstwa domowego w 2020 r.

Chart 37. Average area of agricultural land in natural person's agricultural holdings by the main source of household income in 2020

Gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza posiadały największe obszarowo gospodarstwa rolne. **Średnia powierzchnia użytków rolnych** w tych gospodarstwach wynosiła 21,18 ha. Najmniejsze obszarowo gospodarstwa rolne były użytkowane przez gospodarstwa domowe, gdzie głównym źródłem utrzymania były emerytury i renty (3,13 ha).

Najpowszechniejszą **uprawą** były zboża, których powierzchnię wykazało 81,8% gospodarstw utrzymujących się głównie z działalności rolniczej oraz 82,1% gospodarstw domowych z głównymi mieszanymi źródłami dochodu (tj. łącznie z działalności rolniczej i pracy najemnej oraz pracy najemnej i działalności rolniczej).

Gospodarstwa domowe, gdzie głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza charakteryzował najwyższy odsetek gospodarstw rolnych uprawiających rośliny strączkowe jadalne na ziarno (1,9% ogółu omawianych gospodarstw domowych), rośliny przemysłowe (17,4%), warzywa gruntowe (3,8%) oraz truskawki (1,1%). Gospodarstwa rolne z gospodarstwami domowymi, w których ponad 50% stanowiły dochody z niezarobkowych źródeł utrzymania, oprócz tego że były najmniejsze, charakteryzowały się najniższym odsetkiem gospodarstw uprawiających omawiane wcześniej uprawy.

Wśród gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza i praca najemna oraz praca najemna i działalność rolnicza, odnotowano najwyższy odsetek gospodarstw rolnych uprawiających ziemniaki (ponad 28%).

Ponad 47% ogółu gospodarstw indywidualnych posiadało w 2020 r. **zwierzęta gospodarskie**, z tego 63,2% gospodarstw rolnych z grupy gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza oraz 59,4% gospodarstw, gdzie głównymi źródłami utrzymania były źródła mieszane, tj. działalność rolnicza i praca najemna oraz praca najemna i działalność rolnicza. Najniższy odsetek gospodarstw rolnych (31,8%) prowadzących chów zwierząt odnotowano wśród gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność pozarolnicza.

W grupie gospodarstw domowych, dla których 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności rolniczej odnotowano najwyższy odsetek gospodarstw rolnych posiadających bydło (39,0% ogółu gospodarstw indywidualnych w omawianej grupie gospodarstw domowych) oraz świnie (16,1%). Omawiany odsetek był najniższy w przypadku gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z działalności pozarolniczej, a także z niezarobkowych źródeł utrzymania i wynosił odpowiednio dla bydła 5,9% i 6,9% oraz dla świń po 2,0%.

Wyniki PSR 2020 pokazały, że 58,1% ogółu gospodarstw indywidualnych wyposażona była w **ciągniki**. Wskaźnik ten był znacznie wyższy w przypadku gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza (82,2%), a także źródła mieszane – działalność rolnicza i praca najemna oraz praca najemna i działalność rolnicza (łącznie 72,5%). Dla porównania najmniej ciągników posiadały gospodarstwa domowe uzyskujące ponad 50% dochodów ze źródeł niezarobkowych (43,2%) oraz z emerytur i rent (46,0%).

W 2020 r. ponad 64% ogółu gospodarstw indywidualnych **stosowało nawozy** mineralne lub wapniowe i prawie 41% – nawozy naturalne. Najwyższe odsetki gospodarstw stosujących nawożenie mineralne oraz naturalne odnotowano w grupie gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza i praca najemna – odpowiednio 90,0% i 61,0% oraz działalność rolnicza – odpowiednio 81,3% i 60,1%, a najniższe wśród gospodarstw, gdzie głównym źródłem dochodów w przypadku nawozów mineralnych były niezarobkowe źródła utrzymania – 41,8%, natomiast w przypadku nawozów naturalnych głównym źródłem utrzymania były dochody z działalności pozarolniczej – 27,7%.

Zużycie NPK na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze było najwyższe wśród gospodarstw, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza – 155,8 kg, a najniższe wśród gospodarstw, gdzie głównym źródłem dochodów były inne niezarobkowe źródła utrzymania – 57,0 kilogramów.

Rozdział 8

Chapter 8

Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych

Labour force and labour input in agricultural holdings

Działalność rolnicza prowadzona w gospodarstwach rolnych wymaga udziału i wkładu pracy człowieka. W gospodarstwach indywidualnych jest to zazwyczaj pracujący użytkownik i członkowie jego rodziny (tworzący wspólne gospodarstwo domowe z użytkownikiem lub utrzymujący się oddzielnie), wspomagani przez opłacanych pracowników najemnych lub pracowników kontraktowych (tj. osoby zatrudnione przy świadczeniu zakontraktowanych usług), a czasem także bezpłatną pomoc sąsiedzką. W pozostałych gospodarstwach rolnych, w zależności od formy własności, trzon siły roboczej stanowią pracownicy najemni lub inne osoby pracujące bez wynagrodzenia (członkowie spółdzielni, zakonów, uczniowie szkół, etc.), wspomagani pracownikami najemnymi i kontraktowymi. Osobą zarządzającą, podejmującą decyzje co do kierunku i rozmiarów prowadzonej w gospodarstwie produkcji, jest osoba kierująca gospodarstwem rolnym. W gospodarstwach indywidualnych w przeważającej części jest to sam użytkownik, w gospodarstwach pozostałych – najczęściej zatrudniony do tego celu pracownik najemny.

W niniejszej publikacji skoncentrowano się na charakterystyce gospodarstw rolnych i prowadzonej w nich produkcji rolnej, a więc i temat dotyczący pracujących wymaga takiego ujęcia, które pozwoli na pokazanie wielkości **nakładów pracy ludzkiej poniesionych na działalność rolniczą w gospodarstwach rolnych w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny PSR 2020**. Uwzględniono zatem nawet minimalny wkład pracy każdej z osób pracujących w gospodarstwie rolnym przy produkcji rolnej w każdym z 12 miesięcy w okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. łącznie, niezależnie od tego czy praca w gospodarstwie rolnym była dla tych osób pracą wyłączną, główną czy dodatkową.

Bardzo ważnym zagadnieniem przy ocenie nakładów pracy w rolnictwie w ciągu roku jest wymiar czasu pracy, w jakim pracują poszczególne osoby – zarówno rodzinna siła robocza, jak i pozostali pracownicy. Duży udział pracujących w niepełnym wymiarze czasu zmniejszyła w pewnym stopniu obraz z punktu widzenia pracochłonności poszczególnych rodzajów gospodarstw. Ponadto m.in. w przypadku pracowników dorywczych, kontraktowych, pomocy sąsiedzkiej – bardziej istotny jest łączny wkład pracy mierzony w godzinach, niż sama liczba osób pracujących (tym bardziej, że najczęściej jest to praca zadaniowa, poszczególne osoby wymieniają się w ciągu roku, a wkład pracy każdej z tych osób może być różny). W związku z powyższym podstawą prowadzonej analizy są **nakłady pracy wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy (z ang. Annual Work Unit – AWU)**, będących **odpowiednikiem rocznego wkładu pracy osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy** (tj. po przeliczeniu pracujących w niepełnym wymiarze na pełne etaty).

Opisane wyżej podejście, stosowane w spisie rolnym, jak i w cyklicznych badaniach struktury gospodarstw rolnych, znacząco różni się od metodologii rekomendowanej dla badań rynku pracy przez Międzynarodową Organizację Pracy i wykorzystywanej m.in. do zbilansowania pracujących w całej Gospodarce Narodowej. W tym drugim ujęciu ważne jest uwzględnienie tylko tej części pracujących, dla których praca w rolnictwie – przede wszystkim w rodzinnych gospodarstwach rolnych – jest wyłącznym lub głównym zajęciem użytkownika i osób z nim mieszkających. Założeniem jest, aby w ogólnej liczbie pracujących w gospodarce narodowej nie uwzględniać podwójnie osób mających więcej niż jedno miejsce pracy. Z tego względu stosuje się kryterium bieżącej aktywności ekonomicznej poszczególnych osób w określonym odcinku czasu – w spisie rolnym dotyczyło to sytuacji w tygodniu od 26 maja do 1 czerwca 2020 r. Podstawowe wyniki zaprezentowano na końcu niniejszego rozdziału.

Wyniki powszechnego spisu rolnego z 2020 r. wskazują, że liczba **gospodarstw indywidualnych**, w których pracowali użytkownicy wyniosła 48,6 tys. (w kraju 1 292,3 tys.). W 32,5 tys. (w kraju 859,5 tys.) gospodarstw pracowała rodzina użytkownika, a 4,1 tys. (w kraju 187,1 tys.) gospodarstw indywidualnych zatrudniało pracowników najemnych, głównie dorywczycy/sezonowych. Ponadto 11,4 tys. (w kraju 332,9 tys.) gospodarstw indywidualnych korzystało z usług rolniczych, a 14,8 tys. – z pomocy sąsiedzkiej (w kraju 437,5 tys.). Należy jednak tu zaznaczyć, że w obu tych ostatnich przypadkach była to praca raczej okazjonalna (wykonywana sporadycznie). 23,0 tys. gospodarstw indywidualnych prowadzonych było wyłącznie siłami użytkownika i jego rodziny (w kraju 514,7 tys.).

Liczba gospodarstw osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej wyniosła 1,9 tys. (w kraju 45,9 tys.) i prawie wszystkie zatrudniały pracowników najemnych.

Wraz ze zmianami w gospodarstwach rolnych w zakresie areалу, produkcji, umaszynowania itp. nastąpiły także przesunięcia w zaangażowaniu w produkcję rolną różnych grup pracowników. W porównaniu do sytuacji sprzed 10 lat, wg PSR 2020 gospodarstwa indywidualne w mniejszej skali korzystały z pracy rodzinnej siły roboczej, natomiast więcej gospodarstw korzystało z pracy pracowników spoza rodziny, w tym z usług zewnętrznych. Z uwagi na pandemię COVID-19 i problemy z zatrudnianiem pracowników (w tym z zagranicy), odnotowano mniej gospodarstw zatrudniających pracowników dorywczycy, natomiast znacząco zwiększyła się liczba i odsetek gospodarstw korzystających chociaż w minimalnym wymiarze z pomocy sąsiedzkiej.

Tablica 8. Gospodarstwa indywidualne korzystające przy prowadzonej działalności rolniczej z pracy różnych grup pracujących w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny w 2020 r.

Table 8. Natural person's agricultural holdings (private farms) conducting agricultural activity with the use of labour of different groups of employed during 12 months preceding the reference day in 2020

Wyszczególnienie Specification	Liczba gospodarstw indywidualnych ogółem Total number natural person's agricultural holdings	Liczba gospodarstw korzystających z pracy ^a Number of forms using the work of ^a						
		użytkowników holders	rodziny użytkownika holder's family	pracowników najemnych stałych permanent employees	pracowników najemnych dorywczycy temporary workers	pracowników kontraktowych (świadczących odpłatne usługi dla gospodarstwa) contracted workers (providing paid services for a holding)	pomocy sąsiedzkiej neighbourly assistance	wyłącznie użytkownika i członków jego rodziny the holder and his/her family members exclusively
W tysiącach In thousands								
Polska Poland	1309,9	1292,3	859,5	20,5	166,6	332,9	437,3	514,7
Śląskie	49,4	48,6	32,5	0,7	3,4	11,4	14,8	23,0
W % In %								
Polska Poland	100,0	98,7	65,6	1,6	12,7	25,4	33,4	39,3
Śląskie	100,0	98,5	65,8	1,5	6,9	23,1	30,0	46,6

^a Danych nie należy sumować na ogółem.

^a The data should not be summed up to the total.

W trakcie 12 miesięcy poprzedzających 1 czerwca 2020 r. w gospodarstwach indywidualnych pracowało w różnym wymiarze czasu 99,9 tys. (w kraju 2 624,8 tys.) osób stanowiących rodzinną siłę roboczą, w tym użytkownicy stanowili – 48,6 tys. Byli oni wspierani przez 2,2 tys. (w kraju 78,5 tys.) stałych pracowników najemnych oraz pozostałe grupy pracowników angażowanych do pracy w gospodarstwie rolnym dorywczo w miarę potrzeb.

W przypadku gospodarstw osób prawnych przy produkcji rolniczej pracowało 1,6 tys. (w kraju 39,1 tys.) stałych pracowników najemnych (nakład pracy pozostałych osób podawany jest tylko po przeliczeniu na pełnozatrudnionych).

Informacje o osobach fizycznych pracujących w gospodarstwach przy działalności rolniczej omówione zostały szerzej jedynie w przypadku wybranych charakterystyk, istotnych dla prowadzonej analizy. Większość wyników zaprezentowano w umownych rocznych jednostkach pracy (także na schemacie).

Tablica 9. Rodzinna siła robocza w gospodarstwach indywidualnych według czasu pracy i płci w 2020 r.
Table 9. Family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by working time and sex in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Wymiar rocznego czasu pracy w godzinach The volume of annual working time in hours				
		0–530	531–1060	1061–1590	1591–2119	2120 i więcej and more
W tysiącach osób In thousand persons						
Ogółem Total	99,9	50,4	17,1	9,5	4,2	18,8
Mężczyźni Men	57,4	27,0	10,3	6,1	2,6	11,5
Kobiety Women	42,5	23,4	6,8	3,4	1,6	7,3

Po przeliczeniu na pełne etaty w roku, **nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej** we wszystkich gospodarstwach rolnych w województwie śląskim wyniosły 45,6 tys. AWU (w kraju 1427,5 tys. AWU), w tym w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha – 43,8 tys. AWU (w kraju 1402,2 tys. AWU), z tego zdecydowana większość – w gospodarstwach indywidualnych (43,7 tys. wobec 1,9 tys. AWU w pozostałych gospodarstwach), co jest w dużej mierze konsekwencją struktury własnościowej polskiego rolnictwa.

Schemat **Pracujący i nakłady pracy przy działalności rolniczej w gospodarstwach rolnych**
 Scheme **Employed persons and labour input in agricultural activity on agricultural holdings**

W GOSPODARSTWACH ROLNYCH OGÓŁEM (w tys.) ON AGRICULTURAL HOLDINGS TOTAL (in thousands)						Osób Persons AWU	X 45,6
W tym w GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH (w tys.) Of which on NATURAL PERSON'S AGRICULTURAL HOLDINGS (PRIVATE FARMS) – in thousands							X 43,7
CZŁONKOWIE RODZINY UŻYTKOWNIKA: FARM HOLDER'S FAMILY MEMBERS:		99,9 41,1	PRACOWNICY NAJEMNI: PAID EMPLOYEES		X 1,9		
UŻYTKOWNICY FARM HOLDERS	WSPÓŁMAŁŻONKOWIE /PARTNERZY HOLDER'S SPOUSES /PARTNERS	INNI CZŁONKOWIE RODZINY OTHER FAMILY MEMBERS	STAL PERMANENT	DORYWCZY TEMPORARY	PRACOWNICY KONTRAKTOWI CONTRACTED WORKERS		POMOC SĄSIĘDZKA NEIGHBOURLY ASSISTANCE
48,6 22,2	24,3 10,4	27,1 8,4	2,2 1,5	X 0,4	X 0,2		X 0,5
GOSPODARSTWA OSÓB PRAWNYCH I JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH NIEMAJĄCYCH OSOBOWOŚCI PRAWNEJ (w tys.) AGRICULTURAL HOLDINGS OF LEGAL PERSONS AND ORGANIZATIONAL UNITS WITHOUT LEGAL PERSONALITY (in thousands)							X 1,9
PRACOWNICY NAJEMNI PAID EMPLOYEES			X 1,4	PRACOWNICY KONTRAKTOWI CONTRACTED WORKERS			POZOSTAŁE OSOBY OTHERS PERSONS
STALI PERMANENT	1,6 1,4	DORYWCZY TEMPORARY	X 0,0	X 0,0			X 0,4

X – brak danych w osobach (dane dostępne tylko w AWU).

X – lack of data in persons (data available only in AWU).

PRACUJĄCY – osoby wnoszące jakiegokolwiek wkład pracy w działalność gospodarstwa rolnego w ciągu 12 miesięcy poprzedzających 1 czerwca 2020 r.

THE EMPLOYED – persons providing any labour input in the activity of agricultural farm during the 12 months preceding 1 June 2020.

NAKŁADY PRACY – dane o pracujących wyrażone w Rocznych Jednostkach Pracy (Annual Work Unit – AWU), tj. pracujący w trakcie 12 miesięcy w różnym wymiarze czasu w przeliczeniu na „pełnozatrudnionych w roku” (min. 2120 godzin pracy w roku).

LABOUR INPUT – data on employed persons expressed in Annual Work Units – AWU, i.e. persons employed during the 12 months working different working time recalculated into “full-time employees in a year” (a minimum of 2120 hours per year).

W 2020 r. zaobserwowano zmniejszenie się liczby **gospodarstw indywidualnych** prowadzonych wyłącznie siłami użytkownika i jego rodziny (23,0 tys., w kraju 514,7 tys.). Przeważającą część 94,1% (w kraju 92,3%) ogółu nakładów pracy ponoszonych na prowadzenie działalności rolniczej stanowiła **rodzinna siła robocza** 41,1 tys. AWU (w kraju 1274,6 AWU)².

W 2020 r. liczba gospodarstw indywidualnych wyniosła 49,4 tys. (w kraju 1309,9 tys.) i w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o ponad 15 tys. (w kraju o 195 tys.), tj. o 23,6% (w kraju prawie o 13%). Liczba osób stanowiących rodzinną siłę roboczą, zaangażowanych w prace przy produkcji rolniczej w tych gospodarstwach w ciągu 12 miesięcy przed dniem referencyjnym badania, wyniosła 99,9 tys. osób (w kraju 2 624,8 tys.). Ze względu na fakt, że część z tych osób pracowała w niepełnym wymiarze, to ostateczna wielkość nakładów pracy po przeliczeniu na pełnozatrudnionych wynosiła 41,1 tys. AWU (w kraju 1 274,6 tys. AWU).

Zmniejszyła się znacznie liczba **pozostałych członków rodziny** wnoszących swój wkład pracy w gospodarstwo rodzinne (zarówno mieszkających, jak i niemieszkających z użytkownikiem), również zmniejszyło się zaangażowanie tych osób w produkcję rolniczą.

Tablica 10. Pracujący i nakłady pracy rodzinnej siły nabywczej w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny w 2020 r.

Table 10. Employed persons and family labour input during 12 months preceding the reference day in 2020

Wyszczególnienie Specification	Pracujący w tysiącach osób Employed persons in thousands	Nakłady pracy w tysiącach AWU Labour input in thousand AWUs
Rodzina ogółem Total family		
Polska Poland	2624,8	1274,6
Śląskie	99,9	41,1
Użytkownicy i ich współmałżonkowie Holders and their spouses		
Polska Poland	1937,9	1042,0
Śląskie	72,9	32,6
Pozostali członkowie rodziny użytkownika Other holder's family members		
Polska Poland	686,9	232,6
Śląskie	27,1	8,4

Znaczące zmniejszenie liczby osób z rodziny użytkownika pracujących w swoich gospodarstwach rolnych było rekompensowane dużym wzrostem nakładów **nierodzinnej/najemnej siły roboczej w gospodarstwach indywidualnych**.

W 2020 r. w województwie śląskim wykazano 1,5 tys. pełnozatrudnionych pracowników najemnych stałych, 0,4 tys. pełnozatrudnionych pracowników dorywczych, 0,2 tys. – kontraktowych i 0,5 tys. pełnoetatowej wymiany pracy w ramach usług sąsiedzkich.

² Warto w tym miejscu nadmienić, że liczba osób stanowiących rodzinną siłę roboczą (użytkowników i członków ich rodzin) zaangażowanych w prace w gospodarstwie rolnym w ciągu 12 miesięcy przed dniem referencyjnym badania, jest wyższa niż wielkość nakładów pracy po przeliczeniu na pełnozatrudnionych ze względu na fakt, że część z tych osób pracowała w niepełnym wymiarze. Oczywiście jest jednak, że w każdym gospodarstwie rolnym jest użytkownik, niezależnie od tego, w jakim wymiarze czasu pracuje, a zatem – z punktu widzenia pracochłonności produkcji – zasadnicza ocena powinna polegać na łączeniu informacji o nakładach pracy poszczególnych grup pracujących (użytkownik, współmałżonek, pozostałe osoby) – w ramach gospodarstwa lub rodzajów gospodarstw. To zróżnicowanie wymiaru faktycznego czasu pracy jest widoczne jeszcze bardziej przy uwzględnieniu cech opisujących gospodarstwo rolne, takich jak m.in. powierzchnia użytków rolnych, rodzaj prowadzonej produkcji (roślinna, zwierzęca i stopień specjalizacji), stopień zmechanizowania gospodarstwa i wyposażenia w maszyny, ale także – czy praca wykonywana w gospodarstwach była dla tych osób jedyną, czy też poszczególne osoby łączyły ją z inną pracą wykonywaną poza gospodarstwem rolnym lub też w gospodarstwie ale na rzecz działalności innej niż rolnicza.

Tablica 11. Nakłady pracy osób spoza rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwach indywidualnych według rodzaju umowy o pracę w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny w 2020 r.

Table 11. Labour input of persons who are not holder's family members employed in natural person's agricultural holdings (private farms) by the type of employment contract during 12 months preceding the reference day in 2020

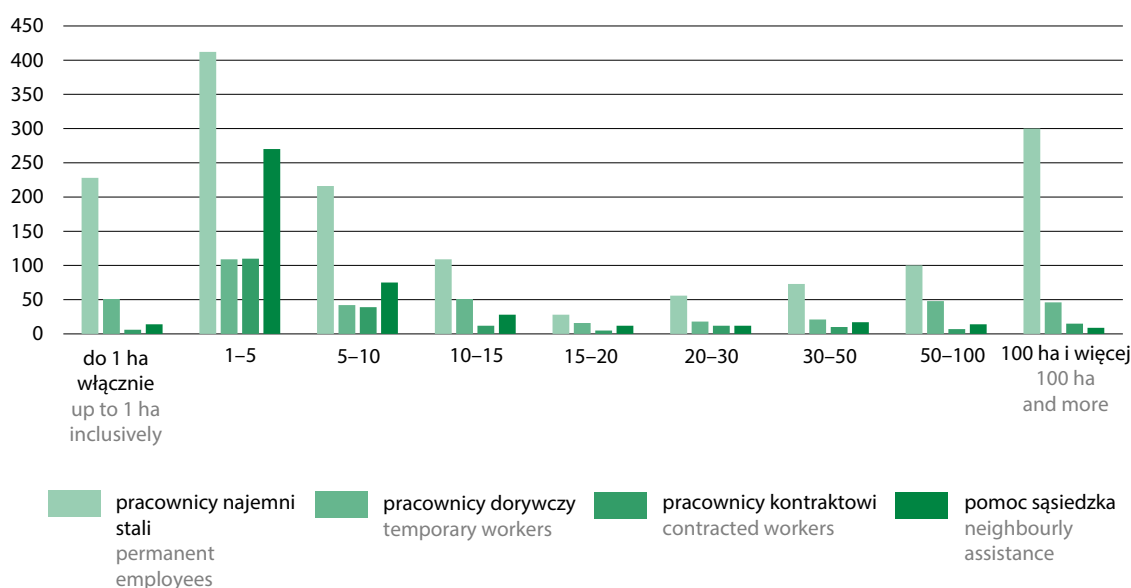
Wyszczególnienie Specification	Pracownicy najemni Permanent employees	Pracownicy dorywczy Temporary workers	Pracownicy kontraktowi Contracted workers	Pomoc sąsiedzka Neighbourly assistance
W tysiącach AWU In thousands AWUs				
Polska Poland	55,4	29,7	7,7	14,2
Śląskie	1,5	0,4	0,2	0,5

Prowadzenie produkcji rolniczej w **gospodarstwach osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej** wymagało zaangażowania 1,9 tys. osób (w kraju 45,9 tys.) w przeliczeniu na pełnozatrudnionych, z czego 74,0% stanowili pracownicy najemni stali (1,4 tys. AWU, w kraju 33,7 tys. AWU).

W **gospodarstwach osób prawnych** liczba **stałych pracowników najemnych** liczyła 1,6 tys. osób (w kraju 39,1 tys.). Zaangażowanie tej kategorii pracowników w produkcję rolniczą – **nakłady pracy** w przeliczeniu na pełnozatrudnionych w 2020 r. wyniosły 1,4 tys. AWU (w kraju 33,7 tys. AWU). Nakłady pracy poniesione przez pracowników dorywczych i pozostałe osoby stanowiły 0,5 tys. W efekcie łączne nakłady pracy w tej grupie gospodarstw wyniosły 1,9 tys. AWU.

Wykres 38. Nakłady pracy nierodzinnej siły roboczej (tys. AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 38. Non-family labour input (in thousand AWUs) by area groups of agricultural land in 2020

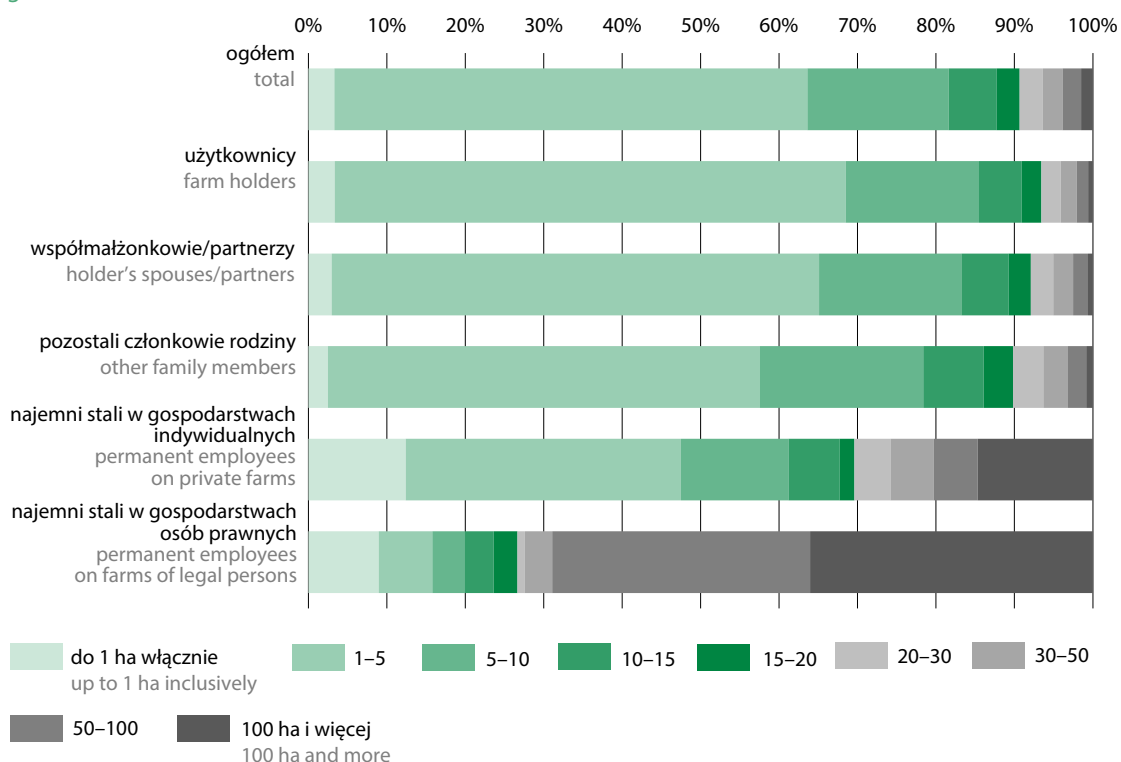
Tablica 12. Rodzinna siła robocza w gospodarstwach indywidualnych według płci i kategorii pracujących w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny PSR 2020

Table 12. Family labour force in natural person's agricultural holdings by sex and working categories in 12 months preceding reference day of AC 2020

Wyszczególnienie Specification	Rodzinna siła robocza Family labour force	Użytkownicy Holders	Współmałżonkowie użytkowników Holder's spouses	Inni członkowie rodziny Other family members
W tysiącach In thousands				
Ogółem Total	99,9	48,6	24,3	27,1
Mężczyźni Men	57,4	31,0	9,0	17,3
Kobiety Women	42,5	17,6	15,2	9,7

Wykres 39. Struktura poszczególnych kategorii pracujących w ciągu badanego roku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

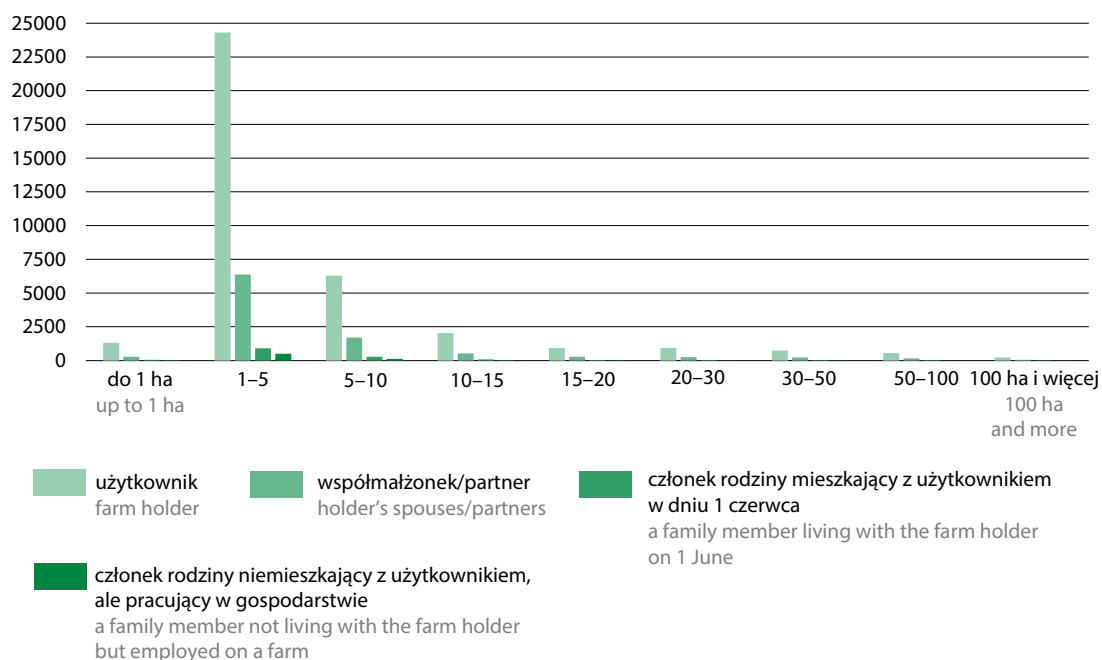
Chart 39. Structure of particular categories of employed persons during the surveyed year by area groups of agricultural land in 2020

Niezależnie od powierzchni użytków rolnych, największy wkład pracy w działalność rolniczą jest wnoszony przez użytkowników oraz nakłady pracy wnoszone przez ich współmałżonków. Najmniejszy wkład pracy, niezależnie od areалу gospodarstwa, wnoszą członkowie rodziny niemieszkający z użytkownikiem.

Wykres 40. Nakłady pracy w rodzinie użytkownika (tys. AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

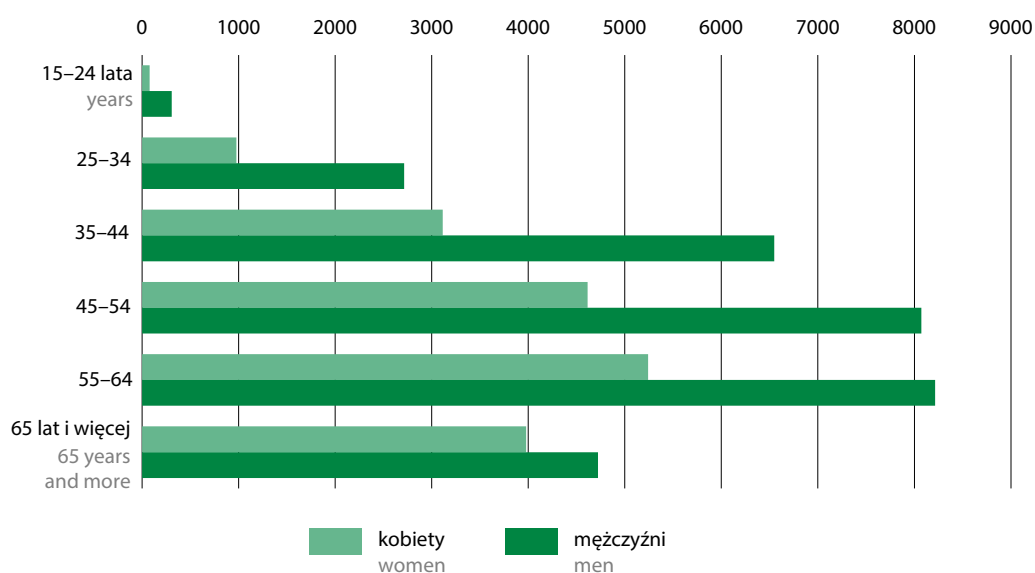
Chart 40. Labour input in holder's family (in thousand AWUs) by area groups of agricultural land in 2020

W przypadku rodzinnych gospodarstw rolnych (**gospodarstw indywidualnych**) – im większe gospodarstwo, tym większy był godzinowy wkład pracy w prowadzenie działalności rolniczej samych użytkowników i ich współmałżonków, zwiększały się nakłady pracy pozostałych członków rodziny.

Wykres 41. Użytkownicy gospodarstw indywidualnych pracujący w swoim gospodarstwie rolnym według płci i wieku w 2020 r.

Chart 41. Holders of natural person's agricultural holdings (private farms) employed on their own agricultural holdings by sex and age in 2020

Tablica 13. Pracujący członkowie rodziny użytkownika w gospodarstwie rolnym w 2020 r.
 Table 13. Working members of holder's family on farm in 2020

Wyszczególnienie Specification	Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwie rolnym: Members of the holder's family working on the agricultural holding:			
	razem total	wyłącznie w swoim gospodarstwie rolnym exclusively in their own holding	głównie w swoim gospodarstwie rolnym i dodatkowo poza gospodarstwem mainly in their own holding and additionally outside holding	głównie poza swoim gospodarstwem rolnym i dodatkowo w gospodarstwie mainly outside their holding and additionally in holding
W tys. osób In thousand persons				
Ogółem Total	96,9	50,5	2,5	44,0
Mężczyźni Men	55,7	25,7	1,7	28,3
Kobiety Women	41,3	24,8	0,8	15,7

Wyniki spisu rolnego z 2020 r. wykazały, że użytkownicy wraz z rodziną pracujący wyłącznie, głównie w gospodarstwach rolnych oraz głównie poza swoim gospodarstwem rolnym i dodatkowo w gospodarstwie stanowili populację liczącą 96,9 tys. osób. Ogólna populacja pracujących w gospodarstwach rolnych wraz z pracownikami najemnymi zatrudnionymi na stałe (1,9 tys.) stanowiła 98,8 tys. osób. Zarówno wśród pracujących członków rodziny, jak i pracowników najemnych większość stanowili mężczyźni.

Rozdział 9

Chapter 9

Typologia gospodarstw rolnych

Typology of agricultural holdings

Prezentowana w niniejszej publikacji typologia gospodarstw rolnych została przygotowana z wykorzystaniem wyników PSR 2020 oraz zestawów współczynników standardowych produkcji (SP „2017”) opracowanych przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy.

W ramach typologii gospodarstw rolnych, dla każdego gospodarstwa rolnego została obliczona **wielkość ekonomiczna** i określony **typ rolniczy**.

9.1. Wielkość ekonomiczna

9.1. Economic size

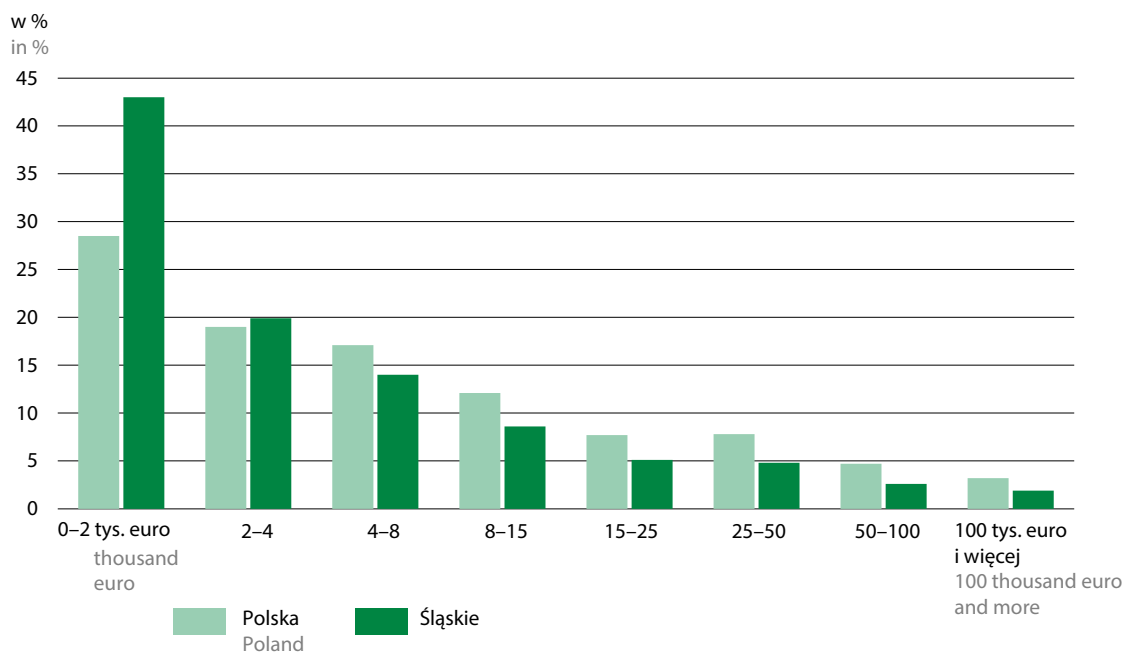
Z ogólnej liczby 46,2 tys. gospodarstw rolnych, 76,9% charakteryzowało się wielkością ekonomiczną do 8 tys. euro (82,5% w 2010 r.), a 1,9% gospodarstw należało do klas wielkości ekonomicznej 100 tys. i więcej euro (w 2010 r. – niespełna 0,1%).

Ogólna wielkość ekonomiczna gospodarstw rolnych w województwie śląskim w 2020 r. przekroczyła 0,6 mld euro (w kraju 26,7 mld euro). Udział gospodarstw najślabszych ekonomicznie (do 2 tys. euro) i najsilniejszych (100 tys. euro i więcej) w omawianej wielkości ekonomicznej wynosił odpowiednio: 2,9% i 47,8%.

Prawie 51% wielkości ekonomicznej województwa wytwarzały gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych.

Wykres 42. Struktura gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej w 2020 r.

Chart 42. Structure of agricultural holdings by economic size classes in 2020

Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego wynosiła w 2020 r. 13,8 tys. euro (w 2010 r. – 8,9 tys. euro). W kraju wskaźnik ten wyniósł w 2020 r. 20,3 tys. euro (w 2010 r. – 12,6 tys. euro).

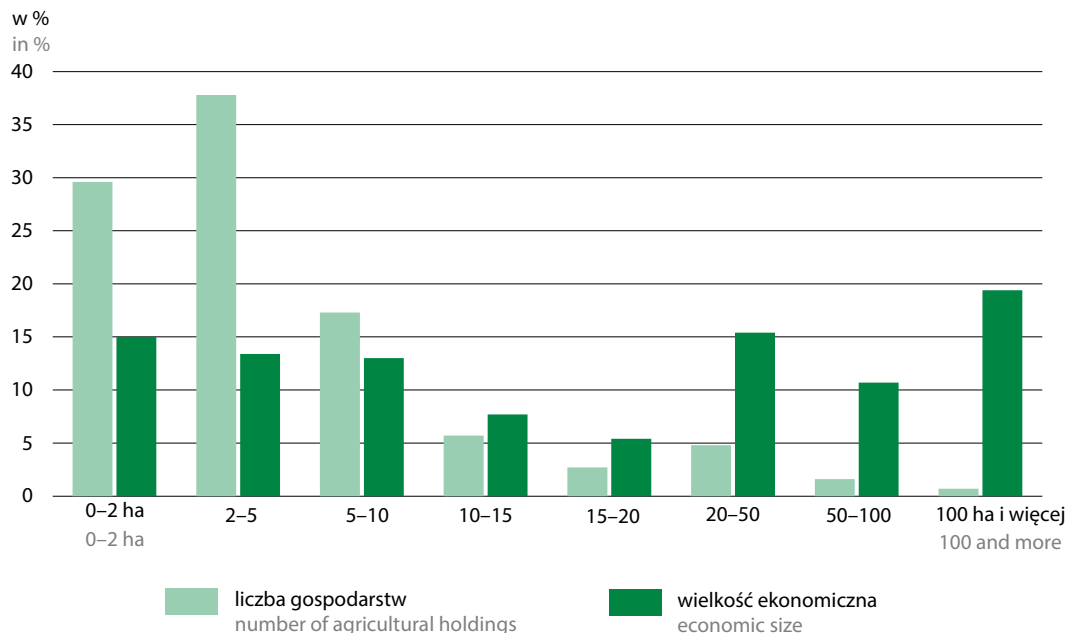
Gospodarstwa rolne najłabsze ekonomicznie w większości należały do najmniejszych grup obszarowych użytków rolnych. Ponad 53% gospodarstw zakwalifikowanych do klasy wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro posiadało powierzchnię UR poniżej 2 ha. Ponad 26% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 100–500 tys. euro oraz ponad 35% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 500 tys. euro i więcej, prowadziło działalność rolniczą na powierzchni co najmniej 100 ha użytków rolnych.

Analiza liczby gospodarstw rolnych zakwalifikowanych do określonego typu rolniczego w poszczególnych klasach wielkości ekonomicznej wykazała, że:

- w przedziale do 8 tys. euro najwyższy odsetek gospodarstw (66,6%) zanotowano dla typu „specjalizujące się w uprawach polowych”, a najniższy – dla typu „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” oraz „specjalizujące się w uprawie drzew i krzewów owocowych” (po 0,9%),
- w przedziale: 8–25 tys. euro najwyższy odsetek stanowiły gospodarstwa typu „specjalizujące się w uprawach polowych” (35,7%), a najniższy – typu „specjalizujące się w uprawie drzew i krzewów owocowych” (1,6%),
- w przedziale: 25–50 tys. euro najwyższy odsetek stanowiły gospodarstwa typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” oraz „specjalizujące się w uprawach polowych” (po 27,1%), a najniższy gospodarstwa typu „specjalizujące się w uprawie drzew i krzewów owocowych” (0,9%),
- w przedziale: 50–100 tys. euro najwyższy odsetek stanowiły gospodarstwa typu „specjalizujące się w uprawach polowych” (28,0%), a najniższy – typu „mieszane – różne uprawy” (0,6%),
- w przedziale od 100 tys. euro najwyższy odsetek odnotowano dla gospodarstw „specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” (30,7%), a najniższy dla gospodarstw typu „mieszane – różne uprawy” (0,8%).

Wykres 43. Struktura liczby gospodarstw i wielkości ekonomicznej według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 43. Structure of number and economic size of holdings by area groups of agricultural land in 2020

Udział gospodarstw rolnych posiadających **użytki rolne w dobrej kulturze rolnej** w ogólnej liczbie gospodarstw należących do danej klasy ekonomicznej był najwyższy w klasie 2–4 tys. euro i wynosił 99,3% (w kraju również w klasie 2–4 tys. euro i wynosił 99,7%).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych posiadających:

- zasiewy odnotowano w klasie wielkości ekonomicznej 15–25 tys. euro (93,0% ogółu gospodarstw w tej klasie),
- grunty ugorowane – w klasie najwyższej, tj. 1000 tys. euro i więcej (17,1%),
- łąki – w klasie 25–50 tys. euro (71,6%),
- pastwiska – w klasie najwyższej, tj. 1000 tys. euro i więcej (20,0%),
- uprawy trwałe – w przedziale 100–500 tys. euro (12,5%).

Średnia powierzchnia użytków rolnych rosła w miarę wzrostu wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego od 2,47 ha w klasie 0–2 tys. euro i 3,71 ha w klasie 2–4 tys. euro do 150,45 ha w klasie 500–1000 tys. euro oraz 343,34 ha w klasie 1000 tys. euro i więcej.

W większości klas wielkości ekonomicznej dominowały gospodarstwa rolne **uprawiające** zboża (ponad połowa ogółu gospodarstw w danej klasie, z wyjątkiem klasy 0–2 tys. euro, gdzie omawiany odsetek wynosił 47,3%). Najwyższy odsetek omawianych gospodarstw wystąpił w klasie wielkości ekonomicznej 15–25 tys. euro (86,0% ogółu gospodarstw w tej klasie).

W gospodarstwach rolnych o wielkości ekonomicznej do 25 tys. euro najczęściej uprawiane były ziemniaki (produkcję ziemniaków prowadziło ponad 37% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 15–25 tys. euro). W gospodarstwach rolnych o wielkości ekonomicznej 25 tys. euro i więcej, poza gospodarstwami uprawiającymi zboża, dominowały gospodarstwa uprawiające rośliny przemysłowe i ziemniaki (osiągając odpowiednio 27,6% i 27,2%).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych uprawiających:

- rośliny strączkowe jadalne odnotowano wśród gospodarstw o wielkości ekonomicznej 50–100 tys. euro (4,4% ogółu gospodarstw w tej klasie),
- warzywa gruntowe – wystąpił w klasie 1000 tys. euro i więcej (8,6%),
- truskawki – w klasie 25–50 tys. euro (1,4%),
- warzywa pod osłonami odnotowano w klasie 1000 tys. euro i więcej (14,3%).

Analiza gospodarstw rolnych utrzymujących **zwierzęta gospodarskie** wykazała, że w gospodarstwach małych ekonomicznie (do 8 tys. euro) i największych (od 500 tys. euro) najczęściej prowadzony był chów drobiu kurzego, a w pozostałych – chów bydła. Drugim najczęściej utrzymywanym gatunkiem zwierząt w gospodarstwach należących do klasy 2–8 i powyżej 500 tys. euro było bydło, a w gospodarstwach z przedziału 8–500 tys. euro – drób kurzy. Trzecim, najczęściej utrzymywanym, gatunkiem zwierząt w gospodarstwach o wielkości od 2 tys. euro były świnie.

Najwyższy odsetek gospodarstw prowadzących chów:

- bydła odnotowano w klasie wielkości ekonomicznej 25–50 tys. euro (52,0% ogółu w tej klasie),
- drobiu kurzego – w klasie 500–10000 tys. euro (52,4%)
- świń – w klasie 25–50 tys. euro (22,8%),
- owiec – w klasie 100–500 tys. euro (2,2%),
- kóz – w klasie 15–25 tys. euro (1,8%),
- koni – w klasie 25–50 tys. euro i więcej (4,1%).

Obok prowadzenia produkcji rolniczej, ponad 1 tys. gospodarstw rolnych (w kraju ponad 24 tys.) prowadziło także **działalność inną niż rolnicza** bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym. Analizując liczbę omawianych gospodarstw w poszczególnych klasach wielkości ekonomicznej należy zauważyć, że:

- 36,6% gospodarstw najmniejszych ekonomicznie (do 4 tys. euro) oraz 12,6% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 4 tys. euro i więcej prowadziło agroturystykę,
- najczęściej prowadzonym rodzajem działalności innej niż rolnicza były:

- w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej do 25 tys. euro – poza agroturystyką, tzw. „inne” rodzaje działalności innej niż rolnicza (np. prowadzenie sklepu oferującego produkty wytworzone w gospodarstwie),
- w gospodarstwach o wielkości 25 tys. euro i więcej – rolnicze prace kontraktowe.

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych, gdzie przychody z działalności innej niż rolnicza przewyższyły przychody z działalności rolniczej odnotowano w gospodarstwach o wielkości do 15 tys. euro. Omawiany odsetek był najniższy wśród gospodarstw należących do klasy wielkości ekonomicznej 100 tys. euro i więcej (12,3%).

Ciągniki posiadało 37,3% gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro, 60,7% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 500–1000 tys. euro oraz 67,8% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 2–4 tys. euro. W pozostałych klasach wielkości ekonomicznej omawiany odsetek wynosił od 78,0% do 88,9%, osiągając najwyższą wartość w klasie 25–50 tys. euro.

Wśród ogółu gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej do 8 tys. euro najpopularniejsze były ciągniki o mocy 15–25 kW, o wielkości 8–50 tys. euro – o mocy 40–60 kW, o wielkości 50–1000 tys. euro – o mocy 60–100 kW. Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej co najmniej 1000 tys. euro najczęściej posiadały ciągniki o mocy 60–100 kW oraz 100 kW i więcej.

Odsetek gospodarstw rolnych posiadających ciągniki o największej mocy (100 kW i więcej) rósł wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej od 0,4% w klasie 0–2 tys. euro do 48,6% w klasie 1000 tys. euro i więcej (w kraju od 0,3% w klasie 0–2 tys. euro do 55,2% w klasie 1000 tys. euro i więcej).

Najślabsze ekonomicznie (o wielkości do 8 tys. euro) gospodarstwa rolne użytkujące ciągniki posiadały średnio 1,2 ciągnika (w kraju 1,1 ciągnika). Omawiany wskaźnik poprawiał się wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej i w poniższych klasach wynosił:

- 8–15 tys. euro – 1,8 ciągnika,
- 15–25 tys. euro – 2,2 ciągnika,
- 25–50 tys. euro – 2,6 ciągnika,
- 50–500 tys. euro – 3,0 ciągnika,
- 500–1000 tys. euro – 4,1 ciągnika,
- 1000 tys. euro i więcej – 6,5 ciągnika.

Wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej wzrastała powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik w gospodarstwie rolnym. Dla wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro omawiany wskaźnik wynosił 6,10 ha, natomiast w klasie 25–50 tys. euro osiągał wielkość 9,92 ha. Największą powierzchnię UR przypadającą na 1 ciągnik odnotowano w klasie 1000 tys. euro i więcej (61,31 ha).

Udział osób kierujących gospodarstwami rolnymi posiadających **wykształcenie rolnicze** w ogólnej liczbie omawianych osób w danej klasie wielkości ekonomicznej wzrastał od 24,6% w klasie 0–2 tys. euro osiągając najwyższą wartość 68,6% w klasie 1000 tys. euro i więcej (w kraju od 26,3% w klasie 0–2 tys. euro do 69,1% w klasie 500–1000 tys. euro).

Najwyższy odsetek osób, dla których kurs rolniczy był najwyższym poziomem wykształcenia rolniczego odnotowano w klasie 8–15 tys. euro (19,1% ogółu kierujących w omawianej klasie), natomiast najniższy odsetek wystąpił w klasie 0–2 tys. euro (13,5%). W najwyższej klasie wielkości ekonomicznej 1000 tys. euro i więcej odnotowano najwyższy odsetek osób kierujących, które posiadały wyższe wykształcenie rolnicze (31,4%). Omawiany odsetek był najniższy w klasie 0–4 tys. euro, gdzie wyniósł 1,4%.

Spośród gospodarstw indywidualnych, w których **gospodarstwa domowe zużywały więcej niż 50% wartości produkcji rolniczej**, 79,8% charakteryzowała wielkość ekonomiczna 0–4 tys. euro, a 15,6% – wielkość ekonomiczna 4–8 tys. euro.

Odsetek **gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego, których dochody** z działalności rolniczej przekraczały 50% dochodów ogółem, osiągnął najwyższe wartości (74,7%) wśród gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej co najmniej 25 tys. euro. Omawiany odsetek był najniższy w klasie wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro (4,0%).

W klasie wielkości ekonomicznej powyżej 50 tys. euro udział gospodarstw domowych, które uzyskiwały główne dochody z działalności rolniczej wynosił 81,2%. Jednocześnie w gospodarstwach najślabszych ekonomicznie odsetek gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania była działalność pozarolnicza wynosił 11,4% w klasie wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro oraz 10,2% – w klasie 2–4 tys. euro.

W miarę wzrostu wielkości ekonomicznej malał odsetek gospodarstw domowych uzyskujących główne dochody z pracy najemnej (z 42,1% w klasie 0–4 tys. euro do 3,7% w klasie 100 tys. euro i więcej) oraz emerytur i rent (z 33,6% w klasie najniższej 0–2 tys. euro do 1,6% w klasie 50 tys. euro i więcej).

Ponad 67% **osób pełnozatrudnionych w rolnictwie liczonych w AWU** odnotowano w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej nie przekraczającej 15 tys. euro. W kraju odsetek ten wyniósł 56,6%. Na 1 gospodarstwo o wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro przypadało 0,5 AWU, 2–4 tys. euro – 0,8 AWU, 4–8 tys. euro – 1,1 AWU, w przedziale 8–100 tys. euro – 1,3–2,0 AWU, w klasie 100–1000 tys. euro – 3,6–9,3 AWU, w klasie 1000 tys. euro i więcej – 24,8 AWU.

9.2. Typy rolnicze

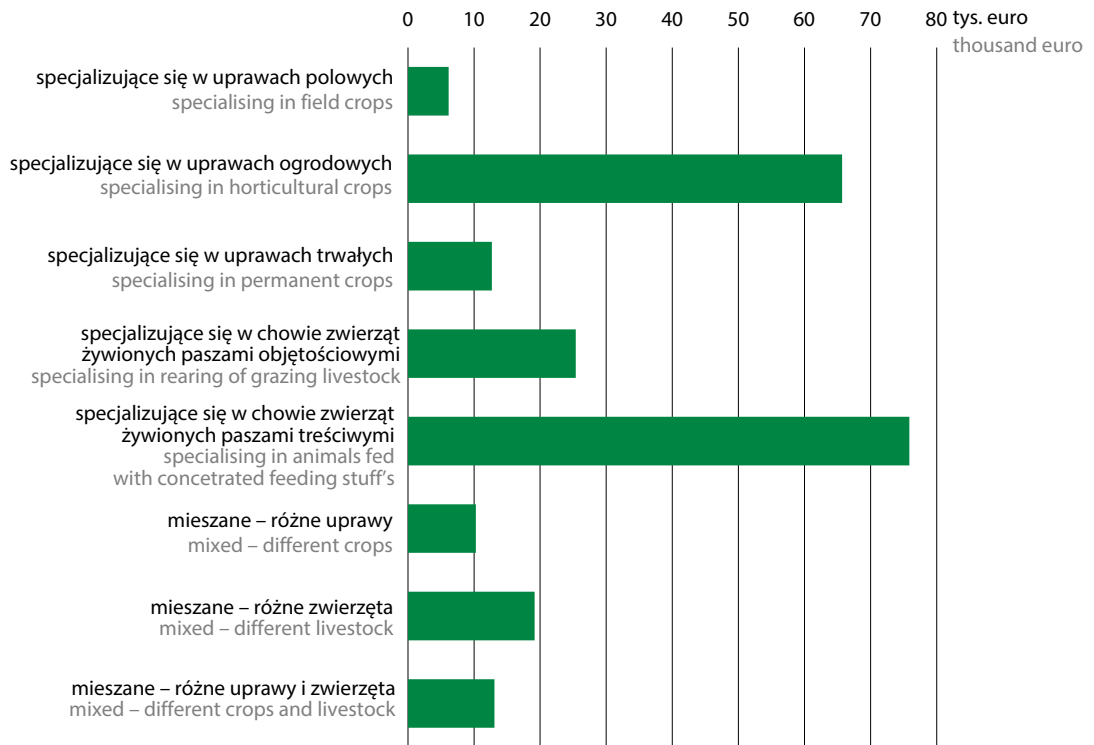
9.2. Farm types

W 2020 r. do gospodarstw specjalistycznych³ (z dominującą grupą upraw/chowem) należało 74,7% gospodarstw rolnych (w 2010 r. – 61,5%). W kraju gospodarstwa te stanowiły 79,8% gospodarstw rolnych (w 2010 r. – 62,0%). W 58,5% gospodarstw specjalistycznych dominowały uprawy polowe (w 2010 r. – 42,0%), a 15,7% (w 2010 r. – 23,5%) gospodarstw zostało zakwalifikowanych do typu „mieszane – różne uprawy i zwierzęta”. Udział gospodarstw „specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” stanowił 7,7% ogółu gospodarstw rolnych (w 2010 r. – 9,1%). Najniższy odsetek gospodarstw rolnych, analogicznie jak w 2010 r. (1,1%), odnotowano w typie „specjalizujące się w uprawach drzew i krzewów owocowych” (1,0%).

Odsetek gospodarstw niesklasyfikowanych wynosił 5,5% (w 2010 r. – 6,3%).

³ Obejmują gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych, uprawach ogrodowych, uprawach trwałych oraz gospodarstwa specjalizujące się w chowie zwierząt żywionymi paszami objętościowymi i treściwymi.

Wykres 44. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według typów rolniczych w 2020 r.
 Chart 44. Average economic size of agricultural holding by farm types in 2020

Gospodarstwa specjalistyczne wytwarzały 80,6% wielkości ekonomicznej województwa (w kraju 84,0% wielkości ekonomicznej kraju). Średnia wielkość ekonomiczna w poszczególnych typach rolniczych wahała się w zakresie od 6,2 tys. euro dla gospodarstw rolnych typu „specjalizujące się w uprawach polowych”, poprzez 12,7 tys. euro dla typu „specjalizujące się w uprawach trwałych” oraz 65,7 tys. euro dla gospodarstw typu „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” do 75,9 tys. euro dla typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi”.

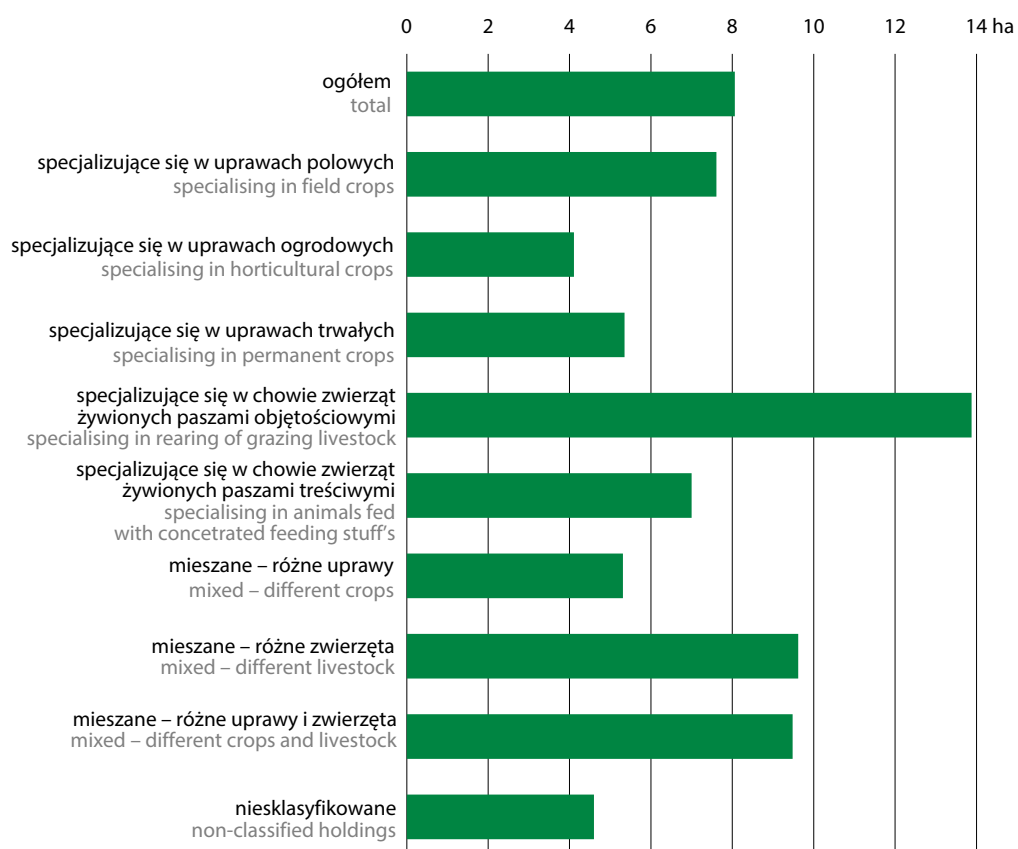
Wielkość ekonomiczna ponad 74% gospodarstw należących do typu „specjalizujące się w uprawach polowych” nie przekraczała 4 tys. euro. Najwyższy odsetek gospodarstw najsilniejszych ekonomicznie (100 tys. euro i więcej) odnotowano w typie „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” (13,5% ogółu gospodarstw rolnych omawianego typu).

Największe obszarowo gospodarstwa rolne odnotowano w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” oraz w typie „mieszane – różne zwierzęta”, gdzie **średnia powierzchnia użytków rolnych** wynosiła odpowiednio 13,88 ha oraz 9,62 ha. Najmniejsze gospodarstwa wystąpiły w grupie gospodarstw „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” (4,11 ha).

W większości typów rolniczych odsetek gospodarstw posiadających **użytki rolne w dobrej kulturze rolnej** wynosił od 98,2% do 100,0%. Tylko w typach: „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” i „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych”, udział gospodarstw posiadających użytki rolne w dobrej kulturze w ogólnej liczbie gospodarstw tego typu wynosił odpowiednio 79,3% i 92,9%.

Wykres 45. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych w 2020 r.

Chart 45. Average area of agricultural land in agricultural holding by farm types in 2020

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych posiadających **grunty pod zasiewami** odnotowano w typie „mieszane – różne zwierzęta” (89,9%), a najniższy w typie „specjalizujące się w uprawach trwałych” (26,2%). Grunty ugorowało 32,4% gospodarstw niesklasyfikowanych, a wśród sklasyfikowanych, najwięcej (13,9%) w typie „specjalizujące się w uprawach trwałych”. Najmniejszą liczbę gospodarstw z ugorami odnotowano w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” (3,1%).

Łąki użytkowało 91,0% gospodarstw rolnych należących do typu „mieszane – różne zwierzęta” oraz 90,3% gospodarstw należących do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi”. Wśród gospodarstw omawianych typów odnotowano także najwyższy odsetek gospodarstw z **pastwiskami** (odpowiednio 21,3% i 21,7%).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych z sadami wystąpił w typie „specjalizujące się w uprawach trwałych” (86,6% ogółu gospodarstw tego typu), ale był wysoki także w typie „mieszane – różne uprawy”, gdzie wyniósł 76,7%. Najrzadziej sady występowały w gospodarstwach typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” oraz „specjalizujące się w uprawach polowych” (odsetek omawianych gospodarstw wyniósł 1,7%).

Analiza poszczególnych typów gospodarstw rolnych prowadzących podstawowe grupy upraw wykazała, że najwyższy odsetek:

- gospodarstw produkujących zboża wystąpił dla typu „mieszane – różne zwierzęta” (85,3% ogółu gospodarstw tego typu),
- gospodarstw produkujących ziemniaki wystąpił dla typu „mieszane – różne zwierzęta” (41,7%),
- producentów roślin strączkowych jadalnych – w typie „mieszane – różne uprawy” (0,9%),
- gospodarstw uprawiających rośliny przemysłowe – w typie „specjalizujące się w uprawach polowych” (8,6%),
- gospodarstw zajmujących się uprawą warzyw zarówno gruntowych, jak i pod osłonami – w typach „mieszane – różne uprawy” i „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” (odpowiednio 10,1% i 16,4%).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych prowadzących chów poszczególnych gatunków **zwierząt gospodarskich** odnotowano:

- dla gospodarstw utrzymujących bydło w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” (89,6% ogółu gospodarstw omawianego typu),
- dla gospodarstw utrzymujących kozy w typie „mieszane – różne zwierzęta” (8,8%),
- dla gospodarstw z końmi – typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” (7,3%),
- dla gospodarstw utrzymujących świnie w typie „mieszane – różne zwierzęta” (42,4%),
- dla gospodarstw utrzymujących owce w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” (9,8%),
- dla gospodarstw utrzymujących drób kurzy w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” (85,5%).

Działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym najchętniej podejmowały gospodarstwa rolne typu „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych” – 5,1% ogółu gospodarstw omawianego typu (w kraju 3,3%).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych, gdzie przychody z działalności innej niż rolnicza przewyższyły przychody z działalności rolniczej odnotowano w gospodarstwach typu „mieszane – różne uprawy” (50,0% ogółu gospodarstw omawianych typów prowadzących działalność inną niż rolnicza), następnie gospodarstwa typu „specjalizujące się w uprawach trwałych” (46,7%), a najniższy w typie „mieszane – różne zwierzęta” (16,1%).

Ponad 76% gospodarstw (w kraju ponad 84%) należących do typów „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi”, „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” oraz „mieszane – różne zwierzęta” posiadało **ciągniki rolnicze**. Najniższy odsetek gospodarstw z ciągnikami, spośród gospodarstw sklasyfikowanych, odnotowano w gospodarstwach rolnych o typie „specjalizujące się w uprawach trwałych” (45,6%), a w gospodarstwach niesklasyfikowanych – 26,4%.

W typach „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi”, następnie „mieszane – różne zwierzęta” oraz „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” przypadało najwięcej ciągników na 1 gospodarstwo posiadające ciągniki (odpowiednio 2,2 szt., 1,9 szt. i 1,7 szt.).

Największą powierzchnię użytków rolnych przypadającą na 1 ciągnik odnotowano w gospodarstwach niesklasyfikowanych (15,85 ha), a wśród sklasyfikowanych w typie „specjalizujące się w uprawach polowych” (9,48 ha). Najniższy omawiany wskaźnik wystąpił w gospodarstwach „mieszane – różne zwierzęta” (5,77 ha).

Najwyższe **nawożenie mineralne** w przeliczeniu na 1 ha UR w dobrej kulturze obserwowane było w gospodarstwach rolnych o typie „mieszane – różne uprawy i zwierzęta”, następnie „specjalizujące się w uprawach polowych” oraz „specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” i wynosiło odpowiednio 141,5 kg, 135,5 kg oraz 129,4 kg/ha UR w dobrej kulturze rolnej. Najwyższe nawożenie mineralne dla kraju odnotowano w gospodarstwach rolnych o typie „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” (138,8 kg UR w dobrej kulturze rolnej).

Wyższe **wykształcenie rolnicze** posiadało 8,1% kierujących gospodarstwami rolnymi zaklasyfikowanymi do typu „specjalizujące się w uprawach ogrodnich” i 7,3% osób kierujących gospodarstwami rolnymi należącymi do typu „specjalizujące się w uprawach trwałych” (w kraju odpowiednio 6,4% i 6,8%). Omawiany odsetek osiągnął najniższą wartość w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” (1,5%), następnie w typie „mieszane – różne zwierzęta” (1,7%). W typach „mieszane – różne zwierzęta”, następnie „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” odnotowano najwyższy odsetek osób z ukończonym kursem rolniczym (odpowiednio 19,5% i 18,9%).

Produkcja **głównie na samozaopatrzenie** gospodarstwa domowego charakteryzowała gospodarstwa indywidualne należące do typów: „mieszane – różne uprawy i zwierzęta”, „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” oraz „mieszane – różne zwierzęta” (odpowiednio: 36,3%, 35,8%, 29,8%). Tylko 4,2% gospodarstw niesklasyfikowanych zużywało na potrzeby własne gospodarstwa domowego więcej niż 50% wartości końcowej produkcji rolniczej.

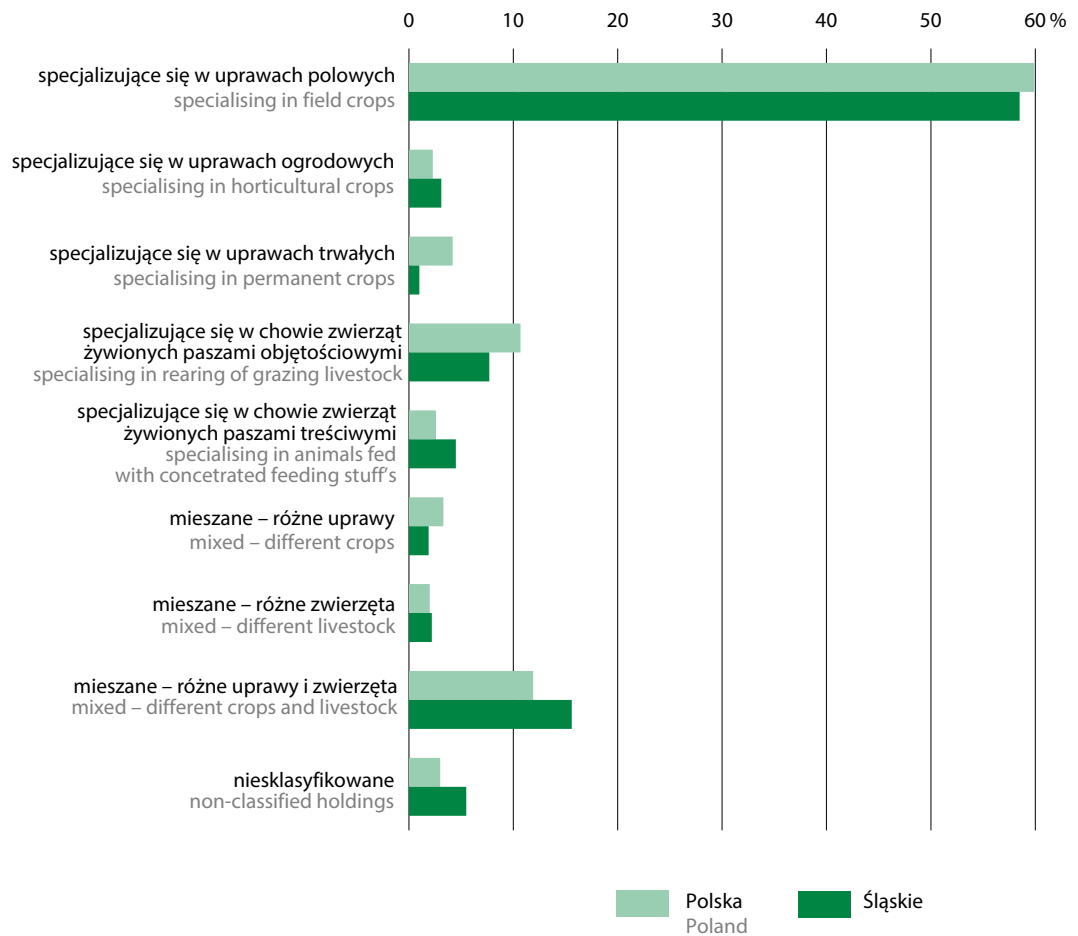
Analiza **źródeł dochodów gospodarstw domowych** w poszczególnych typach gospodarstw indywidualnych pokazuje, że najwyższy odsetek gospodarstw, dla których głównym źródłem utrzymania była:

- działalność rolnicza – wystąpił wśród gospodarstw zaliczonych do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” (44,4%), następnie „specjalizujące się w uprawach ogrodnich” (37,0%),
- praca najemna – wśród gospodarstw o typie „specjalizujące się w uprawach polowych” (41,2%), następnie w niesklasyfikowanych (40,8%),
- emerytury i renty – wśród gospodarstw zaliczonych do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi” (31,8%), następnie gospodarstw niesklasyfikowanych (33,1%).

Liczba pełnozatrudnionych liczona w AWU była najwyższa w gospodarstwach rolnych o typie „specjalizujące się w uprawach polowych”, następnie o typie „mieszane – różne uprawy i zwierzęta” i stanowiła odpowiednio 44,7% i 21,1% ogólnego AWU (w kraju najwyższą odnotowano w typie „specjalizujące się w uprawach polowych – 45,4%). Omawiana liczba była najniższa dla gospodarstw typu „specjalizujące się w uprawach trwałych” – 1,0% ogólnego AWU.

Wśród gospodarstw niesklasyfikowanych i należących do typu „specjalizujące się w uprawach polowych” odnotowano najniższe średnie wartości AWU przypadające na 1 gospodarstwo (odpowiednio 0,3 i 0,7). Omawiany wskaźnik był najwyższy wśród gospodarstw zaklasyfikowanych do typu „specjalizujące się w uprawach ogrodnich” (1,9 AWU), następnie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi” i „mieszane – różne zwierzęta” (po 1,6 AWU). W pozostałych typach rolniczych na 1 gospodarstwo rolne przypadało od 1,0 do 1,4 AWU.

Wykres 46. Struktura gospodarstw rolnych według typu rolniczego w 2020 r.
 Chart 46. Structure of agricultural holdings by farm types in 2020

Rozdział 10

Chapter 10

Analiza gospodarstw rolnych w przekrojach gminnych

Analysis of agricultural holdings by gminas

10.1. Użytkowanie gruntów

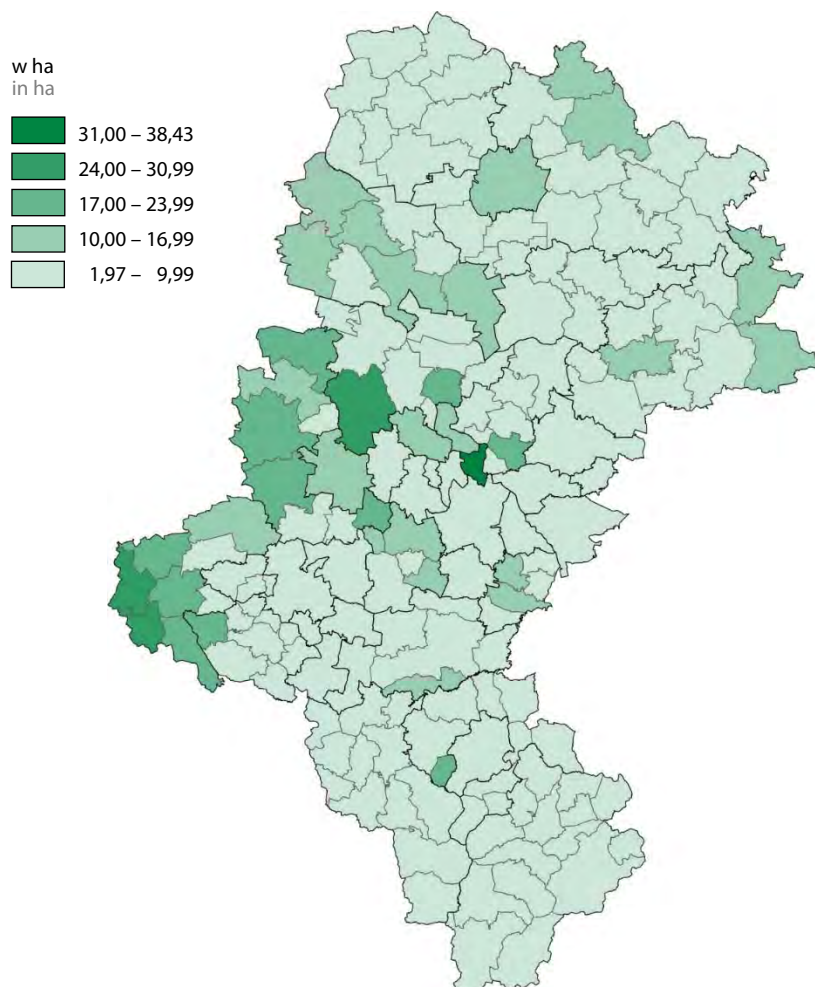
10.1. Land use

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego w 2020 r., liczba gospodarstw rolnych z siedzibą w województwie śląskim wyniosła 46,2 tys. i stanowiła 3,5% gospodarstw rolnych w kraju. Udział gospodarstw indywidualnych w ogólnej liczbie gospodarstw wyniósł 99,4% (w kraju – 99,4%).

Użytki rolne w gospodarstwach rolnych zajmowały powierzchnię 372,2 tys. ha i stanowiły 89,8% ogólnej powierzchni (w kraju – 89,7%). Analizując strukturę użytkowania gruntów, użytki rolne pozostające w użytkowaniu gospodarstw indywidualnych stanowiły 92,9% ogólnej powierzchni użytków rolnych w województwie (w kraju – 91,3%).

Mapa 9. Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne według gmin w 2020 r.

Map 9. Average area of agricultural land per 1 agricultural holding by gminas in 2020

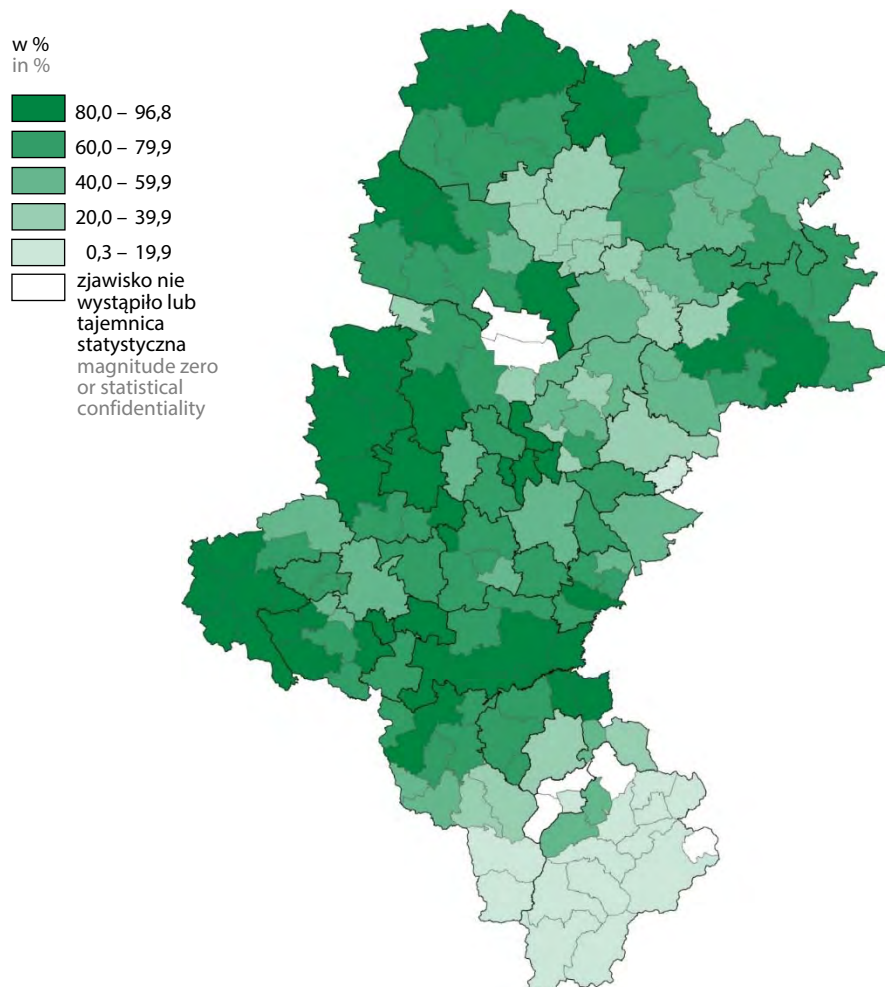
10.2. Powierzchnia zasiewów

10.2. Sown area

Powierzchnia zasiewów w gospodarstwach rolnych w województwie śląskim wyniosła 263,9 tys. ha i stanowiła 70,9% powierzchni użytków rolnych (w kraju – 73,3%). Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według gmin, odnotowuje się zróżnicowanie omawianego wskaźnika w województwie. Najwyższy udział powierzchni zasiewów w ogólnej powierzchni użytków rolnych zanotowano w gminie Krzyżanowice (96,8%), a najniższy w gminie Ujsoły (0,3%).

Mapa 10. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych według gmin w 2020 r.

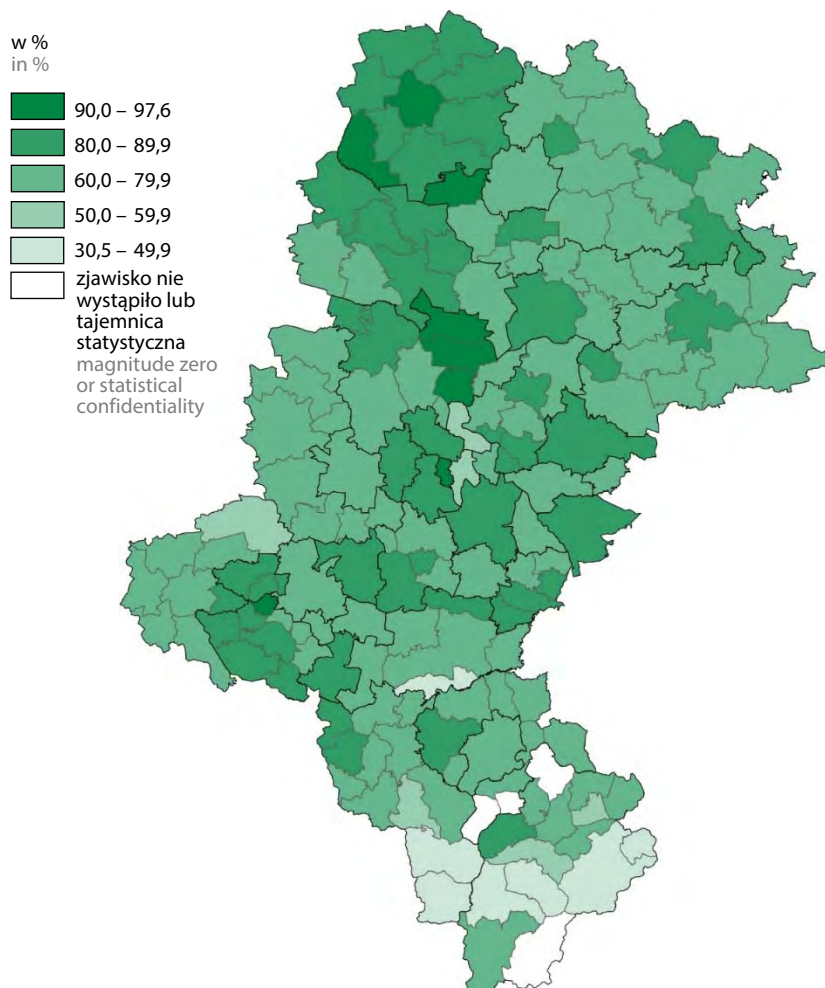
Map 10. Share of sown area of agricultural land by gminas in 2020

W strukturze zasiewów nadal dominującą uprawą były zboża (76,8% ogółu), których powierzchnia uprawy wyniosła 202,6 tys. ha. Uprawą zbóż w województwie zajmowało 30,9 tys. gospodarstw rolnych. Gospodarstwa te stanowiły 3,2% ogólnej liczby gospodarstw z tego rodzajami zasiewów w kraju. Największym odsetkiem powierzchni zbóż w strukturze zasiewów charakteryzowała się gmina Rydułtowy (97,6%). Średnia powierzchnia zasiewów zbóż w gospodarstwach zajmujących się ich uprawą wyniosła 6,55 ha (w kraju – 7,76 ha).

Mapa 11. Udział powierzchni zbóż w powierzchni zasiewów według gmin w 2020 r.

Map 11. Share of cereal area in sown area by gminas in 2020

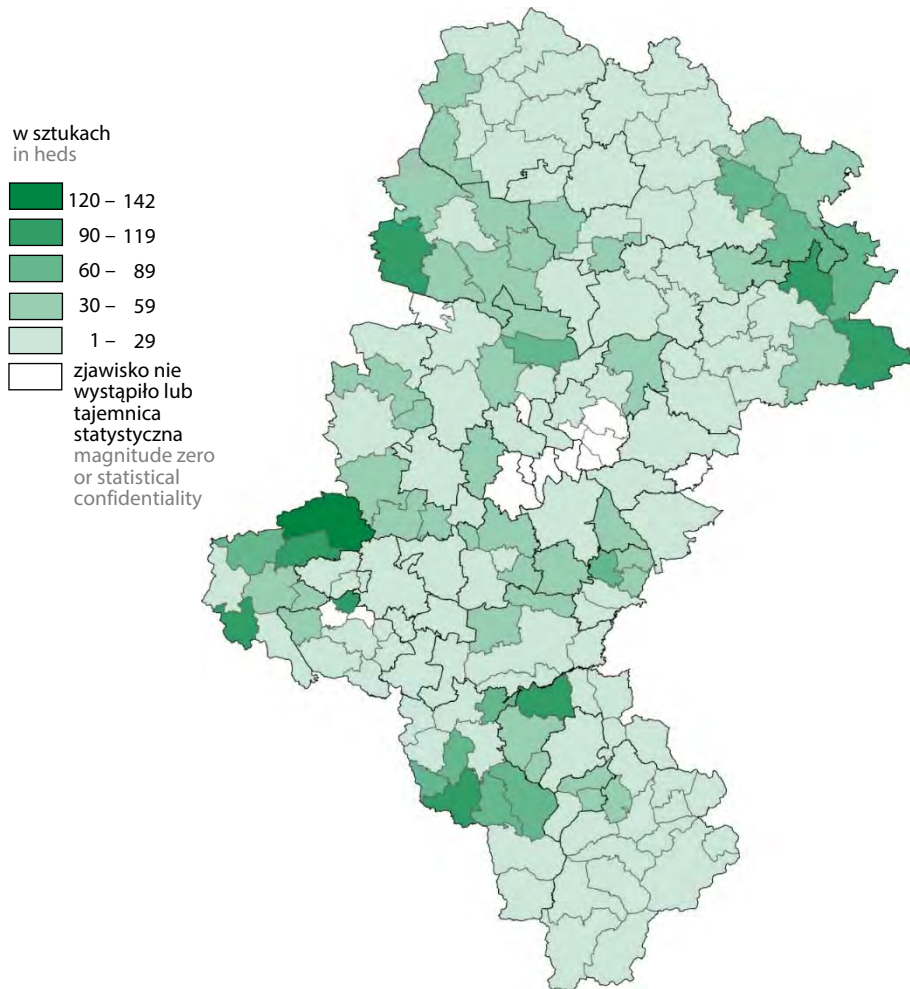

Drugą pod względem wielkości upraw w województwie jest rzepak i rzepik, który uprawiano w 2,8 tys. gospodarstw. Udział powierzchni rzepaku i rzepiku w ogólnej powierzchni zasiewów wyniósł 8,9% (w kraju – 8,9%). Największym odsetkiem powierzchni rzepaku i rzepiku w strukturze zasiewów charakteryzowała się gmina Markłowice (24,3%), a następnie Zbrostawice (21,3%) oraz Sośnicowice (20,3%). Przeciętna powierzchnia rzepaku i rzepiku przypadająca na 1 gospodarstwo zajmujące się ich uprawą wyniosła 8,55 ha (w kraju – 9,67 ha).

10.3. Zwierzęta gospodarskie**10.3. Livestock**

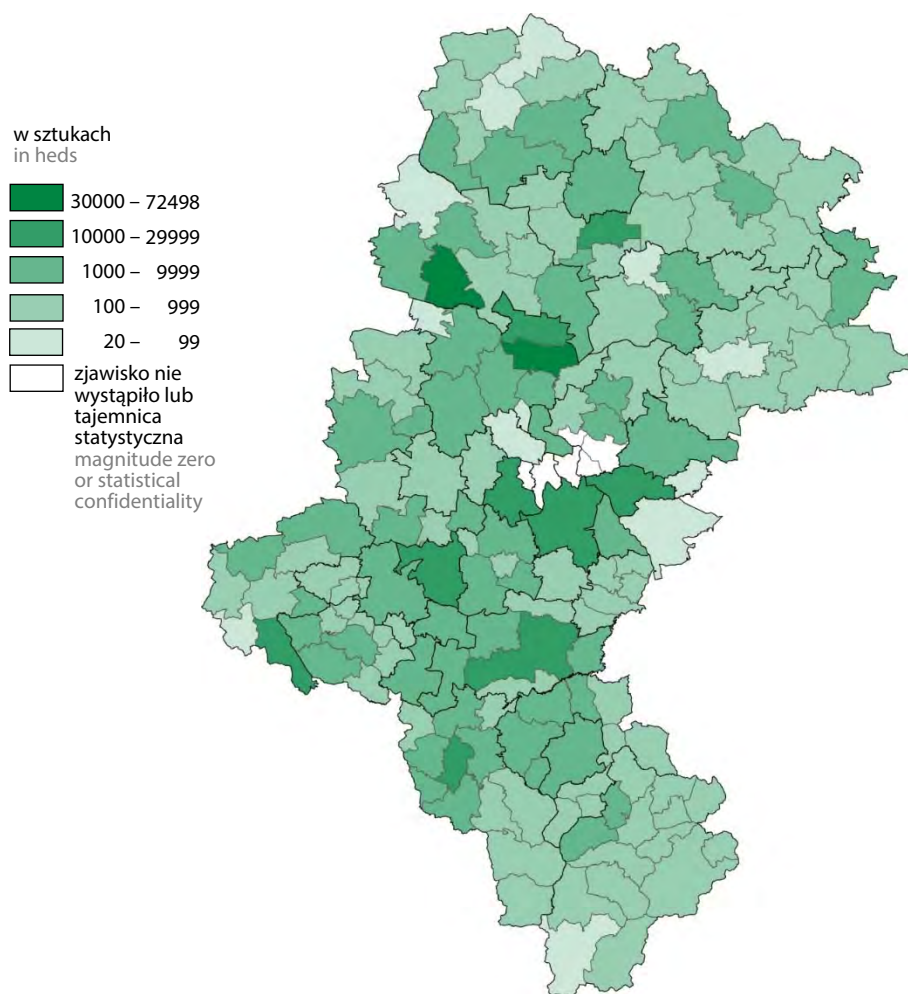
Według wyników PSR 2020 hodowlą bydła zajmowało się 7,5 tys. gospodarstw, co stanowiło 2,7% liczby gospodarstw z pogłowiem bydła w kraju. Pogłowie bydła wyniosło 130,4 tys. sztuk, w tym 49,1 tys. krów. Udział województwa w krajowym pogłowie bydła wyniósł 2,1%. Średnia obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. wyniosła 35 szt. (w kraju – 42 szt.). Największą obsadę bydła na 100 ha użytków rolnych odnotowano w gminie Kuźnica Raciborska (142 szt.), a następnie w gminie Nędza (112 szt.).

Mapa 12. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych według gmin w 2020 r.
 Map 12. Cattle population per 100 ha of agricultural land by gminas in 2020

W 2020 r. hodowlą świń zajmowało się 3,0 tys. gospodarstw, co stanowiło 3,5% liczby gospodarstw z pogłowiem bydła w kraju. Pogłowie świń liczyło 275,2 tys. sztuk, w tym loch – 27,8 tys. Udział województwa w krajowym pogłowie świń wyniósł 2,5%. Średnia obsada świń na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. wyniosła 74 szt. (w kraju – 75 szt.). Największą obsadę świń na 100 ha użytków rolnych odnotowano w gminie Krzepice (1407 szt.), a następnie w gminie Rudziniec (787 szt.).

Mapa 13. Obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych według gmin w 2020 r.
 Map 13. Number of chickens per 100 ha of agricultural land by gminas in 2020

Drób kurzy w 2020 r. utrzymywało 17,3 tys. gospodarstw z siedzibą w województwie śląskim. Pogłowie drobiu kurzego wyniosło 8,5 mln sztuk, w tym 2,3 mln sztuk kur niosek. Udział województwa w krajowym pogłowie drobiu kurzego wyniósł 4,3%. Przeciętnie na 100 ha użytków rolnych przypadają w 2020 r. 2275 szt. drobiu kurzego (w kraju – 1310 szt.). Największą obsadę drobiu kurzego na 100 ha użytków rolnych odnotowano w gminie Lubliniec (72498 szt.), a następnie w gminie Miasteczko Śląskie (37089 szt.).

Według wyników PSR 2020 hodowlą owiec zajmowało się 0,7 tys. gospodarstw, co stanowiło 7,6% ogólnej liczby gospodarstw utrzymujących owce w kraju. Pogłowie owiec liczyło 16,4 tys. sztuk. Udział województwa w krajowym pogłowie owiec wyniósł 5,5%. Największy udział w pogłowie owiec odnotowano w gminie Węgierska Górka (12,4%), a następnie w gminie Goleszów (7,3%).

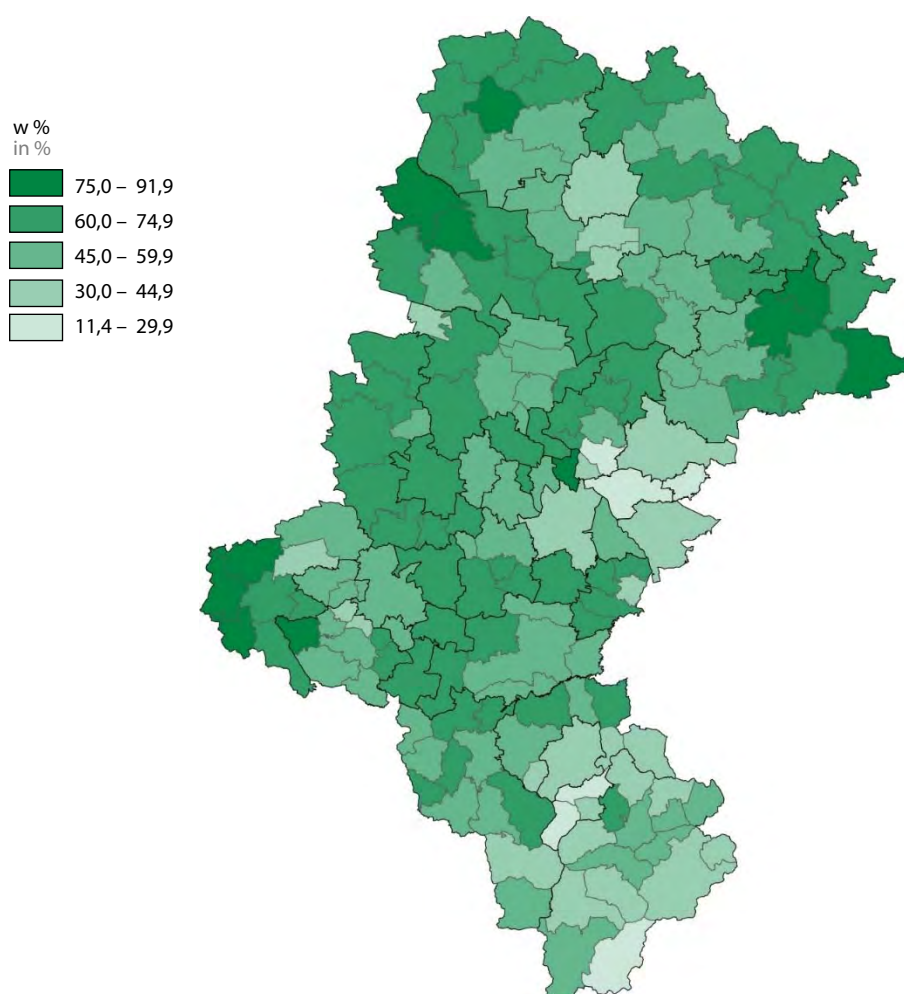
10.4. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze

10.4. Tractors, agricultural machinery and equipment

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego w 2020 r. w 28,1 tys. gospodarstwach rolnych z siedzibą w województwie śląskim znajdowało się 44,2 tys. ciągników rolniczych (w gospodarstwach indywidualnych odpowiednio: 28,0 tys. gospodarstw i 43,6 tys. ciągników rolniczych). Udział gospodarstw rolnych z ciągnikami w ogólnej liczbie gospodarstw wyniósł 60,8% (w kraju – 99,4%). Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według gmin, największy odsetek gospodarstw wyposażonych w ciągniki rolnicze zanotowano w gminie Krzanowice (91,9%), natomiast najmniejszy wystąpił w gminie Szczyrk (11,4%). Na 100 spisanych gospodarstw rolnych przypadało średnio 96 szt. ciągników rolniczych (w kraju – 110). Na 100 ha użytków rolnych przypadało 12 ciągników rolniczych (w kraju – 10). Przeciętna powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik wyniosła 8,4 ha (w kraju – 10,3 ha).

Mapa 14. Udział gospodarstw wyposażonych w ciągniki rolnicze w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych według gmin w 2020 r.

Map 14. Share of holdings equipment with agricultural tractors in the total number of agricultural holdings by gminas in 2020

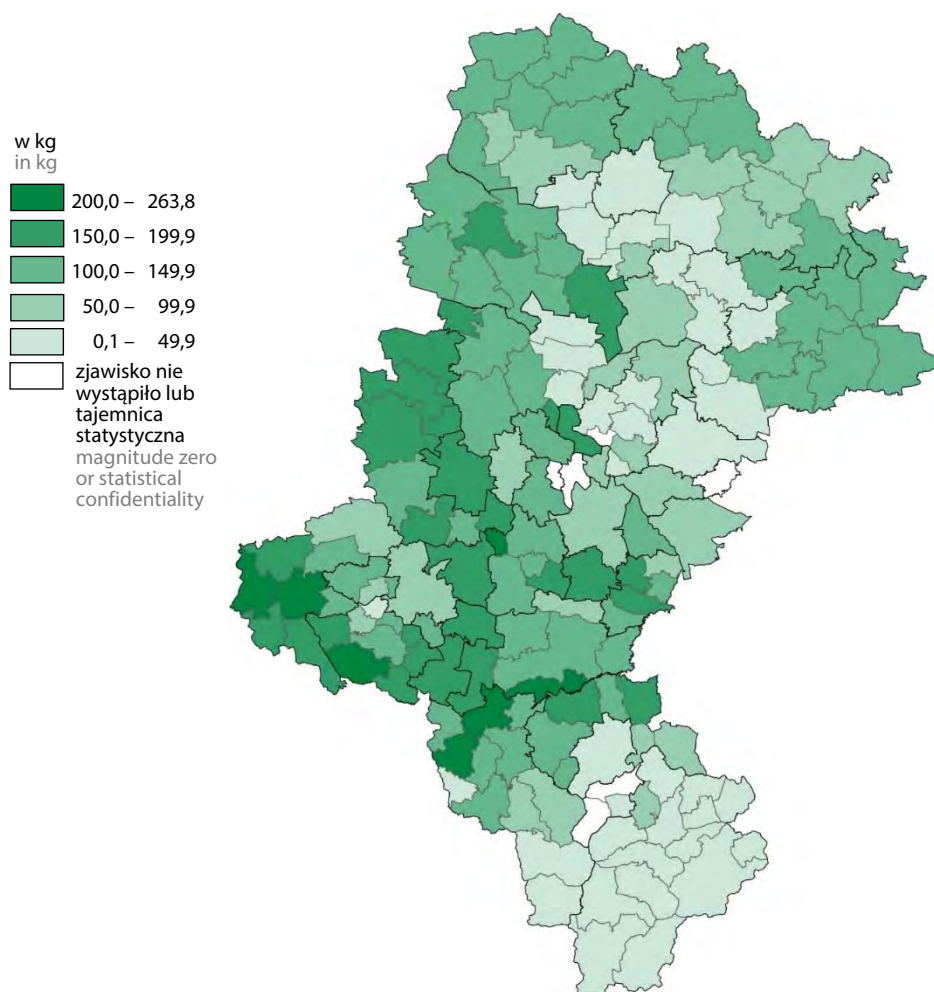
10.5. Nawożenie

10.5. Fertilisation

Według siedziby gospodarstwa w województwie śląskim nawozy mineralne stosowało 29,5 tys. gospodarstw, tj. 64,0% ogólnej liczby gospodarstw rolnych (kraju – 71,3%). Poziom zużycia nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik NPK na 1 ha użytków rolnych wyniósł 125,8 kg (w kraju – 130,5 kg). Spośród 167 gmin, najwyższy poziom tego wskaźnika zanotowano w gminie Racibórz 263,8 kg/1 ha UR, a następnie w gminie Strumień 250,9 kg/1 ha UR. Zużycie nawozów azotowych wyniosło przeciętnie 65,5 kg/1 ha UR (w kraju – 69,1 kg/1 ha UR), nawozów potasowych 36,5 kg/1 ha UR (w kraju – 37,4 kg/1 ha UR), a fosforowych – 23,8 kg/1 ha UR (w kraju – 24,0 kg/1 ha UR).

Mapa 15. Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik NPK na 1 ha użytków rolnych według gmin w 2020 r.

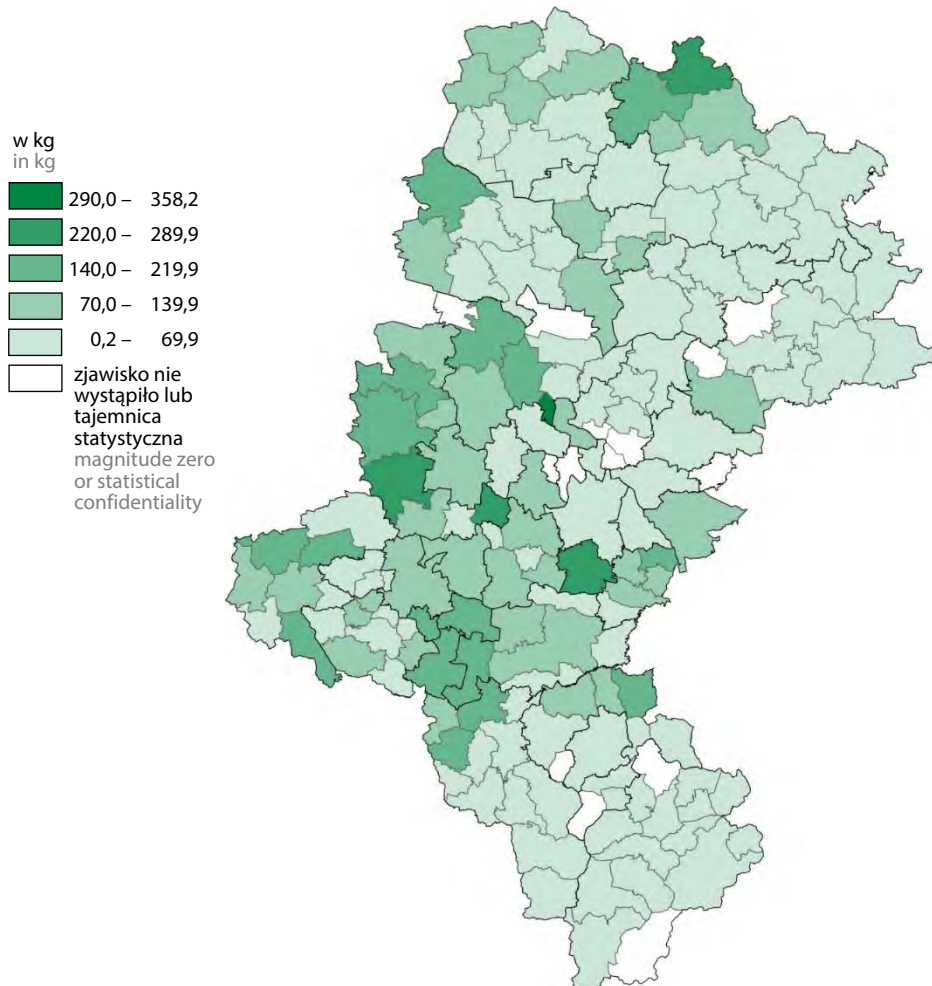
Map 15. Consumption of minerals fertilizers in terms of pure ingredient NPK per 1 ha of agricultural land by gminas in 2020

W 2020 r. nawozy wapniowe stosowało 7,9 tys. gospodarstw, tj. 17,1% ogólnej liczby gospodarstw rolnych (kraju – 21,3%). Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik NPK na 1 ha użytków rolnych wyniosło 80,3 kg (w kraju – 89,6kg). Biorąc pod uwagę przekrój terytorialny według gmin, największą wartość tego wskaźnika zanotowano w gminie Radzionków (358,2 kg/1 ha UR).

Mapa 16. Zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik NPK na 1 ha użytków rolnych według gmin w 2020 r.

Map 16. Consumption of lime fertilizers in terms of pure ingredient NPK per 1 ha of agricultural land by gminas in 2020

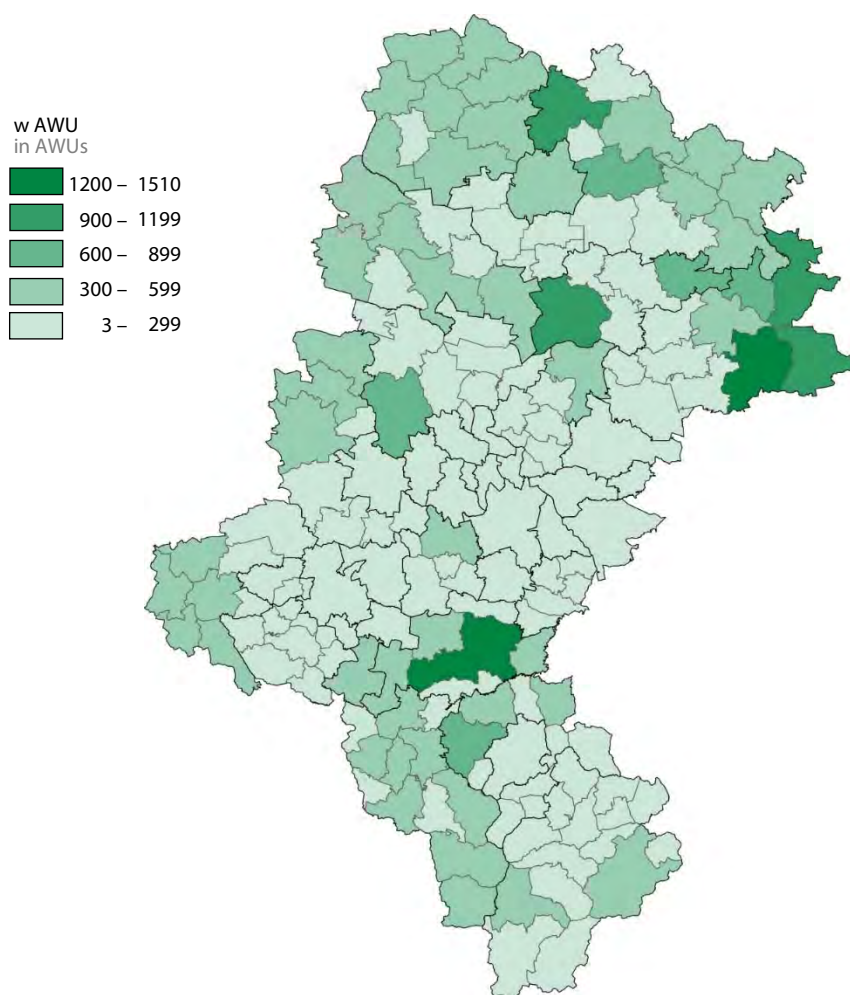
10.6. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych

10.6. Labour input in agricultural holdings

Według wyników PSR 2020 nakłady pracy ogółem w gospodarstwach rolnych poniesione w roku gospodarczym 2019/2020 wyniosły 44,5 tys. AWU, w tym w gospodarstwach indywidualnych 42,5 tys. AWU. Wśród nakładów pracy w gospodarstwach indywidualnych zdecydowaną większość stanowiły (93,2%) nakłady pracy użytkownika i jego rodziny, czyli rodzinnej siły roboczej.

Mapa 17. Nakłady pracy ogółem na produkcję rolniczą według gmin w 2020 r.

Map 17. Labour input on agricultural production by gminas in 2020

Uwagi metodologiczne

1. Wprowadzenie

Niniejszą publikację opracowano na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020 (PSR 2020), który przeprowadzono w Polsce w terminie od 1 września do 30 listopada 2020 r.

Spis został przeprowadzony na potrzeby Unii Europejskiej oraz krajowe, a jego podstawę prawną stanowiły:

- ustawa z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym w 2020 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1728 z późn. zm.). Ustawa ta szczegółowo określiła zasady przeprowadzenia spisu, podmioty podlegające spisowi oraz zakres danych, które należy zebrać,
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2018/1091 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zintegrowanych statystyk dotyczących gospodarstw rolnych oraz uchylecia rozporządzeń (WE) nr 1166/2008 i (UE) nr 1337/2011 (Dz. Urz. L 200 z 7.8.2018),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności,
- rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzji Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (tekst mający znaczenie dla Europejskiego Obszaru Gospodarczego – EOG i Szwajcarii) (Dz. Urz. L 87 z 31.3.2009, str. 164), w zakresie zasad opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk oraz poufności informacji statystycznych,
- ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 443 z późn. zm.),
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. (RODO) w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1) w zakresie zasad przetwarzania danych osobowych,
- ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).

Dniem referencyjnym spisu był 1 czerwca 2020 r. Część danych, ze względu na ich specyfikę, dotyczyła okresu ostatnich 12 miesięcy kończącego się w dniu referencyjnym badania czyli okresu od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. łącznie.

Dla aktywności ekonomicznej, w części dotyczącej aktywności bieżącej, okresem referencyjnym był dodatkowo tydzień kończący się w dniu referencyjnym badania (tj. okres od 26 maja do 1 czerwca 2020 r.).

2. Uwaga

W związku z wprowadzaniem od 2010 r. zmian w metodologii badań rolniczych, mających na celu dostosowanie do standardów unijnych oraz uwzględnienie przemian dokonujących się w polskim rolnictwie, a także szersze wykorzystanie źródeł administracyjnych, **definicja gospodarstwa rolnego uległa zmianie**. Zgodnie z obowiązującą definicją w spisie rolnym w 2020 r. (podobnie jak w badaniach struktury gospodarstw rolnych w 2013 i 2016 r.) nie ujęto posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy użytków rolnych o powierzchni poniżej 1 ha prowadzących działalność rolniczą o małej skali.

W związku z powyższym, prezentowane w niniejszym opracowaniu dane dla 2020 roku, dotyczące gospodarstw rolnych ogółem oraz gospodarstw rolnych o powierzchni do 1 ha użytków rolnych włącznie są porównywalne z danymi zawartymi w edycji publikacji za lata 2013 i 2016, a nie są porównywalne z informacjami dla lat 2002, 2005, 2007 i 2010 zawartymi we wcześniejszych edycjach publikacji.

Do porównań wykorzystano dane z 2010 r., przeliczone zgodnie z obowiązującą definicją gospodarstwa rolnego.

Dane dla gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych są porównywalne z danymi prezentowanymi w poprzednich edycjach publikacji (dla gospodarstw prowadzących działalność rolniczą).

3. Ważniejsze pojęcia, definicje i zasady spisywania

Gospodarstwo rolne to grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą wraz z prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego (art. 55³ Kodeksu Cywilnego).

Gospodarstwo rolne osoby fizycznej (gospodarstwo indywidualne) to gospodarstwo użytkowane przez osobę fizyczną obejmujące:

- gospodarstwa rolne o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych,
- gospodarstwa rolne o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące działy specjalne produkcji rolnej lub produkcję rolną (roślinną i/lub zwierzęcą) o znaczącej, określonej następującymi progami skali: 0,5 ha dla: drzew owocowych, krzewów owocowych, warzyw gruntowych, truskawek gruntowych oraz chmielu; 0,3 ha dla szkótek sadowniczych i szkótek ozdobnych; 0,1 ha dla tytoniu; 5 sztuk dla bydła ogółem; 20 sztuk dla świń ogółem; 5 sztuk dla loch; 20 sztuk dla owiec ogółem i kóz ogółem; 100 sztuk dla drobiu ogółem; 10 sztuk dla zwierząt dzikich utrzymywanych w systemie fermowym; 20 pni dla pszczół.

Gospodarstwo rolne osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej to gospodarstwo rolne prowadzone przez osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, którego **podstawowa działalność jest zaliczana według Polskiej Klasyfikacji Działalności do sekcji A, dział 01, grupy: 01.1 - uprawy rolne inne niż wieloletnie, 01.2 – uprawy roślin wieloletnich, 01.3 – rozmnażanie roślin, 01.4 – chów i hodowla zwierząt (z podklasy 01.49.Z – tylko strusie, króliki i inne zwierzęta futerkowe oraz pszczoły), 01.5 – uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana), 01.6, klasa 01.61, podklasa 01.6.61.Z – działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną (utrzymywanie gruntów w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska), a także niezależnie od zaklasyfikowania działalności podstawowej, gdy w gruntach użytkowanych przez jednostkę powierzchnia **użytków rolnych przekracza 1 ha lub prowadzony jest chów/hodowla zwierząt gospodarskich.****

Użytkownik gospodarstwa rolnego to osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, faktycznie użytkująca gospodarstwo rolne, niezależnie od tego, czy jest właścicielem, dzierżawcą tego gospodarstwa, czy też użytkuje je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty wchodzące w skład gospodarstwa rolnego są położone na terenie jednej czy kilku gmin.

Za **osobę kierującą gospodarstwem rolnym** uważa się pełnoletnią osobę fizyczną upoważnioną przez właściciela/użytkownika gospodarstwa rolnego do podejmowania oraz nadzorowania lub wykonywania decyzji bezpośrednio związanych z procesami produkcyjnymi. W gospodarstwach indywidualnych kierujący jest często tą samą osobą co użytkownik.

Poziom wykształcenia rolniczego osoby kierującej gospodarstwem rolnym określa się jako:

- wyższe rolnicze – uzyskanie dyplomu ukończenia szkoły wyższej o kierunku rolniczym np. ogrodnictwo, geodezja urządzeń rolniczych, technika urządzeń rolniczych i leśnych, leśnictwo, technologia drewna, ochrona środowiska – melioracja, rybactwo, zootechnika, technologia żywności – młeczarstwo itp.; do kierunków rolniczych należy zaliczyć także weterynarię,
- policealne rolnicze – uzyskanie dyplomu ukończenia szkoły policealnej lub pomaturalnej o kierunku rolniczym, np. ogrodnictwo, urządzenie terenów zieleni itp.,
- średnie zawodowe rolnicze – uzyskanie świadectwa ukończenia technikum lub liceum zawodowego o kierunku rolniczym np. hodowla zwierząt, uprawa roślin, leśnictwo, melioracja, urządzenie terenów zieleni,

- zasadnicze zawodowe rolnicze – uzyskanie świadectwa ukończenia zasadniczej szkoły rolniczej, szkoły przysposobienia rolniczego, świadectwa ukończenia korespondencyjnego kursu rolniczego o poziomie szkoły zasadniczej, np. ogrodnictwo, hodowla zwierząt, mechanizacja rolnictwa, wiejskie gospodarstwo domowe, rolnik upraw polowych,
- kurs rolniczy – kurs kwalifikacyjny zakończony egzaminem i uzyskaniem tytułu wykwalifikowanego rolnika lub mistrza rolnika,
- brak wykształcenia rolniczego – nieukończenie żadnej szkoły ani kursu o kierunku rolniczym, niezależnie od posiadanego ogólnego poziomu wykształcenia.

Siedziba użytkownika gospodarstwa indywidualnego to adres zamieszkania użytkownika. Adres ten nie zawsze jest taki sam jak adres zameldowania.

Siedziba gospodarstwa indywidualnego to siedlisko gospodarstwa (budynek mieszkalny oraz budynki gospodarskie i urządzenia służące do produkcji rolnej), a w przypadku braku siedliska, największa część gospodarstwa rolnego. Adres siedziby gospodarstwa nie zawsze jest taki sam jak siedziby użytkownika.

Siedziba gospodarstwa rolnego osoby prawnej (lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej) to siedziba osoby prawnej lub jednostki lokalnej prowadzącej działalność rolniczą.

Do **działalności rolniczej** prowadzonej przez gospodarstwo rolne zaliczono:

- uprawę roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym również uprawę grzybów jadalnych), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych,
- chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych (np. dziki, sarny, daniele, lamy) i pszczół,
- utrzymanie gruntów rolnych, już niewykorzystywanych do celów produkcyjnych, według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

Za **zarobkową działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym** przyjęto działalność produkcyjną lub usługową prowadzoną na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku, która wykorzystuje zasoby gospodarstwa rolnego (siłę roboczą, teren, budynki, park maszynowy itp.) lub produkty rolne w nim powstałe (np. agroturystyka, przetwórstwo produktów rolnych).

Nie wlicza się tu działalności innej niż rolnicza, jeżeli z zasobów gospodarstwa do jej prowadzenia wykorzystywana jest tylko i wyłącznie siła robocza.

Wartość końcowej produkcji rolniczej to suma wartości sprzedanych oraz zużytych przez gospodarstwo domowe użytkownika (samozaopatrzenie) surowych, nieprzetworzonych produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych).

Wartość ogólnej sprzedaży produkcji gospodarstwa rolnego to suma przychodów ze sprzedaży surowych produktów rolnych i zwierząt gospodarskich oraz wyrobów i usług z działalności innej niż rolnicza bezpośrednio związanej z gospodarstwem rolnym, a także płatności bezpośrednich.

Bezpośrednia sprzedaż konsumentom (ostatecznym odbiorcom na ich własne potrzeby) oznacza sprzedaż produktów rolnych, wytworzonych w gospodarstwie rolnym, na targowiskach, we własnych sklepach lub w ramach sprzedaży międzysąsiedzkiej.

Nie zalicza się tu sprzedaży produktów rolnych do punktów skupu oraz zakupów dokonywanych przez właścicieli sklepów, restauracji, itp.

Za **gospodarstwo ekologiczne** uważa się gospodarstwo rolne, które posiada certyfikat nadany przez jednostkę certyfikującą lub jest w trakcie konwersji na ekologiczne metody produkcji rolniczej (pod kontrolą jednostki certyfikującej) na całość lub część produkcji roślinnej/zwierzęcej prowadzonej w gospodarstwie.

Za **gospodarstwo rolne korzystające ze środków wsparcia rozwoju obszarów wiejskich** uważa się gospodarstwo, z którym zawarto umowę/wydziano pozytywną decyzję o przyznaniu płatności w okresie 3 lat kończących się 31 grudnia 2020 r. dla przynajmniej jednego z działań/poddziałów wymienionych poniżej:

- usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw w gospodarstwie,
- systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych,
- inwestycje w środki trwałe,
- przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzenie odpowiednich środków zaradczych,
- pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników,
- pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw,
- inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów,
- działanie rolno – środowiskowo – klimatyczne,
- usługi leśno - środowiskowe i klimatyczne oraz ochrona lasów,
- rolnictwo ekologiczne,
- płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z ramową dyrektywą wodną,
- płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami,
- dobrostan zwierząt,
- zarządzanie ryzykiem.

4. Użytkowanie gruntów

Grunty ogółem to wszystkie grunty niezależnie od tytułu władania – własne, dzierżawione od innych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowane z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel itp.) oraz wspólne w części przypadającej użytkownikowi, a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych. Nie zalicza się tu powierzchni gruntów wydzierżawionych innym i gruntów należących do wspólnot gruntowych.

Użytki rolne ogółem to powierzchnia:

- użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, na którą składają się:
 - zasiewy,
 - łąki trwałe,
 - pastwiska trwałe,
 - uprawy trwałe, w tym sady,
 - ogrody przydomowe (bez powierzchni przeznaczonej na rekreację),
 - grunty ugorowane (łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny),
- użytków rolnych pozostałych.

Powierzchnia **użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej** to użytki rolne, na których stosuje się jakiekolwiek zabiegi uprawne (np. orka, koszenie, mulczowanie itp.), także grunty objęte płodozmianem. Są to grunty, które mogą kwalifikować się np. do otrzymania dopłat i są utrzymywane zgodnie z wymaganiami dotyczącymi dobrej kultury rolnej znajdującymi się w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 kwietnia 2004 roku – Dz. U. 65, poz. 600. Zalicza się tu także grunty ugorowane.

Powierzchnia **użytków rolnych pozostałych** (tj. nieużytkowanych i nieutrzymywanych w dobrej kulturze rolnej) to powierzchnia użytków rolnych wyłączonych z produkcji, tj. użytków rolnych uprzednio użytkowanych jako zasiewy oraz grunty ugorowane, łąki i pastwiska trwałe, sady i inne uprawy trwałe, ogrody przydomowe, które w dniu 1 czerwca 2020 r. ze względów ekonomicznych, społecznych lub innych, nie były wykorzystywane już rolniczo i wyłączone z płodozmiaru. Grunty te znajdowały się jednak w kondycji, pozwalającej w razie zmiany decyzji co do ich przyszłego użytkowania, na ich szybkie przywrócenie do produkcji rolniczej, przy wykorzystaniu zasobów dostępnych w gospodarstwie rolnym. Jeżeli rekultywacja tych gruntów wymagałaby bardzo długiego okresu czasu i dużych nakładów pracy oraz zasobów niedostępnych w gospodarstwie – powierzchnię tę zalicza się do powierzchni pozostałych gruntów.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (jednorocznych i wieloletnich, ale bez upraw trwałych), prowadzonych zarówno w gruncie (na odkrytym polu lub pod niskim, przykryciem z brakiem dostępu) jak i pod wysokimi, dostępnymi osłonami (w szklarniach, tunelach wysokich lub inspektach).

Łąki trwałe to grunty pokryte trwale trawami (5 lub więcej lat), z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin. Łąki powinny być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej i przynajmniej raz w roku koszone, a zbiory niekoniecznie wykorzystywane do celów produkcyjnych.

Pastwiska trwałe to grunty pokryte trwale trawami (5 lub więcej lat), które z zasady nie są koszone, lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów produkcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenach pagórkowatych lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji itp.).

Powierzchnia upraw trwałych to powierzchnia: plantacji drzew i krzewów owocowych, szkótek drzew i krzewów owocowych oraz ozdobnych, szkótek drzew i krzewów leśnych do celów handlowych, plantacji wikliny oraz innych gruntowych upraw trwałych (np. derenia, tarniny, morwy, wierzby mandżurskiej, głogu, rokitnika, jarzębiny, choinek bożonarodzeniowych uprawianych na użytkach rolnych), a także upraw trwałych pod osłonami (np. malina, winorośl, brzoskwinia).

Sady to uprawy drzew i krzewów owocowych posadzonych na miejscu stałym, w regularnej rozstawie, na powierzchni minimum 10 arów. Do sadów zaliczamy także szkółki drzew i krzewów owocowych.

Ogrody przydomowe to powierzchnia zlokalizowana najczęściej wokół siedziby gospodarstwa, często oddzielona od reszty gospodarstwa, która obejmuje uprawy (rolne, ogrodnicze zarówno jednoroczne jak i wieloletnie oraz drzewa i krzewy owocowe) przeznaczone na spożycie w gospodarstwie domowym użytkownika (samozapatrzenie). Sporadycznie, nadwyżki zbiorów mogą być sprzedawane.

Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację (należą do gruntów pozostałych).

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska.

Do gruntów ugorowanych zalicza się powierzchnię upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawóz zielony), a także grunty przygotowane pod jesienne nasadzenia np. truskawek oraz obsiane roślinami miododajnymi.

Zaliczamy tu grunty zarówno uprawnione, jak i nieuprawnione do płatności obszarowych.

Do gruntów ugorowanych nie zaliczamy gruntów, które były przygotowane pod tegoroczne zasiewy (np. warzyw), a do 1 czerwca 2020 r. nie zostały jeszcze obsiane lub obsadzone (zaliczamy je do powierzchni zasiewów).

Powierzchnia **lasów i gruntów leśnych** to powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha:

- zalesiona (pokryta roślinnością leśną),
- niezalesiona (przejściowo pozbawiona roślinności leśnej),
- gruntów związanych z gospodarką leśną,
- plantacji o krótkiej rotacji (łącznie z założonymi na użytkach rolnych).

Uwzględnia się tu powierzchnię szkótek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa (niehandlowe).

Powierzchnia **pozostałych gruntów** to grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierżawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych), powierzchnia przeznaczona dla rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pola golfowe, ogrody ozdobne itp.).

Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych, które nie są użytkowane rolniczo, jeżeli wiadomo, że grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.

5. Powierzchnia zasiewów

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (jednorocznych i wieloletnich, ale bez upraw trwałych), prowadzonych zarówno w gruncie (na odkrytym polu lub pod niskim, przykryciem z brakiem dostępu) jak i pod wysokimi, dostępnymi osłonami (w szklarniach, tunelach wysokich lub inspektach), które są uprawiane w plonie głównym.

Do powierzchni zasiewów zalicza się również powierzchnię, która była zaplanowana i obsiana/obsadzona po 1 czerwca 2020 r., pod zbiór w bieżącym roku (np. późnych odmian warzyw).

Powierzchnia zasiewów **w gruncie** to powierzchnia upraw prowadzonych zarówno na odkrytym polu, jak również **pod niskim, niedostępnym przykryciem**. Kategoria ta obejmuje powierzchnię upraw przykrytych przy użyciu mat/arkuszy z tworzywa sztucznego ułożonych płasko na ziemi oraz upraw pod tunelami niskimi (poniżej 1,5 m wysokości w szczycie).

Powierzchnia zasiewów w **szklarniach, tunelach foliowych wysokich** oraz **inspektach** to powierzchnia upraw prowadzonych pod wysokimi osłonami (o wysokości min. 1,5 m w szczycie) oraz pod osłonami niskimi z możliwością stałego dostępu czyli inspektach, tzw. przyspiesznikach („miniaturowe szklarnie”); są to skrzynie nakryte oknami służące np. do produkcji rozsad.

W powierzchni zasiewów ujęto uprawę chmielu oraz plantacje truskawek i poziomek, a także powierzchnię traw polowych.

Do grupy **„zbóż ogółem”** zaliczono zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i pozostałe zbożowe (amarantus, kanar, żyto stuletnie itp.).

W grupie **„zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi”** ujęto zboża podstawowe (pszenica, żyto, jęczmień, owies i pszenżyto) oraz powierzchnię zasiewów mieszanek zbożowych ozimych i jarych.

Grupa **„przemysłowe”** obejmuje buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lnem oleistym), słonecznik na ziarno, konopie, tytoń, chmiel, cykorię oraz inne oleiste (mak, gorczyca, soja, itp.).

Do grupy **„strączkowych na ziarno”** zalicza się strączkowe jadalne (groch, fasolę, bób oraz inne strączkowe jadalne uprawiane na ziarno, np. ciecierzycę), strączkowe pastewne na ziarno oraz mieszanki zbożowo strączkowe na ziarno. Powierzchnię zasianą grochem, fasolą, bobem itp. przewidzianą do zbioru w stanie niedojrzałym zaliczono do warzyw gruntowych.

Grupa **„pastewne”** obejmuje uprawy okopowych pastewnych, kukurydzy na zielonkę, strączkowych pastewnych na zielonkę i motylkowych drobnonasiennych, innych pastewnych i traw na zielonkę (bez upraw przeznaczonych na nawozy zielone).

Grupa **„pozostałe”** obejmuje warzywa gruntowe, truskawki i poziomki gruntowe, uprawy nasienne, kwiaty i rośliny ozdobne gruntowe, pozostałe przemysłowe (np. krokosz barwierski, uprawy wieloletnie na cele energetyczne), zioła i przyprawy, a także uprawy pod osłonami (bez upraw trwałych pod osłonami) oraz pozostałe uprawy.

Do **warzyw** zaliczono: kapustę głowiastą (wczesną i późną, białą, czerwoną i włoską), cebulę, marchew jadalną, buraki ćwikłowe, ogórki, pomidory, kalafiory (wczesne i późne), warzywa pozostałe (pietruszkę, seleny, pory, brukselkę, szczaw, szpinak, sałatę, rzodkiewkę, chrzan, rabarbar, skorzonę, kalarepę, czosnek, dynię, szparagi, brokuły, kapustę pekińską, cykorię liściastą, cukinię, szalotkę itp.). Grupa ta obejmuje również groch, bób i itp. zebrane w stanie niedojrzałym (zielonym), fasolę szparagową, z której zebrano niedojrzałe strąki oraz kukurydzę z przeznaczeniem na zbiór kolb w stanie niedojrzałym, a także rozsady warzyw gruntowych na potrzeby własne gospodarstwa.

Powierzchnia uprawy **„truskawek”** to powierzchnia obsadzona truskawkami i poziomkami (łącznie z nowymi, wiosennymi nasadzeniami) w gruncie oraz pod osłonami. Nie uwzględniono tu powierzchni przygotowanej do nasadzeń jesiennych oraz powierzchni plantacji truskawek przeznaczonych na sadzonki (którą ujęto w grupie „pozostałe”).

Do grupy roślin **przemysłowych** zaliczono buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lnem oleistym), słonecznik na ziarno, konopie, tytoń, chmiel, cykorię oraz inne oleiste (mak, gorczyca, soja, itp.).

Do **ziemniaków** zaliczono sadzeniaki, ziemniaki jadalne oraz uprawiane do przemysłu, odmian zarówno wczesnych, średniowczesnych, jak i późnych. Powierzchnia uprawy ziemniaków nie obejmuje uprawy tej rośliny w ogrodach przydomowych.

Dane o **burakach cukrowych** dotyczą tylko tych upraw, które są przeznaczone do przemysłu. Nie ujmują się tu buraków cukrowych uprawianych na wysadki/nasiona.

Trawy polowe są to krótkotrwałe użytki zielone (uprawiane z reguły mniej niż 5 lat), tj. trawy w czystym siewie (np. rajgras, stokłosa, mozga, wiechlina, kostrzewa, tomka, kupkówka, wyczyniec, mietlica, tymotka, kłosówka, życica i inne) lub mieszanki tych gatunków, wykorzystywane na zielonkę/siano lub nasiona (użytkowane zazwyczaj kośnie) lub wypasane (tzw. pastwiska polowe).

Międzyplony (poplony) jare – rośliny wysiane po zbiorze plonu głównego i przyorane przed zimą, lub wysiane wiosną i przyorane przed zasianiem upraw zbieranych jako plon główny. Poplony jare mogą być także przeznaczone na paszę.

Międzyplony (poplony) ozime – rośliny wysiane jesienią 2019 r., po zbiorze plonu głównego, z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt lub na przyoranie jako zielony nawóz wiosną 2020 r. Poplony ozime zimą zimują na polu.

Powierzchnia grzybów jadalnych – powierzchnia zajmowana przez uprawy grzybów jadalnych np. pieczarek, boczników, twardziaka jadalnego (shiitake), pierścieniaka uprawnego i innych. Powierzchnia ta obejmuje stanowiska, które co najmniej raz w okresie 12 miesięcy do 1 czerwca 2020 r. włącznie były zajęte pod uprawę grzybów jadalnych.

Powierzchnię uprawy ziemniaków, warzyw gruntowych, truskawek i poziomek gruntowych oraz grupy „pozostałych upraw” od 2007 r. podaje się bez powierzchni w ogrodach przydomowych, która zgodnie z klasyfikacją UE jest odrębną pozycją wyszczególnioną w użytkowaniu gruntów.

6. Zwierzęta gospodarskie

W spisie ujęto zwierzęta gospodarskie, które znajdowały się w gospodarstwie rolnym oraz zwierzęta wysłane na redyki, wypasy i do bacówek. Rejestrowane były wszystkie zwierzęta, tj. zarówno stanowiące własność użytkownika gospodarstwa rolnego lub członków jego gospodarstwa domowego, jak również zwierzęta przetrzymywane czasowo lub stale w gospodarstwie, tj. przyjęte na wychów, opas, tucz (np. umowy kontraktacyjne dla świń), przechowywane (np. hotele dla koni) itp., niezależnie od tego, czy przyjęto je od gospodarstw indywidualnych, czy od jednostek państwowych, spółdzielczych, spółek.

Zwierzęta gospodarskie to zwierzęta utrzymywane w celu osiągnięcia korzyści gospodarczych, np. produkcji mięsa, mleka i innych produktów zwierzęcych, a także w przypadku koni, wykorzystywane jako siła pociągowa i do celów rekreacyjnych oraz sportowych.

Do zwierząt gospodarskich zalicza się następujące gatunki: konie domowe i inne koniowate, bydło, świnie, owce, kozy, drób (tj. brojlery, kury nioski, koguty, indyki, kaczki, gęsi, przepiórki, perliczki, gołębie, strusie i inne gatunki, ale bez ptactwa utrzymywanego do celów łowieckich, a nie do produkcji mięsa), króliki, pozostałe zwierzęta futerkowe, inne zwierzęta utrzymywane w gospodarstwie rolnym dla pozyskania produktów zwierzęcych, np. mięsa czy wełny (tj.: jelenie, sarny, daniele, łosie, renifery, dziki, świniodziki, lamy, alpaki itp.) oraz pszczoły.

Do zwierząt gospodarskich (z wyjątkiem koni) nie zalicza się zwierząt utrzymywanych wyłącznie dla celów rekreacyjnych lub terapeutycznych.

Spisowi podlegały zwierzęta gospodarskie, które **1 czerwca 2020 r. znajdowały się w gospodarstwie rolnym**, niezależnie od tego czy w dniu przeprowadzania spisu nadal w nim przebywały czy już nie.

Nie ujmowano zwierząt, które po północy z 1 na 2 czerwca 2020 r. urodziły się, zostały zakupione lub trafiły do gospodarstwa z innych powodów, pomimo że znajdowały się one w gospodarstwie w czasie przeprowadzania spisu.

Wyjątek stanowiły pnie pszczoły (ule), które spisowane były u ich właściciela niezależnie od miejsca gdzie się znajdowały.

W spisie zebrano dane o pogłowiu **drobiu** poszczególnych gatunków. Jeżeli 1 czerwca 2020 r. w gospodarstwie rolnym o dużej skali chowu drobiu (ferma wielkotowarowa, np. ferma tuczu brojlerów, ferma niosek jaj konsumpcyjnych, wylęgowych) nie było na stanie drobiu w związku z trwającą właśnie przerwą technologiczną w produkcji (przerwa pomiędzy cyklami produkcyjnymi, jeśli nie przekraczała 8 tygodni), należało wpisać stany drobiu z okresu przed opróżnieniem kurników.

W celu przeliczenia pogłowia zwierząt w sztukach fizycznych na **sztuki przeliczeniowe duże (SD)** wykorzystano następujące współczynniki:

- bydło, tj. cielęta ogółem w wieku poniżej 1 roku – 0,40; bydło w wieku 1–2 lat – 0,70; byki w wieku 2 lat i więcej – 1,00; jałówki w wieku 2 lata i więcej – 0,80; krowy pozostałe – 0,80, krowy mleczne – 1,00,
- świnie, tj. prosięta o wadze do 20 kg – 0,027; lochy ogółem – 0,50; warchlaki, knury rozplodowe i tuczniki – 0,30,
- owce ogółem – 0,10,
- kozy ogółem – 0,10,
- drób, tj. brojlery kurze – 0,007; kury nioski – 0,014; indyki – 0,03, gęsi – 0,02, kaczki – 0,01 drób pozostały (bez strusi) – 0,001; strusie – 0,35;
- króliki ogółem – 0,02.

7. Nawożenie

Dane o zastosowanych w gospodarstwie rolnym nawozach mineralnych, wapniowych oraz nawozach naturalnych pochodzenia zwierzęcego obejmują okres od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r.

W spisie zbierano dane dla następujących **rodzajów nawozów naturalnych**:

- **obornik** – stała mieszanina odchodów (kału i moczu) zwierząt gospodarskich (świń, bydła, koni, owiec, kóz, królików) wraz ze ściółką,
- **pomiot ptasi** – odchody drobiu,
- **gnojówka** – przefermentowany mocz zwierząt gospodarskich (odciek z obornika),
- **gnojowica** – rozwodniona mieszanina odchodów zwierząt (kału, moczu).

Zużycie nawozów mineralnych (azotowych, fosforowych, potasowych) oraz wapniowych prezentowane jest w przeliczeniu na czysty składnik NPK i CaO. Przeliczeń zużycia nawozów na 1 ha użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020 dokonano na powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.

8. Środki ochrony roślin

Środki ochrony roślin to substancje lub ich mieszaniny oraz żywe organizmy przeznaczone do ochrony roślin uprawnych przed organizmami szkodliwymi (m.in. przed grzybami, wirusami, bakteriami, insektami, ślimakami, gryzoniami), a także niszczenia roślin niepożądanych (np. chwastów), regulowania rozwoju oraz wzrostu i innych procesów biologicznych w roślinach uprawnych. Do środków ochrony roślin zaliczane są również preparaty wykorzystywane do zabiegów w magazynach, w których przechowywane są pasze, nasiona siewne lub przeznaczone do konsumpcji.

W spisie zebrano informacje o **ilości zabiegów** zastosowanych na zboża, warzywa, sady i inne uprawy trwałe, pozostałą powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze.

Dodatkowo w spisie zebrano informacje dotyczące korzystania z różnych **rodzajów wsparcia przy podejmowaniu decyzji o stosowaniu środków ochrony roślin** oraz oceny stopnia znajomości **zasad integrowanej ochrony roślin**.

9. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze

Badaniem zostały objęte ciągniki (kołowe dwuosiove i gąsienicowe) oraz maszyny i urządzenia rolnicze **własne** (stanowiące wyłączną własność użytkownika gospodarstwa lub członka jego gospodarstwa domowego) i **wspólne** (będące współwłasnością i użytkowane przez więcej niż jedno gospodarstwo rolne), które wykorzystywane były wyłącznie lub częściowo **do prac związanych z rolnictwem**. Ciągniki oraz maszyny i urządzenia rolnicze należące do kilku rolników spisano u tego rolnika, u którego znajdowały się w dniu referencyjnym spisu.

Spisano sprzęt sprawny technicznie, jak również znajdujący się w remoncie oraz przeznaczony do naprawy (niesprawny technicznie przez okres krótszy niż rok).

Nie spisywano **ciągników jednoosiowych**, używanych często w ogrodnictwie.

10. Dochody gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Dane dotyczą okresu 12 miesięcy, tj. okresu od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r.

Za **gospodarstwo domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego** uważa się zespół osób mieszkających i utrzymujących się wspólnie, jeżeli wśród nich jest osoba prowadząca gospodarstwo indywidualne.

Za **dochód całkowity gospodarstwa domowego** uważa się łączne dochody (z tytułu prowadzenia działalności rolniczej i pozarolniczej oraz z tytułu: pracy najemnej, pobierania emerytur i rent, zasiłku z pomocy społecznej, zasiłku wychowawczego, alimentów, stypendiów, posiadania lokat kapitałowych, uzyskiwania pomocy zagranicznej, wygranych w grach liczbowych i loteriach itp.) wszystkich osób (spokrewnionych i niespokrewnionych) zamieszkujących wspólnie z użytkownikiem gospodarstwa rolnego i wspólnie się z nim utrzymujących.

Dla potrzeb publikacji przyjęto, że **główne źródło dochodu** to źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem gospodarstwa domowego.

Do gospodarstw uzyskujących dochody z działalności rolniczej oraz z działalności pozarolniczej zaliczono również te gospodarstwa, w których omawiane rodzaje działalności nie przyniosły jeszcze dochodów lub przyniosły straty.

11. Pracujący w gospodarstwach rolnych

Dane o pracujących w rolnictwie według **aktywności stałej** dotyczą nakładów pracy ponoszonych na wytworzenie produkcji rolnej w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny spisu, a więc uwzględniają cały roczny cykl produkcyjny w gospodarstwie rolnym.

Dane o pracujących w rolnictwie według **aktywności bieżącej** (na podstawie metodologii rekomendowanej dla badań rynku pracy przez Międzynarodową Organizację Pracy i wykorzystywanej m.in. do zbilansowania pracujących w całej Gospodarce Narodowej) dotyczą tylko tej części pracujących, dla których praca w rodzinnych gospodarstwach rolnych jest wyłącznym lub głównym zajęciem użytkownika i osób z nim mieszkających. Z tego względu stosuje się kryterium bieżącej aktywności ekonomicznej poszczególnych osób w określonym odcinku czasu, to jest w tygodniu od 26 maja do 1 czerwca 2020 r.

W **gospodarstwach indywidualnych** zebrano dane o nakładach pracy użytkownika gospodarstwa rolnego i członków jego rodziny oraz o nakładach pracy osób spoza rodziny użytkownika.

Dla **gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej**, zebrano dane o nakładach pracy osób tam zatrudnionych lub pracujących na innych zasadach (np. uczniowie, praktykanci, członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych, zakonnicy) – rozpatrywana była tylko aktywność stała (z uwzględnieniem podziału według płci).

Za **pracę w gospodarstwie rolnym przy produkcji rolniczej** uważa się wykonywanie prac bezpośrednio związanych z produkcją roślinną i zwierzęcą oraz utrzymywaniem gruntów w dobrej kulturze rolnej (działalność rolnicza), a także innych prac, które są niezbędne przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego, takich jak: zakup środków produkcji, sprzedaż produktów i przygotowanie ich do sprzedaży, prace związane z magazynowaniem, transport na potrzeby gospodarstwa rolnego, bieżące naprawy sprzętu rolniczego, prace konserwacyjne budynków, maszyn, instalacji, organizację i zarządzanie pracą w gospodarstwie rolnym, załatwianie spraw urzędowych, prowadzenie rachunków, wypełnianie wniosków o dopłaty bezpośrednio i inne.

Nie zalicza się tu prac związanych z leśnictwem, łowiectwem, połowem lub hodowlą ryb oraz prac wykonywanych w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej (bez względu na to, czy prowadzone są w gospodarstwie czy poza nim).

Do pracy w gospodarstwie indywidualnym nie zalicza się takich prac jak: przyrządzanie posiłków, pranie, sprząkanie, opieka nad dziećmi oraz innych prac związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz prac rolnych wykonywanych w ramach pomocy sąsiedzkiej na rzecz innego gospodarstwa rolnego.

Za **pracę (działalność zarobkową) inną niż przy produkcji rolniczej w swoim (rodzinnym) gospodarstwie rolnym** uważa się każdą pracę (również dorywczą lub nierejestrowaną) najemną lub na własny rachunek, wykonywaną zarówno w gospodarstwie, jak i poza jego terenem. Zaliczono tu także pracę przy produkcji rolniczej w innym gospodarstwie rolnym.

Praca główna to praca zajmująca najwięcej czasu (dot. osób, które wykonują więcej niż jedną pracę). Jeżeli prace zajmują tyle samo czasu, to pracą główną jest ta, która przynosi największy dochód.

Praca dodatkowa to praca zajmująca najwięcej czasu, poza pracą główną. Jeżeli kilka prac zajmuje tyle samo czasu, to pracą dodatkową jest ta, z której osiągnięty jest wyższy dochód.

Spis w zakresie aktywności ekonomicznej dotyczyło wszystkich osób w **wieku 15 lat i więcej** (tzn. urodzonych 1 czerwca 2005 r. i wcześniej).

Ze względu na duży udział pracy w niepełnym wymiarze godzin oraz sezonowego zatrudnienia pracowników dorywczych, kontraktowych, pracujących w ramach pomocy sąsiedzkiej i „pozostałych osób pracujących” nakłady pracy w rolnictwie zostały wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy (Annual Work Unit - AWU).

Roczna jednostka pracy (AWU) oznacza ekwiwalent pełnego etatu. Oblicza się ją przez podzielenie liczby godzin przepracowanych w ciągu roku przez roczną liczbę godzin odpowiadającą pełnemu etatowi. W Polsce jako ekwiwalent pełnego etatu przyjęto 2 120 godzin pracy w roku, tzn. 265 dni roboczych po 8 godzin pracy dziennie. Przy wyliczaniu nakładów pracy wyrażonych w AWU (zgodnie z metodologią Eurostatu) zachowano warunek, że na 1 osobę nie może przypadać więcej niż 1 AWU, nawet jeżeli w rzeczywistości pracuje ona dłużej.

Wymiar rocznego czasu pracy przy produkcji rolniczej określa się w częściach etatu:

- poniżej 0,25 etatu (1–66 dni, 1–530 godzin) oznacza mniej niż 1/4 etatu lub okres do 3 miesięcy,
- od 0,25 do poniżej 0,5 etatu (67–132 dni, 531–1060 godzin) – oznacza 1/4 etatu, ale mniej niż 1/2 etatu lub okres od 3 miesięcy włącznie do 6 miesięcy,
- od 0,5 do poniżej 0,75 etatu (133–198 dni, 1061–1590 godzin) – oznacza 1/2 etatu, ale mniej niż 3/4 etatu lub okres od 6 miesięcy włącznie do 9 miesięcy,
- od 0,75 do poniżej 1 etatu (199–264 dni, 1591–2119 godzin) – oznacza 3/4 etatu, ale mniej niż 1 etat lub okres od 9 miesięcy włącznie do 12 miesięcy,
- 1 etat (265 dni i więcej, 2120 i więcej godzin) – oznacza 1 pełny etat lub 12 miesięcy w roku i przedział ten dotyczy również osób, które przepracowały większą liczbę godzin w ciągu roku niż odpowiadającą 1 etatowi.

Jako **pracowników najemnych** należy rozumieć osoby zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie pieniężne lub w naturze. Częścią wynagrodzenia mogą być również koszty utrzymania (np. nocleg, wyżywienie).

Jako **pracowników najemnych stałych** traktuje się osoby, które pracowały za wynagrodzeniem w każdym tygodniu 12 miesięcy do 1 czerwca 2020 r. włącznie, bez względu na liczbę godzin pracy w ciągu tygodnia. Do pracowników najemnych stałych należy również zaliczyć osoby, które przepracowały tylko część tygodni w roku z następujących przyczyn:

- specyfika produkcji rolnej w gospodarstwie (np. uprawa owoców, warzyw gruntowych) wymagająca zatrudniania pracowników tylko w ciągu kilku miesięcy w roku,
- urlop, choroba, wypadek, kwarantanna lub izolacja wywołana zagrożeniem epidemicznym,
- rozpoczęcie lub zakończenie pracy w gospodarstwie (czyli osoby, które zmieniły miejsce pracy w ciągu roku),
- całkowite wstrzymanie pracy w gospodarstwie spowodowane przyczynami naturalnymi (powódź, pożar).

Pracownicy najemni dorywczy – osoby (zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie pieniężne lub w naturze; częścią wynagrodzenia mogą być również koszty utrzymania (np. nocleg, wyżywienie), które w ciągu ostatnich 12 miesięcy pracowały tylko w wybranym okresie i nie mają stałej umowy o pracę.

Inni pracownicy – to inne osoby pracujące w **gospodarstwach osób prawnych**, tj. członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych (jeżeli pracowali w gospodarstwie rolnym, ale nie byli zatrudnieni jako pracownicy najemni stali), uczniowie pracujący w szkolnych gospodarstwach rolnych, osoby pracujące (w tym duchowni) w gospodarstwach prowadzonych przez zakony (niebędące pracownikami najemnymi stałymi).

Pracownicy kontraktowi – są to osoby wykonujące określoną usługę w gospodarstwie rolnym, które nie zostały zatrudnione bezpośrednio przez użytkownika/kierującego gospodarstwem rolnym.

Pomoc sąsiedzka – praca w **gospodarstwie indywidualnym** wykonana **przez osoby z innego gospodarstwa** rolnego **bez wynagrodzenia** (w formie pieniężnej lub w naturze) za tę pracę. Jako pomoc sąsiedzka należy traktować też m.in. pracę wykonywaną przez osoby z innego gospodarstwa rolnego w ramach tzw. „odrobku” (ale bez wynagrodzenia).

12. Typologia gospodarstw rolnych

Podstawę prawną obowiązującej w UE klasyfikacji gospodarstw rolnych (nazywanej Wspólnotową Typologią Gospodarstw Rolnych, w skrócie „typologia”) stanowią:

- rozporządzenie Rady (WE) nr 1217/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. ustanawiające sieć zbierania danych rachunkowych o dochodach i działalności gospodarczej gospodarstw rolnych we Wspólnocie Europejskiej,
- rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 1198/2014 z dnia 1 sierpnia 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Rady (WE) nr 1217/2009,
- rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/220 z dnia 3 lutego 2015 r. ustanawiającym zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1217/2009.

Podstawowym celem typologii jest dostarczenie narzędzia umożliwiającego:

- spełnienie potrzeb informacyjnych Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej,
- sporządzenie analiz porównawczych sytuacji ekonomiczno-produkcyjnej gospodarstw rolnych:
 - pomiędzy różnymi klasami wielkości ekonomicznej i różnymi typami rolniczymi gospodarstw,
 - pomiędzy poszczególnymi krajami członkowskimi i ich regionami,
 - pomiędzy różnymi okresami czasowymi (analizy pionowe).

Dane pochodzące ze spisu rolnego w 2020 r. oraz wartości współczynników standardowej produkcji (opracowane przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy) dla każdej uprawy i kategorii zwierząt, pozwoliły na ustalenie dla każdego objętego spisem gospodarstwa rolnego **wielkości ekonomicznej** oraz **typu rolniczego**.

Produkcja określonej działalności rolniczej jest to wartość produkcji rolnej brutto uzyskanej z jednego hektara uprawy lub od jednego zwierzęcia gospodarskiego. Wartość oblicza się poprzez przemnożenie produkcji z 1 ha lub od 1 zwierzęcia przez cenę na terenie gospodarstwa rolnego, bez VAT, podatków od produktów i dopłat bezpośrednich.

Standardowa produkcja (SP) oznacza wartość produkcji odpowiadającej przeciętnej sytuacji w danym regionie. Jest obliczana jako średnia z pięciu lat wartość produkcji z określonej działalności rolniczej (roślinnej i zwierzęcej).

Całkowita standardowa produkcja gospodarstwa rolnego (GSP) jest sumą wartości uzyskanych dla każdej działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwie przez przemnożenie współczynników SP dla danej działalności przez liczbę hektarów lub liczbę zwierząt.

Wartość SP produktów roślinnych jest odnoszona do 1 ha, z wyjątkiem upraw grzybów, gdzie stosuje się standardową powierzchnię 100 m². W przypadku produkcji zwierzęcej współczynniki SP liczone są na jedną sztukę zwierzęcia.

Wyjątek stanowią drób i pszczoły, dla których SP liczone są odpowiednio na 100 sztuk i 1 pień pszczeli.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego jest to całkowita standardowa produkcja gospodarstwa rolnego wyrażona w euro.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa pozwala na jego zaklasyfikowanie do jednej z poniżej podanych klas:

Klasa wielkości ekonomicznej	Całkowita standardowa produkcja gospodarstwa w euro		
I	<		2 000
II	2 000	- <	4 000
III	4 000	- <	8 000
IV	8 000	- <	15 000
V	15 000	- <	25 000
VI	25 000	- <	50 000
VII	50 000	- <	100 000
VIII	100 000	- <	250 000
IX	250 000	- <	500 000
X	500 000	- <	750 000
XI	750 000	- <	1 000 000
XII	1 000 000	- <	1 500 000
XIII	1 500 000	- <	3 000 000
XIV	2 000	> =	3 000 000

Typ rolniczy gospodarstwa określany jest na podstawie wielkości udziału standardowej produkcji poszczególnych działalności rolniczych prowadzonych w gospodarstwie w całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego.

Typologia gospodarstw rolnych ma charakter hierarchiczny. Wyróżnia się 9 typów ogólnych, 22 typy podstawowe oraz 62 typy szczegółowe.

Dla potrzeb definicji typów ogólnych, wskaźnikom standardowej produkcji z działalności rolniczych ujmowanych w spisie zostały nadane następujące symbole:

- **P1** – standardowa produkcja z następujących upraw: zboża (pszenica zwyczajna, pszenica twarda, żyto, pszenżyto, jęczmień, owies, kukurydza na ziarno, gryka, proso, pozostałe zboża), strączkowe łącznie z mieszankami zbóż z roślinami strączkowymi (groch jadalny, fasola jadalna, inne strączkowe jadalne, strączkowe pastewne na ziarno), ziemniaki, buraki cukrowe, rośliny przemysłowe (tytoń, chmiel, rzepak i rzepik, słonecznik, soja, len, konopie, zioła i rośliny aromatyczne, pozostałe uprawy przemysłowe), warzywa i truskawki w uprawie polowej, uprawy nasienne i sadzonki, pastewne na sprzedaż, pozostałe uprawy, grunty ugorowane bez dopłat,

- **P2** – standardowa produkcja z następujących upraw: warzywa i truskawki w uprawie polowej – ogrody towarowe, warzywa i truskawki w uprawie pod osłonami, kwiaty i rośliny ozdobne w uprawie polowej, kwiaty i rośliny ozdobne w uprawie pod osłonami, szkółki drzew i krzewów owocowych, ozdobnych i leśnych oraz uprawy grzybów,
- **P3** – standardowa produkcja z następujących upraw: plantacje drzew i krzewów owocowych, winnice, pozostałe uprawy trwałe (np. wiklina), uprawy trwałe pod osłonami,
- **P4** – standardowa produkcja z następujących gatunków zwierząt: konie, bydło, owce, kozy oraz roślin pastewnych (łąki i pastwiska z wyłączeniem nieuprawianych terenów do wypasu, rośliny okopowe, rośliny na zielonkę: strączkowe, motylkowe, kukurydza, inne pastewne na zielonkę oraz trawy polowe na zielonkę),
- **P5** – standardowa produkcja z następujących gatunków zwierząt: trzoda chlewna, drób, króliki (samice hodowlane).

Wyróżnia się następujące typy ogólne gospodarstw:

1. Specjalizujące się w uprawach polowych

Gospodarstwa, dla których: $P1 > 2/3$ całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego (GSP),

2. Specjalizujące się w uprawach ogrodniczych (warzyw, truskawek, kwiatów i roślin ozdobnych), grzybów i w szkółkarstwie

Gospodarstwa, dla których: $P2 > 2/3$ GSP,

3. Specjalizujące się w uprawach trwałych (drzew i krzewów owocowych)

Gospodarstwa, dla których: $P3 > 2/3$ GSP,

4. Specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi

Gospodarstwa, dla których: $P4 > 2/3$ GSP,

5. Specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi

Gospodarstwa, dla których: $P5 > 2/3$ GSP,

6. Mieszane – różne uprawy

Gospodarstwa, dla których: $(P1 + P2 + P3) > 2/3$ GSP; $P1 \leq 2/3$ GSP; $P2 \leq 2/3$; $P3 \leq 2/3$ GSP,

7. Mieszane – różne zwierzęta

Gospodarstwa, dla których: $(P4 + P5) > 2/3$ GSP; $P4 \leq 2/3$ GSP; $P5 \leq 2/3$ GSP,

8. Mieszane – różne uprawy i zwierzęta

Gospodarstwa niespełniające warunków klasyfikacji dla typów 1–7,

9. Gospodarstwa niesklasyfikowane

Gospodarstwa, dla których $GSP = 0$

13. Ważniejsze grupowania i zakres publikowanych danych

Wyniki spisu zaprezentowano na poziomie kraju i województw.

W tablicach przedstawiono dane dla dwóch grup gospodarstw: gospodarstw rolnych ogółem i gospodarstw indywidualnych.

Dane prezentowane w publikacji opracowano **według siedziby użytkownika gospodarstwa**, z wyjątkiem tablic dotyczących **typologii gospodarstw rolnych**, gdzie dane zaprezentowano **według siedziby gospodarstwa rolnego**.

W zależności od tematyki, dane zostały opracowane według niżej wymienionych grupowań:

- grup obszarowych powierzchni użytków rolnych,
- rodzaju prowadzonej działalności,
- głównego źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego,
- płci i wieku osoby kierującej gospodarstwem rolnym,
- nakładów pracy w AWU,
- wielkości ekonomicznej gospodarstw,
- typu rolniczego gospodarstw rolnych.

*

* *

Przedziały grup obszarowych użytków rolnych są lewostronnie zamknięte, z wyjątkiem grup:

- „0–1”, gdzie przedział jest obustronnie zamknięty,
- „1–2”, gdzie przedział jest obustronnie otwarty.

Wszystkie przedziały grup obszarowych upraw oraz klas wielkości ekonomicznej są lewostronnie zamknięte.

W tablicach zawierających dane sumaryczne mogą wystąpić pewne nieścisłości rachunkowe wynikające z **zaokrągleń automatycznych**.

Methodological notes

1. Introduction

This publication has been prepared on the basis of the results of the 2020 Agricultural Census (AC 2020), which was carried out in Poland from September 1 to November 30, 2020.

The census was carried out for the needs of the European Union and national purposes, and its legal basis were:

- Act of July 31, 2019 on the agricultural census in 2020 (Journal of Laws of 2019, item 1728, as amended). This act defined in details the rules for conducting the census, entities subject to the census and the scope of data to be collected,
- Regulation (EU) 2018/1091 of the European Parliament and of the Council of July 18, 2018 on integrated farm statistics and repealing Regulations (EC) No 1166/2008 and (EU) No 1337/2011 (OJ L 200 of 7.8.2018),
- Regulation (EC) No 223/2009 of the European Parliament and of the Council of March 11, 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) No 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities,
- Council Regulation (EC) No 322/97 on Community Statistics and Council Decision 89/382/EEC, Euratom on the establishment of a Statistical Program Committee of the European Communities (text with relevance to the European Economic Area - EEA and Switzerland) (OJ L 87 of 31.3.2009, p. 164) as regards the rules for the development, production and dissemination of statistics and statistical confidentiality,
- Act of June 29, 1995 on public statistics (Journal of Laws of 2020, item 443, as amended),
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation),
- Act of May 10, 2018 on the Protection of Personal Data (Journal of Laws of 2019, item 1781).

The census reference date was June 1, 2020. Part of the data, due to its specificity, related to the last 12-month period ending on the reference date of the survey, i.e. the period from June 2, 2019 to June 1, 2020, inclusive.

Additionally for economic activity section, in the part concerning current activity, the reference period was the week ending on the reference date of the survey (i.e. the period from May 26 to June 1, 2020).

2. Note

Due to the introduction of changes in the methodology of agricultural surveys from 2010, aimed at adapting to EU standards and taking into account the changes taking place in Polish agriculture, as well as the wider use of administrative sources, **the definition of an agricultural holding has changed**. According to the current definition in the agricultural census in 2020 (similarly to the Farm Structure Surveys in 2013 and 2016), owners of agricultural land not engaged in agricultural activity and owners of agricultural land with an area of less than 1 ha conducting low-scale agricultural activities were not included.

Therefore, the data presented in this survey for 2020, concerning agricultural holdings in total and agricultural holdings with an area of up to 1 ha of agricultural land, inclusive, are comparable to the data included in the 2013 and 2016 edition of the publication, and are not comparable with the information for the years 2002, 2005, 2007 and 2010 included in previous editions of the publication.

The data from 2010 was used for comparisons, converted in accordance with the binding definition of an agricultural holding.

Data for agricultural holdings with an area of more than 1 ha of agricultural land is comparable with the data presented in previous editions of the publication (for agricultural holdings conducting agricultural activity).

3. Major concepts, definitions and enumeration rules

Agricultural holding is understood as agricultural land together with forest land, buildings or part of them, equipment and livestock, if they constitute or may constitute an organised economic unit with the rights related to conducting an agricultural holding (Article 55³ of the Civil Code).

Natural person's agricultural holding (private farms) is understood as a holding used by a natural person, including:

- agricultural holdings with an area of 1 ha and more of agricultural land,
- agricultural holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) running special branches of agricultural production or agricultural production (crop and/or animal) with a significant scale defined by the following thresholds: 0.5 ha for: fruit trees plantation, fruit bushes plantation, field vegetables, field strawberries and hops; 0.3 ha for fruit and ornamental nurseries; 0.1 ha for tobacco; 5 head of cattle in total; 20 head of pigs in total; 5 head of sows; 20 head of sheep in total and of goats in total; 100 head of poultry in total; 10 head of wild animals kept in a farm system; 20 beehives.

An agricultural holding of a legal person or an organisational unit without legal personality is a holding run by a legal person or an organisational unit without legal personality, **the basic activity of which is classified according to the Polish Classification of Activities to section A**, division 01, groups: 01.1 – agricultural crops other than perennial, 01.2 – cultivation of perennial plants, 01.3 – plant propagation, 01.4 – animal breeding and rearing (from subclass 01.49.Z – only ostriches, rabbits and other fur animals and bees), 01.5 – agricultural crops combined with animal breeding and rearing (mixed farming, 01.6, class 01.61, subclass 01.6.61.Z – service activities supporting crop production (maintaining land in good agricultural condition while maintaining environmental protection requirements), as well as, regardless of the classification of the basic activity, **when the area of agricultural land used by the holding exceeds 1 ha or breeding/rearing of livestock is conducted.**

Holder of an agricultural holding is understood as a natural person, a legal person and an organisational unit without legal personality, actually using the agricultural holding, regardless of whether he or she is the owner, leaseholder of the holding or uses the land for some other reason and regardless of whether the land constituting the holding is located in one or in several gminas.

Manager of an agricultural holding is an adult natural person authorised by the owner/holder of the agricultural holding to make and supervise or make decisions directly related to production processes. In natural person's agricultural holdings, the manager is often also the holder.

The level of agricultural education of the manager of an agricultural holding is defined as:

- tertiary agricultural – obtaining a diploma of graduation from a university in agriculture, e.g. horticulture, geodesy of agricultural equipment, agricultural and forestry equipment technology, forestry, wood technology, environmental protection – melioration, fishing, animal husbandry, food technology – dairy, etc. ; agricultural fields of study also include veterinary medicine,
- post-secondary agricultural – obtaining a diploma of graduation from completion of post-secondary school in agriculture, e.g. gardening, landscaping, etc.,
- vocational secondary agricultural – obtaining a certificate of completion of a technical or vocational high school in agriculture, e.g. animal husbandry, plant cultivation, forestry, melioration, landscaping,
- basic agricultural vocational – obtaining a certificate of graduation from basic agricultural school, agricultural training school, certificate of completion of a correspondence agricultural course at the basic school level, e.g. gardening, animal husbandry, agricultural mechanisation, rural household, farmer of field crops,
- agricultural course – a qualification course completed with an examination and obtaining the title of a qualified farmer or master farmer,
- lack of agricultural education – failure to complete any school or course in agriculture, regardless of the general level of education.

The seat of the holder of the natural person's agricultural holding is the holder's residence address. This address is not always the same as the registered address.

The seat of the natural person's agricultural holding is the settlement of the holding (residential building, farm buildings and equipment for agricultural production), and in the case of absence of the settlement, the largest part of the agricultural holding. A holding's seat address is not always the same as that of the holder.

The seat of an agricultural holding of a legal person (or an organisational unit without legal personality) is the seat of a legal person or a local unit conducting agricultural activity.

The agricultural activity conducted by an agricultural holding includes:

- cultivation of crops which includes: all field crops (including the cultivation of edible mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops,
- breeding and rearing of livestock, i.e. cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur animals, farmed wild animals (e.g. wild boars, does, fallow deer, llamas) and bees,
- maintenance of agricultural land, no longer used for production purposes, in accordance with the principles of good agricultural condition (according to the norms).

The other gainful activity directly connected with an agricultural holding has been assumed as production or service activity carried out on one's own account in order to achieve profit, which uses the resources of the agricultural holding (labour force, land, buildings, machinery, etc.) or agricultural products made within the holding (e.g. agritourism, processing of agricultural products).

Other gainful activity that uses only labour force from the holding's resources to conduct this activity is not included here.

The value of the final output of holding is the sum of the values of raw, unprocessed agricultural (crop and animal) products sold and consumed by the holder's household (self-consumption).

The value of the total sale of an agricultural holding is the sum of revenues from the sale of raw agricultural products and livestock as well as products and services from the other gainful activity directly connected with an agricultural holding, as well as direct payments.

Direct sale to consumers (final users for their own needs) means the sale of agricultural products, produced in an agricultural holding, in marketplaces, in own shops or through sales between neighbours.

It does not include the sale of agricultural products to procurement units and purchases made by owners of shops, restaurants, etc.

An organic agricultural holding is an agricultural holding that has a certificate issued by a certification body or is being converted to organic agricultural production methods (under the control of the certification body) for all or part of crop/animal production carried out in the holding.

Agricultural holding benefiting from rural development support measures is considered a holding with which a contract was concluded/a positive decision on granting payments has been issued during the period of 3 years ending on December 31, 2020 for at least one of the activities/sub-activities listed below:

- advisory services, farm management and farm replacement services,
- quality systems for agricultural products and foodstuffs,
- investments in physical assets,
- restoring agricultural production potential damaged by natural disasters and catastrophic events and introduction of appropriate prevention actions,
- business start-up aid for young farmers,
- business start-up aid for the development of small holdings,
- investments in forest development and improvement the viability of forest,
- agricultural-environment-climate action,
- forest-environmental and climate services and forest protection,
- organic farming,
- payments for Natura 2000 and Water Framework Directive payments,
- payments to areas facing natural or other specific constraints,
- animal welfare,
- risk management.

4. Land use

Land in total is all land regardless of the ownership – own land, leased from others (on a contractual basis and without a contract), used due to holding a specific position (forest officer, priest, teacher, etc.) and shared in the part attributable to the holder, and also land used by the holding that belongs to abandoned holdings. It excludes land leased to others and land belonging to communal land communities.

Total agricultural land is the area of:

- agricultural land in good agricultural condition, which consists of:
 - sown area,
 - permanent meadows,
 - permanent pastures,
 - permanent crops, including orchards,
 - kitchen gardens (without recreational space),
 - fallow land (including crop for ploughing as the main crop),
- other agricultural land.

The area of **agricultural land in good agricultural condition** is the area of agricultural land where any type of cultivation is applied (e.g. ploughing, mowing, mulching, etc.), including land subject to crop rotation. These are lands that may qualify, for example, for subsidies and are maintained in accordance with the requirements of good agricultural condition contained in the regulation of the Minister of Agriculture and Rural Development of April 7, 2004 - Journal Of Laws 65, item 600. Fallow land is also included.

The area of **other agricultural land** (i.e. not used and not maintained in good agricultural condition) is the area of agricultural land excluded from production, i.e. agricultural land previously used as sowing and fallow land, meadows and permanent pastures, orchards and other permanent crops, kitchen gardens that on June 1, 2020, for economic, social or other reasons, were no longer used for agriculture and excluded from crop rotation. However, these lands were in a condition that, in the event of a change in the decision as to their future use, allowed for their quick return to agricultural production, using the resources available in the agricultural holding. If the rehabilitation of this land would require a very long period of time and a lot of work and resources not available in the holding - this area is included in the area of the other land.

Sown area is the area of all crops (annual and perennial, but without permanent crops) sown and planted in the agricultural holding both in the field (in an open field or under a low cover with no access) and under high, accessible covers (in greenhouses, tall tunnels or frames).

Permanent meadows are lands permanently covered with grasses (5 years or more), usually mowed, and in mountainous regions also the area of mown pastures and meadows. Meadows should be kept in good agricultural condition and mowed at least once a year, and the harvest should not necessarily be used for production purposes.

Permanent pastures are lands permanently covered with grasses (5 years or more), which, as a rule, are not mowed but grazed, and in mountainous regions also grazed pastures and meadows kept in good agricultural condition (including permanent pastures not used for production purposes and with extensive grazed pastures located in hilly areas or at high altitudes, on low-class soils, where no fertilization, supplementary sowing, melioration, etc., is applied).

Permanent crops is the area of: plantations of fruit trees and bushes, nurseries of fruit and ornamental trees and bushes, nurseries of forest trees and bushes for commercial purposes, wicker plantations and other permanent field crops (e.g. dogwood, blackthorn, mulberry, Manchurian willow, hawthorn, sea buckthorn, rowan, Christmas trees grown on agricultural land), as well as permanent crops under cover (e.g. raspberry, grape, peach).

Orchards are the cultivation of fruit trees and bushes planted in a permanent place, with a regular spacing, on an area of at least 10 acres. The orchards also include nurseries of fruit trees and bushes.

Kitchen gardens are areas most often located around the seat of the holding, often separated from the rest of the holding, which includes crops (agricultural, horticultural, both annual and perennial, and fruit trees and bushes) intended for consumption in the holder's holding (self-consumption). Occasionally, surplus crops may be sold.

Kitchen gardens do not include the area of lawns and ornamental gardens and areas intended for recreation (they belong to the other land).

Fallow land is arable land not used for production purposes, but maintained in accordance with the principles of good agricultural condition, while respecting environmental protection requirements.

Fallow land includes the area of crops for ploughing cultivated as the main crop (green fertilizer), as well as land prepared for autumn planting, e.g. strawberries and sowing with honey plants.

Here we include land both eligible and not eligible for area payments.

Fallow land does not include land that has been prepared for this year's sowing (e.g. vegetables), and until June 1, 2020, has not yet been sown or planted (it is included in the sown area).

Forests and forest land is an area of at least 0.10 ha:

- forested (covered with forest vegetation),
- non-forested (temporarily devoid of forest vegetation),
- land related to forest management,
- short-rotation plantations (including those established on agricultural land).

The area of forest tree nurseries established in forest areas and used for the needs of the holding (non-commercial) is taken into account here.

Other land is the land with buildings, surrounding courtyards, yards and ornamental gardens, parks, inland water area (own and leased), drainage ditches, the area covered with wicker in its natural state, the area of marshes, the area of other lands (peat bogs, gravel pits), wasteland (including wooded and shrubby land), areas intended for recreation (e.g. around the house, golf courses, ornamental gardens, etc.).

Other land also includes the area of agricultural land that is not used for agriculture, if it is known that this land will not be agriculturally used, e.g. agricultural land intended for the construction of a road or a supermarket.

5. Sown area

The sown area is the area of all crops (annual and perennial, but without permanent crops) sown and planted in the agricultural holding both in the field (in an open field or under a low cover with no access) and under high, accessible covers (in greenhouses, tall tunnels or frames) that are grown in the main crop.

The sown area also includes the area planned to be so and sown/planted after June 1, 2020 for the current year's harvest (e.g. late varieties of vegetables).

The sown area **in the field** is the area of crops grown both in the open field and **under low, inaccessible cover**. This category includes crops covered by plastic mats/sheets laid flat on the ground, and crops under low tunnels (less than 1.5 m high at the top).

The sown area in **greenhouses, high foil tunnels** and **frames** is the area of crops grown under high covers (at least 1.5 m high at the top) and under low covers with the possibility of permanent access, i.e. frames, so-called accelerators ("miniature greenhouses"); these are boxes covered with windows, for example for the production of seedlings.

The sown area includes the cultivation of hops and strawberry and wild strawberry plantations, as well as the area of field grasses.

The group of **'cereals in total'** includes basic cereals with cereal mixtures, grain maize, buckwheat, millet and other cereals (amaranth, canary, 100-year-old rye, etc.).

The group **'basic cereals with cereal mixtures'** includes basic cereals (wheat, rye, barley, oats and triticale) and the sown area of winter and spring cereal mixtures.

The **'industrial'** group includes sugar beet, rape and turnip rape, flax (including oilseed flax), sunflower seeds for grain, hemp, tobacco, hops, chicory and other oil crops (poppy, mustard, soybeans, etc.).

The group of **'pulses for the production of grain'** includes edible pulses (peas, beans, broad beans and other edible pulses grown for the production of grain, e.g. chickpeas), forage pulses for the production of grain and cereal-pulses mixtures for the production of grain. The area sown with peas, beans, broad beans etc., intended for harvesting when unripe, has been classified as field vegetables.

The **'fodder'** group includes fodder root crops, maize for green forage, forage pulses and small-seed legumes for green forage, other fodder plants and grasses designated for green forage (excluding green designated for green fertilizers).

The group **'other'** includes vegetables in the field, field strawberries and wild strawberries, seed crops, field ornamental flowers and plants, other industrial crops (e.g. safflower, perennial crops for energy purposes), herbs and spices, as well as crops under cover (without permanent crops under cover) and other crops.

Vegetables include: cabbage (early and late, white, red and Italian), onions, carrots, beetroot, cucumbers, tomatoes, cauliflowers (early and late), other vegetables (parsley, celery, leeks, Brussels sprouts, sorrel, spinach, lettuce, radish, horseradish, rhubarb, black salsify, kohlrabi, garlic, pumpkin, asparagus, broccoli, Chinese cabbage, leafy endive, zucchini, scallions, etc.). This group also includes peas, broad beans and etc. harvested unripe (green), green beans from which unripe pods have been harvested and maize for harvesting unripe cobs, as well as field vegetable seedlings for the holding's own use.

The area where **'strawberries'** are grown is the area planted with strawberries and wild strawberries (including new spring plantings) in the field and under cover. The area prepared for autumn plantings and the area of strawberry plantations intended for seedlings (included in the group **'other'**) is not included here.

Potatoes include seed, edible and industrial potatoes, both early, middle-early and late varieties. Potato cultivation area does not include the cultivation of this plant in kitchen gardens.

Data on **sugar beets** concern only the crops intended for industry. Sugar beets intended for sets/seeds are not included here.

Field grasses are short-term grasslands (usually cultivated for less than 5 years), i.e. grasses in pure sowing (e.g. ryegrass, brome grass, canary grass, meadow grass, fescue, vernal grass, cocksfoot grass, foxtail, bent-grass, timothy, soft grass, darnel and other) or mixtures of these species, used for green forage/hay or seeds (usually for mowing) or grazed (so-called field pastures).

Edible mushroom area – area occupied by the cultivation of edible mushrooms, e.g. champignons, oyster mushrooms, shiitake, stropharia and others. This area includes stands that were occupied at least once in the period of 12 months up to and including June 1, 2020 for the cultivation of edible mushrooms.

The cultivation areas of potatoes, field vegetables, strawberries and field wild strawberries and the group of **'other crops'** since 2007 is reported excluding kitchen garden area, which according to the EU classification is a separate entry for land use.

6. Livestock

The census includes livestock that were kept in the agricultural holding and animals sent for herding,, grazing and to shepherds' huts. All animals were registered, i.e. those owned by the agricultural holding holder or members of his household, as well as animals kept temporarily or permanently in the holding, i.e. accepted for rearing, fattening (e.g. pig contracting contracts), keeping (e.g. hotels for horses), etc., regardless of whether they were received from private agricultural holdings or from state-owned or cooperative entities, companies. The exception was beehives which were recorded by their owner regardless of where they were located.

Livestock are animals kept for economic gain, such as the production of meat, milk and other animal products, and in the case of horses, that are used for traction and for recreational and sporting purposes.

Livestock includes the following species: horses and other equidae, cattle, pigs, sheep, goats, poultry (i.e. broilers, laying hens, cocks, turkeys, ducks, geese, quails, guinea fowls, pigeons, ostriches and other species, but excluding birds kept for hunting purposes and not for meat production), rabbits, other fur animals, other farm animals kept for the production of animal products, e.g. meat or wool (i.e. deer, roe deer, fallow deer, elks, reindeer, wild boars, hybrids of wild boar and domestic pig, llamas, alpacas etc.) and bees.

Livestock (except horses) excludes animals kept solely for recreational or therapeutic purposes.

The census covered livestock that were on the farm on 1 June 2020, regardless of whether they were still on the farm on the day of the census or no longer on the farm.

Animals that were born, purchased or came to the farm for other reasons after midnight on 1/2 June 2020 were not included, even though they were on the farm at the time of the census.

The exception was bee stems (beehives), which were censused at their owner's premises regardless of where they were located.

The census contains data on the number of **poultry** of individual species. If on June 1, 2020, in an agricultural holding with large-scale poultry rearing (large-scale farm, e.g. broiler fattening farm, laying hen farm producing eggs for consumption and for hatching) there was no poultry in stock due to the ongoing technological break in production (break between production cycles if it did not exceed 8 weeks), it was necessary to enter the numbers of poultry from the period before emptying the animal houses.

In order to convert the livestock in physical heads into **livestock units (LSU)**, the following coefficients were used:

- bovine animals, i.e. calves in total under the age of 1 year – 0.40; bovine animals aged 1-2 years – 0.70; male bovine animals aged 2 years and more – 1.00; heifers aged 2 years and more – 0.80; other cows – 0.80, dairy cows – 1.00,
- pigs, i.e. piglets weighing up to 20 kg – 0.027; breeding sows in total – 0.50; young pigs, breeding boars and fattening pigs - 0.30,
- sheep in total – 0.10,
- goats in total – 0.10,
- poultry, i.e. broilers - 0.007; laying hens - 0.014; turkeys - 0.03, geese - 0.02, ducks - 0.01, other poultry (without ostriches) - 0.001; ostriches - 0.35;
- rabbits in total – 0.02.

7. Fertilization

Data on mineral and lime fertilizers and natural fertilizers of animal origin (manure) used in the agricultural holding cover the period from June 2, 2019 to June 1, 2020.

The census collected data for the following **types of natural fertilizers (manure)**:

- **solid manure** – a solid mixture of excrements (faeces and urine) of livestock (pigs, cattle, horses, sheep, goats, rabbits) with bedding,
- **poultry manure** – poultry excrements,
- **liquid manure** – fermented urine of livestock (manure leachate),
- **slurry** – a diluted mixture of animal excrements (faeces, urine).

The consumption of mineral (nitrogen, phosphorus, potassium) and lime fertilizers is presented in terms of the pure ingredient of NPK and CaO. Conversions of fertilizer consumption per 1 ha of agricultural land in the farming year 2019/2020 were made to the area of agricultural land in good agricultural condition on June 1, 2020.

8. Plant protection products

Plant protection products are substances or their mixtures and living organisms intended for the protection of cultivated plants against harmful organisms (e.g. against fungi, viruses, bacteria, insects, snails, rodents), as well as the destruction of undesirable plants (e.g. weeds), and regulating development and growth and other biological processes in crops. Plant protection products also include preparations used for treatments in warehouses where fodder, sowing seeds or seeds intended for consumption are stored.

The census contains information on **the number of treatments** applied to cereals, vegetables, orchards and other permanent crops, and to the other agricultural land in good condition.

In addition, the census contains information on the use of various **types of support when making decisions on the use of plant protection products** and the assessment of the degree of knowledge of **the principles of integrated crop protection**.

9. Tractors, machines and agricultural equipment

The survey covered tractors (two-axle and tracked wheels) as well as **own** agricultural machines and equipment (being the sole property of the agricultural holding holder or a member of his household) and **shared** (jointly owned and used by more than one agricultural holding), which were used exclusively or partially **for agricultural work**. Tractors and agricultural machines and equipment belonging to several farmers were assigned to the farmer who had them on the census reference date.

The technically functional equipment was taken into account, as well as that under renovation and intended for repair (technically inoperative for a period of less than a year).

Single-axle tractors, often used in horticulture, were not included.

10. The income of households with a holder of an agricultural holding

The data relates to a period of 12 months, i.e. the period from June 2, 2019 to June 1, 2020.

A household with a holder of an agricultural holding (farm holder) is a group of persons residing together and with a common subsistence, if at least one of them runs a private holding.

Total income of a household is total income (from agricultural and non-agricultural activity as well as from paid work, retirement pays and disability pensions, social assistance benefits, maternity benefit, alimony, scholarships, capital investments, foreign assistance, wins in numerical and other lotteries, etc) of all persons (relatives and non-relatives) living together with the agricultural farm holder and with a common subsistence.

For the purposes of this publication it was assumed that **the main source of income** is the source of income exceeding 50% of total income of a household.

The group of holdings receiving income from agricultural activity or non-agricultural activity contains also the holdings where the above-mentioned types of activity have not yet brought any income or brought losses.

11. Persons employed in agricultural holdings

The data on persons employed in agriculture according to **permanent activity** refer to labour input incurred to agricultural production during the 12 months preceding the census reference date, thus they take into account the entire annual production cycle in an agricultural holding.

The data on persons employed in agriculture according to their **current activity** (based on the methodology recommended for labour market surveys by the International Labour Organisation and used, inter alia, to balance employed persons in the entire National Economy) concern only that part of the employed for whom work in family agricultural holdings is the exclusive or the main job of the holder and those who live with him/her. For this reason, the criterion of the current economic activity of particular persons in a specific period of time, i.e. the week from May 26 to June 1, 2020 is used.

In natural person's agricultural holdings, the data were collected on the labour input of the holder of an agricultural holding and his/her family members, as well as on the labour input of persons from outside the holder's family.

For **agricultural holdings of legal persons and organisational units without legal personality**, the data were collected on the labour input of persons employed there or working on different principles (e.g. students, apprentices, members of agricultural production cooperatives, monks) – only permanent activity was considered (taking into account the division by sex).

As work in an agricultural holding in agricultural production is considered the work directly related to crop and animal production, and maintaining the land in good agricultural condition (agricultural activity), as well as other work that is necessary for running an agricultural holding, such as: purchase of means of production, sale of products and their preparation for sale, work related to storing, transport for the needs of the agricultural holding, ongoing repairs of agricultural equipment, maintenance works on buildings, machines, installations, organisation and management of work in the agricultural holding, dealing with official matters, keeping accounts, filling out applications for direct payments and other.

It does not include work related to forestry, hunting, fishing or fish farming as well as work performed as part of non-agricultural economic activity (regardless of whether it is conducted in the holding or not).

Work in natural person's agricultural holding does not include work such as: preparing meals, washing, cleaning, caring for children and other work related to running a household and agricultural work performed as part of neighbourly assistance for another agricultural holding.

As work (paid activity) other than agricultural production in one's (family) agricultural holding is understood any hired or down-account work (including casual or unregistered), performed both in the holding and outside its area. It also includes work in agricultural production in another agricultural holding.

The main work is the most time consuming work (for persons who perform more than one work). If the work takes the same amount of time, the main work is the one that generates the highest income.

An additional work is work that takes the most time outside of the main work. If several jobs take the same amount of time, an additional work is the work which generates higher income.

Within the scope of economic activity, the census covered all persons **aged 15 and more** (i.e. born on June 1, 2005 and earlier).

Due to the large share of part-time work and seasonal employment of temporary workers, contracted workers, persons working within the confines of neighbourly assistance and other employed persons, labour input in agriculture was expressed in conventional (Annual Work Units AWU).

Annual Work Unit (AWU) is an equivalent of a full-time work. It is calculated by dividing the number of hours worked during a year by the annual number of hours equivalent to a full-time work. In Poland, 2,120 hours of work per year have been assumed as the equivalent of a full-time work, i.e. 265 working days, 8 hours of work per day. When calculating the labour input expressed in AWU (in accordance with the Eurostat methodology), the condition was kept that 1 person may not have more than 1 AWU, even if in reality he/she works longer.

The volume of the annual working time in agricultural production is defined in parts of a full-time work:

- less than 0.25 of a full-time work (1-66 days, 1-530 hours) means less than 1/4 of a full-time work or a period of up to 3 months,
- from 0.25 to less than 0.5 of a full-time work (67-132 days, 531-1060 hours) - means 1/4 of a full-time work, but less than 1/2 of a full-time job or a period from 3 months up to 6 months,
- from 0.5 to less than 0.75 of a full-time work (133-198 days, 1061-1590 hours) – means 1/2 of a full-time work, but less than 3/4 of a full-time job or a period from 6 months up to and including 9 months,
- from 0.75 to less than 1 full-time work (199-264 days, 1591-2119 hours) – means 3/4 of a full-time job, but less than 1 of a full-time work or a period from 9 months up to and including 12 months,
- 1 full-time work (265 days and more, 2120 hours and more) – means 1 full-time work or 12 months of a year, and this range also applies to persons who have worked more hours during a year than the equivalent of 1 full-time work.

Employees are persons employed on the basis of a written or oral employment contract, receiving remuneration in cash or in kind. The living costs of sustenance (e.g. accommodation, meals) may also be part of the remuneration.

Permanent employees are persons who worked for remuneration each week for 12 months until June 1, 2020, regardless of the number of working hours per week. Permanent employees also include persons who worked only some weeks in a year for the following reasons:

- the specificity of agricultural production in a holding (e.g. growing fruit, field vegetables) requiring hiring employees only for a few months of a year,
- vacation, illness, accident, quarantine or isolation due to an epidemic threat,
- starting or ending work in a holding (i.e. persons who changed their place of work during year),
- complete stoppage of work in a holding due to natural causes (flood, fire).

Temporary workers – persons (employed on the basis of a written or oral employment contract, receiving remuneration in cash or in kind; costs of sustenance may also be part of the remuneration (e.g. accommodation, meals) who in the last 12 months have worked only in a selected period and do not have a permanent employment contract.

Other employees – are other persons working in **holdings of legal persons**, i.e. members of agricultural production cooperatives (if they worked in an agricultural holding but were not employed as permanent employees), students working on school agricultural holdings, persons working (including clergy) in holdings run by monasteries (who are not being permanent hired employees).

Contracted workers – are persons who perform a specific service in an agricultural holding, and who are not employed directly by the holder of/the manager of agricultural holding.

Neighbourly assistance – work in the natural person's agricultural holding performed **by persons from another agricultural holding without remuneration** (in cash or in kind) for this work. One should also treat as neighbourly assistance, inter alia, the work performed by persons from another agricultural holding as part of the so-called 'repayment' (but without remuneration).

12. The typology of agricultural holdings

The legal basis for the classification of agricultural holdings in the EU (known as the Community Typology for Agricultural Holdings, abbreviated as 'typology') are:

- Council Regulation (EC) No. 1217/2009 of November 30, 2009 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Union,
- Commission Delegated Regulation (EU) No. 1198/2014 of August 1, 2014 supplementing Council Regulation (EC) No 1217/2009,
- Commission Implementing Regulation (EU) 2015/220 of February 3, 2015 laying down rules for the application of Council Regulation (EC) No. 1217/2009.

The typology is mainly intended to serve as an instrument that enables:

- satisfying information-related needs arising from the Common Agricultural Policy of the European Union,
- conducting comparative analyses of the economic and output situation of agricultural holdings:
 - between different economic size classes and different types of farming of holdings,
 - between individual Member States and their regions,
 - between different time periods (vertical analyses).

Data from the agricultural census in 2020 and the values of standard production coefficients (prepared by the Institute of Agricultural and Food Economics – National Research Institute) for each crop and livestock category allowed to determine **the economic size** and **type of farming** for each surveyed agricultural holding.

The output of a given type of agricultural activity represents the gross value of agricultural output per 1 hectare of crop or one head of livestock. The value is calculated by multiplying the output per hectare or per head of livestock by the price applicable in the agricultural holding, excluding VAT tax, taxes on products and direct payments.

Standard output (SO, Polish acronym: SP) represents the output value reflecting the average status in a given region. It is calculated as the five-year average of the output value of a specific agricultural activity (crop or livestock).

Total standard output of a holding (Polish acronym: GSP) is the sum of the values obtained for each agricultural activity conducted in the holding by multiplying the SO coefficients for a given type of activity by the number of hectares or the number of animals.

The SO value of crop products is referred to 1 ha, except for mushroom cultivation where a standard area of 100 m² is used. In the case of animal production, SO coefficients are calculated for one head of livestock.

The exceptions are poultry and bees, for which the SO is calculated for 100 heads and 1 beehive, respectively.

The economic size of an agricultural holding is the total standard output of an agricultural holding expressed in euro.

The economic size of a holding allows it to be classified into one of the following classes:

Economic size class	Total standard output of a holding in euro		
I	<		2 000
II	2 000	- <	4 000
III	4 000	- <	8 000
IV	8 000	- <	15 000
V	15 000	- <	25 000
VI	25 000	- <	50 000
VII	50 000	- <	100 000
VIII	100 000	- <	250 000
IX	250 000	- <	500 000
X	500 000	- <	750 000
XI	750 000	- <	1 000 000
XII	1 000 000	- <	1 500 000
XIII	1 500 000	- <	3 000 000
XIV	2 000	> =	3 000 000

The type of farming of the holding is determined through the share of standard outputs from various types of agricultural activity conducted in the holding in the total standard output of this holding.

The typology of agricultural holdings is hierarchical. There are 9 general types, 22 basic types and 62 specific types.

For the purpose of defining general types, the following symbols were assigned to SO indicators for various types of agricultural activity included in the census:

- **P1** – standard output from the following crops: cereals (common wheat, durum wheat, rye, triticale, barley, oats, grain maize, buckwheat, millet, other cereals), pulses including mixtures of cereals with pulses (edible peas, edible beans, other edible pulses, fodder pulses for grain), potatoes, sugar beet, industrial plants (tobacco, hops, rape and turnip rape, sunflower, soybean, flax, hemp, herbs and aromatic plants, other industrial crops), fresh vegetables and strawberries in field cultivation, seeds and seedlings, fodder crops for sale, other crops, fallow land without subsidies,

- **P2** – standard output from the following crops: vegetables and strawberries cultivated in the field – market gardens, vegetables and strawberries cultivated under cover, flowers and ornamental plants grown in the field, flowers and ornamental plants grown under cover, nurseries of fruit, ornamental and forest trees and bushes, and mushroom cultivation areas,
- **P3** – standard output from the following crops: plantations of fruit trees and bushes, vineyards, other permanent crops (e.g. wicker), permanent crops under cover,
- **P4** – standard output from the following animal species: horses, cattle, sheep, goats and fodder crops (meadows and pastures, excluding uncultivated grazing areas, root crops, crops for green forage: leguminous plants, pulses, corn, other fodder plants for green forage and field grasses for green forage),
- **P5** – standard output from the following animal species: pigs, poultry, rabbits (breeding females).

The following **general types** of holdings are distinguished:

1. Specialising in field crops

Holdings for which: $P1 > 2/3$ of the total standard output of a holding (GSP),

2. Specialising in horticultural crops (vegetables, strawberries, flowers and ornamental plants), mushrooms and nurseries

Holdings for which: $P2 > 2/3$ GSP,

3. Specialising in permanent crops (fruit trees and bushes)

Holdings for which: $P3 > 2/3$ GSP,

4. Specialising in rearing of grazing livestock

Holdings for which: $P4 > 2/3$ GSP,

5. Specialising in rearing animals fed with concentrated feeding stuff's

Holdings for which: $P5 > 2/3$ GSP,

6. Mixed – different crops

Holdings for which: $(P1 + P2 + P3) > 2/3$ TSO; $P1 \leq 2/3$ TSO; $P2 \leq 2/3$; $P3 \leq 2/3$ GSP,

7. Mixed – different livestock

Holdings for which: $(P4 + P5) > 2/3$ TSO; $P4 \leq 2/3$ TSO; $P5 \leq 2/3$ GSP,

8. Mixed – different crops and livestock

Holdings that do not meet the classification conditions for types 1–7,

9. Non-classified holdings

Holdings for which $GSP = 0$

13. The more important groupings and the scope of published data

The census results are presented at the national and voivodships level.

The tables present data for two groups of holdings: agricultural holdings in total and natural person's agricultural holdings (private farms).

The data presented in the publication has been compiled **according to the seat of the holder of a holding**, with the exception of the tables on **the typology of agricultural holdings**, where the data has been presented **according to the seat of the agricultural holding**.

Depending on the subject matter, the data has been prepared according to the following groupings:

- area groups of agricultural land,
- type of conducted activity,
- main income source for households with a holder of an agricultural holding,
- sex and age of manager of agricultural holding,
- labour input in AWU,
- economic size of holdings,
- farm types of agricultural holdings.

*

* *

The ranges of area groups of agricultural land are closed on the left side, except for the groups::

- '0-1', where the range is closed on both sides,
- '1-2', where the range is open on both sides.

All ranges of area groups of crops and economic size classes are closed on the left side.

In the tables containing summary data, there may be some arithmetic inaccuracies due to **automatic rounding**.